

ingediend op **2030** (2023-2024) – Nr. 1
21 februari 2024 (2023-2024)

Ontwerp van decreet

over dierenwelzijn

INHOUD

Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet van 14 juli 2023	65
Advies van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens	103
Advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit	117
Voorontwerp van decreet van 27 oktober 2023	127
Advies van de Raad van State	167
Ontwerp van decreet.....	233

Ontwerp van decreet over dierenwelzijn

Samenvatting

De huidige Dierenwelzijnswet dateert van 1986. Doorheen de jaren werden heel wat wijzigingen aan de oorspronkelijke tekst aangebracht om de wet aan te passen aan de veranderende inzichten en verwachtingen op het vlak van dierenwelzijn, met als gevolg dat de Dierenwelzijnswet geen volledig samenhangend kader meer vormt. Door middel van voorliggend ontwerp van decreet wordt gezorgd voor een samenhangend en sluitend regelgevend kader voor alle segmenten van het dierenwelzijnsbeleid.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering en inhoud

De bescherming van het dierenwelzijn is sinds de Zesde Staatshervorming een gewestelijke aangelegenheid. Daar waar de federale overheid voordien bevoegd was voor het dierenwelzijn zijn het momenteel de gewesten die ieder voor hun grondgebied het beleid voor het dierenwelzijn moeten uitstippelen én controleren. Dit wil zeggen dat de gewesten sinds 1 juli 2014 bevoegd zijn zowel voor het vaststellen van regels met betrekking tot het dierenwelzijn als bevoegd zijn voor de controle ervan. Het begrip 'dierenwelzijn' is blijkens de parlementaire voorbereiding van de bijzondere wet op de Zesde Staatshervorming zeer ruim en betreft de aangelegenheden geregeld door of krachtens de Dierenwelzijnswet.¹

De huidige Dierenwelzijnswet dateert van 1986.² De Dierenwelzijnswet en haar uitvoeringsbesluiten regelden tot 2014 voor de drie gewesten op uniforme wijze het beleid inzake dierenwelzijn. Doorheen de jaren werden heel wat wijzigingen aan de oorspronkelijke tekst aangebracht zowel door de federale overheid tot 2014 als door de gewesten sinds 2014, aan de veranderende inzichten en verwachtingen op het vlak van dierenwelzijn. Als gevolg daarvan vormt de Dierenwelzijnswet geen volledig samenhangend kader meer. Voorliggend ontwerp van decreet zorgt voor een samenhangend en sluitend regelgevend kader voor alle segmenten van het Vlaams dierenwelzijnsbeleid, van de landbouwhuisdieren, tot de gezelschapsdieren, de proefdieren, de dierentuindieren en de exotische dieren. Dit is het resultaat van een evaluatie ten gronde van de huidige Dierenwelzijnswet en een bevraging van de stakeholders.

De Dierenwelzijnswet betreft een wetgeving gericht op de bescherming én het welzijn van dieren als voelende wezens. Dit basisgegeven wordt benadrukt en versterkt in huidige Codex. Dieren hebben omwille van hun vermogen om te lijden en te voelen een bijzonder statuut, dat afwijkt van voorwerpen, en genieten een bijzondere bescherming, die in de Codex gewaarborgd wordt. De vele wetenschappelijke inzichten hebben er in elk geval toe geleid dat dieren de status van voorwerp ontgroeid zijn. Om het in de woorden van Jeremy Bentham, Engels

¹ MvT, Parl.St. Senaat 2012-13, nr. 5-2232/1, 153.

² Wet van 14 augustus 1986 'betreffende de bescherming en het welzijn der dieren', B.S. 3 december 1986.

filosoof en jurist uit de 18^e eeuw, te zeggen: *"The question is not, Can they reason nor, Can they talk? But, Can they suffer? Why should the law refuse its protection to any sensitive being?"*

De Dierenwelzijnswet is federaal uitgewerkt geweest als een kaderwet die uitgevoerd wordt door uitvoeringsbesluiten. Deze filosofie werd behouden bij de Codex. Dat houdt in dat de algemene lijnen in de Codex staan en de details van de dierenwelzijnsregels in besluiten worden opgenomen.

De indeling van de Vlaamse Codex Dierenwelzijn ziet er als volgt uit:

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Hoofdstuk 2. Het houden van dieren

Afdeling 1. Algemene beginselen

Onderafdeling 1. Dieren die gehouden mogen worden

Onderafdeling 2. Voorwaarden met betrekking tot het houden van dieren

Onderafdeling 3. Identificatie en registratie van honden en katten

Onderafdeling 4. Zwervende, verloren en achtergelaten dieren

Onderafdeling 5. Fokkerij van honden en katten

Afdeling 2. Dieren gehouden door professionelen

Afdeling 3. Het gebruik van dieren

Hoofdstuk 3. De handel in dieren

Hoofdstuk 4. Vervoer van dieren

Hoofdstuk 5. Invoer en doorvoer van dieren

Hoofdstuk 6. Doden van dieren

Hoofdstuk 7. Ingrepen op dieren

Hoofdstuk 8. Dieronvriendelijke producten

Hoofdstuk 9. Dierproeven

Hoofdstuk 10. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn

Hoofdstuk 11. Vlaams Dierenwelzijnsfonds

Hoofdstuk 12. Controle, handhaving en bestraffing

Hoofdstuk 13. Bepalingen over verwerking van persoonsgegevens

Hoofdstuk 14. Wijzigingsbepalingen

Hoofdstuk 15. Slotbepalingen

B. Totstandkomingsprocedure

1. Adviezen Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens + Gegevensbeschermingsautoriteit

Op de Vlaamse Regering van 14 juli 2023 werd voorliggend voorontwerp van decreet principieel goedgekeurd (VR 2023 1407 DOC.0779), met het oog op het bekomen van de adviezen van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens (VTC) en de Gegevensbeschermingsautoriteit (GBA).

Op 12 september 2023 verleende de VTC zijn advies (advies met nr. 2023/112) over voorliggend voorontwerp van decreet. De VTC is van oordeel dat het voorgelegde voorontwerp voldoende waarborgen zou kunnen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft, voor zover daarin volgende elementen bijkomend worden geïmplementeerd, inzonderheid:

- de correcte rechtsgrond aangeven, eventueel in de memorie van toelichting;
- alle essentiële elementen van alle geplande gegevensverwerkingen bepalen;
- bewaartermijnen specifiek vermelden;
- artikel 64 m.b.t. de rechten van betrokkenen herschrijven;
- de transparantiemaatregelen uitwerken.

De opmerkingen van de VTC werden verwerkt zoals hierna zal worden toegelicht:

- Rn. 12, p. 3: De VTC beveelt aan de rechtvaardigingsgrond toe te voegen aan het ontwerp, minstens in de memorie van toelichting.

=> Reactie: Er is vooreerst sprake van een verwerking noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen, en verder is er sprake van een verwerking noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is, of om op verzoek van de betrokkene vóór de sluiting van een overeenkomst maatregelen te nemen, en tenslotte is er sprake van een verwerking die noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust (cf. artikel 6, lid 1, b), c) en e), AVG-Verordening).

- Rn. 25, p. 5: De VTC adviseert dat de doeleinden per categorie verwerkingen (bv. erkenningsdossiers behandelen en handhaving) nader bepaald worden.

=> Reactie: Het doel voor de gegevensverwerking zoals opgenomen in dit ontwerp kan telkenmale uit de tekst van het decreet afgeleid worden, dan wel wordt minstens in de memorie van toelichting bij het betrokken artikel toegelicht.

- Rn. 28, p. 6: De verwerkingsverantwoordelijke in de zin van de AVG dient bij voorkeur op decretaal niveau te worden opgenomen.

=> Reactie: Op deze aanbeveling wordt ingegaan. Zie toevoeging in het artikel 40, §3, en nieuw artikel 76, §1, eerste lid, van het ontwerp.

- Rn. 33, p. 7: De categorieën betrokkenen worden niet opgelijst in het ontwerp.

=> Reactie: Op deze aanbeveling wordt ingegaan. Zie nieuw artikel 76, §1, tweede lid.

- Rn. 34, p. 7: De categorieën van persoonsgegevens zijn niet voldoende aangeduid.

=> Reactie: Op deze aanbeveling wordt ingegaan. Zie nieuw artikel 76, §1, derde lid.

- Rn. 48, p. 8: In het ontwerp dienen de maximale bewaartermijn(en) van de met het oog op de onderscheiden doeleinden voor deze verwerking van persoonsgegevens voorzien te worden, of toch minstens criteria opgenomen te worden die toelaten deze bewaartermijn(en) te bepalen zodat nagegaan kan worden of voldaan is aan de vereisten van de AVG.

=> Reactie: Op deze aanbeveling wordt ingegaan, zie nieuw artikel 76, §2 van het ontwerp. Voor het bepalen van de bewaartermijnen sluit het ontwerp aan bij de algemene systematiek, vooropgesteld in artikel III.81, §2, van het Bestuursdecreet, waarbij er criteria worden opgenomen die toelaten de bewaartermijn te bepalen. Alleen de bewaartermijn, als vermeld in artikel 40, voor het bewaren van camerabeelden in slachthuizen, blijft behouden.

- Rn. 49-50, p. 8: Er moeten bepalingen over juistheid en actualisering worden opgenomen, eventueel door te verwijzen naar bestaande bepalingen.

=> Reactie: De verplichting dat de persoonsgegevens juist moeten zijn en zo nodig moeten worden geactualiseerd, vloeit voort uit artikel 5, lid 1, d) AVG-Verordening, en rust op het Departement Omgeving als gegevensverwerkingsverantwoordelijke in de zin van de AVG. Voor unieke identificatie van betrokkenen gebruikt het Departement Omgeving bovendien het rijksregisternummer en vraagt het de actuele gegevens op bij het rijksregister.

- Rn. 52, p. 9: De VTC is van oordeel dat het aanbevolen is om het ontwerp aan te vullen met de verplichting om de vermeldingen zoals bedoeld in randnummer 51, op te nemen in de communicatie met de burger zodat de betrokkenen goed geïnformeerd worden over de verwerking van hun persoonsgegevens en het voor de betrokkenen duidelijk is wat hun rechten zijn en tot wie zij zich moeten richten voor de uitoefening van hun rechten.

=> Reactie: Op de website van de entiteit bevoegd voor dierenwelzijn binnen het Departement Omgeving wordt een uitgebreide privacyverklaring gepubliceerd waarin onder meer bepalingen opgenomen zullen worden inzake de rechten van betrokkenen zoals het recht van inzage en het recht op rectificatie.

- Rn. 54, p. 9: De VTC vraagt waarom er in het artikel 64 van het ontwerp een beroep gedaan wordt op de punten e) en h), van artikel 23, lid 1, AVG (en bijvoorbeeld niet op punt d) of i).

=> Reactie: Het artikel 77 van het ontwerp (voorheen artikel 64) wordt in die zin aangepast waarbij er ook verwezen wordt naar het punt d) en i) in kwestie.

- Rn. 55, p. 10: De VTC stelt dat er sprake is van een tegenstrijdigheid met artikel 10/5 van het e-GOV decreet wat de taken van de VTC betreft.

=> Reactie: Er wordt geopteerd om de bestaande regeling, zoals ze nu uniform in de diverse handhavingsluiken van Vlaamse regelgeving is opgenomen, over te nemen. Als *lex specialis* heeft huidig ontwerp voorrang op de regeling van het e-GOV decreet als *lex generalis*.

- Rn. 55, p. 10: De VTC stelt dat het niet duidelijk is hoever de discretionaire bevoegdheid gaat om de rechten niet toe te passen.

=> Reactie: De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om desgevallend nadere regels uit te werken in uitvoeringsbepalingen. (cf. aanpak in artikel 5, §3, tweede lid (in fine) Kaderdecreet Vlaamse Handhaving).

- Rn. 57, p. 11: De VTC adviseert dat in het ontwerp in plaats van "niet toe te passen" gesproken wordt van "beperken" van de rechten.

=> Reactie: Er wordt geopteerd om de bestaande regeling, zoals ze nu uniform in de diverse handhavingsluiken van Vlaamse regelgeving is opgenomen, te behouden, hetgeen eveneens binnen de perken is van artikel 23 AVG-Verordening.

Het advies van de GBA van 29 september 2023 verwijst naar het standaardadvies nr. 65/2023 van 24 maart 2023. Dit advies geeft geen aanleiding tot overige aanpassingen van het principiële goedgekeurde voorontwerp van decreet.

2. Advies afdeling Wetgeving van de Raad van State:

De afdeling Wetgeving van de Raad van State verstrekke betreffende dit voorontwerp van decreet haar advies nr. 74.797/3 op 25 januari 2024. De Raad maakte in haar advies de hierna volgende opmerkingen:

- Rn. 3.1, p. 5-6: De Raad van State vraagt dat in de memorie van toelichting enige duiding wordt verstrekt over het waarom een subsidieregeling cf. artikel 78 wordt verstrekt voor de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood, terwijl er sprake zou kunnen zijn van een overlappende subsidieregeling in de zin van artikel 51, §1, tweede lid, 10°, van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, inzake het revalideren van gekwetste in het wild levende diersoorten.

=> Reactie: Een opvangcentrum voor wilde dieren in nood betreft een gespecialiseerd opvangcentrum voor verloren, achtergelaten, verwaarloosde of in beslag genomen wilde uitheemse dieren in nood, die er in regel permanent verblijven en permanente verzorging krijgen en ook toegankelijk is voor bezoekers (cf. definitie, vermeld in artikel 3, 21°). Doelstelling is in deze niet het natuurbehoud, maar wel het dierenwelzijn. De ontworpen subsidieregeling heeft wel degelijk een ruimer toepassingsgebied dan artikel 51, §1, tweede lid, 10°, van het decreet van 21 oktober 1997, dat de Vlaamse Regering machtigt om maatregelen te nemen, met inbegrip van subsidies, inzake het revalideren van

gekwetste in het wild levende diersoorten. Er kan hierbij gedacht worden aan de opvang van wilde dieren die werden verlaten of mishandeld en dus niet per definitie gekwetst werden in het wild. In tegenstelling tot wat de Raad stelt, gaat het hier dus niet om een volledig overlappende subsidieregeling als deze bedoeld in artikel 51, §1, tweede lid, 10°, van het decreet van 21 oktober 1997 waardoor de voorliggende machtiging nuttig en noodzakelijk wordt geacht. Het is tenslotte ook niet de bedoeling dat de begunstigden moeten kiezen tussen de verschillende subsidiestelsels.

- Rn. 3.1, p. 6: Voor wat betreft de bepalingen inzake de dieren die niet gehouden mogen worden (artikelen 8, §1, en 9, §1, van het voorontwerp) zal op zijn minst in de memorie van toelichting moeten verduidelijkt worden hoe de verhouding tussen de ontworpen regeling en de bestaande regelgeving inzake natuurbescherming en natuurbescherming is.

=> Reactie: De memorie van toelichting bij het artikel 8 wordt in die zin verduidelijkt. De toelichting bij het artikel 9 daarentegen licht reeds op voldoende wijze de verhouding tussen de ontworpen regeling en de bestaande regelgeving inzake natuurbescherming en natuurbescherming toe, met dien verstande dat deze laatste voorrang heeft.

Verder wordt ook de volgende technische correctie in artikel 9 van het ontwerpdecreet doorgevoerd: in paragraaf 2, eerste lid, punt 6° wordt niet enkel verwezen naar de handelingen die zijn uitgevoerd met toepassing van artikel 14 maar tevens van artikel 15 van dit decreet.

- Rn. 3.2, p. 8: Wat betreft de subsidieregeling in artikel 23 van het voorontwerp dient in de memorie van toelichting enige duiding te worden verstrekt over de verhouding tot de steunregeling in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en de reeds bestaande implementatie ervan in de interne rechtsorde.

=> Reactie: De memorie van toelichting bij het artikel 23 wordt in die zin verduidelijkt.

- Rn. 3.2, p. 8: Voor verplichtingen en verboden zal op zijn minst in de memorie van toelichting moeten worden verduidelijkt wat de verhouding is tussen de ontworpen regeling en de bestaande regelgeving inzake landbouw, althans indien niet uitdrukkelijk is voorzien in een uitzondering ten aanzien van landbouwers of landbouwactiviteiten, zoals het geval is voor artikel 39, § 3, van het voorontwerp.

=> Reactie: De voorliggende ontwerpregelgeving en haar uitvoeringsbesluiten bestaan naast de landbouwregelgeving. Doelstelling is de bescherming van het welzijn van de dieren, en dit ongeacht of de betrokken landbouwhuisdieren gehouden worden door landbouwers dan wel door particulieren, dit tenzij anders uitdrukkelijk bepaald. Er is geen overlap met de regelgeving inzake landbouw.

- Rn. 4, p. 9: In artikel 16, §1, eerste lid, van het voorontwerp moet de zinsnede „, met inbegrip van de gezondheid,“ worden weggelaten.

=> Reactie: Artikel 16, §1, eerste lid, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 5.2-5.3, p. 13-14: In zoverre de ontworpen bepalingen voorzien in een *verbod op het verhandelen* van halsbanden die elektrische prikkels toedienen (artikel 11 van het voorontwerp) en van producten die bestemd zijn voor dieren en die schadelijk zijn voor hun welzijn (artikel 45 van het voorontwerp), wordt de federale bevoegdheid inzake productnormen betreden en kunnen die bepalingen geen doorgang vinden. Dat neemt niet weg dat een beroep zou kunnen worden gedaan op de in artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 bedoelde impliciete bevoegdheden, maar daartoe is vereist dat de ontworpen maatregelen als noodzakelijk kunnen worden beschouwd voor de uitoefening van de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest, dat de aangelegenheid zich tot een gedifferentieerde regeling leent en dat de weerslag van de ontworpen bepalingen op die aangelegenheid slechts marginaal is.

=> Reactie: Voor wat betreft de bevoegdheid inzake productnormering dient vooreerst vastgesteld te worden dat het artikel 6, §1, II, tweede lid, 1° van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 'tot hervorming der instellingen' dat de federale overheid bevoegdheid geeft tot het vaststellen van produktnormen en waarnaar door de Raad verwezen wordt, uitdrukkelijk betrekking heeft op aangelegenheden van het leefmilieu en het waterbeleid. Een gelijkaardige uitzondering op de gewestelijke bevoegdheid wordt niet vermeld bij de aangelegenheden van het dierenwelzijn onder artikel 6, §1, XI van de bijzondere wet in kwestie.

Verder dient ook verwezen naar de volgende twee adviezen van de afdeling wetgeving van de Raad van State om tot de bevoegdheid van de gewesten te besluiten bij het invoeren van een handelsverbod inzake het beleidsveld van het dierenwelzijn:

(a) Het advies met nr. 55.717/3 van 14 april 2014 over het ontwerp van het Koninklijk Besluit 'betreffende het verbod op het op de markt brengen van producten die schadelijk zijn voor het dierenwelzijn':

Er werd via dit ontwerp van KB meer precies beoogd een verbod om bepaalde producten, die schadelijk geacht worden voor het dierenwelzijn, op de markt te brengen. Het betrof producten waarvan het actief bestanddeel lijm is, bestemd voor het immobiliseren van gewervelde dieren door verkleving, met het oog op hun verdelging. De rechtsgrond van het KB werd toen gezocht in de wet op de productnormering (nl. de wet van 21 december 1998 'betreffende de productnormen ter bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu, de volksgezondheid en de werknemers'). De Raad van State was het hier echter niet mee eens en stelde dat de rechtsgrond in de Dierenwelzijnswet zou moeten gevonden worden en niet in de wet op de productnormering. (...)

(b) Het advies met nr. 67.713/1/V van 14 augustus 2020 over het wetsvoorstel 'tot instelling van een verbod op het gebruik van kangoeroes voor commercialisering, commerciële productie en fabricage':

De indieners beoogden een invoerverbod voor kangoeroevlees en afgeleide producten door te stellen dat in Australië kangoeroes 'op grote schaal bejaagd en afgeslacht' worden op een wijze die ontoelaatbaar dierenleed veroorzaakt. In het randnummer 4 op pagina 4 van zijn advies besloot de Raad dat de beoogde maatregel een gewestbevoegdheid uitmaakte op basis van de volgende redenering: 'Krachtens het door de bijzondere wet van 6 januari 2014 'met betrekking tot de Zesde Staatshervorming' ingevoegde artikel 6, § 1, XI, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 'tot hervorming der instellingen' behoort het dierenwelzijn tot de gewestaangelegenheden. Bijgevolg komt het aan de gewesten toe om uit te maken of de preventie van dierenleed vereist dat de invoer van kangoeroeproducten en de doorvoer van deze producten via het betrokken gewest verboden wordt. Ook indien het instellen door een gewest van een invoerverbod op kangoeroeproducten problemen kan opleveren, gelet op het vrij verkeer van goederen tussen de deelstaten onderling, doet dit geen afbreuk aan de vaststelling

dat de door de indieners van het voorstel beoogde maatregel in wezen een gewestbevoegdheid uitmaakt.'

Te stellen dat de productnormering om een federale bevoegdheid inzake materies van dierenwelzijn gaat, kan dus niet gevolgd worden.

In ondergeschikte orde wordt een beroep gedaan op het in artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 bedoelde impliciete bevoegdheden:

- Voor artikel 45 van het ontwerpdecreet zal bij de uitvoering ervan voor welbepaalde producten aangetoond worden dat aan de drie betrokken voorwaarden voldaan wordt. Gelet op de delegatie aan de Vlaamse Regering in de ontworpen bepaling wordt door de Raad van State aanvaard dat op het niveau van het uitvoeringsbesluit een beroep wordt gedaan op de impliciete bevoegdheden;
- Voor artikel 11 van het ontwerpdecreet wordt door de Raad van State bevestigd dat de ontworpen maatregel noodzakelijk wordt beschouwd voor de uitoefening van de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest en dat het niet gaat om een algemeen verbod. Het gegeven dat de handhaving van een verbod op het gebruik van de halsbanden die elektrische prikkels toedienen, zeer moeilijk zou zijn zonder het instellen van een verbod op de verkoop ervan, volstond voor de Raad om te besluiten dat voldaan is aan de voorwaarde van de noodzakelijkheid wat betreft het verbod op het in de handel brengen, vervat in artikel 11 van het ontwerpdecreet. Verder stelde de Raad dat het niet gaat om een algemeen verbod op het gebruik van producten met betrekking tot dieren, maar enkel van specifieke producten met betrekking tot honden en katten, namelijk van halsbanden die elektrische prikkels toedienen. Bovendien wordt voorzien in een uitzondering voor elektrische halsbanden die alleen gekoppeld zijn aan een onzichtbare omheining. De aangelegenheid leent zich met andere woorden tot een gedifferentieerde regeling waarbij de weerslag van de ontworpen bepaling op de federale aangelegenheid slechts marginaal is.

- Rn. 6.1, p. 16: Het verplichten van de lokale politie om per zone van de lokale politie een verantwoordelijke dierenwelzijn aan te duiden, grijpt in op de organisatie van de politie, hetgeen een federale bevoegdheid is. De ontworpen bepaling kan enkel doorgang vinden indien een beroep kan worden gedaan op de impliciete bevoegdheden. In de memorie van toelichting zal op een meer omstandige wijze moeten worden aangetoond dat voldaan is aan de voorwaarden om een beroep te kunnen doen op de impliciete bevoegdheden.

=> Reactie: Overeenkomstig artikel 10 van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen kunnen decreten rechtsbepalingen bevatten in aangelegenheden waarvoor de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest niet bevoegd zijn, voor zover die bepalingen noodzakelijk zijn voor de uitoefening van hun bevoegdheden. Naast het noodzakelijke karakter heeft het Grondwettelijk Hof nog twee supplementaire voorwaarden gesteld: de aangelegenheid moet zich lenen tot een gedifferentieerde regeling en de weerslag ervan op de bevoegdheid van de andere overheid mag slechts marginaal zijn. De voormelde voorwaarden worden *in casu* vervuld. Het is belangrijk dat de bestaande samenwerking die er reeds is op het terrein tussen de lokale politie en de inspecteurs van Dierenwelzijn Vlaanderen ook te bevestigen op decretaal niveau. De betrokken bepaling in het ontwerp van decreet wenst de goede verstandhouding en samenwerking, die er momenteel reeds is, tussen de betrokken handhavingsdiensten te formaliseren, te stroomlijnen en te uniformiseren. Dit dient de efficiëntie. Officiële aanspreekpunten maken een uniforme handhaving van het dierenwelzijnsbeleid op lokaal niveau efficiënter en effectiever dan door middel van de individuele contacten die er momenteel reeds zijn. Ze maken ook het voorzien van opleidingen aan de lokale politiekorpsen die instaan voor de zorg voor het dierenwelzijn des te eenvoudiger.

Het investeren in opleidingen gericht op dierenwelzijn vormt een belangrijke schakel in een correcte handhaving op het terrein. De ontworpen bepaling is met andere woorden noodzakelijk en belangrijk voor de uitoefening van de bevoegdheid inzake dierenwelzijn.

- Rn. 8, p. 18: Wat betreft de artikelen 11, 38 en 45 van het voorontwerp, die voorzien in een verbod op het gebruik van bepaalde producten of in een verbod om ze te verhandelen, is een aanmelding vereist bij de Europese Commissie overeenkomstig richtlijn (EU) 2015/1535 van het Europees Parlement en de Raad van 9 september 2015 'betreffende een informatieprocedure op het gebied van technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij'. Het gaat immers telkens om een technisch voorschrift in de zin van artikel 1, lid 1, f), van die richtlijn. Wat betreft de artikelen 38, derde lid (in tegenstelling tot het eerste lid), en 45 van het voorontwerp kan evenwel met die aanmelding worden gewacht tot de uitwerking van de besluiten waarbij die bepalingen worden uitgevoerd, aangezien het pas dan duidelijk zal zijn om welke producten het precies gaat.

=> Reactie: Aanmelding bij de Europese Commissie conform de Richtlijn 2015/1535 is gebeurd, zowel naar aanleiding van voorliggend ontwerpdecreet als naar aanleiding van het decreet van 22 april 2022 'tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren en het decreet van 13 juli 2018 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren in het kader van de zesde staatshervorming' (dit laatste voor wat betreft het artikel 11 van het ontwerpdecreet, hetwelk een herhaling vormt van het artikel 3 van het decreet van 22 april 2022).

- Rn. 11, p. 20: Aan artikel 4 van het voorontwerp kan een reële draagwijdte worden verleend indien zou worden gepreciseerd dat met het erin vervatte beginsel dat een dier een levend wezen is met gevoel dat bijzondere bescherming geniet, rekening moet worden gehouden bij de uitvoering en de toepassing van het aan te nemen decreet. Een gelijkaardige bepaling treft men aan in artikel 13 VWEU.

=> Reactie: Dit principe wordt in de memorie onder het artikel 4 van het ontwerpdecreet opgenomen.

- Rn. 12, p. 21-22: Het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel houdt in dat de strafwet moet worden geformuleerd in bewoordingen op grond waarvan eenieder, op het ogenblik waarop hij een gedrag aanneemt, kan uitmaken of dat gedrag al dan niet strafbaar is. Artikel 6 van het voorontwerp dat bepaalt dat niemand zonder noodzaak het welzijn van een dier op een andere manier op fysiologisch en/of ethologisch vlak mag schaden, behoeft precisering.

=> Reactie: De memorie van toelichting bij het artikel 6 van het ontwerpdecreet wordt verder gepreciseerd.

- Rn. 13, p. 22: In het artikel 6 schrijve men duidelijkheidshalve "het welzijn van het dier" in plaats van "zijn welzijn".

=> Reactie: Artikel 6 van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 15, p. 22: In artikel 8, §3, van het voorontwerp dient verduidelijkt te worden dat de bevoegdheid die aan de Vlaamse Regering wordt verleend, het enkel mogelijk maakt om in individuele gevallen het houden van bepaalde dieren te verbieden en niet om bij een algemene regel het houden ervan te verbieden.

=> Reactie: Artikel 8, §3, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 16.2, p. 23: De verantwoording voor de uitzondering vermeld in artikel 9, §2, eerste lid, 8°, van het voorontwerp moet worden aangevuld. Hoe dan ook moet die datum allicht worden aangepast indien de datum van inwerkingtreding van het aan te nemen decreet wordt aangepast. Er zou tevens het beste in een uitdrukkelijke delegatie worden voorzien.

=> Reactie: De memorie van toelichting bij artikel 9, §2, van het ontwerpdecreet wordt in die zin verder aangevuld. Tevens wordt de datum in het artikel zelf aangepast en in lijn gebracht met de nieuwe datum van inwerkingtreding van het ontwerpdecreet (d.i. 1 januari 2025). Tenslotte wordt ook in een delegatie aan de Vlaamse Regering voorzien.

- Rn. 16.3, p. 23: Het lijkt raadzaam om in het tweede lid van paragraaf 2, tweede lid van artikel 9 van het voorontwerp te bepalen dat rekening moet worden gehouden met het standstill-beginsel bedoeld in artikel 5, tweede lid, van het voorontwerp.

=> Reactie: Aangezien het standstill-beginsel bedoeld in artikel 5, tweede lid, van het ontwerpdecreet sowieso van toepassing is, is er geen meerwaarde dit in het artikel 9, §2, tweede lid, te herhalen. Het leidt integendeel enkel tot meer onduidelijkheid, omdat de indruk zou worden gewekt dat het niet van toepassing is in de andere artikelen van het ontwerpdecreet.

- Rn. 17, p. 24: Het zou coherenter zijn om het tweede en derde lid van artikel 10, §2, van het voorontwerp samen te voegen door te bepalen dat een dier enkel gewoonlijk of constant kan worden vastgemaakt of opgesloten indien het voldoende ruimte en bewegingsvrijheid krijgt, in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften, en dat in geen geval de bewegingsvrijheid van het dier zodanig wordt beperkt dat het aan vermijdbare pijnen, lijden of letsels wordt blootgesteld. Bovendien sluit het "gewoonlijk of constant" vastmaken en opsluiten in het derde lid niet aan op het "constant" vastmaken of opsluiten in het tweede lid.

=> Reactie: Het tweede en derde lid van paragraaf 2 van artikel 10 worden samengevoegd in een lid. Tevens wordt nu telkens in de twee zinnen in kwestie gesproken over "gewoonlijk of constant" vastmaken of opsluiten. Er werd evenwel geopteerd om het principe te behouden dat dieren niet gewoonlijk of constant mogen worden vastgemaakt of opgesloten.

- Rn. 18, p. 25: Als het de bedoeling is om ook *andere* of *bijkomende* regels uit te vaardigen met betrekking tot het houden van dieren, bijvoorbeeld met het oog op de implementatie van Europese rechtsregels, naast de elementen die nu worden geregeld in de paragrafen 1 tot 5 van artikel 10 van het voorontwerp, is het raadzaam om te bepalen dat, onder voorbehoud van de bepalingen van hoofdstuk 9, de Vlaamse Regering voor het houden van specifieke soorten en categorieën van dieren bijkomende regels kan uitvaardigen.

=> Reactie: Artikel 10, §6, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 19, p. 25: De vraag rijst of er in artikel 11, eerste lid, van het voorontwerp niet beter wordt geschreven over "laten dragen", zoals in de bestaande bepaling, omdat het in de praktijk moeilijk kan zijn om vast te stellen wie de halsband heeft *aangedaan*, terwijl de persoon die het feitelijke toezicht heeft over het dier op het ogenblik dat het die halsband draagt, wel beschouwd kan worden als de persoon te zijn die het dier die halsband *laat dragen*.

=> Reactie: Artikel 11 werd in die zin aangepast.

- Rn. 20.2, p. 26: Overeenkomstig artikel 10, lid 2, van richtlijn 98/58/EG zal de Europese Commissie in kennis moeten worden gesteld van de aan te nemen regeling bedoeld in artikel 12, tweede lid, van het voorontwerp.

=> Reactie: Het nodige wordt gedaan voor een aanmelding aan de Europese Commissie overeenkomstig artikel 10, lid 2, van richtlijn 98/58/EG en dit na de definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering van huidig ontwerpdecreet.

- Rn. 21, p. 27-28: De vermelding in de memorie van toelichting dat "[n]ieuw is dat bepaald wordt dat de voormelde eigenaar een vergoeding verschuldigd is voor de opname, opvang en verzorging, ongeacht of die het dier al of niet terugeist, en door wie de kosten in kwestie kunnen teruggevorderd worden", moet worden weggelaten, aangezien in het huidige artikel 9, §2, vijfde lid, van de wet van 14 augustus 1986 al een dergelijke bepaling voorkomt.

=> Reactie: De betreffende toelichting werd in de memorie van toelichting behouden maar in plaats van te stellen dat het gaat om een nieuwe bepaling wordt nu vermeld dat het gaat om een bevestiging van een bestaande bepaling.

- Rn. 22, p. 28: Indien een delegatie van verordenende bevoegdheid wordt beoogd in het artikel 16, §2, eerste lid van het voorontwerp, kan dat beter uitdrukkelijk worden vermeld, bijvoorbeeld door te schrijven dat de Vlaamse Regering *nadere regels kan bepalen* aangaande het kweken van honden en katten, om erfelijke aandoeningen terug te dringen en de genetische diversiteit te bevorderen.

=> Reactie: Artikel 16, §2, eerste lid, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 24, p. 28: Het is raadzaam om in artikel 17, §2, van het voorontwerp tevens te voorzien in een uitdrukkelijke delegatie aan de Vlaamse Regering voor het bepalen van de procedure voor het aanvragen en verlenen van de erkenning en voor het schorsen en intrekken ervan.

=> Reactie: Artikel 17, §2, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 25, p. 29: Artikel 17, §2, derde lid, van het voorontwerp bepaalt dat de Vlaamse Regering de erkenningsvoorwaarden voor de erkenning van dierentuinen *kan* vaststellen op advies van een comité van deskundigen die ze opricht, hierna

de Vlaamse Dierentuinencommissie te noemen. Door deze formulering kan de indruk ontstaan dat het advies van de Vlaamse Dierentuinencommissie facultatief is. Als dat niet de bedoeling is, schrijve men: *“De Vlaamse Regering stelt de voorwaarden voor de erkenning van dierentuinen vast op advies van de Vlaamse Dierentuinencommissie.”*

=> Reactie: Artikel 17, §2, derde lid, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 26, p. 29: Het is raadzaam om in artikel 17, §2, derde lid, van het voorontwerp te voorzien in een delegatie aan de Vlaamse Regering om de samenstelling en de werking van de Vlaamse Dierentuinencommissie te bepalen en eventueel om de vergoeding van de leden ervan te regelen.

=> Reactie: Artikel 17, §2, derde lid, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 27, p. 29: Overeenkomstig artikel 17, §3, van het voorontwerp kunnen dierenasielen door de Vlaamse Regering worden vrijgesteld van de retributie voor het aanvragen van de erkenning. Dit moet kunnen worden verantwoord in het licht van het gelijkheidsbeginsel.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 17 van het ontwerpdecreet wordt een verantwoording in functie van het gelijkheidsbeginsel voorzien. Het gelijkheidsbeginsel komt niet in het gedrang.

- Rn. 28-29, p. 29-30: De wijze waarop een natuurlijke persoon “onderdeel” kan zijn van een dierenasiel moet nader worden verduidelijkt, bijvoorbeeld door te vermelden dat het om een natuurlijke persoon gaat die aan dezelfde voorwaarden voldoet als het dierenasiel. De vraag rijst wel of die natuurlijke persoon aan alle voorwaarden wordt onderworpen als het dierenasiel, met inbegrip van de erkenningsvereiste. Indien dat niet het geval is, moet worden bepaald over welke voorwaarden het dan wel gaat. In elk geval schrijve men “te laten inzetten” in plaats van “in te zetten”.

=> Reactie: In artikel 18, derde lid, van het ontwerpdecreet wordt een delegatie voorzien aan de Vlaamse Regering om de voorwaarden te bepalen waaraan gastgezinnen zijn onderworpen. Tevens wordt nu gesproken over “te laten inzetten” in plaats van “in te zetten”.

- Rn. 30, p. 30: Bij artikel 19, eerste lid, van het voorontwerp wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om subsidies te verlenen aan erkende dierenasielen. Er zal moeten kunnen worden verantwoord, in het licht van het gelijkheidsbeginsel, waarom niet wordt voorzien in de mogelijkheid van subsidiëring van andere inrichtingen waarvoor is voorzien in een verplichte erkenning. Een zelfde opmerking geldt voor artikel 78 van het voorontwerp, waarbij wordt voorzien in de mogelijkheid van subsidiëring van opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 19 van het ontwerpdecreet wordt een verantwoording in functie van het gelijkheidsbeginsel voorzien zowel voor wat betreft de dierenasielen als voor wat betreft de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood. Het gelijkheidsbeginsel komt niet in het gedrang.

- Rn. 31, p. 30: Overeenkomstig artikel 19, tweede lid, van het voorontwerp bepaalt de Vlaamse Regering de “nadere regels”, met betrekking tot de voormelde subsidies. De draagwijdte van die machtiging is niet duidelijk. Ofwel wordt ermee louter herinnerd aan de algemene uitvoeringsbevoegdheid waarover de Vlaamse Regering beschikt op grond van artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, maar in dat geval is de bepaling overbodig en moet ze worden weggelaten. Ofwel wordt er meer mee beoogd dan hetgeen voortvloeit uit de algemene uitvoeringsbevoegdheid van de regering, maar dan moet de toegekende delegatie worden gespecificeerd.

=> Reactie: De delegatie, vermeld in artikel 19, tweede lid, van het ontwerpdecreet wordt nader gespecificeerd.

- Rn. 33, p. 33: Wat betreft het kweek- en invoerverbod is een bijkomende verantwoording vereist, die in de memorie van toelichting moet worden opgenomen.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 21 van het ontwerpdecreet wordt een bijkomende verantwoording opgenomen in functie van het kweek- en invoerverbod in kwestie.

Daarnaast wordt de delegatie aan de Vlaamse Regering, vermeld in punt 2° van het tweede lid, uitgebreid en wordt bepaald dat deze ook betrekking kan hebben op punt 1° van het tweede lid.

- Rn. 34.2, p. 35: De uitgestelde inwerkingtreding moet bijkomend worden verantwoord in het licht van het gelijkheidsbeginsel, aangezien daardoor een concurrentieel voordeel lijkt te worden geboden aan de betrokken houderijen, in vergelijking met houderijen die reeds voor 1 januari 2036 bestaande kooisystemen vervangen of die voor de eerste maal kooisystemen in gebruik willen nemen (en die de eventuele omgevingsvergunningsaanvraag pas vanaf 14 juli 2023 hebben ingediend). In elk geval zal de datum van 1 januari 2024 moeten worden opgeschoven tot een datum na de bekendmaking van het aan te nemen decreet.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 22 van het ontwerpdecreet wordt een bijkomende verantwoording in functie van het gelijkheidsbeginsel voorzien. Het gelijkheidsbeginsel komt niet in het gedrang. Tevens wordt de datum van inwerkingtreding opgeschoven naar 1 januari 2025 (i.p.v. 1 januari 2024).

- Rn. 35, p. 35-36: De gemachtigde verklaarde dat de Vlaamse Regering op grond van de delegatie vermeld in artikel 22, eerste lid, tweede zin, van het voorontwerp om de modaliteiten van het verbod te bepalen, kan verduidelijken welke huisvestingssystemen onder kooisystemen vallen. Dit kan beter met zoveel woorden worden bepaald. Indien met de “flankerende maatregelen” subsidies worden bedoeld, moet dit eveneens met zoveel woorden worden bepaald en is het raadzaam om de Vlaamse Regering bovendien te machtigen de subsidievoorwaarden, het bedrag van de subsidies, de procedure voor aanvraag en toekenning, de uitbetaling, de verantwoording en het toezicht te regelen. Indien nog andere maatregelen worden beoogd, moeten die eveneens voldoende specifiek worden omschreven.

=> Reactie: Er wordt geopteerd om de bestaande machtiging aan de Vlaamse Regering om de modaliteiten van het verbod te bepalen, te behouden en

niet op de suggestie van de Raad op dit punt in te gaan om de machtiging te verenigen. Met flankerende maatregelen worden verder geen subsidies bedoeld maar overige ondersteunende of begeleidende maatregelen.

- Rn. 36, p. 36: Het is raadzaam om in artikel 23 van het voorontwerp in de nadere specificering van de delegatie in het tweede lid in punt 1° ook melding te maken van het bedrag van de subsidies, in punt 2° ook melding te maken van de toekenningsprocedure (naast de aanvraagprocedure) en in punt 3° ook de uitbetaling en de verantwoording van de subsidies te vermelden.

=> Reactie: Artikel 23 van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 37, p. 36: In artikel 24, tweede lid, van het voorontwerp moet worden verwezen naar "het eerste lid, 9°" in plaats van naar "het eerste lid, 10°".

=> Reactie: Artikel 24, tweede lid, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 38, p. 36: Als onderdeel van de definitie van de term "paardencarroussel" in artikel 24, tweede lid, van het voorontwerp wordt gewag gemaakt van paardachtigen die bereden worden door het publiek "of als trekkraft worden gebruikt", wat een nieuw element is in vergelijking met de definitie in het huidige artikel 6ter, eerste lid, 2°, van de wet van 14 augustus 1986.

=> Reactie: Artikel 24, tweede lid, van het ontwerpdecreet wordt aangepast waarbij de zinsnede "of als trekkraft worden gebruikt" wordt geschrapt, dit aangezien het niet de bedoeling is om het verbod uit te breiden.

- Rn. 42, p. 38: Overeenkomstig artikel 30, eerste lid, 5°, van het voorontwerp is het verboden om dieren ten kosteloze of bezwarende titel af te staan aan personen van minder dan 18 jaar oud *of daarmee gelijkgesteld* zonder de uitdrukkelijke toestemming van de personen die over hen het ouderlijk gezag of de voogdij uitoefenen. Aangezien die gelijkstelling niet in het voorontwerp wordt geregeld en niet bij voorbaat duidelijk is welke personen worden gelijkgesteld met personen van minder dan 18 jaar oud, is het raadzaam om gebruik te maken van bestaande begrippen uit het personenrecht.

=> Reactie: Artikel 30, eerste lid, 5°, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast waarbij gebruik gemaakt wordt van bestaande begrippen uit het personenrecht.

- Rn. 43, p. 39: Er moet bij artikel 30, tweede lid, van het voorontwerp worden gepreciseerd of het gaat om een regelgevende bevoegdheid, dan wel om een individuele beslissingsbevoegdheid. Indien het de bedoeling is dat de Vlaamse Regering criteria bepaalt voor het toestaan van afwijkingen op dat verbod, moet dat eveneens worden gepreciseerd.

=> Reactie: Artikel 30, tweede lid, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 44, p. 39: Met de vermelding "de herkomst" (van de te koop aangeboden dieren) in artikel 31, tweede lid, 2°, van het voorontwerp bedoelt men volgens de gemachtigde het land van oorsprong. Dit moet met zoveel woorden worden bepaald. Die opmerking geldt ook voor artikel 32, tweede lid, 2°, van het voorontwerp.

=> Reactie: Artikel 31, tweede lid, 2°, en artikel 32, tweede lid, 2°, van het ontwerpdecreet worden in die zin aangepast.

- Rn. 45, p. 40: In artikel 32 van het voorontwerp zou er alleszins uitdrukkelijk moeten worden bepaald dat de registratie van de betrokken personen en verenigingen verplicht is, want dat komt nu onvoldoende uit de verf in de ontworpen bepaling.

=> Reactie: Artikel 32 van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 46, p. 40-41: De erkenning waarin artikel 3 van verordening (EG) nr. 1255/97 van de Raad van 25 juni 1997 voorziet, heeft ook betrekking op het dierenwelzijn en niet enkel op de dierengezondheid en de veiligheid van de voedselketen. Er moet dan ook in artikel 33 van het voorontwerp worden voorzien in een rechtsgrond voor een regeling van die erkenningen door de gewesten, die bevoegd zijn voor het dierenwelzijn, al was het maar om de door de gemachtigde aangehaalde federale erkenning toepasselijk te verklaren wat betreft de gewesten, binnen hun bevoegdheid inzake dierenwelzijn.

=> Reactie: Artikel 33 van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 47.2, p. 42: Er kan het best worden bepaald dat het eerste lid van artikel 37 van het voorontwerp in werking treedt op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum en dat die datum wordt bepaald van zodra de geslachtsbepaling van kuikens in het ei haalbaar is voor dag 12 na incubatie.

=> Reactie: Artikel 37 van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast. Tevens wordt het eerste lid van artikel 37 dat het verbod bevat, juridisch-technisch verduidelijkt.

- Rn. 47.3, p. 42: De tweede zin van het tweede lid van artikel 37 van het voorontwerp dat de Vlaamse Regering machtigt om te voorzien in uitzonderingen op het verbod vermeld in het eerste lid, wordt beter ondergebracht in een nieuw derde lid.

=> Reactie: Artikel 37 van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 48, p. 42: De ontworpen verbodsmaatregelen in artikel 38 moeten kunnen worden verantwoord in het licht van het vrije verkeer van goederen (artikelen 34 en 36 VWEU) en de vrijheid van ondernemen (artikel II.3 van het Wetboek van economisch recht en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie). Het is raadzaam een dergelijke verantwoording op te nemen in de memorie van toelichting.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 38 van het ontwerpdecreet wordt een verantwoording opgenomen in functie van het vrije verkeer van goederen en de vrijheid van ondernemen.

- Rn. 49, p. 43: In artikel 39 van het voorontwerp (alook in artikel 40) wordt op verscheidene plaatsen gerefereerd aan (erkende) slachthuizen. De gemachtigde bevestigde dat het best een definitie van die term kan worden opgenomen in artikel 3 van het voorontwerp, namelijk dezelfde definitie als in artikel 2, k), van verordening (EG) nr. 1099/2009 van de Raad van 24 september 2009 'inzake de bescherming van dieren bij het doden'. Hiermee kan worden ingestemd.

=> Reactie: Artikel 3 van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangevuld met een definitie van slachthuizen.

- Rn. 50, p. 43: Overeenkomstig artikel 26, lid 2, tweede alinea, van verordening (EG) nr. 1099/2009 dient een kennisgeving aan de Europese Commissie te worden gedaan van het artikel 39, §3, van het voorontwerp.

=> Reactie: Het nodige wordt gedaan voor een kennisgeving aan de Europese Commissie overeenkomstig artikel 26, lid 2, tweede alinea van verordening nr. 1099/2009 en dit na de definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering van huidig ontwerpdecreet.

- Rn. 51, p. 43-44: De Raad van State beschikt niet over het vereiste inzicht om te kunnen beoordelen of het thuis slachten van pluimvee, konijnen en hazen minder problematisch zou zijn vanuit het oogpunt van dierenwelzijn opdat het beoogde verbod niet zou moeten gelden voor deze diersoorten. Op dat punt moet hij dan ook een voorbehoud formuleren. Het is alleszins raadzaam om deze verschillende behandeling nader te verantwoorden in de memorie van toelichting.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 39 van het ontwerpdecreet wordt een verantwoording opgenomen in functie van de verschillende behandeling tussen de betrokken diersoorten.

- Rn. 53, p. 44: Bij artikel 39, § 3, tweede lid, 2°, *in fine*, van het voorontwerp wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om "hiervan" de nadere regels te bepalen. De delegatie zou beter nader worden geëxpliciteerd, omdat met de huidige formulering de indruk kan ontstaan dat de delegatie niet meer is dan een parafrasering van de algemene uitvoeringsbevoegdheid van de Vlaamse Regering.

=> Reactie: Artikel 39, §3, tweede lid, 2°, *in fine*, van het ontwerpdecreet wordt in die zin aangepast.

- Rn. 54.1, p. 45: Het is raadzaam dat de stellers van het voorontwerp contact zouden opnemen met de diensten van de Europese Commissie om uitsluitsel te verkrijgen over de vraag of de regeling inzake cameratoezicht in overeenstemming is met de bepalingen van verordening (EG) nr. 1099/2009.

=> Reactie: Artikel 40 van het voorontwerp is geïnspireerd op het artikel D.58 van het Waals Dierenwelzijnswetboek dat in eenzelfde cameratoezicht in de Waalse slachthuizen voorziet. Het artikel D.58 van het Waals Dierenwelzijnswetboek werd verder uitgevoerd door het besluit van de Waalse Regering van 8 juli 2021 'inzake de bescherming van dieren bij het doden'. Beide

adviezen van de Raad van State naar aanleiding van de opmaak ervan maken geen gewag van dergelijke bezorgdheid (respectievelijk advies van 21 juni 2018 met nr. 63.442/4 en advies van 8 april 2021 met nr. 69.012/4). Na de definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering van het ontworpen decreet zal er in elk geval kennisgeving aan de Europese Commissie gebeuren conform artikel 26, lid 2, tweede alinea, van verordening nr. 1099/2009 aangezien het gaat om een stringenter nationaal voorschrift.

- Rn. 54.2, p. 46: De doelstelling van de verwerking van persoonsgegevens wordt in het algemeen omschreven als cameratoezicht dat toelaat om na te gaan of de bepalingen van het aan te nemen decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan en van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake worden nageleefd. Indien het de bedoeling is dat de camerabeelden mogen worden gebruikt voor het opsporen van overtredingen, moet dit uitdrukkelijk worden bepaald. Daarbij moet ook worden vermeld voor welke personen overtredingen worden opgespoord. Indien het de bedoeling is om aan te sluiten bij bepaalde categorieën van personen die worden vermeld in artikel 75, §1, tweede lid, van het voorontwerp moet dat met zoveel woorden worden vermeld. Daarbij moet alvast worden aangestipt dat vervoerders van dieren in die laatste bepaling niet uitdrukkelijk worden vermeld.

=> Reactie: Artikel 40, §1, eerste lid, van het ontwerpdecreet wordt in die zin verduidelijkt. Tevens worden de vervoerders van dieren toegevoegd in de opsomming onder het artikel 76, §1, tweede lid, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 75, §1, tweede lid).

- Rn. 58, p. 49: Overeenkomstig artikel 61, lid 1, derde alinea, van richtlijn 2010/63/EU moet in het aan te nemen decreet zelf of bij de officiële bekendmaking ervan naar deze richtlijn worden verwezen.

=> Reactie: Er wordt een nieuw artikel opgenomen onder het hoofdstuk 9 dat handelt over dierproeven, waarin wordt bepaald dat het betrokken hoofdstuk voorziet in de gedeeltelijke omzetting van Richtlijn 2010/63/EU.

- Rn. 59, p. 49: Het is twijfelachtig of artikel 2, lid 2, van richtlijn 2010/63/EU, die een specifieke draagwijdte heeft en die niet voorziet in enige uitzondering, overbodig is in het licht van het vrije verkeer van goederen en diensten. Ze kan dan ook het best alsnog worden opgenomen in het voorontwerp.

=> Reactie: Er wordt een nieuw artikel opgenomen onder het hoofdstuk 9 waarin voorzien wordt in een omzetting van het artikel 2, lid 2, van richtlijn 2010/63/EU.

- Rn. 60, p. 49-50: In artikel 61, §2, 6°, van het voorontwerp wordt onder de inkomsten van het Vlaams Dierenwelzijnsfonds gewag gemaakt van "*de inning van onkosten die bij verantwoordelijken worden teruggevorderd en die voortvloeien uit het uitvoeren van maatregelen met toepassing van artikel 62, §2*". De gemachtigde verklaarde dat daarmee wordt bedoeld op de maatregelen bedoeld in artikel 62, §2, zevende lid. Dit kan beter worden gepreciseerd.

=> Reactie: Artikel 63, §2, 6°, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 61, §2, 6°) wordt in die zin gepreciseerd.

- Rn. 61, p. 50: In artikel 61, §3, eerste lid, 7°, 8° en 9°, van het voorontwerp wordt bepaald dat de inkomsten van het Vlaams Dierenwelzijnsfonds kunnen worden aangewend voor het verlenen van bepaalde subsidies. Er dient een uitdrukkelijke delegatie aan de Vlaamse Regering te worden voorzien om voor elk van de betrokken subsidies de subsidievoorwaarden en het bedrag van de subsidies te bepalen, alsook de procedure voor het aanvragen en verlenen van de subsidies, de uitbetaling, de verantwoording en het toezicht.

=> Reactie: In een nieuw laatste lid van artikel 63, §3, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 61, §3) wordt voorzien in een uitdrukkelijke delegatie aan de Vlaamse Regering om in die zin de nadere regels te bepalen van de subsidies in kwestie. Tevens wordt de delegatie aan de Vlaamse Regering om de nadere regels te bepalen voor het verlenen van de Vlaamse dierenwelzijnsbijdragen, zoals vermeld in het tweede lid van paragraaf 3, nader gepreciseerd. Tenslotte wordt de eerste alinea in paragraaf 1 dat er een Vlaams Dierenwelzijnsfonds wordt opgericht, geschrapt, dit aangezien het Vlaams Dierenwelzijnsfonds reeds opgericht werd middels het decreet van 19 december 2014 'houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2015'.

- Rn. 63, p. 51-52: In zoverre die maatregelen vermeld in artikel 62, §2, zevende lid, van het voorontwerp beperkingen kunnen inhouden van grondrechten, zoals het eigendomsrecht of het recht op privéleven, of in zoverre het zou gaan om dwingende toezichtrechten, die geen toestemming van de gecontroleerde personen vereisen, moet daarvoor een uitdrukkelijke decretale basis worden gecreëerd.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 64 van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 62) wordt toelichting verschaft op de vraag welke soort maatregelen aldus kunnen worden getroffen en opgelegd. Het gaat hierbij niet om nieuwe beperkingen van grondrechten, buiten degene die reeds in het voorontwerp voorzien zijn.

- Rn. 64, p. 52: Overeenkomstig artikel 62, §4, van het voorontwerp hebben de processen-verbaal die de leden van de federale en de lokale politie en de toezichthoudende ambtenaren opstellen, bewijskracht tot het tegenbewijs is geleverd. In strafzaken heeft het Grondwettelijk Hof erop gewezen dat het verlenen van bewijswaarde tot het tegenbewijs, een uitzondering vormt op de algemene regel dat een proces-verbaal geldt als een loutere inlichting, en derhalve ook op de regel van de vrije bewijslevering in strafzaken, op grond waarvan de rechter naar eigen overtuiging de bewijswaarde beoordeelt van een bepaald element, zodat het verschil in behandeling dat eruit voortvloeit op een redelijke verantwoording dient te berusten en het de rechten van de beklaagde niet op een onevenredige wijze mag beperken. De stellers van het voorontwerp zullen derhalve moeten kunnen aantonen dat aan deze voorwaarden is voldaan.

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 64 van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 62) wordt een toelichting in die zin verschaft.

- Rn. 65, p. 53: Het lijkt niet mogelijk om officiële controle-instanties in het buitenland bevoegd te maken om overtredingen vast te stellen die vervolgens worden overgenomen in een proces-verbaal van de leden van de federale en lokale politie en de toezichthoudende ambtenaren, dat bewijskracht heeft tot het tegendeel. Het is wel mogelijk dat die officiële controle-instanties in het buitenland meldingen kunnen doen aan de leden van de federale en lokale politie en de toezichthoudende ambtenaren, die vervolgens zelf de nodige vaststellingen doen

en die opnemen in een proces-verbaal. De ontworpen bepaling moet in de aangegeven zin worden aangepast.

=> Reactie: Vooreerst wordt opgemerkt dat de Raad niet motiveert het waarom de bepaling zoals ontworpen geen doorgang lijkt te kunnen vinden. De Raad van State verliest verder uit het oog dat het gaat om vaststellingen van overtredingen op de Europese Transportverordening met nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004, dewelke onverkort van toepassing is in de overige Europese lidstaten, met als gevolg dat de overtredingen hierop wel degelijk kunnen vastgesteld worden door officiële controle-instanties in het buitenland. De vaststellingen van deze officiële controle-instanties in het buitenland worden gemeld aan de bevoegde overheidsorganen in Vlaanderen dewelke vaststellingen vervolgens de basis kunnen vormen voor de opmaak van de processen-verbaal van de leden van de federale en lokale politie en de toezichthoudende ambtenaren (cf. wijze van werking van de dierenartsen met opdracht bij de controle van de slachthuizen).

- Rn. 66, p. 53: Het is beter om in de ontworpen bepaling 62, §7, van het voorontwerp te schrijven dat het verboden is om de in artikel 62 bedoelde bevoegdheden van de personen vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, te verhinderen.

=> Reactie: Artikel 64, §7, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 62, §7) wordt in die zin aangepast.

- Rn. 68, p. 55: De gemachtigde bevestigde dat artikel 64 van het voorontwerp, dat betrekking heeft op de verwerking van persoonsgegevens in het kader van een onderzoek, beter wordt verplaatst naar hoofdstuk 13 ("Bepalingen over verwerking van persoonsgegevens").

=> Reactie: Het artikel in kwestie van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 64) wordt verplaatst naar het hoofdstuk 13.

- Rn. 69, p. 55-56: Artikel 64 van het voorontwerp voorziet in de mogelijkheid voor het bevoegde personeelslid van het departement om, met toepassing van artikel 23, lid 1, d), e), h) en i), van verordening (EU) nr. 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot 22 AVG, niet toe te passen bij de verwerkingen van persoonsgegevens in het kader van een onderzoek dat betrekking heeft op een welbepaalde natuurlijke persoon, als voldaan is aan de voorwaarden die verder in artikel 64 van het voorontwerp worden bepaald. Uit artikel 23, lid 1, AVG vloeit voort dat de beoogde beperkingen een noodzakelijke maatregel moeten zijn. Er moet in de memorie van toelichting worden uiteengezet waarom de beperkingen noodzakelijk zijn voor de bescherming van de belangen vermeld in de punten d) en h) en, desgevallend, van de belangen vermeld in de punten e) en i).

=> Reactie: In de memorie van toelichting onder het artikel 77 van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 64) wordt een toelichting in die zin verschaft.

- Rn. 71, 71.1, 71.2, p. 56-57: Overeenkomstig artikel 65 van het voorontwerp wordt iedere persoon die handelt in strijd met de bepalingen van het aan te nemen decreet of de uitvoeringsbesluiten ervan of van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake, gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot vijf jaar en met een geldboete van 52 euro tot 100.000 euro, of met een

van die straffen alleen. Er moet op een meer precieze wijze worden verwezen naar de relevante bepalingen van het aan te nemen decreet en van Europese rechtsregels inzake het dierenwelzijn, waarvoor een strafrechtelijke sanctionering daadwerkelijk is aangewezen. Wat betreft de gehanteerde strafmaat verwijst de Raad van State naar hetgeen zij heeft uiteengezet in advies 69.974/1/V. De Raad van State herhaalt haar suggestie om op zijn minst in twee soorten strafmaten te voorzien, naargelang de specifieke kenmerken en de ernst van de inbreuk.

=> Reactie: Het artikel 66 van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 65) is identiek aan de straffen en strafmaten opgenomen in de artikelen 35, 36, 36bis, en 41, van de Dierenwelzijnswet, zoals bepaald middels het decreet van 4 februari 2022 'tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft het voorzien van een strafverzwaring', en zorgt zo voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De Raad van State herhaalt haar opmerkingen geformuleerd naar aanleiding van de totstandkomingsprocedure van het decreet van 4 februari 2022 middels het advies met nr. 69.974/A/V van 6 september 2021. De Raad van State verliest evenwel uit het oog dat de straffen en de strafmaten in kwestie voorwerp hebben gemaakt van een annulatieberoep bij het Grondwettelijk Hof en succesvol de toets van dit hoogste rechtscollege hebben doorlopen, en dit middels het arrest van het Grondwettelijk Hof met nummer 114/2023 van 20 juli 2023.

Zowel de ruime vork als de suggestie om op zijn minst in twee strafmaten te voorzien werden onderzocht door het Grondwettelijk Hof. In het eerste middel onderzocht het Hof zowel de hoofdstraffen, de bijkomende straffen als de strafverdubbeling in het geval van recidive. Het Hof ging uitvoerig in op de ratio legis van het bestreden decreet (rn. B.12.1) evenals op het doel ervan en de gewijzigde maatschappelijke evolutie in het normbesef inzake dierenwelzijn (rn. B.13.2). Het Hof meende dat de verhoging en de gelijkschakeling van de strafmaten pertinent (rn. B.13.3) en evenredig (rn. B.13.4.1 en volgende) zijn. Hieruit volgde dat zowel het gelijkheidsbeginsel (met het evenredigheidsbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel), de vrijheid van handel en nijverheid, het verbod op maatregelen van gelijke werking, evenals de vrijheid van meningsuiting niet geschonden zijn. In het tweede middel waarbij in hoofdzaak een beperking op de vrijheid van handel en nijverheid werd aangevoerd gezien de verzwaring van de lichte administratieve inbreuken en de verstrenging van de regels betreffende recidive volgens verzoekende partijen hen zou beletten een nieuwe activiteit in de dierensector op te starten of voort te zetten, besloot het Hof dat de verhoging en gelijkschakeling voor inbreuken binnen de perken die aan de vrijheid van handel en nijverheid zijn gesteld, pertinent en niet onevenredig zijn (rn. B.30.2 en volgende). Ook kan het decreet aldus het Hof worden gerechtvaardigd op grond van artikel 36 het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie of op grond van andere dwingende vereisten rekening houdend met de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie op dat vlak (rn. B.33.2). Wat betreft het derde middel waarbij een schending van de vrije meningsuiting i.v.m. de strafverzwaring van publiciteitsregelingen in de Dierenwelzijnswet werd aangevoerd, besloot het Hof dat de bestreden bepalingen niet onevenredig zijn (rn. B.39). Het Grondwettelijk Hof besloot samengevat na omstandig onderzoek van het decreet en haar memorie van toelichting dat de betrokken straffen en strafmaten o.a. in overeenstemming zijn met het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het evenredigheidsbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel en met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 34 en 35 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

Wat betreft de opmerking dat er op een meer precieze wijze moet worden verwezen naar de relevante bepalingen van het aan te nemen decreet en van Europese rechtsregels inzake het dierenwelzijn, waarvoor een strafrechtelijke sanctionering daadwerkelijk is aangewezen, graag nog volgende reactie:

Alhoewel in vergelijking met de artikelen 35 tot 36*bis* van de Dierenwelzijnswet geen specifieke strafbare gedragingen meer worden opgelijst, dient gewezen te worden op het artikel 41 van de Dierenwelzijnswet. Dit laatste artikel voorzagt in een residuaire strafbepaling met dezelfde strafmaat als de artikelen 35 tot 36*bis* van de Dierenwelzijnswet en als voorliggend ontwerpdecreet voor "[o]vertredingen op deze wet of op haar uitvoeringsbesluiten of op de Europese verordeningen en beschikkingen/besluiten ter zake die niet in de artikelen 35, 36 en 36*bis* zijn bepaald". Het artikel 41 van de Dierenwelzijnswet, zoals gewijzigd middels het decreet van 4 februari 2022, heeft zoals boven reeds vermeld de toets van het Grondwettelijk Hof doorstaan. Hierbij wordt dan ook verwezen naar de motivatie van het Grondwettelijk Hof dat het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel niet in het gedrang is en dat *"niet alleen een verhoging, maar ook een gelijkschakeling van de straffen een pertinente maatregel is voor inbreuken op het dierenwelzijn"* (cf. B.13.3). Het Hof stelde eveneens dat *"Om de redenen die zijn vermeld in B.13.4 en rekening houdend met de ruime beoordelingsbevoegdheid die het Hof van Justitie van de Europese Unie aan de lidstaten toekent op het vlak van de bescherming van het dierenwelzijn (HvJ, 19 juni 2008, C-219/07, voormeld; 17 december 2020, C-336/19, voormeld, punt 71), voeren de bestreden bepalingen geen onevenredige straffen in en gaan zij bijgevolg niet verder dan nodig om de in B.33.2 vermelde doelstelling te bereiken."* (cf. B.33.2 en ook B.30.3)

- Rn. 71.3, p. 57: In zoverre ook overtredingen strafbaar worden gesteld van (uitvoeringsbesluiten van) artikel 29 van het aan te nemen decreet, dat voorziet in een verbod (en de mogelijkheid van beperkingen) voor het maken van publiciteit voor het verhandelen van bepaalde diersoorten, verwijst de Raad van State naar hetgeen zij heeft uiteengezet in advies 69.974/3 over de verenigbaarheid met de vrijheid van meningsuiting en met de vrijheid van ondernemen.

=> Reactie: De Raad van State herhaalt hier eens te meer haar opmerkingen geformuleerd naar aanleiding van de totstandkomingsprocedure van het decreet van 4 februari 2022 middels het advies met nr. 69.974/1/V van 6 september 2021. De Raad van State verliest evenwel uit het oog dat de straffen en straffen in kwestie voorwerp hebben gemaakt van een annulatieberoep bij het Grondwettelijk Hof en succesvol de toets van dit hoogste rechtscollege hebben doorlopen, en dit middels het arrest van het Grondwettelijk Hof met nummer 114/2023 van 20 juli 2023. Het Hof kwam na omstandig onderzoek van het decreet en haar memorie van toelichting tot het besluit dat er enerzijds geen sprake was van een schending van de vrijheid van handel en nijverheid (zie rns B.28 t.e.m. B.31) en anderzijds de vrijheid van meningsuiting niet op een onevenredige wijze werd beperkt (zie rns B.35 t.e.m. B.40)

- Rn. 72, p. 57-58: In artikel 66 van het voorontwerp wordt gekozen voor een systeem van bijzondere herhaling. Die keuze om af te wijken van het algemene systeem van herhaling vervat in de artikelen 54 tot 57*bis* en 565 van het Strafwetboek moet in de memorie van toelichting worden verantwoord in het licht van het gelijkheidsbeginsel. Aangezien het niet de bedoeling zal zijn om de twee systemen naast elkaar toe te passen, moet de verhouding tot dit algemene systeem van herhaling worden toegelicht.

=> Reactie: Het artikel 67 van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 66) is inhoudelijk vrijwel identiek aan de strafmaat opgenomen in het artikel 39 van de Dierenwelzijnswet, zoals bepaald middels het decreet van 4 februari 2022 'tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft het voorzien van een strafverzwaring', en zorgt zo voor de continuïteit van de huidige praktijk, met dien verstande dat de oorspronkelijke tekst taalkundig werd herschreven voor een betere leesbaarheid en juister begrip. De Raad van State verliest hier eens te meer uit het oog dat de

strafmaat in kwestie voorwerp heeft uitgemaakt van een annulatieberoep bij het Grondwettelijk Hof en succesvol de toets van dit hoogste rechtscollege heeft doorlopen, en dit middels het arrest van het Grondwettelijk Hof met nummer 114/2023 van 20 juli 2023 (zie rns. B.22 t.e.m. B.27). Het Hof oordeelde onder andere dat: *"Artikel 6 van het bestreden decreet strekt ertoe de herhaling te bestraffen, met andere woorden het geval waarin de dader van een eerste misdrijf, die wegens dat feit is gestraft, een tweede pleegt. Aangezien zij doorgaans als een verzwarende omstandigheid kan worden beschouwd en aangezien zij getuigt van de ondoeltreffendheid van de eerste straf om de veroordeelde ertoe aan te sporen de wet na te leven, verantwoordt de herhaling de toepassing van een strengere straf (vergelijk met betrekking tot artikel 56, tweede lid, van het Strafwetboek, arrest nr. 185/2014 van 18 december 2014, ECLI:BE:GHCC:2014:ARR.185, B.9).... De bestreden bepaling heeft geen onevenredige gevolgen"* (rns. B.25 + B.26.1)

Net zoals de bestaande bepalingen in de Dierenwelzijnswet wordt er aldus gekozen voor een systeem van bijzondere herhaling en wordt er gekozen om af te wijken van het algemene systeem van herhaling vervat in de artikelen 54 tot 57*bis* en 565 van het Strafwetboek. De bijzondere wet heeft voorrang op het algemeen systeem van herhaling. De bijzondere wet stelt de algemene wet in de regel buiten werking (cf. adagium *lex specialis derogat legi generali*). Inbreuken op de dierenwelzijnswetgeving zijn op vele vlakken niet te vergelijken met overige strafrechtelijke inbreuken en vereisen in de regel een diergeneeskundige benadering met als gevolg dat een systeem van bijzondere herhaling aan de orde is.

- Rn. 73, p. 58: In artikel 69, §3, tweede lid, van het voorontwerp schrijve men "voorgesteld" in plaats van "opgelegd", naar analogie van het eerste lid.

=> Reactie: Artikel 70, §2, tweede lid, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 69, §3, tweede lid) wordt in die zin aangepast.

- Rn. 74, p. 58-59: Met het ontworpen artikel 69 wordt aan het openbaar ministerie de bevoegdheid ontnomen om te oordelen over het al dan niet instellen van de strafvordering, en dit zonder enige vorm van controle van zijnentwege. Het optreden van het openbaar ministerie kan als een waarborg worden beschouwd nu het openbaar ministerie volgens artikel 151, §1, tweede zin, van de Grondwet onafhankelijk is in de individuele opsporing en vervolging. De voormelde grondwetsbepaling vereist dan ook dat wordt voorzien in een systeem waarbij de bevoegde ambtenaren weliswaar een alternatieve sanctie kunnen voorstellen of een administratieve geldboete kunnen opleggen, maar waarbij het openbaar ministerie de kans krijgt om binnen een korte termijn te beslissen of er, onder meer gelet op de ernst van de inbreuk of de omstandigheden waarin ze is gepleegd, geen aanleiding is om de betrokkene strafrechtelijk te vervolgen.

=> Reactie: Artikel 70 van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 69) (met inbegrip van artikel 64, §5) wordt in die zin aangepast waarbij bepaald wordt dat alle dossiers naar het Openbaar Ministerie worden gestuurd. Bij gebreke aan reactie vanwege het Openbaar Ministerie binnen een vervalt termijn van drie maanden dan wel bij kennisgeving binnen die termijn door het Openbaar Ministerie dat tot bestuurlijke afhandeling kan worden overgegaan, vervalt de strafvordering en kan de bevoegde ambtenaar binnen het Departement Omgeving een administratieve geldboete opleggen dan wel een alternatieve sanctie voorstellen. Er wordt hierbij tevens voorzien dat er met het Openbaar Ministerie een protocol kan afgesloten worden, waarin wordt overeengekomen om bepaalde misdrijven in beginsel altijd bestuurlijk te vervolgen.

- Rn. 76, p. 59: Onverminderd hetgeen is uiteengezet in opmerking 74, moet in artikel 69, §6, van het voorontwerp ook worden voorzien in de bezorging van het dossier aan de procureur des Konings wanneer de administratieve geldboete niet wordt betaald (desgevallend na de toepassing van artikel 72 van het voorontwerp), aangezien het de betaling van de administratieve geldboete is die overeenkomstig artikel 69, §5, tweede lid, van het voorontwerp de publieke vordering doet vervallen en niet het opleggen van de administratieve geldboete op zich beschouwd.

=> Reactie: De suggestie van de Raad van State werd in een eerdere versie van het voorontwerp van decreet opgenomen en overgemaakt voor advies aan het College van procureurs-generaal. Deze stelde in haar advies van 26 oktober 2022 dat ze geen voorstander van was van dergelijke werkwijze. Ze stelde dat de (bestaande) regeling om bij niet betaling van een voorgestelde administratieve geldboete het dossier voor strafrechtelijke vervolging aan de Procureur door te sturen, een achterhaalde werkwijze is die het Openbaar Ministerie reduceert tot een "incassobureau". Het Openbaar Ministerie pleitte voor het "una via-principe". Indien gekozen wordt voor de zogenaamde (administratieve) minnelijke schikking of de administratieve geldboete, dan vervalt de strafvordering en blijft het dossier binnen het administratieve spoor. Indien voor een strafrechtelijke afhandeling wordt gekozen, dan blijft het dossier binnen het strafrechtelijke spoor. Er wordt dan ook niet ingegaan op dit punt van het advies van de Raad van State.

- Rn. 77, p. 59: Het is raadzaam om in paragraaf 7 van artikel 71 van het voorontwerp te voorzien in een uitdrukkelijke delegatie aan de Vlaamse Regering voor het bepalen van het bedrag van de verschuldigde kosten en de nadere regels van de procedure voor de betaling ervan, naar analogie van paragraaf 1, vijfde lid, en paragraaf 6, tweede en derde lid.

=> Reactie: Artikel 72, §7, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 71, §7) wordt in die zin aangepast.

- Rn. 78, p. 60: Het is raadzaam om in artikel 72, §2, vierde lid, van het voorontwerp te preciseren welke bepalingen van deel V van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing worden verklaard op het bewarend beslag.

=> Reactie: De nodige precisering wordt aangebracht aan het artikel 73, §2, vierde lid, van het ontwerpdecreet (voorheen het artikel 72, §2, vierde lid).

- Rn. 79, p. 60: Artikel 72, §2, vijfde lid, van het voorontwerp bepaalt dat de geschillen in verband met de uitvoering van het dwangbevel voor de beslagrechter worden gebracht. Die bevoegdheid van de beslagrechter vloeit evenwel reeds voort uit artikel 1395 van het Gerechtelijk Wetboek, zodat die bepaling beter kan worden weggelaten of worden voorafgegaan door een "overeenkomstig (...) "-vermelding.

=> Reactie: De nodige precisering wordt aangebracht aan het artikel 73, §2, vijfde lid, van het ontwerpdecreet (voorheen het artikel 72, §2, vijfde lid) waarbij de zinsnede nu wordt voorafgegaan door een "overeenkomstig artikel 1395 van het Gerechtelijk Wetboek"-vermelding.

- Rn. 81, p. 60: Artikel 75, §1, tweede en derde lid, van het voorontwerp bevat een afzonderlijke oplijsting van de categorieën van betrokkenen over wie persoonsgegevens mogen worden verwerkt en van de categorieën van persoonsgegevens die mogen worden verwerkt. Daarmee is het evenwel nog niet

duidelijk welke persoonsgegevens over welke personen mogen worden verwerkt en kan het zijn dat meer categorieën van persoonsgegevens verwerkt mogen worden dan nodig, hetgeen op gespannen voet staat met het beginsel van de minimale gegevensverwerking vervat in artikel 5, lid 1, c), AVG. Het zou dan ook beter zijn om de relevante onderdelen van beide lijsten te verbinden, zodat duidelijk is welke categorieën van persoonsgegevens over welke categorieën van betrokkenen kunnen worden verwerkt.

=> Reactie: Het principe opgenomen in artikel 5, lid 1, c), van de algemene verordening gegevensbescherming, met name dat persoonsgegevens slechts verwerkt mogen worden voor zover die verwerking noodzakelijk is, blijft onverkort van toepassing. De vrees van de Raad is dan ook onterecht. Gelet op het feit dat de formulering van de betrokken bepaling werd ingegeven door de VTC in haar advies van 12 september 2023 met nr. 2023/112 over voorliggend voorontwerp van decreet, wordt geopteerd om niet in te gaan op voorliggende suggestie van de Raad, te meer door de nodeloze legistische complexiteit van een dergelijke koppeling.

- Rn. 82, p. 61: Veeleer dan te verwijzen naar artikel III.81 van het Bestuursdecreet zal de maximale bewaartermijn van de te verwerken gegevens in artikel 75, § 2, van het voorontwerp zelf moeten worden geregeld.

=> Reactie: In het artikel 76, §2, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 75, §2) worden nu de criteria opgenomen die toelaten de bewaartermijn te bepalen.

- Rn. 83, p. 61: In artikel 75, §3, van het voorontwerp wordt de Vlaamse Regering onder meer gemachtigd om de entiteiten waaraan en de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt, nader te omschrijven. De categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens behoort tot de essentiële elementen die bij decreet moeten worden bepaald. De entiteiten waaraan en de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt, moeten dus in artikel 75 van het voorontwerp zelf worden bepaald.

=> Reactie: Benadrukt wordt dat er in artikel 76, §3, van het ontwerpdecreet (voorheen artikel 75, §3) sprake is van 'nadere omschrijving'. Dit wil zeggen dat deze nadere omschrijving door de Vlaamse Regering in elk geval beperkt zal zijn tot een precisering van de in het ontwerp van decreet reeds opgelijste entiteiten en doeleinden. De ongerustheid van de Raad van State is met andere woorden zonder voorwerp.

- Rn. 85, p. 64: De datum van 1 januari 2024, waarop de wet van 14 augustus 1986 wordt opgeheven (bij artikel 83, eerste lid, van het voorontwerp) en waarop het aan te nemen decreet in werking treedt (artikel 84, behoudens de bepalingen opgesomd in de punten 1° tot 6° van dat artikel) zal moeten worden opgeschoven naar een datum die volgt op de bekendmaking van het aan te nemen decreet.

=> Reactie: De datum van inwerkingtreding van 1 januari 2024 wordt gebracht naar 1 januari 2025.

- Rn. 86, p. 64: Artikel 83, tweede lid, van het voorontwerp zou beter worden opgenomen als een nieuw artikel 85.

=> Reactie: De nodige aanpassingen worden doorgevoerd zoals voorgesteld door de Raad van State.

II. Toelichting bij de artikelen

Hoofdstuk 1 - Algemene bepalingen

Artikel 1

Artikel 1 bepaalt dat het ontwerp van decreet een gewestaangelegenheid regelt.

Artikel 2

Artikel 2 bepaalt dat het decreet aan te halen is als Vlaamse Codex Dierenwelzijn.

Artikel 3

Artikel 3 bevat 31 definities van begrippen die in het ontwerp van Vlaamse Codex Dierenwelzijn (hierna: de Codex genoemd) gehanteerd worden. Hierbij werd zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de bestaande definities, waarbij deze indien nodig werden geactualiseerd.

Artikel 4

Het eerste artikel van de Codex na de definities introduceert de notie van een dier als levend wezen met gevoel en specifieke behoeften dat een bijzondere bescherming geniet en zorg vereist. Met dit beginsel moet naar analogie met artikel 13 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie rekening worden gehouden bij de uitvoering en de toepassing van dit decreet. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan een voortschrijdend wetenschappelijk, filosofisch en maatschappelijk inzicht over dieren en de rol die zij in onze maatschappij innemen. Inmiddels bestaat er geen discussie meer over dat gewervelde dieren kunnen lijden, niet alleen op fysisch, maar ook op psychisch vlak en angsten, eenzaamheid, stress en frustraties kunnen ervaren.

Tot vrij recent werden dieren in het burgerlijk recht beschouwd als roerende goederen, waar de mens het eigendom over kan hebben en die onderworpen waren aan het gemene goederenrecht. Het dier werd beschouwd als een voorwerp en niet als een drager van rechten. Dit idee is inmiddels volledig voorbijgestreefd. In het Nieuw Burgerlijk Wetboek worden dieren dan ook van voorwerpen onderscheiden en wordt erkend dat zij een gevoelsvermogen en biologische noden hebben. Zij hebben nu een apart juridisch statuut (cf. art. 3.38 en 3.39 NBW).

Wat ontbreekt in de huidige Dierenwelzijnswet, is de erkenning van het gevoelsvermogen van dieren. Dit dient dan ook gewijzigd te worden. Middels artikel 4 van voorliggend ontwerp van decreet wordt nu bepaald dat dieren levende wezens zijn met gevoel en specifieke behoeften die een bijzondere bescherming genieten en zorg vereisen.

In dat opzicht is ook vermeldenswaard dat het Verdrag van Lissabon tot wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, ondertekend te Lissabon in 2009, het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie amendeerde waarbij de erkenning dat dieren wezens met gevoel zijn, er geïntroduceerd werd (zie artikel 13).

Artikel 5

De huidige wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren (hierna 'de Dierenwelzijnswet' genoemd) weerspiegelt reeds dat dieren niet alleen beschermd moeten worden tegen wredehanden van de mens, maar dat het welzijn van de dieren ook actief nagestreefd moet worden.

Artikel 5 van het ontwerp van decreet verduidelijkt het doel van de Codex. Dit decreet beoogt het dierenwelzijn te waarborgen en te versterken, wat inhoudt dat verder gegaan moet worden dan louter het beschermen van dieren tegen wreedheden. De verwijzing naar de fysiologische en ethologische behoeften van het dier werd hernomen uit artikel 4 van de huidige Dierenwelzijnswet.

Dierenverwaarlozing en -mishandeling kan niet getolereerd worden. Daarom voorziet de Codex ook in een doortastend controle- en handhavingsbeleid hetwelk een onlosmakelijk geheel vormt met de beleidsondersteuning en de beleidsuitvoering.

Tenslotte wordt bepaald dat het dierenwelzijnsbeleid een hoog dierenwelzijnsniveau nastreeft en dat het dierenwelzijnsbeleid, gelet op de ambitie tot waarborging en versterking van het dierenwelzijn, berust op het standstill-beginsel. Dit wil zeggen dat het bestaande beschermingsniveau voor dieren sowieso niet mag afnemen.

Artikel 6

Artikel 6 herneemt de inhoud van artikel 1 van de Dierenwelzijnswet, en breidt dit uit door te bepalen, enerzijds, dat niet enkel het zonder noodzaak veroorzaken van de dood, verminking, letsel of pijn, maar ook andere vormen van aantasting van het welzijn van het dier op fysiologisch of ethologisch vlak, en, anderzijds, ook nalatigheid die leidt tot een aantasting van het welzijn van het dier, strafbaar zijn, telkens als dit zonder noodzaak gebeurt. Voor wat betreft nalatigheid geldt evenwel bijkomend het criterium van de "redelijke mogelijkheid", waardoor de beoordeling of er sprake is van strafbare nalatigheid dient bekeken te worden in het licht van de concrete omstandigheden waarin de burger en het dier in kwestie zich bevinden. Het vooraf doden van dieren met het oog op het gebruik van het dode dier in volksgebruiken, artistieke uitingen en kunstvormen tot vermaak van het publiek, zoals het zogenaamde haanslaan en het ganzenrijden, of het doden van dieren in volksgebruiken, artistieke uitingen en kunstvormen tot vermaak van het publiek, zoals het zogenaamde visjesdrinken, worden niet beschouwd als vallende onder het criterium van "noodzaak" zoals bepaald in dit artikel.

Het artikel 6 sluit aan op het artikel 10, §1, van het ontwerpdecreet dat stelt dat ieder persoon die een dier houdt, verzorgt of te verzorgen heeft, de nodige maatregelen neemt om het dier te voorzien van aangepaste voeding, verzorging, huisvesting en beschutting die in overeenstemming zijn met zijn aard, zijn fysiologische en ethologische behoeften, zijn gezondheidstoestand en zijn graad van ontwikkeling, aanpassing of domesticatie. Dieren houden brengt aldus verplichtingen met zich mee die rekening houden met de fysiologische (oftewel biologische) of ethologische (oftewel in functie van gedragingen) behoeften van de dieren in kwestie. In functie van de diersoort zullen dus andere maatregelen nodig zijn.

Artikel 7

Dit artikel legt het materieel toepassingsgebied van de Codex vast. Deze is minstens van toepassing op de gewervelde dieren.

Inmiddels bestaat er wetenschappelijke en maatschappelijke consensus dat gewervelde dieren als voelende wezens beschouwd moeten worden. Voor ongewervelde dieren staat dit echter nog niet op unanieme wijze vast. Vandaar dat de mogelijkheid gelaten wordt om het toepassingsgebied uit te breiden naar ongewervelde dieren als de Vlaamse Regering dat op basis van een evaluatie bepaalt. De Vlaamse Regering bepaalt dan de maatregelen die er op van toepassing zijn. Het gaat in dat geval om een gerichte en afgebakende uitbreiding.

Hoofdstuk 2 - Het houden van dieren

Artikel 8

Artikel 8, §1 tot en met §3, is vrijwel identiek aan artikel 3bis van de huidige Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Er is meer bepaald een verbod om dieren te houden, tenzij ze behoren tot een soort die is opgenomen op een zogenaamde 'positieve lijst', vastgesteld door de Vlaamse Regering. Voor zoogdieren en reptielen werd reeds een dergelijke 'positieve lijst' opgesteld, op basis van objectieve criteria. Voor andere diersoorten dan zoogdieren en reptielen werd er nog geen 'positieve lijst' opgesteld. De verbodsbepaling vermeld in het artikel 8, §1, treedt dan past in werking voor deze diersoorten op het ogenblik dat de Vlaamse Regering een dergelijke lijst opmaakt (cf. artikel 86, 1°). Toegevoegd wordt dat de positieve lijsten niet enkel geen afbreuk mogen doen aan de regelgeving betreffende de bescherming van bedreigde diersoorten maar tevens aan deze betreffende de invasieve exoten. Er geldt namelijk een Europees verbod op bezit, handel, kweek, transport en import van een aantal schadelijke exotische planten en dieren. Deze soorten staan op de zogenoemde Unielijst. Deze lijst is evenwel een dynamische lijst die regelmatig wordt aangepast. Dat de positieve lijsten geen afbreuk mogen doen aan de regelgeving over de bescherming van bedreigde diersoorten en de wetgeving over invasieve exoten wil zeggen dat indien de regelgeving over de bescherming van bedreigde diersoorten en de wetgeving over invasieve exoten het houden van de dieren verbiedt en de positieve lijsten het houden van de dieren toelaat, het verbod op het houden van dieren dan voorrang heeft.

Paragraaf 2 verleent een ontheffing op dit verbod voor dierentuinen, laboratoria, dierenartsen, dierenasielen, opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood, handelszaken voor dieren en sommige particulieren, mits zij voldoen aan bepaalde strikte voorwaarden. Voor handelszaken voor dieren wordt hier toegevoegd dat zij ook dieren kunnen houden om te verhandelen aan personen, gevestigd buiten het Vlaamse Gewest. Hiermee wordt de tekst van de Dierenwelzijnswet aangepast aan de praktijk, rekening houdend met de geest van de wet die inhoudt dat dieren enkel verkocht mogen worden aan personen die ze mogen houden.

Paragraaf 3 stelt verder dat de afwijkingen verleend aan de in paragraaf 2 vermelde natuurlijke personen of rechtspersonen door de Vlaamse Regering in individuele gevallen beperkt kunnen worden, als wordt vastgesteld dat zij het welzijn van dieren van deze soorten of categorieën niet kunnen waarborgen.

Paragraaf 4 bepaalt dat het verboden is dieren te houden als er een gerechtelijk verbod of beperking tot het houden van dieren van toepassing is, opgelegd op grond van artikel 68, 2° en 3°. Deze verbodsbepaling die in de Dierenwelzijnswet onder het artikel 35, eerste lid, 10° was opgenomen werd nu onder huidig artikel opgenomen, waar het beter tot zijn recht komt.

Artikel 9

Er worden nog steeds dieren uit het wild gevangen en als gezelschapsdier gehouden. Dieren die uit het wild afkomstig zijn, zijn echter gevoeliger aan stress veroorzaakt door het houden in gevangenschap, waardoor ze hogere eisen stellen aan hun omgeving en verzorging dan hun in gevangenschap gekweekte soortgenoten. Bovendien zijn ze vaak drager van ziekten, wat een gespecialiseerde opvolging noodzakelijk maakt. Hierdoor zijn ze niet geschikt om zonder beperking in gevangenschap gehouden te worden. Bijgevolg is het nodig om een verbod op wildvang in te schrijven in de regelgeving.

De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn pleitte in zijn advies van 28 november 2018 naar aanleiding van de opmaak van de positieve lijst voor reptielen al voor een verbod op het houden van wildvangdieren. De Raad adviseerde meer concreet om het verhandelen en houden van reptielen afkomstig uit het wild te verbieden.

Rekening houdend met talrijke wetenschappelijke publicaties en adviezen en het voorzorgsprincipe, kan het verbod worden uitgebreid naar andere taxonomische klassen van dieren dan reptielen, zodat een algemeen verbod op het houden van wildvangdieren op zijn plaats is in de dierenwelzijnsregelgeving.

Met artikel 9 van het ontwerpdecreet, wordt hieraan tegemoetgekomen.

Dit verbod is niet van toepassing op de volgende handelingen en inrichtingen binnen het bevoegdheidsdomein van het dierenwelzijn: dierenasielen, dierentuinen, laboratoria, de opvangcentra voor wilde dieren (cf. Soortenbesluit) en de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood (cf. art. 3, 21° van dit decreet), de handelingen die zijn uitgevoerd in toepassing van artikel 14 en 15 voor het vermijden van de overpopulatie van honden en katten en de opvang van zwervende, verloren en achtergelaten dieren, het houden van dieren gevangen in het wild waarvoor een dierenarts heeft vastgesteld dat ze om redenen van dierenwelzijn niet meer vrijgelaten kunnen worden in de natuur én het houden van dieren gevangen in het wild waarvoor de houder kan aantonen dat hij deze reeds hield voor de inwerkingtreding van het verbod. Dieren die reeds geruime tijd geleden in het wild werden gevangen, kunnen intussen niet zonder meer vrijgelaten worden. De Vlaamse Regering wordt delegatie verleend om de procedure te bepalen om aan te tonen dat de betrokken dieren al werden gehouden voor de bewuste datum. De Vlaamse Regering wordt tevens gemachtigd om deze lijst uit te breiden.

Verder wil de decreetgever zich met het verbod op het houden van wildvangdieren niet mengen in de bevoegdheidsdomeinen van het natuurbehoud, landbouw en visserij. In de verschillende regelgevingen van deze rechtstakken zijn immers bepalingen opgenomen aangaande in het wild levende dieren die in bepaalde omstandigheden gehouden of gevangen mogen worden. We denken hierbij onder meer aan de bestrijdingsacties van niet-inheemse dieren in het kader van natuurbehoud, wetenschappelijk onderzoek, herintroductie van soorten in het wild of de jachtregelgeving die voorziet dat in bepaalde en beperkte omstandigheden een wild exemplaar mag gehouden worden in gevangenschap. Ook de sportvisserij en de recreatieve visserij op zee en de bedrijfsmatige aquacultuur worden uitdrukkelijk uit het toepassingsgebied van het verbod gehaald.

Artikel 10

Paragraaf 1

Deze paragraaf is identiek aan paragraaf 1 van artikel 4 van de huidige Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Personen die dieren houden, verzorgen of te verzorgen hebben, moeten deze dieren behoorlijk en in overeenstemming met hun aard en behoeften houden en verzorgen.

Paragraaf 2

Deze bepaling herschrijft het artikel 4, §2, van de Dierenwelzijnswet, en zorgt zo voor een belangrijke uitdieping van de bestaande bescherming verleend aan dieren onder de hoede van mensen. Het basisidee dat ieder dier over voldoende ruimte en bewegingsvrijheid moet beschikken in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften, blijft hierbij behouden. Hieraan wordt toegevoegd dat het verboden is een dier constant of gewoonlijk vast te binden of op te sluiten. Het houden van een landbouwhuisdier in een stal wordt evenwel niet beschouwd als

een vorm van opsluiten van een dier en evenmin het houden van een gezelschapsdier (zoals een hond of een kat) op een appartement. Wanneer een dier in afwijking hiervan toch gewoonlijk of constant wordt vastgemaakt of opgesloten, moet het voldoende ruimte en bewegingsvrijheid krijgen, in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften.

Paragraaf 3 + 4

Dieren die buiten worden gehouden, kunnen te lijden hebben onder de weersomstandigheden. Bij extreme weersomstandigheden is beschutting zeker een noodzaak, maar ook bij minder extreme omstandigheden hebben dieren baat bij beschutting. Toch worden in Vlaanderen nog heel wat dieren buiten gehouden zonder enige vorm van schuilmogelijkheid.

Paragraaf 3 van artikel 10 voorziet dat dieren die buiten gehouden worden over een beschutting moeten kunnen beschikken. Dit kan zowel om een natuurlijke als een kunstmatige beschutting gaan. Tenslotte wordt in een delegatie aan de Vlaamse Regering voorzien om nadere modaliteiten of uitzonderingen op dit principe te bepalen.

Deze verplichting geldt hiermee niet langer enkel voor paardachtigen, maar wordt uitgebreid naar alle dieren die buiten worden gehouden.

De verantwoordelijken van de dieren krijgen een overgangstermijn van 5 jaar, tot 1 januari 2029 (cf. artikel 86, 2°) om de weiden en terreinen waarop ze hun dieren houden van beschutting te voorzien. Tot dan blijft voor paardachtigen de bestaande regeling, waarbij ze opgestald moeten kunnen worden of beschikken over beschutting, van toepassing (cf. paragraaf 4). Ook voor de overige diersoorten moet, zoals nu, in afwachting van het aflopen van de overgangstermijn beschutting voorzien worden wanneer dit nodig is, bv. bij extreme weersomstandigheden.

Paragraaf 5

Deze paragraaf is identiek aan paragraaf 3 van artikel 4 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Deze bepaling geeft een verdere uitdieping aan de voorwaarden waaronder dieren mogen gehouden worden.

Paragraaf 6

Paragraaf 6 geeft, net zoals de huidige paragraaf 4 van artikel 4 van de Dierenwelzijnswet, de Vlaamse Regering de mogelijkheid om objectieve en concrete normen voor te schrijven in functie van de verworven ervaring en van de evolutie van de wetenschappelijke kennis ter zake dan wel in functie van de implementatie van Europese rechtsregels.

Artikel 11

Artikel 11 bepaalt dat niemand een hond of een kat een halsband die elektrische prikkels toedient, mag laten dragen of die halsbanden mag verhandelen. Elektrische halsbanden die enkel gekoppeld zijn aan een onzichtbare omheining, vormen een uitzondering op dat verbod. Deze bepaling werd middels het decreet van 22 april 2022³ in de Dierenwelzijnswet opgenomen en treedt in werking op 1 januari 2027 (cf. artikel 86,3°).

³ Decreet van 22 april 2022 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren en het decreet van 13 juli 2018 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren in het kader van de zesde staatshervorming, *BS* 12 mei 2022.

Artikel 12

Artikel 12, eerste lid, verbiedt het dwangvoederen van dieren, tenzij in het kader van dierproeven of om medische redenen. Onder medische redenen wordt verstaan om diergeneeskundige of diergezondheidsredenen aangewezen. Zo wordt het toedienen van biestmelk aan pasgeboren dieren beschouwd als een diergeneeskundige goede praktijk die in het belang is van het dier. Dit valt dus niet onder het verbod. Het is identiek aan het artikel 9quinquies, van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Voor wat de productie van foie gras door middel van dwangvoeding betreft, moet dit artikel samengelezen worden met het artikel 83 waar de overgangsbepalingen voor de bestaande inrichtingen in werd opgenomen.

Het tweede lid verbiedt het houden van dieren voor de productie van foie gras door middel van eender welke invasieve methode die ertoe leidt dat hypertrofie van de vetcellen in de lever opzettelijk veroorzaakt wordt. Door middel van dit lid wenst de decreetgever de leemten in de bestaande wetgeving, zoals vermeld in het eerste lid en initieel ingevoerd door middel van het decreet van 22 maart 2019⁴, op te vangen. Dit wil zeggen dat het houden van dieren voor de productie van foie gras niet enkel verboden is als deze het gevolg is van dwangvoeding maar tevens van om het even welke invasieve methode die opzettelijk leidt tot leververvetting en dit gelet op de sterk negatieve impact van de leververvetting op het welzijn van de betrokken dieren. Onder een invasieve methode wordt verstaan een methode waarbij men al dan niet met apparatuur een stof in het lichaam van het dier inbrengt.

Artikel 13

Dit artikel verbiedt aan een dier een stof toe te dienen die een negatieve invloed heeft op de gezondheid of het welzijn van het dier, tenzij om medische redenen of voor dierproeven. Het gaat hier om het bewust of opzettelijk toedienen van een stof. Het is gebaseerd op het artikel 36, 11° van de Dierenwelzijnswet. Daar waar de bestaande bepaling een verbod inhoudt om dieren een stof toe te dienen die het pijn of letsel kan berokkenen, spreekt de nieuwe bepaling nu over een verbod om dieren een stof toe te dienen die een negatieve invloed heeft op de gezondheid of het welzijn van het dier. Op deze manier worden de bestaande leemten in de praktijk ingevuld en wordt het dierenwelzijn beter beschermd en gewaarborgd.

Artikel 14

Dit artikel is identiek aan artikel 7 van de huidige Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De Vlaamse Regering kan maatregelen treffen voor het identificeren en registreren van honden en katten en voor het vermijden van overpopulatie bij deze diersoorten. De Vlaamse Regering bepaalt het tarief van de retributies voor de identificatie en registratie van honden en katten, die ten laste komen van de verantwoordelijke van het dier. Bovendien wordt de retributie voor de initiële registratie van honden verhoogd met een bijdrage van vier euro die eveneens ten laste komt van de verantwoordelijke van het dier. De Vlaamse Regering bepaalt de wijze waarop de retributies en de bijdrage geïnd worden.

De uitvoeringsbepalingen in kwestie werden inmiddels reeds genomen en behouden hun rechtskracht. Het gaat hierbij om a) het koninklijk besluit van 25 april 2014 'betreffende de identificatie en registratie van honden', b) het ministerieel besluit van 25 april 2014 'betreffende de identificatie en registratie van

⁴ Decreet van 22 maart 2019 houdende wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft het instellen van een verbod op het houden van pelsdieren en op het houden van dieren voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding, *BS* 25 april 2019.

honden', c) het besluit van de Vlaamse Regering van 5 februari 2016 'betreffende de identificatie, registratie en sterilisatie van katten' en d) het ministerieel besluit van 13 oktober 2017 'betreffende de identificatie en registratie van katten'.

Artikel 15

Artikel 15 regelt het lot van zwervende, verloren of achtergelaten dieren. Het artikel is gebaseerd op het artikel 9 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk, waarbij enkele actualisaties aangebracht werden in vergelijking met de versie uit 1986.

De lokale besturen blijven verantwoordelijk voor de opvang van zwervende, verloren en achtergelaten dieren. Nieuw is dat alle gemeenten verplicht een samenwerking moeten aangaan met een dierenasiel waaraan de zwervende, verloren of achtergelaten dieren rechtstreeks kunnen toevertrouwd worden door hen die de dieren hebben opgevangen.

Verder moet een dier dat wordt ondergebracht in een asiel of dierentuin 15 dagen ter beschikking blijven van zijn eigenaar. Wordt het dier ondergebracht bij een persoon, dan bedraagt deze termijn 45 dagen, met uitzondering van honden, en nu ook katten, waarvoor deze termijn 15 dagen bedraagt. Om de rechten van de eigenaar te vrijwaren, wordt toegevoegd dat de gemeente of het asiel actief moeten proberen om de eigenaar van het dier te contacteren. Een dergelijke verplichting voor asielen is al opgenomen in het koninklijk besluit van 27 april 2007 'houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren'. Na het verstrijken van de voormelde termijnen wordt de persoon of inrichting waaraan het dier wordt toevertrouwd, er van rechtswege eigenaar van. Deze termijn van 15 of 45 dagen biedt eigenaars voldoende tijd om hun verloren dier terug te vinden, mede gelet op de verplichte registratie van honden en katten.

Tevens wordt bevestigd dat de eigenaar van het zwervend, verloren of achtergelaten dier geen recht heeft op vergoeding. Eveneens wordt bevestigd dat de voormelde eigenaar een vergoeding verschuldigd is voor de opname, opvang en verzorging, ongeacht of die het dier al of niet terugeist, en door wie de kosten in kwestie kunnen teruggevorderd worden. Dit gaat om de reële kosten in oorzakelijk verband met de opname, opvang en verzorging van het dier.

Tenslotte wordt in de eerste paragraaf ook bepaald dat het verboden is een dier achter te laten met de bedoeling zich ervan te ontdoen. Deze verbodsbepaling die in de Dierenwelzijnswet onder het artikel 35, eerste lid, 3° was opgenomen werd nu onder huidig artikel opgenomen, waar het beter tot zijn recht komt.

Artikel 16

In het regeerakkoord van 2019-2024 werd de fokkerijreglementering voor honden en katten onder de bevoegdheid van de minister van dierenwelzijn gebracht.

Hoewel het eerste lid van paragraaf 1 van artikel 16 nieuw is in vergelijking met de huidige versie van de Dierenwelzijnswet, voorziet artikel 19, §2, eerste lid van het koninklijk besluit van 27 april 2007 'houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren', reeds de verplichting voor beroeps- en hobby- honden- en kattenkwekers om bij de selectie van kweekdieren rekening te houden met hun anatomische, fysiologische en gedragskenmerken, zodat het welzijn van het ouderdier en de nakomelingen niet in het gedrang komt door het kweken. Met het eerste lid van artikel 16 wordt een robuuste decretale basis voor deze belangrijke fokkerijverplichting voorzien en wordt ze algemeen verplicht gesteld voor alle

honden- en kattenkwekers. Hetzelfde geldt voor het tweede lid van paragraaf 1 van artikel 16, hetwelk bepaalt dat het bij honden en katten verboden is te kweken met kweekdieren die een erfelijke aandoening vertonen die niet kan worden verholpen via oordeelkundige paringscombinaties tussen kweekdieren binnen de raspopulatie, en die de Vlaamse Regering bepaalt, en dat voortvloeit uit artikel 19, §2, tweede lid en artikel 27, §1, vijfde streepje van het bovenvermelde koninklijk besluit van 27 april 2007.

De tweede paragraaf van artikel 16 verleent delegatie aan de Vlaamse Regering om nadere regels te bepalen aangaande het kweken van honden en katten en specifieke taken die hiermee verband houden nader te regelen. Deze maatregelen kaderen in het opzet om de genetische diversiteit van de raspopulaties te bevorderen en op die manier de kans op erfelijke aandoeningen te verlagen.

Tenslotte kan opgemerkt worden dat de termen fokken en kweken synoniemen zijn van elkaar, waarbij in huidig decreet voor wat voorliggende reglementering betreft, geopteerd wordt voor de term "kweken".

Artikel 17

Artikel 17 verplicht een voorafgaande erkenning voor het uitbaten van hondenkwekerijen, kattenkwekerijen, dierenasielen, dierenpensions, handelszaken voor dieren en dierentuinen, en verleent aan de Vlaamse Regering delegatie om de erkenningsvoorwaarden te bepalen. Voor dierentuinen gebeurt dit na advies van een door haar opgericht comité van deskundigen, de Vlaamse Dierentuinencommissie genoemd, gelet op de bijzondere kennis die voor het houden van dierentuindieren vereist is. De situaties van de verschillende inrichtingen in kwestie zijn immers te uiteenlopend om in een gemeenschappelijke regeling te voorzien. Het artikel is gebaseerd op het artikel 5 van de huidige Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk met dien verstande dat er enkele belangrijke actualisaties aangebracht werden in vergelijking met de bestaande versie.

Volgende uitvoeringsbepalingen werden inmiddels reeds genomen en behouden hun rechtskracht: a) het koninklijk besluit van 27 april 2007 'houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren', b) het besluit van de Vlaamse Regering van 8 juni 2018 'betreffende de erkenning van dierentuinen', c) besluit van de Vlaamse Regering van 31 maart 2017 'tot regeling van de samenstelling en werking van de Vlaamse Dierentuinencommissie', d) ministerieel besluit van 3 mei 1999 'tot vaststelling van minimumnormen voor het houden van zoogdieren in dierentuinen' e) ministerieel besluit van 7 juni 2000 'tot vaststelling van minimumnormen voor het houden van vogels in dierentuinen', f) het ministerieel besluit van 23 juni 2004 'tot vaststelling van minimumnormen voor het houden van reptielen in dierentuinen', en g) het ministerieel besluit van 13 april 2021 houdende vaststelling van de dieren die een erfelijke aandoening vertonen als vermeld in artikel 19, §2, en 27, §1, van het koninklijk besluit van 27 april 2007 houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren (d.i. het verbod op de handel van én het kweken met de zogenaamde foldkatten).

Nieuw is dat een erkenningsplicht wordt ingevoerd voor de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood. De datum van inwerkingtreding hiervan wordt uitgesteld naar een door de Vlaamse Regering te bepalen datum die dan tegelijkertijd de nadere regels hiervoor zal bepalen (cf. artikel 79, 1°, en 86, 1°). Er is nood om hiervoor een erkenningssysteem te voorzien. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan een legistieke leemte. Een opvangcentrum voor wilde dieren in nood betreft een gespecialiseerd opvangcentrum voor verloren, achtergelaten, verwaarloosde of in beslag genomen wilde uitheemse dieren in

nood, die er in regel permanent verblijven en permanente verzorging krijgen en ook toegankelijk is voor bezoekers (cf. definitie, vermeld in artikel 3, 21°). Het maatschappelijk belang en de doelstelling van dergelijke opvangcentra sluit dan ook aan met deze van de dierenasielen, die reeds aan een erkenning onderworpen worden.

De erkenningsplicht voor de opleidingscentra voor interventiehonden tenslotte werd reeds ingevoerd middels het decreet van 2 april 2021 'tot wijziging van artikel 3, 5 en 35 van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft onder andere de invoering van opleidingscentra voor interventiehonden', en treedt net zoals de juistvermelde middels huidig decreet nieuw ingevoerde erkenningsplichtige inrichtingen, in werking op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum (cf. artikel 78 en 86, 1°).

Nieuw is ook dat aan de Vlaamse Regering de bijkomende bevoegdheid gedelegeerd wordt om voor de erkenning van dierenasielen voorwaarden vast te stellen aangaande de opvolging van dieren in het asiel en de adoptie. Dieren die in het asiel terechtkomen, hebben immers al een verleden, wat voor bijkomende uitdagingen zorgt. Deze specificering is noodzakelijk om de kans dat de juiste adoptant wordt gevonden voor het dier te maximaliseren, en zo te vermijden dat het dier na verloop van tijd opnieuw in het asiel terecht zou komen.

In tegenstelling tot andere erkenningsplichtige inrichtingen kunnen dierenasielen door de Vlaamse Regering worden vrijgesteld van de retributie voor het aanvragen van de erkenning. In tegenstelling tot de andere inrichtingen in kwestie gaat het immers bij dierenasielen om verenigingen die geen winstoogmerk hebben (i.e. vzw's), en een doelstelling van algemeen belang beogen, nl. de opvang van verloren, achtergelaten, verwaarloosde, in beslag genomen of verbeurdverklarde dieren.

Verder wordt aan de Vlaamse Regering de bevoegdheid gedelegeerd om de verplichting tot erkenning uit te breiden naar andere inrichtingen en de erkenningsvoorwaarden hiervoor vast te leggen. Daarnaast wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om, voor inrichtingen met een beperkte capaciteit, de erkenning te vervangen door een registratie, echter met behoud van de erkenningsvoorwaarden. Dit laat toe om te vermijden dat die inrichtingen onderworpen worden aan een nodeloos zware erkenningsprocedure, terwijl het dierenwelzijn wel gegarandeerd wordt.

Tenslotte wordt bepaald dat het verboden is een inrichting, vermeld in paragraaf 1, uit te baten in weerwil van een gerechtelijke sluiting ervan, opgelegd op grond van artikel 68, 1°. Deze bepaling is nieuw. Op deze manier wordt de bestaande leemte in de praktijk ingevuld.

Artikel 18

Artikel 18 bepaalt dat dierenasielen een overeenkomst kunnen sluiten met gastgezinnen voor de tijdelijke opvang van een beperkt aantal dieren. Om controle van het welzijn van de betrokken dieren mogelijk te maken, registreren dierenasielen de gastgezinnen. Aan de Vlaamse Regering wordt delegatie verleend om de voorwaarden te bepalen voor het registreren en inzetten van gastgezinnen door dierenasielen. De Vlaamse Regering wordt tevens gemachtigd om de voorwaarden te bepalen waaraan gastgezinnen zijn onderworpen.

Hoewel deze bepaling nieuw is in vergelijking met de huidige versie van de Dierenwelzijnswet, voorziet artikel 26/12 van het koninklijk besluit van 27 april 2007 'houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren', al de mogelijkheid voor asielen om met gastgezinnen te werken en komt zo tegemoet aan een realiteit op het terrein. Met deze bepaling wordt een robuuste basis voor deze werking voorzien.

Artikel 19

Het artikel 19 is gebaseerd op het artikel 5bis van de huidige Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Dit artikel voorziet dat, binnen de perken van de begrotingskredieten, de Vlaamse Regering subsidies kan verlenen aan de erkende dierenasielen, waarbij de Vlaamse Regering de nadere regels hieromtrent bepaalt, met name 1° de wijze van berekening van de subsidies; 2° de procedure voor de aanvraag, de beoordeling, de toekenning en de uitbetaling van de subsidies en de voorwaarden om voor de subsidies in aanmerking te komen; en 3° de procedure voor de terugvordering van de subsidies. Deze nadere regels werden vastgelegd in het besluit van de Vlaamse Regering van 19 maart 2021 'over de vergoeding voor de opvang van in beslag genomen dieren, de subsidiering van de erkende dierenasielen en het verhalen op de verantwoordelijke van de kosten voor inbeslagname van dieren' enerzijds en het ministerieel besluit van 26 april 2021 'tot vaststelling van de regels voor de vergoeding voor de opvang van inbeslaggenomen dieren, de subsidiëring van de erkende dierenasielen en het verhalen op de verantwoordelijke van de kosten voor inbeslagname van dieren' anderzijds. Met deze financiële ondersteuning wordt een verdere professionalisering van de erkende dierenasielen nagestreefd.

Nieuw is dat voorzien wordt dat de Vlaamse Regering ook subsidies kan verlenen aan de erkende opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood, en dit naast subsidies aan de erkende dierenasielen (cf. artikel 80). De Vlaamse Regering wordt delegatie verleend om de nadere regels hierover te bepalen. Deze bepaling treedt evenwel pas in werking op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum (cf. artikel 86, 1°).

Mogelijkheid voor subsidiering wordt niet voorzien voor andere erkenningsplichtige inrichtingen. In tegenstelling tot de andere inrichtingen in kwestie gaat het immers bij dierenasielen om verenigingen die in de regel geen winstoogmerk hebben (i.e. vzw's), en een doelstelling van algemeen belang beogen, nl. de opvang van verloren, achtergelaten, verwaarloosde, in beslag genomen of verbeurdverklarde dieren. Eenzelfde redenering geldt ook voor de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood. Dierenasielen zijn bovendien een belangrijke speler in het dierenwelzijnsbeleid en gemeenten worden middels huidig ontwerpdecreet verplicht een samenwerking aan te gaan met een dierenasiel en de goede werking ervan op te volgen. Echter in de praktijk blijkt dat de dierenasielen verdere financiële ondersteuning kunnen gebruiken met het oog op professionalisering.

Artikel 20

Artikel 20 houdt een verbod in op het opstarten of exploiteren van pelsdierhouderijen. Dit artikel is identiek aan het artikel 9bis, §1, van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Dit artikel moet samengelezen worden met het artikel 82 waar de overgangsbepalingen voor de bestaande inrichtingen in werd opgenomen.

Artikel 21

Het houden van walvisachtigen in gevangenschap wordt verboden. In uitzondering hierop kunnen gekwetste en zieke walvisachtigen uit het wild wel tijdelijk gehouden worden in gespecialiseerde centra met het oog op hun rehabilitatie en uitzetting in de natuur. In de praktijk gaat het dan voornamelijk om bruinvissen.

Daarnaast wordt voor het huidige en enige dolfinarium in Vlaanderen een voorwaardelijke afwijking voorzien. Deze kan haar activiteiten op de bestaande locatie enkel verderzetten mits naleving van bijkomende tegen uiterlijk 1 juli 2024

door de Vlaamse Regering vast te stellen voorwaarden met het oog op de verbetering van het welzijn van de huidige dieren, waaronder de verplichte realisatie van een buitenbassin tegen 1 januari 2027. Ook geldt er een fokverbod en een invoerverbod behoudens het aantal individuen is gedaald tot 6. Teneinde het welzijn en de sociale cohesie te waarborgen dient er over gewaakt te worden dat de familiegroep blijft bestaan uit minstens 6 leden. Te weinig sociale interactie leidt immers tot welzijnsproblemen. Het fok- en invoerverbod (behalve als het aantal individuen is gedaald tot 6) dient samengelezen te worden met de bepaling tot wanneer de tuimelaars mogen worden gehouden waarbij er met andere woorden gekozen wordt voor een frequente evaluatie met desgevallend uitdoofscenario. De verhuis naar een andere locatie is evenmin toegelaten.

Deze afwijking voor het bestaande dolfinarium geldt tot op het moment dat de Vlaamse Regering op advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn vaststelt dat voor de betrokken dieren een alternatieve huisvesting mogelijk is met garanties op een sterk verbeterd dierenwelzijn. Dat advies volgt op een evaluatie van de afwijking die 10-jarlijks plaatsvindt. De eerste evaluatie vindt plaats na afloop van de termijn van 10 jaar te rekenen vanaf 1 januari 2027.

Van alle onderzochte scenario's verdient bovenvermeld scenario dat de beste garanties biedt voor een verbeterd welzijn van de betrokken dieren, de voorkeur.

Artikel 22

De intensifiëring van de landbouw heeft geleid tot het houden van meer dieren per eenheid oppervlakte. Zo werden in de pluimveesector leghennen gehouden in legbatterijen. Die legbatterijen zijn, in uitvoering van de Europese Richtlijn 1999/74/EG van 19 juli 1999 'tot vaststelling van minimumnormen voor de bescherming van legkippen', sinds 2012 verboden in de hele Europese Unie. Sindsdien stapten pluimveehouders over op verrijkte kooien, scharrel- of voliëresystemen (al dan niet met vrije uitloop).

Kooien laten echter niet toe om een voldoende niveau van dierenwelzijn te bereiken. Dit wordt ten gronde toegelicht in het rapport van de EFSA (d.i. de European Food Safety Authority), aangenomen op datum van 14 december 2022 en gepubliceerd op datum van 21 februari 2023, met als titel 'Welfare of Laying Hens on Farm', hetwelk concludeert: *"house all birds in non-cage systems"*, hetgeen in het Nederlands wordt vertaald als: *"alle leghennen moeten in niet-kooisystemen worden gehouden."* Deze aanbeveling is gebaseerd op de volgende conclusie vermeld in het rapport: *"In cage systems, laying hens experience the highly relevant welfare consequences 'inability to perform comfort behaviour', 'inability to perform exploratory or foraging behaviour' and 'restriction of movement'. In non-cage systems, these welfare consequences were ranked slightly relevant."*. Vertaald naar het Nederlands: "In kooisystemen ervaren leghennen de zeer relevante welzijnsgevolgen 'onvermogen om comfortgedrag te stellen', 'onvermogen om verkennend en foerageergedrag te stellen' en 'beperkingen qua bewegingsvrijheid'. In niet-kooisystemen, zijn deze welzijnsgevolgen slechts enigszins relevant."

Artikel 22, samengelezen met artikel 86,4°, voorziet dan ook een uitfasering van het gebruik van kooisystemen voor kippen. Dit verbod geldt zowel voor de legkippenhouderij zelf als voor de opfokbedrijven. Een uitzondering op het verbod geldt voor dieren die om medische redenen moeten afgezonderd worden. Onder het verbod op kooisystemen valt niet het tijdelijk compartimenteren of scheiden van de betrokken dieren. Eveneens zijn etages in open voliëresystemen mogelijk.

Het verbod treedt voor de bestaande houderijen in werking op 1 januari 2036 (cf. artikel 86,4°). Op die manier wordt in een redelijke termijn voorzien, zodat de betrokken pluimveehouders tijdig de nodige aanpassingen kunnen doen om hun activiteiten te heroriënteren. Deze termijn houdt rekening met de

afschrijvingstermijn van de bestaande installaties en met andere woorden met de boekhoudkundige en werkelijke levensduur van de verrijkte kooisystemen die nu in gebruik zijn en waarin geïnvesteerd werd door de betrokken houders. Evenwel treedt het artikel in werking op 1 januari 2025 voor die houderijen die voor 1 januari 2036 hun bestaande kooisystemen willen vervangen dan wel voor de eerste maal kooisystemen in gebruik willen nemen en waarvan tegelijkertijd de omgevingsvergunningaanvraag hiervoor niet ingediend werd voor 14 juli 2023. Deze laatste voorwaarde werd opgenomen teneinde rechtszekerheid te creëren voor die houderijen die reeds een vergunningsaanvraag voor die datum hebben ingediend. Men wordt dan als een 'bestaande' houder beschouwd. 14 juli 2023 betreft de datum van de eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering van het voorliggend ontwerpdecreet. Sinds die datum is men met andere woorden op de hoogte dat er een nieuw houderijsysteem in de pipeline is. Deze scharnierdatum werd voorzien om aankondigingseffecten te vermijden. Tenslotte, aanpassingen aan stallen met kooisysteem die het dierenwelzijn ten goede komen, waaronder aanpassingen die een reductie van ammoniakemissie beogen, blijven mogelijk voor 2036 zonder vervroegde inwerkingtreding van het verbod.

Voor wat betreft de bedrijven waarvan de afschrijftermijn van maximaal 20 jaar van de installaties van kooisystemen nog niet afgelopen is op datum van 1 januari 2036, kan de Vlaamse Regering in flankerende maatregelen voorzien.

Artikel 23

Binnen de grenzen van de jaarlijks toegestane begrotingskredieten kunnen subsidies worden toegekend voor het bevorderen van de toepassing van landbouwactiviteiten en primaire verwerking die een positieve bijdrage leveren aan het dierenwelzijn. Hierbij kan minimaal gedacht worden aan de kosten voor de controles uitgevoerd door de certificatie-instellingen bij deelname aan een door de minister erkend dierenwelzijnslabel. Het gaat om subsidies die kaderen binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid voor de periode 2023-2027. De Vlaamse Regering wordt delegatie verleend om de nadere regels hieromtrent te bepalen.

Met ingang van 1 januari 2023 is het nieuw Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van toepassing. Het nieuwe Europese rechtskader bestaat uit verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021, verordening (EU) 2021/2116 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021 en de gedelegeerde en uitvoeringshandelingen ervan. Conform EU-Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021 'tot vaststelling van voorschriften inzake steun voor de strategische plannen die de lidstaten in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid opstellen (strategische GLB-plannen) en die uit het Europees Landbouwgarantiefonds (ELGF) en het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (Elfpo) worden gefinancierd, en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1305/2013 en (EU) nr. 1307/2013' dienen immers ook acties om het dierenwelzijn te verbeteren, te worden gestimuleerd. Meer in het algemeen gaat het in casu om het bevorderen van de toepassing van landbouwactiviteiten en primaire verwerking die een positieve bijdrage leveren aan het dierenwelzijn. De bestaande uitvoeringsreglementering van het GLB binnen landbouw en leefmilieu blijft onverkort van toepassing.

Artikelen 24 tot en met 26

De regels inzake het gebruik van dieren zijn momenteel versnipperd in de Dierenwelzijnswet. Zo regelt artikel 6 het gebruik van dieren op tentoonstellingen, kermissen, wedstrijden en andere aangelegenheden, artikel 6bis het gebruik van dieren in circussen en rondreizende tentoonstellingen en artikel 6ter het gebruik van paarden in een paardencarrousel. Artikel 35 bevat dan weer o.a. een verbod

op het gebruiken van dieren voor dierengevechten en artikel 36,9° bevat o.a. een verbod op het gebruiken van dieren voor africhting, enscenering, reclame of gelijkaardige doeleinden in de mate dat dit oneigenlijk gebruik duidelijk tot vermijdbare pijn, lijden of letsel leidt. Deze bepalingen worden in de Codex gebundeld zodat een generieke regeling aangaande het gebruik van dieren ontstaat.

Artikel 24

Artikel 24 bevat een reeks verbodsbepalingen aangaande het gebruik van dieren. Deze verbodsbepalingen zijn gebaseerd op de bepalingen van de volgende artikelen van de Dierenwelzijnswet en zorgen met andere woorden voor een continuïteit van het huidige rechtskader en de huidige praktijk. Verschillen worden hierna toegelicht:

- Punt 1°, sluit aan op het artikel 35, eerste lid, 2° van de Dierenwelzijnswet, waarbij wordt verduidelijkt dat het medewerking verlenen aan dierengevechten (zoals hondengevechten of hanengevechten) of schietoefeningen op dieren ook de gerichte kweek van de betrokken dieren omvat;
- Punt 2°, sluit aan op het artikel 36, 9° van de Dierenwelzijnswet met dien verstande dat werd toegevoegd dat het eveneens niet is toegelaten dieren op die manier te gebruiken dat het dier op fysiologisch en/of ethologisch vlak geschaad wordt;
- Punt 3°, sluit aan op het artikel 35, eerste lid, 9° van de Dierenwelzijnswet waarbij geopteerd werd de betrokken bepaling te herformuleren. Strafbaar is het stellen van seksuele handelingen met dieren en niet louter het hebben van seksuele betrekkingen met dieren;
- Punt 4°, sluit aan op het artikel 36, 1° van de Dierenwelzijnswet;
- Punt 5°, sluit aan op het artikel 36, 5° van de Dierenwelzijnswet;
- Punt 6°, sluit aan op het artikel 36, 2° van de Dierenwelzijnswet;
- Punt 7°, sluit aan op het artikel 36, 15° van de Dierenwelzijnswet met dien verstande dat het niet louter strafbaar is *“geverfde dieren te houden of te verhandelen”* maar *“dieren te verven of op een andere manier kunstmatig te kleuren of dergelijke dieren te houden of te verhandelen”*. De leemte die er in de bestaande wetgeving is, werd met andere woorden opgevuld. Functionele kleuring die tijdelijk en beperkt is, meer concreet tijdelijke markeringen van landbouwhuisdieren in het kader van de fok, identificatie of veiligheid van de dieren, vallen niet onder dit verbod. Een voorbeeld is de toepassing van het ramtuig in de schapenhouderij of ook tijdelijke kleurmarkeringen die aangebracht worden op zieke dieren, zodat de veehouders die dieren gemakkelijker in het oog kunnen houden;
- Punt 8°, sluit aan op het artikel 36bis van de Dierenwelzijnswet;
- Punt 9°, sluit aan op het artikel 6ter van de Dierenwelzijnswet.

Artikel 25

De Vlaamse Regering kan maatregelen voorschrijven om het welzijn te verzekeren van dieren die worden gebruikt voor tentoonstellingen, demonstraties, africhting, enscenering, reclame, wedstrijden en voorafgaande trainingen, kermissen en bij andere gelegenheden tot vermaak van het publiek. Hiernaast kan de Vlaamse Regering ook nadere regels bepalen inzake: 1° de bekwaamheidsvoorwaarden voor de personen die de dieren houden, verzorgen en gebruiken; 2° de voorwaarden voor de organisatie van de activiteit; en 3° de wijze bepalen waarop de organisatoren van wedstrijden en de door hen aangestelden met de door de in artikel 64 vermelde overheidspersonen samenwerken om de controle van deze wedstrijden te organiseren, in het bijzonder van de maatregelen, vermeld in het eerste lid, en van het gebruik van de stoffen, vermeld in artikel 24, eerste lid, 6°.

De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, opgenomen in het koninklijk besluit van 23 september 1998 'betreffende de bescherming van dieren bij wedstrijden', behouden hun rechtskracht.

Artikel 26

Artikel 26 houdt een verbod in op het houden en het gebruik van dieren in circussen en rondreizende tentoonstellingen. Het artikel verleent verder een delegatie aan de Vlaamse Regering om een lijst vast te stellen van gedomesticeerde dieren die in afwijking van dit verbod wel mogen gehouden en gebruikt worden in circussen en rondreizende tentoonstellingen en welke de voorwaarden dan zijn die dienen nageleefd te worden teneinde het welzijn van de betreffende dieren te kunnen garanderen.

De bepaling in kwestie is identiek aan het artikel 6bis van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor een continuïteit van het huidige rechtskader en de huidige praktijk.

De reeds genomen uitvoeringsbepalingen behouden hun rechtskracht. Het gaat hierbij om het koninklijk besluit van 2 september 2005 'betreffende het welzijn van dieren gebruikt in circussen en rondreizende tentoonstellingen'.

Hoofdstuk 3 - De handel in dieren

Artikel 27

Artikel 27, dat samengelezen moet worden met het artikel 86, 5°, bevat een principieel verbod op de verhandeling van dieren op de openbare weg en markten⁵. In afwijking hierop geldt de volgende limitatieve lijst van uitzonderingen: 1° jaarmarkten; 2° beurzen; 3° tentoonstellingen⁶; 4° markten die ten hoogste acht keer per jaar worden georganiseerd. Voor honden en katten gelden deze uitzonderingen niet.

Op markten worden dieren in minder gunstige omstandigheden aangeboden. Het gaat voornamelijk om stress door onnodig transport⁷, rudimentaire huisvesting, onbekende omgeving, drukte en vaak nabijheid van onbekende personen. De verhandeling van dieren op de openbare weg en markten, moet zo veel als mogelijk uitgesloten worden, enerzijds omwille van het risico op impulsaankopen, en, anderzijds, omwille van moeilijkheid om te voldoen aan de fysiologische en ethologische behoeften van de dieren in deze omstandigheden. De dieren worden tijdens de markten gehouden in transporteerbare en tijdelijke huisvestingssystemen, waarin ze vaak toch een groot deel van de dag verblijven, zeker als het transport naar en van de markt wordt meegerekend. Heel wat gemeenten hebben de verhandeling van dieren op markten op hun grondgebied al verboden via het gemeentelijk politiereglement.

De limitatieve lijst van uitzonderingen hebben een dermate beperkt toepassingsgebied waardoor de impact op het dierenwelzijn als gering wordt beschouwd.

Artikel 27 van het ontwerpdecreet past het huidige artikel 12, eerste lid, van de Dierenwelzijnswet aan door het bestaande verbod op het verhandelen van honden

⁵ Cf. artikel 3, 19°: markt: "voor het publiek toegankelijke plaats waar verzamelingen van dieren worden gehouden met het doel ze te verhandelen".

⁶ Cf. artikel 3, 28°: tentoonstelling: "een verzameling van dieren die gehouden wordt met het doel de eigenschappen van de dieren te laten beoordelen en vergelijken of ze voor educatieve doelen voor te stellen en waarvan het hoofddoel niet van handelsaard is".

⁷ Zie rapporten van het EFSA (= European Food Safety Authority) inzake transport van verschillende categorieën van landbouwhuisdieren, waaruit blijkt dat transport een belangrijke stressfactor is: <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/animal-welfare>.

en katten op de openbare weg en markten uit te breiden naar alle dieren, met evenwel een limitatieve lijst van uitzonderingen.

Net zoals vandaag ook reeds het geval is, kunnen katten en honden bijkomend evenmin verhandeld worden op (jaar)markten, beurzen of tentoonstellingen.

Dit verbod zal pas vanaf 1 januari 2026 betrekking hebben op alle gewervelde dieren en dus ook op landbouwdieren (cf. artikel 86, 5°). Hierdoor wordt voor de huidige exploitanten in een redelijke overgangstermijn voorzien om hun activiteiten te heroriënteren. Tot die datum blijft het verbod beperkt tot de honden en katten. In Vlaanderen is nog maar één veemarkt actief. Daar worden in hoofdzaak runderen bij elkaar gebracht voor verhandeling voorafgaand aan het aanbieden van de dieren bij een slachthuis. Deze tussenstop betekent evenwel een significante verlenging van de transportduur voor de dieren en gaat gepaard met bijkomende stress. Het schrappen van deze overbodige tussenstap uit de handelsketen heeft dan ook een positieve impact op het welzijn van deze dieren.

Artikel 28

Artikel 28 verbiedt het houden of tentoonstellen van honden en katten in de winkelruimte of aanhorigheden van handelszaken van dieren met het oog op de verhandeling ervan. Deze bepaling is overgenomen uit artikel 12, derde lid, van de Dierenwelzijnswet. Door de verhandeling van honden en katten te beperken tot kwekers van deze dieren, worden impulsaankopen voorkomen en wordt de socialisatie bevorderd.

Artikel 29

Deze bepaling voorziet in een publicatieverbod voor het verhandelen van diersoorten die niet voorkomen op de positieve lijsten. Hoewel honden en katten wel op de positieve lijst voor zoogdieren voorkomen, geldt voor hen een bijzondere regeling.

De bepaling in kwestie is gebaseerd op het artikel 11bis van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor een continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk, met dien verstande dat de term “reclame” vervangen werd door de term “publiciteit”. Deze term wordt reeds gehanteerd in het koninklijk besluit van 27 april 2007 ‘houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren’, zodat een conformiteit tussen de Codex en het genoemde besluit wordt gecreëerd. Verder wordt de term “vaktijdschriften” vervangen door “vaktechnische publicaties” om tegemoet te komen aan de huidige digitale wereld. Tot slot wordt de mogelijkheid verleend aan de Vlaamse Regering om ook de publiciteit bij het verhandelen van andere dieren te verbieden of aan voorwaarden te onderwerpen.

Artikel 30

Artikel 30 bevat een reeks verbodsbepalingen aangaande de verhandeling van dieren. Deze verbodsbepalingen zijn gebaseerd op de verbodsbepalingen opgenomen in de volgende artikelen van de Dierenwelzijnswet en zorgen met andere woorden voor een continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Verschillen worden hierna toegelicht:

- Punt 1°, verheft het artikel 27, §4 van het koninklijk besluit van 27 april 2007 ‘houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren’, naar het decretale niveau. De formulering van het verbod wordt integraal overgenomen. Het lokken van mensen om tot aankoop over te gaan door middel van een korting is met andere woorden niet toegelaten;

- Punt 2°, sluit aan op punt 1° en verduidelijkt dat ook “koppelverkoop”, oftewel een “gezamenlijk aanbod”, begrepen dient te worden onder het verbod om een korting, onder welke vorm dan ook, bij de verhandeling van een dier aan te bieden. Het “gezamenlijk aanbod” is een juridisch begrip dat in artikel I.8, 21° Wetboek Economisch Recht als volgt gedefinieerd wordt: *“het aanbod waarbij de al dan niet kosteloze verkrijging van goederen of diensten gebonden is aan de verkrijging van andere goederen of diensten”*. Ondanks het feit dat een dier geen “goed” of “lichamelijk voorwerp” meer is in de zin van artikel 3.38 van het Nieuw Burgerlijk Wetboek, is de verwijzing naar het begrip “gezamenlijk aanbod” uit het Wetboek Economisch Recht wel pertinent aangezien artikel 3.39 van het Nieuw Burgerlijk Wetboek voorziet dat de bepalingen met betrekking tot lichamelijke voorwerpen van toepassing zijn op dieren, met inachtneming van de wettelijke en reglementaire bepalingen ter bescherming van dieren en van de openbare orde;
- Punt 3°, sluit aan op het artikel 36, 16° van de Dierenwelzijnswet;
- Punt 4°, sluit aan op het artikel 10bis van de Dierenwelzijnswet;
- Punt 5°, sluit aan op het artikel 11 van de Dierenwelzijnswet, met dien verstande dat de leeftijd van 16 jaar van personen waaraan dieren mogen afgestaan worden zonder de uitdrukkelijke toelating van de personen die over hen het ouderlijk gezag of de voogdij uitoefenen, wordt opgetrokken naar 18 jaar of ouder dan 18 jaar oud en handelingsonbekwaam. Laatstvermelde kan gelden voor bijvoorbeeld mensen met een verstandelijke beperking, mensen met psychiatrische problemen, mensen met een verslaving en mensen met dementie.

Artikel 31

Artikel 31 machtigt de Vlaamse Regering voorwaarden op te leggen voor de verhandeling van dieren met het doel hen te beschermen en hun welzijn te verzekeren. Er wordt ook gespecificeerd waarop deze voorwaarden betrekking kunnen hebben.

Deze bepaling is vrijwel identiek aan het artikel 10 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor een continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, vastgelegd in het koninklijk besluit van 27 april 2007 ‘houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren’, behouden hun rechtskracht.

Artikel 32

Artikel 32 machtigt de Vlaamse Regering een registratieplicht en voorwaarden op te leggen aan personen en verenigingen die dieren, bestemd voor adoptie, aanvoeren vanuit het buitenland. Deze voorwaarden hebben betrekking op enerzijds de registratieprocedure van de personen en verenigingen in kwestie, en anderzijds het land van oorsprong, de leeftijd, de sterilisatie, de ziektepreventie, het gedrag, en de identificatie van de dieren, en tenslotte de informatie aan de adoptanten, het vervoer en de adoptieprocedure.

In Vlaanderen is er de laatste jaren een significante stijging van het aantal straat- en asielhonden dat door organisaties wordt ingevoerd. Het risico op gedrags- en gezondheidsproblemen bij ingevoerde straat- en asielhonden is een belangrijke bezorgdheid. Zo komen (exotische) ziekten, waaronder zoönosen, meer voor bij ingevoerde honden (bijvoorbeeld rabiës, Echinococcus, Leishmania, Babesiosis, Ehrlichiosis, Hepatozoönosis, hartworm, brucellose, Leptospira canicola). Verder hebben de honden in de thuislanden niet altijd de status van gezinshond zoals in West-Europa. Ze hebben minder emotionele en financiële waarde en worden daar ook naar behandeld. De honden worden vaak in lokale asielen opgevangen en van

daaruit geadopteerd. Deze voorgeschiedenis resulteert in een hoger voorkomen van afwijkend gedrag zoals stress, angst van mensen en verlatingsangst bij deze dieren. Adoptie op afstand op basis van foto en beschrijving en zonder strenge screening van de kandidaat-adoptanten is bovendien een beperking voor het matchen van een hond en een adoptant, en verhogen het risico van impuls-adopties. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn adviseert in dit kader in haar advies van 29 september 2022 om enkel gesocialiseerde en gezonde gezinshonden in te voeren, aangezien het risico op gedrags- en gezondheidsproblemen daarbij kleiner is. De organisatie die de honden invoert draagt hierbij een belangrijke verantwoordelijkheid om enkel deze categorie honden in te voeren, én te zorgen voor een goede match met de kandidaat-adoptant.

Hoofdstuk 4 - Vervoer van dieren

Artikel 33

Artikel 33 reglementeert het vervoer van dieren, rekening houdend met de aard van de vervoermiddelen, met de omstandigheden van het vervoer en met de bijzondere behoeften eigen aan elke soort of diergroep. Onder een groep van dieren wordt verstaan: een geheel van dieren van dezelfde soort, bijeengebracht volgens ras, ouderdom, gewicht, geslacht etc. Het is belangrijk om de delegatie aan de Vlaamse Regering voldoende ruim te maken opdat er nadere regels voor alle mogelijke situaties kunnen gecreëerd worden. Aan deze voorwaarden kunnen door de Vlaamse Regering in bijzondere gevallen ook ontheffingen of vrijstellingen verleend worden, voor zover deze niet ingaan tegen de bepalingen van de Transportverordening met nr. 1/2005 van 22 december 2004.

Deze bepaling is gebaseerd op het artikel 13 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor een continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Bepaalde bewoordingen werden evenwel geactualiseerd (zo is er bv. niet meer sprake van "verpakkingen", maar wel van "containers"), en er werd delegatie aan de Vlaamse Regering verleend om voorwaarden vast te stellen inzake de temperatuur waarbij het vervoer van dieren kan en mag plaatsvinden. Tevens wordt, ter uitvoering van de Europese Transportverordening met nr. 1/2005 van 22 december 2004, een wettelijke basis voorzien voor het aanvragen, uitreiken, schorsen en intrekkingen van vergunningen voor vervoerders. Tenslotte wordt, ter uitvoering van artikel 3 van verordening (EG) nr. 1255/97 van de Raad van 25 juni 1997, een wettelijke basis voorzien voor de erkenning van controleposten.

De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, opgenomen in het koninklijk besluit van 13 juni 2010 'betreffende het getuigenschrift van vakbekwaamheid voor het vervoer van landbouwhuisdieren', behouden hun rechtskracht. De Europese Transportverordening met nr. 1/2005 van 22 december 2004 is tevens onverkort van toepassing.

De maatregelen die genomen worden door de Vlaamse Regering mogen uitsluitend worden genomen met het oog op de naleving van het dierenwelzijn zonder de materie van de dierengezondheid te regelen.

Artikel 34

Artikel 34 houdt een algemeen verbod in op het verzenden van dieren via postdiensten of particuliere pakketdiensten behoudens de uitzonderingen gevisieerd in de Wereldpostconventie, zoals bekrachtigd door de Wet van 14 september 2016. De Wereldpostconventie verbiedt het insluiten van levende dieren in alle categorieën van zendingen. De Wereldpostconventie laat evenwel toe dat bepaalde dieren toegelaten worden in brievenpostzendingen, andere dan zendingen met aangegeven waarde. Het gaat meer bepaald om (1) bijen, bloedzuigers en zijdewormen; (2) parasieten en verdelgers van schadelijke

insecten, bestemd voor de bestrijding van die insecten en verzonden tussen officieel erkende instellingen en (3) vliegen van de familie van drosophilidae (fruitvliegjes), die gebruikt worden voor biomedisch onderzoek onder officieel erkende instellingen. Valt hier niet onder: het transporteren van dieren door middel van gespecialiseerde koerierdiensten.

Deze bepaling herschrijft artikel 36, 13° van de Dierenwelzijnswet, dat louter bepaalt dat het verboden is "*om dieren onder rembours te verzenden per post*". Continuïteit van het huidige rechtskader en praktijk wordt evenwel minstens verzekerd.

Hoofdstuk 5 - Invoer en doorvoer van dieren

Artikel 35

Artikel 35 regelt de in- en doorvoer van dieren waarbij aan de Vlaamse Regering een ruime delegatie verleend wordt om nadere voorwaarden te bepalen met het oog op de bescherming en het welzijn van de betrokken dieren. Deze bepaling heeft betrekking op de invoer en doorvoer uit derde landen (= niet EU-landen). Aan deze voorwaarden kunnen door de Vlaamse Regering in bijzondere gevallen ook ontheffingen of vrijstellingen verleend worden, voor zover deze niet ingaan tegen de bepalingen van de Transportverordening met nr. 1/2005 van 22 december 2004.

Deze bepaling is gebaseerd op het artikel 14 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor een continuïteit van het huidige rechtskader en de huidige praktijk. De Europese Transportverordening met nr. 1/2005 van 22 december 2004 is onverkort van toepassing

Hoofdstuk 6 - Doden van dieren

Artikel 36

Artikel 36 bepaalt onder welke voorwaarden en door wie gewervelde dieren mogen gedood worden. Kernprincipe is dat het lijden hierbij tot het minimum moet herleid worden, waarbij dieren niet gedood mogen worden zonder voorafgaand bedwelmend te zijn. Dit principe geldt ongeacht of de dieren gedood of geslacht worden en ongeacht of het gaat om een slachting volgens speciale methoden die vereist zijn voor religieuze riten of niet. Uitzondering op dit principe van voorafgaande bedwelmeling geldt enkel in drie specifieke, limitatief opgesomde gevallen: a) in geval van overmacht; b) bij jacht of visvangst; c) in het kader van de bestrijding van schadelijke organismen.

Deze bepaling is vrijwel identiek aan het artikel 15 van de Dierenwelzijnswet, met dien verstande dat de omkeerbare bedwelmeling nu enkel een optie is en geen verplichting meer naar aanleiding van de religieuze slachtingen, en zorgt voor een continuïteit van het huidige rechtskader en de huidige praktijk. Deze versie van het artikel 15 werd ingevoerd middels het decreet van 7 juli 2017⁸ en doorstond inmiddels zowel de toets van het Europees Hof van Justitie (middels het arrest met nr. C-426/16 van 17 december 2020) als het Grondwettelijk Hof (middels het arrest met nr. 117/2021 van 30 september 2021). Er werd door deze Hoven bevestigd dat het bestreden decreet zowel in overeenstemming is met Verordening (EG) nr. 1099/2009⁹, als met de vrijheid van godsdienst, met het beginsel van de

⁸ Decreet van 7 juli 2017 houdende wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat de toegelaten methodes voor het slachten van dieren betreft, BS 18 juli 2017.

⁹ Verordening met nr. 1099/2009 van 24 september 2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden.

scheiding tussen kerk en staat, met het recht op arbeid en op vrije keuze van beroepsarbeid, met de vrijheid van ondernemen en het vrij verkeer van goederen en van diensten, en met het gelijkheidsbeginsel.

Het Grondwettelijk Hof benadrukte hierbij tevens dat artikel 15, §2, van de Dierenwelzijnswet in die zin dient te worden begrepen dat het voorziet, als tegemoetkoming aan de joodse en islamitische gelovigen, in een alternatieve verdovingsmethode, zonder zich op enige wijze uit te spreken over de inhoud en de strekking van religieuze voorschriften bij het slachten van dieren. Deze lezing is uiteraard ook van toepassing op het ontworpen artikel 36, §2.

Artikel 37

Artikel 37 is nieuw. Het doden van eendagshaantjes staat al geruime tijd in de aandacht. Duitsland, Frankrijk en Oostenrijk hebben reeds wetgeving, die het doden van eendagshaantjes verbiedt of alleen onder voorwaarden toestaat. Om te voorkomen dat haantjes worden geboren, zijn afgelopen jaren technieken ontwikkeld om het geslacht van de embryo's in het broedei te bepalen. Na deze geslachtsbepaling in het broedei (oftewel het in ovo seksen) worden broedeieren waaruit, volgens de geslachtsbepaling, een haantje geboren zal worden uit het broedproces verwijderd. Voor het in ovo seksen van eieren zijn inmiddels 4 technieken commercieel beschikbaar met name op basis van DNA-analyse, hormonale bepalingen met en zonder gebruikmakend van massaspectrometrie, nabij-infrarood spectroscopie en ook één op basis van genetische manipulatie. Er zijn evenwel nog enkele belangrijke tekortkomingen die een brede uitrol van deze systemen verhinderen. De technieken zijn bijvoorbeeld niet op alle eieren toepasbaar en er is ook nog een vrij groot aandeel van de eieren, waarvan geen of onduidelijke uitslag verkregen wordt. Verder geldt er ook een langdurige analysetijd van de eieren van voor de meeste technieken van 20 minuten tot een uur alvorens men resultaat heeft. Bovendien werken sommige technieken pas relatief laat in de incubatie en is het verkieselijk dit in een vroeger stadium te kunnen doen. Tot slot is de economische haalbaarheid op heden ook nog een element die een brede uitrol van deze systemen verhinderen en met andere woorden de haalbaarheid ervan verhinderen.

In artikel 37 wordt als principe bepaald dat het doden van eendagskuikens verboden is. Met eendagskuikens worden bedoeld kuikens niet ouder dan 72 uur (cf. Verordening (EG) nr. 1099/2009 van de Raad van 24 september 2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden). Dit artikel treedt evenwel pas in werking op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum. Die datum wordt bepaald van zodra door de Vlaamse Regering bepaald wordt dat de geslachtsbepaling van kuikens in het ei haalbaar is voor dag 12 na incubatie. Pijngevoeligheid van kuikens in het ei zou volgens uitgebreid wetenschappelijk onderzoek immers pas vanaf dag 12 vanaf de incubatie zijn. De Vlaamse Regering kan uitzonderingen op dit verbod voorzien.

Artikel 38

Artikel 38 voert een verbod vooreerst in op de verdelging van ratten en muizen door middel van producten waarvan het actief bestanddeel lijn is, bestemd voor het immobiliseren van de dieren. (cf. punt 1°)

Daarnaast wordt de verdelging van deze dieren door verdrinking zonder dat het dier bedwelmd is, verboden (cf. punt 2°), met dien verstande dat de Vlaamse Regering in uitzonderlijke situaties kan voorzien in uitzonderingen op dit verbod. Een expertengroep samengebracht in kader van een project over het diervriendelijk bestrijden van ratten en muizen (Cartuyvels et al., 2021) beoordeelde een verdrinkingsdood als dierenonvriendelijk. Verdrinkingsvallen zijn omwille van dierenwelzijnsredenen o.a. in Zweden en Frankrijk verboden en in

Duitsland mag het mechanisme van deze vallen net daarom zelfs niet onder laboratoriumomstandigheden getest worden. Een expertengroep samengebracht in kader van een project over het diervriendelijk bestrijden van ratten en muizen (Cartuyvels et al., 2021) beoordeelde een verdrinkingsdood als dierenonvriendelijk. Ook in Nederland werd dit type vallen recent onderzocht door de Universiteit van Wageningen (Krijger et al., 2022). De onderzoekers concludeerden dat een val waarbij een dier bij bewustzijn verdrinkt niet aanvaardbaar is wat betreft dierenwelzijn. Ingeval de dieren onmiddellijk worden verdoofd na het vangen en niet meer bij bewustzijn zijn op het moment van verdrinking is, zijn deze type vallen wel aanvaardbaar.

De Vlaamse Regering wordt delegatie verleend om deze verbodsbepalingen uit te breiden naar andere (plaag)diersoorten.

Het verbod, vermeld in het eerste lid, punt 1°, enerzijds treedt in werking op datum van inwerkingtreding van het voorliggend decreet. De verbodsbepaling, vermeld in het eerste lid, punt 2°, anderzijds treedt pas in werking op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum, dit is op een moment dat er meer diervriendelijke methoden op punt zijn. (cf. artikel 86, 1°)

De verbodsbepalingen zijn verantwoord op grond van artikel 34 en 36 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) (vrij verkeer van goederen) en de vrijheid van ondernemen (artikel II.3 van het Wetboek van economisch recht en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie) vanuit de noodzaak om het dierenwelzijn te beschermen.

De ontworpen regeling heeft vooreerst geen algemeen marktuitsluitend effect. Het verbod is immers beperkt tot twee specifieke diersoorten, namelijk muizen en ratten. Lijmvallen blijven dus nog steeds mogelijk voor het beheer van bijvoorbeeld insecten. Voor wat betreft de verdrinkingsvallen werd de datum van inwerkingtreding te meer uitgesteld naar een door de Vlaamse Regering te bepalen datum, dit is op een moment dat er meer diervriendelijke methoden op punt zijn (waaronder bedwelming met verdoving), zodat deze methode die niet diervriendelijk is, dan kan verboden worden.

De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn pleit in haar advies van 28 september 2023 voor een diervriendelijk beheer van ratten en muizen. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn pleit zelfs voor een verbod op de verkoop en het gebruik van anticoagulantia (middelen die de bloedstolling voorkomen), lijmvallen (zonder bedwelming), verdrinkingsvallen en cholecalciferol voor het beheer van ratten en muizen:

- ✓ Lijmvallen enerzijds zijn luidens de Raad niet diervriendelijk. De dieren worden bij bewustzijn geïmmobiliseerd: de gevangen dieren kleven onherroepelijk vast aan hun poten of vacht, en er wacht hen een zekere dood, meestal door uitdroging of uithongering. Bij ontsnappingspogingen kunnen ze ook ernstige verwondingen oplopen, het afscheuren van de huid of gebroken ledematen.
- ✓ Verdrinkingsvallen anderzijds zijn om redenen van dierenwelzijn al verboden in o.a. in Zweden en Frankrijk. Dit spreekt voor zich: de dood door verdrinking treedt pas na lange tijd in. Dit type van vallen is volgens de Raad wel aanvaardbaar als de dieren onmiddellijk worden verdoofd, doordat ze terecht komen in een verdovende vloeistof. Voor de verdrinkingsvallen met verdovende vloeistof die nu op de markt zijn, werd nog niet aangetoond dat de dieren worden bedwelmd.

Er dient benadrukt te worden dat:

- Er wordt geen onderscheid gemaakt op basis van nationaliteit of Staat van herkomst. De maatregel is dan ook niet discriminerend.

- De maatregel streeft het dierenwelzijn na, wat een legitiem doel van algemeen belang is. Zij streeft dan ook een wettig doel na.
- De maatregel is pertinent om het doel te bereiken en minder beperkende maatregelen zijn niet mogelijk:

Samengevat: De maatregel is niet discriminerend, noodzakelijk waarbij het beoogde resultaat niet op een minder beperkende manier bereikt kan worden. De ontworpen regeling is ingegeven door een dwingende reden van algemeen belang, namelijk het waarborgen van het welzijn van dieren als wezens met gevoel, dat als dusdanig ook uitdrukkelijk is erkend in artikel 13 VWEU. Zoals aangegeven in de overwegingen (40) en (41) van de aanhef van Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt, wordt dierenwelzijn volgens vaste rechtspraak van het Europees Hof van Justitie immers beschouwd als een dwingende reden van algemeen belang en als van openbare orde. De ontworpen regeling is geschikt en noodzakelijk om die doelstelling te bereiken. In dit verband kan ook verwezen worden naar het advies nr. 57.485/4 van 3 juni 2015 van de Raad van State waarin is geoordeeld dat onder deze voorwaarden een beperking van onder meer de vrijheid van vestiging en/of dienstverlening om redenen van dierenwelzijn gerechtvaardigd is.

Artikel 39

Artikel 39 regelt de werking van de slachthuizen.

Paragraaf 1

De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om nadere voorwaarden te bepalen die betrekking hebben op vier categorieën, die identiek zijn aan de nadere voorwaarden die door de Vlaamse Regering kunnen bepaald worden in uitvoering van het artikel 16, §1, van de Dierenwelzijnswet. Deze voorwaarden vullen de Verordening (EG) nr. 1099/2009 van 24 september 2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden, aan. De maatregelen die genomen worden door de Vlaamse Regering mogen uitsluitend worden genomen met het oog op de naleving van het dierenwelzijn zonder de materie van de dierengezondheid te regelen. De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, vermeld in het besluit van de Vlaamse Regering van 19 februari 2016 'betreffende de bescherming van dieren bij het slachten of doden, behouden hun rechtskracht', behouden hun rechtskracht.

Paragraaf 2

De Vlaamse Regering erkent de inrichtingen voor het gegroepeerd slachten van dieren voor particulier huishoudelijk verbruik en kan de voorwaarden hiervan bepalen. Deze bepaling is gebaseerd op het artikel 16, §2, van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor een continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, vermeld in het besluit van de Vlaamse Regering van 9 juli 2021 'tot delegatie van de bevoegdheid om inrichtingen te erkennen voor het gegroepeerd slachten van dieren voor particulier huishoudelijk verbruik, vermeld in artikel 16, §2, van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, aan de Vlaamse minister, bevoegd voor het dierenwelzijn', behouden hun rechtskracht.

Paragraaf 3

Paragraaf 3 voert een verbod in op zogenaamde thuisvlachten van grotere landbouwhuisdieren.

Het verbod is niet van toepassing op landbouwers en evenmin op personen die in het bezit zijn van een getuigschrift van vakbekwaamheid afgeleverd door het Departement én over een verdovingsinstrument beschikken.

Dieren die bestemd zijn voor de slacht moet zoveel mogelijk pijn, lijden en stress bespaard worden. Ze moeten op een diervriendelijke manier behandeld worden en moeten voor de slacht verdoofd worden volgens een methode die toegelaten is volgens de Europese wetgeving. Dit kan door gebruik te maken van een penschiettoestel of een elektrisch bedwelmingsstoestel. Het correct hanteren van deze toestellen vergt de nodige kennis en vaardigheid. Voor de voedselveiligheid moet ook de hygiëne verzekerd kunnen worden. Een slachting gaat daarenboven ook gepaard met een grote hoeveelheid bloed en ander dierlijk afval dat op de juiste manier verwijderd moet worden. Dit alles maakt dat het nagenoeg onmogelijk is om een slachting door particulieren thuis correct uit te voeren volgens alle wettelijke voorwaarden en dit zonder een voorafgaande kwalitatieve opleiding over het slachten of doden van dieren te hebben gevolgd. Slachtingen door particulieren worden daarom in de regel uitgevoerd in een erkend slachthuis of op een erkende tijdelijke slachtplaats.

Het verbod is zoals gezegd van toepassing op de grotere landbouwhuisdieren, met name op schapen, geiten en varkens, en dus niet op het slachten van pluimvee, konijnen en hazen. Runderen en paarden maken eveneens geen deel uit van het verbod, gezien de wet van 5 september 1952 'betreffende de vleeskeuring en de vleeshandel' het thuis slachten van deze dieren reeds verbiedt. Bij pluimvee, konijnen en hazen gaat het om kleinere dieren, waar verwacht wordt dat het slachten en doden minder complex is dan bij grote dieren. Grote dieren zijn moeilijker te hanteren met als gevolg dat er een groter risico op dierenwelzijnsschendingen zijn.

Dit artikel treedt in werking op datum van inwerkingtreding van huidig decreet, met uitzondering van diegenen die zich beroepen op de uitzondering vermeld in artikel 39, §3, tweede lid, 2° die de tijd krijgen tot 1 januari 2026 om het getuigschrift van vakbekwaamheid te behalen. (cf. artikel 86, 6°)

Artikel 40

Paragraaf 1 verplicht ieder slachthuis om te beschikken over cameratoezicht. Deze dient zo geplaatst te worden dat kan nagegaan worden of de bepalingen van dit decreet en zijn uitvoeringsbesluiten en van de Europese Verordeningen en beschikkingen/besluiten ter zake worden nageleefd. Het engagement om camera's te plaatsen in de slachthuizen en dit op strategische locaties voor controle van het dierenwelzijn, staat momenteel reeds beschreven in de convenanten die in 2017 en 2018 werden afgesloten met de slachthuisorganisaties. In deze convenanten wordt vermeld dat de beelden minimum 14 dagen bewaard blijven. Deze bewaringstermijn wordt nu decretaal gebracht naar 40 dagen. De Vlaamse Regering wordt delegatie verleend, zowel om nadere modaliteiten te bepalen over het cameratoezicht waaronder de locatie van de te plaatsen camera's als om slachthuizen vrij te stellen van deze verplichting, voor zover het dierenwelzijn er via andere middelen kan worden verzekerd. Deze verplichting tot het beschikken van cameratoezicht treedt dan ook pas in werking op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum. (cf. artikel 86, 1°)

In paragraaf 2 wordt bepaald welke personen toegang hebben tot de beelden, en gedurende welke termijn de camerabeelden bewaard moeten worden en ter beschikking gehouden moeten worden van de overheidspersonen, vermeld in artikel 64, §1, en de dierenartsen, aangeduid in toepassing van artikel 65, §1.

Hoofdstuk 7 – Ingrepen op dieren

Artikel 41

Artikel 41 bepaalt dat de bepalingen van hoofdstuk 7, dat betrekking heeft op ingrepen op dieren, niet van toepassing is op het hoofdstuk 9, dat betrekking heeft op de dierproeven. Dit artikel is identiek aan het artikel 17 van de huidige Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk.

Artikel 42

De regel is dat er geen ingrepen bij een gewerveld dier verricht mogen worden waarbij gevoelige delen van het lichaam worden verwijderd of beschadigd. Hierop zijn drie limitatief beschreven uitzonderingen voorzien. Het bepaalde in het artikel 42 is identiek aan het artikel 17bis, §1 en §2, van de huidige Dierenwelzijnswet en zorgt zo voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, vastgelegd in het koninklijk besluit van 17 mei 2001 'betreffende de toegestane ingrepen bij gewervelde dieren, met het oog op het nutsgebruik van de dieren of op de beperking van de voortplanting van de diersoort', behouden hun rechtskracht.

Artikel 43

Paragraaf 1 t.e.m. 3

Artikel 43 bepaalt in haar eerste paragraaf dat alle gewervelde dieren voor een pijnlijke ingreep moeten worden verdoofd door een dierenarts dan wel door de diergeneeskundige helper of de verantwoordelijke van het dier indien wettelijk bepaald. De tweede paragraaf voorziet in uitzonderingen hierop die limitatief bepaald zijn. Paragraaf 3 maakt het mogelijk voor de Vlaamse Regering om een lijst op te stellen van ingrepen die onder bepaalde voorwaarden geen verdoving vereisen en de daarbij te gebruiken methoden.

Artikel 43 is vrijwel identiek aan het artikel 18 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk.

De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, bepaald in het koninklijk besluit van 17 mei 2001 'betreffende de toegestane ingrepen bij gewervelde dieren, met het oog op het nutsgebruik van de dieren of op de beperking van de voortplanting van de diersoort', behouden hun rechtskracht.

Artikel 44

Paragraaf 1 t.e.m. 4

Artikel 44 regelt zowel het deelnemen en laten deelnemen van dieren waarbij een bij artikel 42 verboden ingreep is verricht aan tentoonstellingen, keuringen of wedstrijden, als de verhandeling van deze dieren. Deelname aan tentoonstellingen, keuringen of wedstrijden of het laten deelnemen blijft verboden ook als het gaat om een ingreep waarvoor er een diergeneeskundige noodzaak voor zou bestaan, dit tenzij de ingreep voor 15 april 2018 werd ondergaan, en met name voor de inwerkingtreding van het decreet van 23 maart 2018 'houdende de wijziging van artikel 3 en artikel 19 van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn de dieren' werd ondergaan.

Hoofdstuk 8 - Dieronvriendelijke producten

Artikel 45

In de handel worden verschillende producten voor dieren aangeboden die niet geschikt zijn om aan hun fysiologische en ethologische behoeften te voldoen. We denken hierbij onder meer aan sommige aangeboden hokken, kooien en bokalen

die niet geschikt zijn voor de doeldiersoort of lijmvallen voor plaagdieren. Artikel 45 geeft de mogelijkheid aan de Vlaamse Regering om het gebruik en de verkoop van producten bestemd voor dieren die schadelijk zijn voor hun welzijn, te beperken of te verbieden. Om de beperking of het verbod op het gebruik en/of de verkoop van deze dierenvriendelijke producten te ondersteunen, wordt ook de mogelijkheid voorzien om de publiciteit ervoor te beperken of verbieden.

Hoofdstuk 9 - Dierproeven

Hoofdstuk 9, dat uit de artikelen 46 tot en met 60 bestaat, sluit aan op de artikelen 20 tot en met 30/1 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De aanpassingen ten opzichte van het bestaande rechtskader worden hierna toegelicht. De bepalingen werden tevens herschikt om een logischere opbouw van dit hoofdstuk te creëren. De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, opgenomen in het koninklijk besluit van 29 mei 2013 'betreffende de bescherming van proefdieren', behouden hun rechtskracht.

Het gebruik van dieren in dierproeven is in hoofdzaak geregeld door een Europees wetgevend kader. De kern hierbij is het "3V-principe", dat staat voor "vervangen, verminderen en verfijnen": het gebruik van levende dieren in onderzoek moet zoveel mogelijk vermeden worden, het aantal gebruikte dieren moet tot een minimum beperkt worden en elke vorm van pijn, lijden, angst en blijvende schade bij de dieren die toch gebruikt worden in proeven moet voorkomen of tot een minimum beperkt worden.

Artikel 46

Artikel 46 bepaalt dat dit hoofdstuk in de gedeeltelijke omzetting voorziet van Richtlijn 2010/63/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2010 betreffende de bescherming van dieren die voor wetenschappelijke doeleinden worden gebruikt. Deze richtlijn wordt omgezet zowel middels voorliggend ontwerpdecreet als middels het KB van 29 mei 2013 'betreffende de bescherming van proefdieren'. Overeenkomstig artikel 61, lid 1, derde alinea, van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010 moet immers in het aan te nemen decreet zelf of bij de officiële bekendmaking ervan naar deze richtlijn worden verwezen.

Artikel 47

Paragraaf 1 tot en met 3

Dierproeven zijn enkel toegelaten als ze beantwoorden aan de voorwaarden vastgelegd in dit hoofdstuk.

De Vlaamse Regering heeft verder delegatie om:

- de door haar bepaalde dierproeven toe te laten of te verbieden;
- de doeleinden waarvoor dierproeven uitsluitend mogen worden gebruikt en de methoden voor het doden van de dieren te bepalen;
- de door haar bepaalde dierproeven te verbieden om dubbel gebruik te vermijden.

Uiteraard is deze delegatie begrensd door de vereisten van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Artikel 47 is gebaseerd op het artikel 20 van de Dierenwelzijnswet met dien verstande dat er enkele aanpassingen werden aangebracht. Vooreerst werd de delegatie aan de Vlaamse Regering geschrapt om dierproeven ondanks dubbel gebruik toe te laten wanneer verder onderzoek vereist is om de volksgezondheid,

de veiligheid of het milieu te beschermen. Verder werd de bepaling dat proefdieren die in een andere lidstaat zijn gefokt of gehouden kunnen worden aangeleverd of gebruikt in een apart artikel opgenomen (zie hierna).

Artikel 48

Proefdieren die in een andere lidstaat rechtmatig zijn gefokt of gehouden, kunnen worden aangeleverd of gebruikt en de producten die zijn ontwikkeld door gebruikmaking van deze dieren kunnen in de handel worden gebracht. Deze bepaling vormt de omzetting van artikel 2, lid 2, van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Artikel 49

Paragraaf 1 tot en met 3

Gebruikers, fokkers en leveranciers van proefdieren dienen voorafgaandelijk erkend te worden door de Vlaamse Regering. Die erkenning kan ook geschorst of ingetrokken worden. De voorwaarden en de procedure hiervoor moeten door de Vlaamse Regering bepaald worden. De Vlaamse Regering wordt ook gemachtigd om voorwaarden op te leggen aangaande de herkomst en het houden van de dieren en hun bestemming eens de dierproeven waarin deze dieren gebruikt werden, zijn beëindigd.

Paragraaf 1 van artikel 49 is een samenvoeging van artikel 21, §1, eerste lid en artikel 22 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Nieuw is dat de erkenningsaanvraag onderworpen wordt aan de betaling van een retributie die de kost voor de behandeling van de erkenningsaanvraag dekt. Een dergelijke retributie is reeds verschuldigd voor de erkenningsaanvraag van de overige reeds bestaande erkenningsplichtige inrichtingen, met name de hondenkwekerijen, kattenkwekerijen, dierenpensions, handelszaken voor dieren, en dierentuinen.

Deze erkenningsplicht betreft een omzetting van de vergunningsplicht voor gebruikers, fokkers en leveranciers, zoals opgelegd door artikel 20, lid 1, van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Paragraaf 2 is vrijwel identiek aan artikel 23, §1, van de Dierenwelzijnswet. De expliciete vermelding dat honden en katten moeten ingeschreven worden in een register, met vermelding van hun herkomst, zoals voorzien in artikel 23, §1, van de Dierenwelzijnswet, werd geschrapt. De Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010 voorziet deze verplichting immers voor alle diersoorten, wat is omgezet in het koninklijk besluit van 29 mei 2013 'betreffende de bescherming van proefdieren'.

Paragraaf 3 is identiek aan artikel 21, §1, tweede lid, van de Dierenwelzijnswet.

Artikel 50

Paragraaf 1

Gebruikers van proefdieren dienen zich aan te sluiten bij een ethische commissie. De ethische commissies worden goedgekeurd en gecontroleerd door het Departement, volgens de regels bepaald door de Vlaamse Regering. De Vlaamse Regering bepaalt ook hun samenstelling, werking en opdrachten.

Paragraaf 1 van artikel 50 sluit aan op paragraaf 2 van het artikel 21 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Volgende technische aanpassing werd doorgevoerd: in plaats van te

spreken over de oprichting van ethische commissies bij de gebruikers, wordt gesproken over de oprichting van ethische commissies waarbij men zich als gebruiker dient aan te sluiten. Dit stemt overeen met de tekst van de uitvoeringsreglementering (artikel 11, §1 van het koninklijk besluit van 29 mei 2013 'betreffende de bescherming van proefdieren') en met de praktijk.

Paragraaf 2

Elke gebruiker, fokker en leverancier richt een dierenwelzijnsceel op. Kleine gebruikers, fokkers en leveranciers kunnen aan deze verplichting voldoen door zich aan te sluiten bij een overkoepelende dierenwelzijnsceel. De Vlaamse Regering wordt gemachtigd de samenstelling, de werking en de opdrachten van de dierenwelzijnsceel te bepalen.

Paragraaf 2 van artikel 50 past paragraaf 4 van het artikel 21 van de Dierenwelzijnswet aan aan de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010 (cf. artikel 26), omgezet in artikel 35 van het koninklijk besluit van 29 mei 2013 betreffende de bescherming van proefdieren, en de praktijk, en zorgt zo voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk.

Artikel 51

De gebruikers die bij het uitvoeren van dierproeven gebruik maken van paardachtigen, honden, katten, varkens, herkauwers of niet-menselijke primaten moeten een dierenarts aanwijzen, deskundig op het vlak van de proefdiergeneeskunde, die belast wordt met de bescherming van de gezondheid en het welzijn van die dieren.

Artikel 51 is vrijwel identiek aan het artikel 23, §2, van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Nieuw is dat in de plaats van "paarden" er nu sprake is van "paardachtigen" en in de plaats van "primaten" er nu sprake is van "niet-menselijke primaten".

Artikel 52

Geen enkel project dat dierproeven omvat, mag worden uitgevoerd zonder dat er voorafgaand een vergunning werd verleend en zonder dat de projectevaluatie gunstig is. Deze vergunning kan geschorst of ingetrokken worden. De Vlaamse Regering wijst een bevoegde instantie aan die belast wordt met het vergunnen van projecten. De Vlaamse Regering wordt ook delegatie verleend om de overige procedurele verplichtingen en voorwaarden ter zake te bepalen.

Artikel 53

De leden 1 tot en met 3 van artikel 53 zijn identiek aan de paragrafen 1 tot en met 3 van artikel 24 van de Dierenwelzijnswet. De leden 4 en 5 zijn vrijwel identiek aan artikel 30 van de Dierenwelzijnswet met dien verstande dat er een verduidelijking werd aangebracht in lijn met de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010 (cf. artikel 5, f)). Hiermee wordt gezorgd voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Tevens gaat het om een omzetting van de kern van de Europese Proefdierrichtlijn, dat het "3V-principe" huldigt.

Lid 1

Dierproeven moeten beperkt worden tot het strikt noodzakelijke.

Lid 2

Er mag geen dierproef uitgevoerd worden als het nagestreefde resultaat kan worden verkregen met behulp van een andere methode of beproevingsstrategie

waarbij geen levende dieren worden gebruikt en die in de wetgeving van de Europese Unie is erkend. Deze bepaling betreft een omzetting van het artikel 13, lid 1 van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Lid 3

Lid 3 verduidelijkt voor welke dierproeven er moet gekozen worden in geval er verschillende mogelijkheden zijn. Deze bepaling betreft een omzetting van het artikel 13, lid 2, van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Leden 4 en 5

Deze paragrafen bepalen wanneer dierproeven van didactische aard toegestaan zijn (cf. artikel 5, f), van de Europese Proefdierrichtlijn). De Vlaamse Regering wordt gemachtigd voorwaarden te bepalen waaronder dierproeven mogen uitgevoerd worden met het oog op de opleiding van het personeel in de laboratoria.

Artikel 54

Paragraaf 1 tot en met 3

Paragrafen 1 tot en met 3 zijn vrijwel identiek aan artikel 24, §4, van de Dierenwelzijnswet en betreffen een omzetting van het artikel 14, leden 1 tot en met 5, van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010, met dien verstande dat de tekst van paragraaf 1 in lijn werd gebracht met de tekst van de Richtlijn (cf. artikel 14, lid 1) teneinde de onduidelijkheid die er in de huidige tekst was, weg te werken.

Paragraaf 1 heeft betrekking op de verdoving die moet toegepast worden bij de dieren gebruikt in dierproeven. Dierproeven moeten tenzij dat niet mogelijk is onder algemene of plaatselijke verdoving uitgevoerd worden. Er wordt verduidelijkt wanneer hiervan kan afgeweken worden.

Paragraaf 2 verbiedt in principe het gebruik van stoffen waardoor dieren niet meer of slechts in verminderde mate in staat zijn pijn te tonen zijn. Er wordt bepaald wat gedaan moet worden als de toediening van de vermelde stoffen wel noodzakelijk is.

Paragraaf 3 verplicht het gebruik van pijnbestrijding, tenzij dit niet mogelijk is.

Paragraaf 4

Paragraaf 4 bepaalt wanneer en onder welke omstandigheden een dierproef gepaard kan gaan met de dood van het proefdier. Paragraaf 4 is identiek aan artikel 24, §5, van de Dierenwelzijnswet en betreft een omzetting van het artikel 13, lid 3, van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Artikel 55

De gebruiker, de fokker of de leverancier moet een persoon aanwijzen die verantwoordelijk is voor de naleving van de erkenningsvoorwaarden en voor het verstrekken van de door de Vlaamse Regering vastgestelde administratieve of statistische inlichtingen.

Artikel 55 is identiek aan het artikel 25 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Verder betreft artikel 55 een omzetting van het artikel 20, lid 2, van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Artikel 56Paragraaf 1 + 2

Artikel 56 bepaalt de taken, de verantwoordelijkheden en de bekwaamheid van de proefleider.

Artikel 56, dat gebaseerd is op het artikel 26 van de Dierenwelzijnswet, werd in lijn gebracht met de huidige praktijk waarbij verduidelijkt wordt dat de proefleider zowel zelf dierproeven kan uitvoeren als kan laten uitvoeren. Het diploma-vereiste en de kennis en bekwaamheden van de proefleider werden verder ook in lijn gebracht met het guidance document van de Europese Commissie 'education and training framework'. (https://ec.europa.eu/environment/chemicals/lab_animals/pubs_guidance_en.htm). Er werd tevens naar analogie met artikel 51, de term "paarden" vervangen door "paardachtigen" en de term "primaten" door "niet-menselijke primaten".

Artikel 57

De gebruiker, de fokker, de leverancier of de proefleider hebben administratieve verplichtingen. De Vlaamse Regering wordt gemachtigd te bepalen welke documenten zij moeten bijhouden en op welke manier die documenten moeten opgemaakt worden.

Artikel 57 is identiek aan het artikel 27 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk.

Artikel 58

Artikel 58 verleent delegatie aan de Vlaamse Regering om regels vast te stellen voor de opleiding en bekwaamheid van het personeel van gebruikers, fokkers en leveranciers.

Artikel 58 is in grote mate identiek aan het artikel 29 van de Dierenwelzijnswet met dit verschil dat in plaats van opleiding en kwalificatie van het personeel er nu gesproken wordt over opleiding en bekwaamheid van het personeel.

Artikel 59

Artikel 59 regelt de oprichting van de Vlaamse Proefdierencommissie en haar takenpakket, samenstelling en werking.

Artikel 59 is in grote mate identiek aan het artikel 28 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Het vereiste dat de leden van de Vlaamse Proefdierencommissie verplicht zijn tot geheimhouding werd evenwel niet mee overgenomen, en dit om de transparantie in haar werking te kunnen garanderen. Verder betreft artikel 59 ook een omzetting van het artikel 49 van de Europese Proefdierrichtlijn met nr. 2010/63/EU van 22 september 2010.

Artikel 60

Het sluitstuk van elk doortastend beleid is een kordate handhaving. Regelmatige inspecties om te waken over de naleving van de dierenwelzijnsreglementering bij alle fokkers, leveranciers en gebruikers, inclusief in hun inrichtingen, is hiervoor een noodzaak. Artikel 60 bepaalt dat de regels hiervoor door de Vlaamse Regering worden bepaald.

Hoofdstuk 10 - De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn

Artikel 61 + 62

Artikel 61 en 62 regelen de oprichting van een Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn en zijn takenpakket, samenstelling en werking. Zo dient de Raad ten minste te bestaan uit vertegenwoordigers van a) de verenigingen voor dierenbescherming, b) het wetenschappelijk onderzoek, c) de dierenartsen, en d) de kwekers. Overige stakeholders worden uiteraard ook betrokken in het kader van de adviesverlening, en dit hetzij als vast lid van de Raad, hetzij ad hoc als lid van een werkgroep. Beide artikelen werden uitgevoerd door middel van het besluit van de Vlaamse Regering van 13 november 2015 'tot regeling van de samenstelling en de werking van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn'.

Artikel 61 en 62 zijn identiek aan het artikel 31 en 32 van de Dierenwelzijnswet en zorgen voor de continuïteit van het huidige rechtskader en de huidige praktijk.

Hoofdstuk 11 – Vlaams Dierenwelzijnsfonds

Artikel 63

Artikel 63 heeft betrekking op het Vlaams Dierenwelzijnsfonds en bepaalt met welke opbrengsten, bijdragen en retributies uit het decreet dit gespijsd wordt en voor welke uitgaven deze middelen gebruikt kunnen worden. Het Dierenwelzijnsfonds werd in 2014 opgericht met het artikel 107 van het decreet van 19 december 2014 'houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2015' omdat, door de toename van het maatschappelijk belang van dierenwelzijn, ook de wetgeving ter zake steeds uitgebreider wordt en het aantal klachten toeneemt. Als gevolg hiervan stijgen ook het aantal uit te voeren controles en het aantal inbeslagnames, evenals de daaraan gekoppelde behoefte aan budgettaire middelen en personeel. Daarnaast stijgt ook de vraag naar sensibilisatie-acties en studies ter ondersteuning van bestaande en toekomstige regelgeving. Dit alles heeft ertoe geleid dat bijkomende middelen vereist zijn om de bevoegde diensten in staat te stellen een degelijke dienstverlening te verzekeren. De beste manier om aan deze groeiende behoeften tegemoet te komen, was dan ook de oprichting van een dierenwelzijnsfonds.¹⁰

Artikel 63 is gebaseerd op het artikel 107 van het decreet van 19 december 2014 en zorgt dan ook voor de continuïteit van het Dierenwelzijnsfonds. Aan de inkomstenzijde werden de retributies die nieuw zijn voorzien in dit decreet en de inning van de kosten die middels dit decreet bijkomend zullen teruggevorderd worden, toegevoegd. Aan de uitgavenzijde wordt 1° de mogelijkheid om de inkomsten van het Fonds te gebruiken voor onderzoeksprojecten toegekend voor 1 juli 2014 door de FOD Volksgezondheid geschrapt daar dit niet langer relevant is en, 2° toegevoegd dat de inkomsten van het Fonds gebruikt mogen worden voor het verlenen van subsidies bestemd voor de uitvoering van maatregelen met een gunstig effect op het dierenwelzijn. Er wordt wetgevingstechnisch voor geopteerd om de bepaling over het Dierenwelzijnsfonds te integreren in de Codex en deze vervolgens op te heffen in het decreet van 19 december 2014 (cf. artikel 81).

Hoofdstuk 12 - Controle, handhaving en bestraffing

Hoofdstuk 12, dat bestaat uit de artikelen 64 tot en met 75, bevat de bepalingen die betrekking hebben op de controle, handhaving en bestraffing van de Codex en haar uitvoeringsbepalingen. Er werd hierbij geopteerd om niet in te stappen in het Kaderdecreet Vlaamse handhaving. Inbreuken op de dierenwelzijnswetgeving zijn op vele vlakken niet te vergelijken met overige inbreuken op Vlaamse wetgeving,

¹⁰ Memorie van Toelichting, St. VI. Parl. 132/1, 2014-2015, p. 42.

zoals milieu-inbreuken dewelke een meer wetenschappelijk-technische benadering vereisen in tegenstelling tot dierenwelzijnsinbreuken die een vaak diergeneeskundige benadering en beoordeling op maat in hoofde van de bevoegde overheid vereisen.

Artikel 64

Paragraaf 1 tot en met 6

Artikel 64 wijst de overheidspersonen aan die, naast de officieren van gerechtelijke politie, belast zijn met de controle op de toepassing van dit decreet, haar uitvoeringsbesluiten en de Europese reglementering ter zake, en hun bevoegdheid. Dit gaat zowel om de leden van de federale en lokale politie, als om de statutaire en contractuele personeelsleden van het Departement die worden aangewezen door de Vlaamse Regering. Zij kunnen zowel een proces-verbaal als een proces-verbaal van waarschuwing opstellen. Dat laatste heeft als doel de overtreder aan te manen de overtreding stop te zetten. Nieuw is dat per zone van de lokale politie verantwoordelijken dierenwelzijn dienen aangeduid te worden. De aanstelling van een dergelijke lokale "dierenpolitie" verdient de aanbeveling gelet op de zeer specifieke expertise vereist bij de beoordeling van dierenwelzijnsinbreuken.

Het artikel 64 is gebaseerd op het artikel 34 van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk, met dien verstande dat verschillende actualisaties werden aangebracht.

Zo wordt er gepreciseerd dat het bezoek van lokalen die tot woning dienen ook kan zonder verlof van de rechter in de politierechtbank, mits toestemming van diegene die het werkelijk genot over dezen lokalen heeft of op zijn vraag. Verder wordt verduidelijkt dat de bevoegde overheidspersonen alle maatregelen kunnen treffen of opleggen om de naleving van de dierenwelzijnsreglementering te verzekeren. Hier kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het opleggen van een verplichting om beschutting te voorzien voor weidedieren etc, maar ook om het zelf treffen van maatregelen, bv. het vorderen van een dierenarts of afvoeren van kadavers. Er wordt hierbij bepaald dat de eventuele kosten hiervoor ten laste van het Departement zullen verhaald worden op de verantwoordelijke van het dier.

Nieuw is verder dat de bevoegde overheidspersonen de bevoegdheid krijgen om ook een proces-verbaal op te stellen voor overtredingen op de Europese Transportverordening met nr. 1/2005 van 22 december 2004 die vastgesteld worden door officiële controle-instanties in het buitenland maar begaan in het Vlaamse Gewest, zoals het laten vervoeren van niet-transportwaardige dieren naar slachthuizen in het buitenland. In dit geval zijn er geen eigen vaststellingen van de Vlaamse bevoegde overheidspersonen noodzakelijk.

Bovendien wordt de termijn voor het verzenden van een afschrift van het proces-verbaal aan de overtreder op 15 dagen na afsluiten van het proces-verbaal gebracht (ipv na de vaststelling). Bij gebreke aan het (tijdig) toesturen van een afschrift van het proces-verbaal, vervalt de bijzondere bewijskracht ervan. De bijzondere bewijskracht houdt in dat het proces-verbaal bewijskracht heeft tot het tegenbewijs is geleverd. Dit betekent dat de bewijslast in hoofde van de verdachte ligt, waardoor hij het tegendeel moet bewijzen van datgene waarvan hij wordt verdacht. Een loutere ontkenning van de inhoud van het proces-verbaal volstaat hiervoor niet. Het bewijs van het tegendeel is niet aan bijzondere formaliteiten gebonden. Het tegenbewijs m.b.t. het proces-verbaal met bijzondere bewijswaarde kan in elk geval en via alle regelmatige middelen worden aangebracht, o.a. door vermoedens of op basis van nieuwe elementen, voortvloeiende uit andere gegevens van het dossier. Hoe dan ook beoordeelt de rechter vrij de elementen van het tegenbewijs. Deze bijzondere bewijswaarde geldt uitsluitend voor (1) de materiële, zintuiglijke vaststellingen die de verbalisant zelf heeft gedaan, en (2) met betrekking tot de misdrijven waarvoor hij de bijzondere vaststellingsbevoegdheid heeft, waardoor de rechten van de beklaagde niet op

onevenredige wijze worden beperkt. De niet-naleving van de bovenvermelde termijn leidt aldus niet tot de nietigheid van het betreffende proces-verbaal. De onregelmatigheid zal er alleen toe leiden dat het proces-verbaal in kwestie zijn bijzondere bewijswaarde verliest. Het zal nog enkel gelden als inlichting, waarvan de rechter de geloofwaardigheid beoordeelt.

Tot slot wordt strafbaar gesteld hij die de in dit artikel vermelde bevoegdheden van de bevoegde overheidspersonen verhindert. Dit is nodig teneinde de toezichtrechten van deze te waarborgen en een effectieve handhaving mogelijk te maken wanneer deze verhindert wordt.

Artikel 65

Paragraaf 1

Artikel 65 heeft betrekking op de inzet van zelfstandige dierenartsen voor het toezicht op de naleving van de dierenwelzijnsreglementering in slachthuizen, grensinspectieposten, plaatsen van uitgang, landbouwbedrijven, verzamelcentra voor landbouwhuisdieren, handelaarsstallen, en erkenningsplichtige inrichtingen. Paragraaf 1 bepaalt wat hun bevoegdheden zijn en verleent aan de Vlaamse Regering delegatie om hun opdrachten nader te regelen. De bevoegdheid van deze dierenartsen doet geen afbreuk aan de bevoegdheden van de overheidspersonen, vermeld in artikel 64, §1.

Paragraaf 2 + 3

Paragraaf 2 bevat specifieke delegaties aan de Vlaamse Regering voor het regelen van het statuut en de vergoeding van de dierenartsen in kwestie. Voor de opdrachten uitgevoerd door de dierenartsen op de plaatsen, vermeld in paragraaf 1, kan door de Vlaamse Regering een retributie worden opgelegd aan de betrokken slachthuizen, bedrijven en inrichtingen. Het gaat hierbij om retributies die geheven worden voor een individuele prestatie t.o.v. de betrokkene waarbij de vastgestelde bedragen een louter vergoedend karakter hebben. Ten slotte wordt verduidelijkt dat de vaststellingen van deze dierenartsen als basis kunnen worden gebruikt bij de opmaak van de processen-verbaal door de overheidspersonen, vermeld in artikel 64, §1. Dergelijke dierenartsen genieten immers geen ambtenarenstatuut en zijn evenmin beëdigd zodat de door hen opgestelde documenten niet dezelfde bewijswaarde hebben als de processen-verbaal, opgesteld door de overheidspersonen, vermeld in artikel 64, §1.

Het artikel 65 is gebaseerd op het artikel 34ter van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. Nieuw is dat bepaald wordt dat deze dierenartsen ook kunnen aangesteld worden om de naleving van de dierenwelzijnsreglementering na te gaan in landbouwbedrijven, verzamelcentra voor landbouwhuisdieren en handelaarsstallen. Nieuw is ook dat zij de stopzetting van de vastgestelde overtredingen die acuut lijden veroorzaken, kunnen bevelen. Bijvoorbeeld, naar aanleiding van het overmatig gebruik van de elektrische prikkelaar, dan wel het voortdoen met de slachtactiviteiten van de dieren terwijl de bedwelmingsapparatuur defecten vertoont. Er kan ook gedacht worden aan het bevelen een dier onmiddellijk te doden dat aan het lijden is. Dit laatste geeft meer slagkracht aan de inzet van deze dierenartsen en laat toe om kort op de bal te spelen bij acute problemen. Nieuw is tenslotte dat bepaald wordt dat deze dierenartsen tevens vaststellingen kunnen doen met audiovisuele middelen en dit zonder afbreuk te doen aan de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens (cf. artikel 64, §3, waarbij eenzelfde bevoegdheid ook geldt in hoofde van de in dat artikel vermelde bevoegde overheidspersonen).

De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, opgenomen in het besluit van de Vlaamse Regering van 24 mei 2019 'houdende bepaling van de wijze van

aanstelling en vergoeding van de dierenartsen die de dienst aanstelt en houdende de bepaling van de opdrachten die die dierenartsen uitvoeren, behouden hun rechtskracht’.

Artikel 66

Artikel 66 bepaalt de straffen die kunnen opgelegd worden bij overtreding van dit decreet of zijn uitvoeringsbesluiten of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake. Inbreuken worden gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot vijf jaar en met een geldboete van 52 euro tot 100.000 euro, of met een van die straffen alleen. Het artikel 66 is identiek aan de strafmaten opgenomen in de artikelen 35, 36, 36bis, en 41, van de Dierenwelzijnswet, zoals bepaald middels het decreet van 4 februari 2022 ‘tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft het voorzien van een strafverzwaring’, en zorgt zo voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De straffen en strafmaten in kwestie hebben ook de toets van het Grondwettelijk Hof doorstaan, en dit middels het arrest van het Grondwettelijk Hof met nummer 114/2023 van 20 juli 2023. Het Grondwettelijk Hof oordeelde na omstandig onderzoek van het decreet en haar memorie van toelichting dat de betrokken straffen en strafmaten o.a. in overeenstemming zijn met het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het evenredigheidsbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel en met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 34 en 35 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Het Hof bevestigde dat “*niet alleen een verhoging, maar ook een gelijkschakeling van de strafmaten een pertinente maatregel is voor inbreuken op het dierenwelzijn*” (cf. rn. B.13.3)

De inhoud van het artikel 38 van de Dierenwelzijnswet werd daarentegen niet mee overgenomen in huidig ontwerp van decreet omdat dit overbodig is. De toepassing van boek I van het Strafwetboek voorzien door voormeld artikel 38, is immers reeds voorzien door artikel 11, eerste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’.

Artikel 67

Artikel 67 bepaalt de strafmaat in geval van herhaling van een overtreding binnen een periode van vijf jaar na een eerdere veroordeling voor een overtreding van de dierenwelzijnsregelgeving. Het artikel 67 is inhoudelijk vrijwel identiek aan de strafmaat opgenomen in het artikel 39 van de Dierenwelzijnswet, zoals bepaald middels het decreet van 4 februari 2022 ‘tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft het voorzien van een strafverzwaring’, en zorgt zo voor de continuïteit van de huidige praktijk, met dien verstande dat de oorspronkelijke tekst taalkundig werd herschreven voor een betere leesbaarheid en juister begrip. Net zoals de bestaande bepalingen in de Dierenwelzijnswet wordt er aldus gekozen voor een systeem van bijzondere herhaling en wordt er gekozen om af te wijken van het algemene systeem van herhaling vervat in de artikelen 54 tot 57bis en 565 van het Strafwetboek. De bijzondere wet heeft voorrang op het algemeen systeem van herhaling. De bijzondere wet stelt de algemene wet in de regel buiten werking (cf. adagium *lex specialis derogat legi generali*). Inbreuken op de dierenwelzijnswetgeving zijn op vele vlakken niet te vergelijken met overige strafrechtelijke inbreuken en vereisen in de regel een diergeneeskundige benadering met als gevolg dat een systeem van bijzondere herhaling aan de orde is.

Tenslotte, net zoals de straffen en strafmaten, vermeld in het artikel 66, heeft ook de straf en strafmaat inzake recidive de toets van het Grondwettelijk Hof doorstaan, en dit middels het arrest van het Grondwettelijk Hof met nummer

114/2023 van 20 juli 2023 (zie rns. B.22 t.e.m. B.27). Het Hof oordeelde onder andere dat: *"Artikel 6 van het bestreden decreet strekt ertoe de herhaling te bestraffen, met andere woorden het geval waarin de dader van een eerste misdrijf, die wegens dat feit is gestraft, een tweede pleegt. Aangezien zij doorgaans als een verzwarende omstandigheid kan worden beschouwd en aangezien zij getuigt van de ondoeltreffendheid van de eerste straf om de veroordeelde ertoe aan te sporen de wet na te leven, verantwoordt de herhaling de toepassing van een strengere straf (vergelijk met betrekking tot artikel 56, tweede lid, van het Strafwetboek, arrest nr. 185/2014 van 18 december 2014, ECLI:BE:GHCC:2014:ARR.185, B.9).... De bestreden bepaling heeft geen onevenredige gevolgen"* (rns. B.25 + B.26.1)

Artikel 68

Artikel 68 bepaalt dat de rechtbank naast de straffen voorzien in de artikelen 66 en 67 ook veiligheidsmaatregelen kan nemen, met name het tijdelijk of definitief sluiten van de inrichting waarin de overtredingen werden gepleegd, en het verbieden om nog dieren te houden. Het artikel 68 is gebaseerd op de artikelen 37 en 40 van de Dierenwelzijnswet, zoals gewijzigd middels het decreet van 4 februari 2022 'tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft het voorzien van een strafverzwaring', met dien verstande dat enkele actualisaties werden aangebracht. Vooreerst werd een belangrijke toevoeging aangebracht om tegemoet te komen aan een legistische onduidelijkheid. In de praktijk wordt namelijk vastgesteld dat soms wordt geprobeerd het door de rechter opgelegde verbod om dieren te houden te omzeilen door de dieren naderhand gewoonweg te registreren op andermans naam zonder dat deze dieren bij de initiële veroordeelde houder verhuizen naar de zogenaamde nieuwe houder. Hetzelfde gebeurt ook door deze dieren bijvoorbeeld op naam van een medebewoner te zetten. Om de reikwijdte van het verbod te verduidelijken, werd de volgende zinssnede toegevoegd aan het punt 2° : *"... ook indien de dieren niet op naam van de overtreder zijn geregistreerd of naderhand geregistreerd zouden worden"*. Het gaat met name om het feitelijk houden van dieren dat dan verboden wordt. Nieuw is tevens de mogelijkheid voor de rechtbank om ook het aantal dieren van een of meerdere soorten dat men mag houden tijdelijk of definitief te beperken. Daar er in het verleden soms onduidelijkheid bestond over de kwalificatie van deze maatregelen, is nu verduidelijkt dat het om veiligheidsmaatregelen gaat.

Artikel 69

Artikel 69 heeft heel specifiek betrekking op diereengevechten of -schietoefeningen en bepaalt dat in dit geval de rechtbank de verbeurdverklaring beveelt van de inzetten, het entreegeld en de voorwerpen of installaties die voor die gevechten of die schietoefeningen werden gebruikt. Het artikel 69 is identiek aan hetgeen bepaald is in het artikel 43, tweede lid, van de Dierenwelzijnswet en zorgt zo voor de continuïteit van het huidige rechtskader en de huidige praktijk.

Artikel 70 + 71

Bij overtreding van de dierenwelzijnsreglementering bezorgt de ambtenaar of ambtenaren binnen het Departement Omgeving, daartoe aangesteld door de Vlaamse Regering, het dossier aan de Procureur des Konings (zie ook artikel 64, §5). Binnen de termijn van drie maanden na de verzending van het proces-verbaal aan het Openbaar-Ministerie kan er door deze beslist worden om hetzij tot strafrechtelijke vervolging of tot seponering over te gaan hetzij dat door de ambtenaren, vermeld in paragraaf 1, tot de bestuurlijke afhandeling kan worden overgegaan. Als er tot seponering wordt overgegaan, is er geen bestuurlijke afhandeling mogelijk. De bovenvermelde ambtenaren worden door het Openbaar Ministerie op de hoogte gebracht van deze beslissing. Bij gebreke aan beslissing

binnen deze termijn van drie maanden vervalt de strafvordering en kan tot bestuurlijke afhandeling overgegaan worden.

De bovenvermelde ambtenaar heeft vervolgens de volgende bestraffingsmogelijkheden:

- 1) Hij kan een administratieve geldboete opleggen aan de overtreder.;
- 2) Hij kan een alternatieve sanctie aan de overtreder voorstellen. Deze alternatieve sanctie kan bestaan uit een van de volgende limitatief opgesomde voorstellen: a) het volgen van een door het Departement georganiseerde of goedgekeurde vorming; b) het uitvoeren van een taakstraf, bijvoorbeeld helpen in een dierenasiel. Deze bedraagt minstens 20 uren en maximaal 45 uren (cf. art. 37quinquies, §2 Strafwetboek); en c) verplichte professionele begeleiding door een instantie of persoon aangeduid door het Departement om het vastgestelde dierenwelzijnsprobleem te verhelpen, bv. structurele bedrijfsbegeleiding door gespecialiseerde dierenartsen of professionele organisaties;

De artikelen 70 en 71 zijn gebaseerd op hetgeen bepaald is in het artikel 41bis van de Dierenwelzijnswet met enkele belangrijke nieuwigheden. Nieuw is vooreerst dat alle dossiers naar de Procureur des Konings worden gestuurd. Er kan pas tot bestuurlijke afhandeling overgegaan worden hetzij bij gebreke aan reactie vanwege de Procureur des Konings binnen een vervaltermijn van drie maanden hetzij als er binnen die termijn door de Procureur des Konings wordt kennis gegeven dat tot bestuurlijke (of administratieve) afhandeling kan overgegaan worden. Er wordt hierbij voorzien dat er met het Openbaar Ministerie een protocol kan afgesloten worden, waarin wordt overeengekomen om bepaalde misdrijven in beginsel altijd bestuurlijk te vervolgen. In zo'n protocol kan bv. ook worden overeengekomen dat wat betreft de misdrijven die aan het Openbaar Ministerie worden overgemaakt, het uitblijven van een reactie van deze laatste binnen drie maanden gelijkstaat aan een seponering. Nieuw is tevens de invoering van de mogelijkheid voor de ambtenaar daartoe aangesteld door de Vlaamse Regering om overtredingen op alternatieve wijze te sanctioneren. Taak- en leerstraffen kunnen immers een belangrijke rol spelen in het op weg zetten van de betrokkene naar een duurzame gedragsverandering. Zo kunnen in het kader van de uitvoering van een taak- en leerstraf aan overtreeders gedragsalternatieven worden aangeboden zodat zij tijdens de sanctie-uitvoering de gewenste inzichten en vaardigheden over het omgaan met dieren meekrijgen. Het gewenste gedrag wordt met andere woorden meteen aangeleerd. Nieuw is ook dat, wanneer de bevoegde ambtenaar een administratieve geldboete oplegt aan de overtreder, het dossier bij uitblijven van betaling niet naar de Procureur des Konings wordt teruggestuurd, maar dat het dossier het spoor volgt van een gedwongen tenuitvoerlegging. Op deze manier wordt gekozen voor het "una via-principe". Dit wil zeggen, indien door het Openbaar Ministerie gekozen wordt voor een afhandeling door het Departement Omgeving, dan vervalt de strafvordering en blijft het dossier binnen het administratieve spoor. Indien voor een strafrechtelijke afhandeling wordt gekozen, dan blijft het dossier binnen het strafrechtelijke spoor. Niemand kan met andere woorden voor eenzelfde feit twee maal bestraft worden (cf. het non bis in idem beginsel).

De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, vastgelegd in het koninklijk besluit van 20 september 2005 'houdende uitvoering van artikel 41bis van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, behouden hun rechtskracht'. Gelet op de wijzigingen die met huidig ontwerpdecreet worden ingevoerd, is er wel nood aan een wijziging van het KB in kwestie.

Het bevoegd administratief rechtscollege tegen de beslissingen tot betaling van een administratieve geldboete is de Raad van State.

Artikel 72

Artikel 72 bepaalt dat in geval van overtredingen op de dierenwelzijnswetgeving dieren administratief in beslag genomen kunnen worden en indien nodig ondergebracht kunnen worden in een geschikte opvangplaats. Er worden modaliteiten voorzien voor de vergoeding van de kosten voor opvang en verbonden aan opvang wanneer het dier wordt ondergebracht in een erkend dierenasiel. De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om de nadere regels hiervoor te bepalen. Binnen de twee maanden na de inbeslagname moet het Departement de bestemming van de in beslag genomen dieren bepalen. Naast levende dieren kunnen ook de kadavers, het vlees of de voorwerpen die het voorwerp vormen van de overtreding of die gediend hebben om de overtreding te plegen of die bestemd waren om de overtreding te begaan, administratief in beslag genomen worden en vernietigd worden. De verantwoordelijke van het dier is een vergoeding verschuldigd voor de kosten verbonden aan de in dit artikel vermelde maatregelen. De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om de procedure hiervoor vast te leggen.

Het artikel 72 is in hoofdzaak identiek aan het artikel 42 van de Dierenwelzijnswet en zorgt zo voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De reeds genomen uitvoeringsbepalingen behouden hun rechtskracht. Het gaat hierbij om: a) het besluit van de Vlaamse Regering van 19 maart 2021 'over de vergoeding voor de opvang van in beslag genomen dieren, de subsidiëring van de erkende dierenasielen en het verhalen op de verantwoordelijke van de kosten voor inbeslagname van dieren', en b) het ministerieel besluit van 26 april 2021 'tot vaststelling van de regels voor de vergoeding voor de opvang van inbeslaggenomen dieren, de subsidiëring van de erkende dierenasielen en het verhalen op de verantwoordelijke van de kosten voor inbeslagname van dieren'. Nieuw is dat verduidelijkt wordt dat wanneer een bestemmingsbeslissing genomen wordt over het levend dier dat in beslag werd genomen en beslist wordt dat het dier terug kan gegeven worden aan de verantwoordelijke van het dier hieraan voorwaarden kunnen verbonden worden. Tevens wordt verduidelijkt dat als dieren niet worden opgevangen in een erkend dierenasiel naar aanleiding van een inbeslagname een vergoeding voor de opvang en voor de kosten verbonden aan de opvang dan zal betaald worden aan de betrokken natuurlijke persoon of rechtspersoon die instond voor de opvang. Tenslotte wordt er in paragraaf 7 in een uitdrukkelijke delegatie voorzien aan de Vlaamse Regering voor het bepalen van het bedrag van de verschuldigde kosten vermeld in de bewuste paragraaf en de nadere regels van de procedure voor de betaling ervan.

Het bevoegd administratief rechtscollege tegen de bestemmingsbeslissingen is de Raad van State.

Artikel 73 tot en met 75

De bepalingen, vermeld in deze artikelen, zijn geïnspireerd op en in grote mate gelijklopend met de artikelen 16.5.2 tot en met 16.5.4 van het hoofdstuk V 'Inning en invordering van verschuldigde bedragen' van titel XVI van het DABM. Er werd geopteerd om een gelijkaardige regeling in te voeren in de Dierenwelzijnswet en deze ook te behouden in de Codex.

Deze artikelen bevatten een gedwongen invorderingsprocedure indien de overtreder de administratieve geldboete, vermeld in het artikel 70, §1, en/of de verschuldigde kosten, vermeld in artikel 64, §2, zevende lid, en artikel 72, §6 en §7, niet vrijwillig betaalt. Een ambtenaar aangewezen door de Vlaamse Regering zal belast worden met het viseren en het uitvoerbaar verklaren van de dwangbevelen. Hierna kan met toepassing van het gemeenrechtelijk procesrecht worden overgegaan tot gedwongen tenuitvoerlegging en bewarend beslag. De bevoegde ambtenaar kan er ook voor kiezen de verschuldigde bedragen (de administratieve geldboete of de kosten vermeld in artikel 64, §2, zevende lid, en artikel 72, §6 en §7) niet in te vorderen, als de invorderingskosten hoger zijn dan

het te betalen bedrag of wanneer men geen overtreder kan aanduiden aan wie de kosten moeten worden aangerekend. Tevens kan de ambtenaar in kwestie beslissen over de gemotiveerde verzoeken tot uitstel of spreading van betaling van de overtreder.

De artikelen 73 tot en met 75 zijn in hoofdzaak identiek aan wat bepaald is in het artikel 42bis tot en met 42quater van de Dierenwelzijnswet en zorgen zo voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, met name de aanstelling van de bevoegde ambtenaren, behouden hun rechtskracht. Nieuw is dat de gedwongen invorderingsprocedure nu niet enkel mogelijk is voor de verschuldigde kosten, vermeld in artikel 72, §6 (oud artikel 42, §5 van de Dierenwelzijnswet), maar nu ook wordt mogelijk gemaakt bij nalaten van het betalen van de administratieve geldboete, vermeld in artikel 70, §1, en tevens van de verschuldigde kosten vermeld in de artikelen 64, §2, zevende lid, en 72, §7.

Hoofdstuk 13 - Bepalingen over de verwerking van persoonsgegevens

Artikel 76

Artikel 76 bevat bepalingen in omzetting van de algemene verordening gegevensbescherming. In de eerste paragraaf wordt gespecificeerd wie de verwerkingsverantwoordelijke is van persoonsgegevens, op welke categorieën van personen de verwerking van persoonsgegevens betrekking heeft, en verder op welke categorieën van persoonsgegevens de verwerking ervan betrekking heeft in het kader van het ontwerpdecreet. De tweede paragraaf heeft betrekking op de maximale bewaringstermijn voor persoonsgegevens die op basis van dit decreet worden verwerkt. De derde paragraaf tenslotte verleent een delegatie aan de Vlaamse Regering om de nadere regels te bepalen voor de verwerking van de persoonsgegevens, de beveiliging van die gegevens en de passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen. De Vlaamse Regering kan ook de entiteiten waaraan en doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt, nader omschrijven.

Artikel 77

Artikel 77 van het ontwerpdecreet voorziet in de mogelijkheid voor het bevoegde personeelslid van het Departement om, met toepassing van artikel 23, lid 1, d), e), h) en i), van de Algemene Verordening Gegevensbescherming, oftewel de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 'betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG', de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot 22 AVG, niet toe te passen bij de verwerkingen van persoonsgegevens in het kader van een onderzoek dat betrekking heeft op een welbepaalde natuurlijke persoon, als voldaan is aan de voorwaarden die verder in artikel 77 van het ontwerpdecreet worden bepaald.

Artikel 23, lid 1, AVG laat beperkingen van de reikwijdte van de rechten vermeld in de artikelen 12 tot 22 AVG toe, op voorwaarde dat de beperking de wezenlijke inhoud van de grondrechten en fundamentele vrijheden onverlet laat en in een democratische samenleving een noodzakelijke en evenredige maatregel is ter waarborging van een aantal uitdrukkelijk bepaalde belangen. De beperkingen in kwestie kunnen immers in casu onder andere nodig zijn in het kader van een onderzoek door de inspectiedienst waarbij moet worden voorkomen dat een persoon van wie vermoed wordt dat hij zich schuldig maakt aan een overtreding, moet worden geïnformeerd over het feit dat hij het voorwerp uitmaakt van een onderzoek. De beperkingen zijn dan ook noodzakelijk voor de bescherming van de bovenvermelde belangen, d), e), h) en i) van lid 1 van artikel 23 AVG.

Het artikel 77 is vrijwel identiek aan het artikel 34bis van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De oorspronkelijke tekst zoals geïntroduceerd in het artikel 34bis van de Dierenwelzijnswet betrof een regeling die n.a.v. de inwerkingtreding van de AVG in de diverse handhavingsluiken van Vlaamse regelgeving werd opgenomen, inhoudelijk en in de meeste gevallen zelfs woordelijk identiek is.¹¹ Het ligt voor de hand dat een regeling, die voor alle Vlaamse regelgeving gelijk is, behouden blijft in de nieuwe dierenwelzijnscode. De tekst zoals ze uniform voorkomt in de Vlaamse regelgeving wordt aldus woordelijk overgenomen, met dit verschil dat er rekening wordt gehouden met de opmerking van de VTC inzake een beroep op de punten d), e), h) en i), van artikel 23, lid 1, AVG. Daarnaast wordt de Vlaamse Regering naar aanleiding van een opmerking van de VTC gemachtigd om nadere regels te bepalen.

Hoofdstuk 14 – Wijzigingsbepalingen

Artikel 78 en 79

Voor de toelichting van deze artikelen wordt verwezen naar de toelichting onder het artikel 17, waarmee beide artikelen samengelezen dienen te worden.

Artikel 80

Voor de toelichting van dit artikel wordt verwezen naar de toelichting onder het artikel 19, waarmee het artikel 80 samengelezen dient te worden.

Artikel 81

Dit artikel regelt de opheffing van het artikel 107 van het decreet van 19 december 2014 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2015, dat werd overgenomen in artikel 63 van dit decreet.

Hoofdstuk 15 – Slotbepalingen

Artikel 82 en 83

De artikelen 82 en 83 bevatten overgangsbepalingen voor degene die op 5 mei 2019, de datum van inwerkingtreding van het verbod op het houden van pelsdieren en van dieren voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding, dergelijke dieren hield. De houders konden hun activiteit tot 30 november 2023 verderzetten onder de in de artikelen 9bis (voor wat betreft het houden van pelsdieren) en 9quinquies (voor wat betreft de productie van foie gras door middel van dwangvoeding) vermelde voorwaarden. De Vlaamse Regering wordt ertoe gemachtigd om vergoedingen toe te kennen voor een bedrijfsstopzetting of een bedrijfsreconversie aan pelsdierhouderijen en houderijen die dieren hielden voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding die voor 1 december 2023 deze activiteiten stopgezet hebben.

¹¹ Zie het Decreet van 8 juni 2018 'houdende de aanpassing van de decreten aan de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)' en het Besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2019 'tot uitvoering van artikel 190 van het decreet van 8 juni 2018 houdende de aanpassing van de decreten aan de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)'.

De artikelen 82 en 83 zijn identiek aan hetgeen bepaald is in het artikel 9quater en artikel 9septies van de Dierenwelzijnswet en zorgen zo voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk. De reeds genomen uitvoeringsbepalingen, opgenomen in het besluit van de Vlaamse Regering van 15 mei 2020 'tot regeling van de vergoeding bij de bedrijfsstopzetting en bedrijfsreconversie van de pelsdierhouderijen en de eenden- of ganzenhouderijen', behouden hun rechtskracht.

Artikel 84

Artikel 84 bepaalt dat de bedwelming bij runderen andere dan kalveren die geslacht worden volgens speciale methoden die vereist zijn voor religieuze riten, tijdelijk onmiddellijk na het kelen mag plaatsvinden, tot op de datum dat de Vlaamse Regering bepaalt dat omkeerbare bedwelming voor deze diersoort praktisch toepasbaar is. Deze bepaling is identiek aan artikel 45ter van de Dierenwelzijnswet, met dien verstande dat rekening wordt gehouden met het feit dat voor kalveren de verplichte voorafgaande bedwelming intussen definitief is geworden, en dit bij het besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 2019 'betreffende het slachten van kalveren'. Middels dit besluit werd bepaald dat de datum waarop de omkeerbare bedwelming voor de kalveren praktisch toepasbaar is, 1 januari 2020 is. Uit onderzoek is verder gebleken dat ook voor volwassen runderen omkeerbare bedwelming praktisch toepasbaar kan zijn. Vooraleer de omkeerbare bedwelmingstechniek in Vlaanderen als wettelijk alternatief kan geïntroduceerd worden voor volwassen runderen, wordt in één of meerdere slachthuizen onderzocht of deze techniek op punt staat in onze praktijkomstandigheden en voor onze landbouwrassen.

Artikel 85

Dit artikel regelt de opheffing van de Dierenwelzijnswet van 14 augustus 1986.

Artikel 86

Artikel 86 bepaalt dat dit decreet in werking treedt op 1 januari 2025 en bevat een opsomming van de artikelen waarvoor een afwijkende datum van inwerkingtreding geldt.

Artikel 87

Dit artikel, en meteen ook het laatste artikel van het ontwerpdecreet, regelt de opheffing van het artikel 10, §4, hetgeen samenvalt met de inwerkingtreding van artikel 10, §3.

Brussel, 16 februari 2024

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand,

Ben WEYTS

VOORONTWERP VAN DECREET
van 14 juli 2023

Ontwerp van decreet over dierenwelzijn

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand;

Na beraadslaging,

DE VLAAMSE REGERING BESLUIT:

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. Dit decreet wordt aangehaald als: Vlaamse Codex Dierenwelzijn van (datum).

Art. 3. In dit decreet wordt verstaan onder:

- 1° bedwelming: iedere bewust gebruikte methode die een dier pijnloos in een staat van bewusteloosheid en gevoelloosheid brengt, met inbegrip van methodes die onmiddellijk de dood tot gevolg hebben;
- 2° departement: het Departement Omgeving;
- 3° dierenasiel: een inrichting die beschikt over de gepaste uitrusting om onderdak en nodige zorgen te verschaffen aan afgestane, verloren, achtergelaten, verwaarloosde, in beslag genomen of verbeurdverklaarde dieren;
- 4° dierenpension: een inrichting waar gedurende beperkte tijd en tegen vergoeding, onderdak en nodige zorgen worden verleend aan honden en katten die door hun eigenaar zijn toevertrouwd;
- 5° dierentuin: elke inrichting die voor het publiek toegankelijk is waar levende dieren van niet-gedomesticeerde soorten worden gehouden om te worden tentoongesteld, met inbegrip van dierenparken, safariparken, dolfinaria, aquaria en gespecialiseerde verzamelingen, evenwel met uitzondering van circussen, rondreizende tentoonstellingen en handelszaken voor dieren of andere inrichtingen die de Vlaamse Regering aanwijst;
- 6° dierproef: elke al dan niet invasieve handeling ten aanzien van een dier voor experimentele of andere wetenschappelijke doeleinden, waarvan het

- resultaat bekend of onbekend is, of voor onderwijskundige doeleinden, die bij het dier evenveel, of meer, pijn, lijden, angst of blijvende schade kan veroorzaken als het inbrengen van een naald volgens goed diergeneeskundig vakmanschap. Dit omvat iedere handeling waarvan het doel of het mogelijke gevolg de geboorte of het uit het ei breken van een dier is, dan wel het in een dergelijke toestand brengen en houden van een genetisch gemodificeerde dierenvariëteit, maar omvat niet het doden van dieren met als enig doel het gebruik van hun organen of weefsels;
- 7° doden: iedere bewust gebruikte methode die resulteert in de dood van een dier;
- 8° dwangvoeding: het onder dwang toedienen van voeder of drinken;
- 9° fokker: elke natuurlijke persoon of elke rechtspersoon die dieren fokt, die de Vlaamse Regering bepaalt, om hen te gebruiken in proeven of hun weefsels of organen voor wetenschappelijke doeleinden te gebruiken, of die hoofdzakelijk voor die doeleinden andere dieren fokt, al dan niet met winstoogmerk;
- 10° gebruiker: elke natuurlijke persoon of elke rechtspersoon die, al dan niet met winstoogmerk, dieren in dierproeven gebruikt;
- 11° handelszaak voor dieren: inrichting, met uitzondering van het landbouwbedrijf, al dan niet toegankelijk voor het publiek, waar dieren worden gehouden met het doel om ze te verhandelen;
- 12° hondenkwekerij: een inrichting waarin teven voor de kweek worden gehouden en honden worden verhandeld uit eigen nesten of nesten van andere kwekerijen, die voldoet aan de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan;
- 13° inrichting: elke installatie, elk gebouw, elke groep van gebouwen of elk ander pand, met inbegrip van ruimten die niet volledig zijn afgeperkt of overdekt, en ook verplaatsbare voorzieningen;
- 14° interventiehond: een hond die getraind is of getraind wordt om te worden ingezet door het leger, de politie, de operationele diensten van de civiele veiligheid, of ondernemingen of diensten die vergund zijn met toepassing van de wet van 2 oktober 2017 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid;
- 15° kattenkwekerij: een inrichting waarin kattinnen voor de kweek worden gehouden en katten worden verhandeld uit eigen nesten of nesten van andere kwekerijen, die voldoet aan de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan;
- 16° landcommissie: een landcommissie als vermeld in artikel 2.2.1 van het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting;
- 17° leverancier: elke natuurlijke persoon of elke rechtspersoon die geen fokker is en die dieren levert voor gebruik in proeven of voor het gebruik van hun weefsels of organen voor wetenschappelijke doeleinden, al dan niet met winstoogmerk;
- 18° markt: voor het publiek toegankelijke plaats waar verzamelingen van dieren worden gehouden met het doel ze te verhandelen;
- 19° opleidingscentrum voor interventiehonden: een inrichting waar honden worden opgeleid tot interventiehonden met het doel ze als interventiehond te verhandelen;
- 20° opvangcentrum voor uitheemse wilde dieren in nood: gespecialiseerd opvangcentrum voor verloren, achtergelaten, verwaarloosde of in beslag genomen wilde uitheemse dieren in nood, die er in regel permanent

- verblijven en permanente verzorging krijgen, en dat ook toegankelijk is voor bezoekers;
- 21° pelsdier: een dier dat is gehouden met als hoofddoel om het te doden om de pels te verkrijgen;
- 22° proefdier:
- a) de levende koppotigen die worden gebruikt of bestemd zijn om te worden gebruikt in dierproeven, of die specifiek worden gehouden opdat hun organen of weefsels voor wetenschappelijke doeleinden kunnen worden gebruikt;
 - b) de levende niet-menselijke gewervelden die worden gebruikt of bestemd zijn om te worden gebruikt in dierproeven, of die specifiek worden gehouden opdat hun organen of weefsels voor wetenschappelijke doeleinden kunnen worden gebruikt, met inbegrip van hun zich zelfstandig voedende larvale vormen, en ook foetale vormen van zoogdieren met ingang van het laatste derde deel van hun normale ontwikkeling;
 - c) dieren die in dierproeven gebruikt worden en die zich in een vroeger ontwikkelingsstadium bevinden dan een ontwikkelingsstadium als vermeld in punt b), als die dieren voorbij dat ontwikkelingsstadium in leven moeten blijven en door de uitgevoerde dierproeven gevaar lopen om na het bereiken van dat stadium pijn, lijden, angst of blijvende schade te ondervinden;
- 23° proefleider: elke persoon die de leiding heeft over een dierproef;
- 24° project: elk werkprogramma met een welomschreven wetenschappelijk doel dat een of meer dierproeven omvat;
- 25° slachten: het doden van dieren die bestemd zijn voor menselijke consumptie;
- 26° tentoonstelling: een verzameling van dieren die gehouden wordt met het doel de eigenschappen van de dieren te laten beoordelen en vergelijken of ze voor educatieve doelen voor te stellen en waarvan het hoofddoel niet van handelsaard is;
- 27° verantwoordelijke: de natuurlijke persoon, eigenaar of houder van een dier, die er gewoonlijk een onmiddellijk beheer of toezicht op uitoefent;
- 28° verhandelen:
- a) in de handel brengen;
 - b) te koop aanbieden;
 - c) ruilen;
 - d) verkopen;
 - e) ten kosteloze of bezwarende titel afstaan;
 - f) houden, verwerven, vervoeren of tentoonstellen met het oog op de verkoop;
- 29° wedstrijd: een evenement waarbij dieren in een competitief verband beoordeeld en gerangschikt worden op basis van uiterlijke kenmerken, gedrag, kracht, snelheid en/of behendigheid.

Art. 4. Een dier is een levend wezen met gevoel, specifieke behoeften en intrinsieke waarde.

Art. 5. Dit decreet beoogt het dierenwelzijn te waarborgen en te versterken, rekening houdend met de fysiologische en ethologische behoeften van het dier.

Het voorziet hiertoe ook in een controle- en handhavingsbeleid dat een onlosmakelijk geheel vormt met de beleidsondersteuning en beleidsuitvoering.

Het dierenwelzijnsbeleid streeft een hoog dierenwelzijnsniveau na. Het berust op het standstill-beginsel. Onder het voormelde beginsel wordt verstaan dat het bestaande beschermingsniveau voor dieren niet mag afnemen.

Art. 6. Niemand mag, uitgezonderd bij overmacht, handelingen plegen die niet door dit decreet zijn bepaald of nalaten handelingen te stellen, als dat redelijkerwijze mogelijk is, waardoor een dier zonder noodzaak omkomt of zonder noodzaak zijn welzijn op een andere manier op fysiologisch en/of ethologisch vlak wordt geschaad.

Art. 7. Dit decreet is van toepassing op de gewervelde dieren.

In de volgende gevallen is dit decreet van toepassing op ongewervelde dieren:

- 1° als dit decreet het uitdrukkelijk bepaalt;
- 2° als de Vlaamse Regering op basis van een evaluatie bepaalt op welke ongewervelde dieren het van toepassing is en welke maatregelen er op van toepassing zijn.

Hoofdstuk 2. Het houden van dieren

Afdeling 1. Algemene beginselen

Onderafdeling 1. Dieren die gehouden mogen worden

Art. 8. §1. Het is verboden dieren te houden die niet behoren tot de soorten of de categorieën op een lijst die de Vlaamse Regering vaststelt. De voormelde lijst doet geen afbreuk aan de regelgeving over de bescherming van bedreigde diersoorten en de wetgeving over invasieve exoten.

§2. In afwijking van paragraaf 1 kunnen dieren van andere soorten of categorieën dan de dieren op de lijst, vermeld in paragraaf 1, worden gehouden door de volgende actoren:

- 1° in dierentuinen;
- 2° door laboratoria;
- 3° door particulieren die aan een van de volgende voorwaarden voldoen:
 - a) de particulieren kunnen bewijzen dat de dieren zijn gehouden voor de datum van de inwerkingtreding van het besluit waarin de lijst, vermeld in paragraaf 1, wordt vastgesteld. Dat bewijs hoeft niet te worden voorgelegd voor de nakomelingen van de voormelde dieren, op voorwaarde dat ze zich bij de eerste eigenaar bevinden;
 - b) de particulieren zijn erkend door de Vlaamse Regering, op advies van de Vlaamse Dierentuinencommissie, vermeld in artikel 17, §2, derde lid;
- 4° door dierenartsen, als het dieren van derden betreft die tijdelijk gehouden worden voor diergeneeskundige verzorging;

- 5° door dierenasielen, als het een verblijf betreft van dieren die in beslag zijn genomen, waarvan afstand is gedaan of die zijn aangetroffen zonder dat vastgesteld kon worden wie de houder ervan is;
- 6° door handelszaken voor dieren, als vooraf een schriftelijke overeenkomst met natuurlijke personen of rechtspersonen als vermeld in punt 1°, 2° en 3°, b), of natuurlijke personen of rechtspersonen die zijn gevestigd buiten het grondgebied van het Vlaamse Gewest, is gesloten en als de voormelde handelszaken de dieren alleen houden voor de tijd die nodig is om ze over te dragen aan de voormelde natuurlijke personen of rechtspersonen.

De Vlaamse Regering bepaalt de procedure voor de toepassing van de voorwaarden, vermeld in eerste lid, 3°, a) en b). De Vlaamse Regering bepaalt ook het tarief en de regels voor de betaling van de retributie voor het aanvragen van de erkenning, vermeld in het eerste lid, 3°, b). De Vlaamse Regering kan ook voorwaarden vaststellen voor de particulieren, vermeld in het eerste lid, 3°, over het houden en het identificeren van de dieren in kwestie en kan ook het aantal dieren dat gehouden mag worden, beperken.

§3. Met behoud van de toepassing van de afwijkingen, vermeld in paragraaf 2, kan de Vlaamse Regering het houden van soorten of categorieën die niet voorkomen op de lijst, vermeld in paragraaf 1, verbieden aan sommige van de natuurlijke personen of de rechtspersonen, vermeld in paragraaf 2, als wordt vastgesteld dat die natuurlijke personen of de rechtspersonen het welzijn van dieren van de voormelde soorten of categorieën niet kunnen waarborgen.

§4. Het is verboden dieren te houden als er een gerechtelijk verbod of beperking tot het houden van dieren van toepassing is die is opgelegd op grond van artikel 67, 2° en 3°.

Art. 9. §1. Met behoud van de toepassing van de regelgeving over het natuurbescherming en de landbouw, vermeld in artikel 6, §1, III, en V, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, is het verboden om dieren te houden die in het wild werden gevangen.

§2. Het verbod, vermeld in paragraaf 1, is niet van toepassing op de volgende handelingen en inrichtingen binnen het bevoegdheidsdomein van het dierenwelzijn:

- 1° dierenasielen;
- 2° dierentuinen;
- 3° laboratoria;
- 4° de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood;
- 5° de opvangcentra, vermeld in artikel 1, 13°, van het Soortenbesluit van 15 mei 2009;
- 6° de handelingen die zijn uitgevoerd met toepassing van artikel 14 van dit decreet;
- 7° het houden van dieren die in het wild zijn gevangen, waarvoor een dierenarts heeft vastgesteld dat ze om redenen van dierenwelzijn niet meer vrijgelaten kunnen worden in de natuur;
- 8° het houden van dieren die in het wild zijn gevangen, waarvoor de houder kan aantonen dat die die dieren al hield vóór 1 januari 2024.

De lijst van handelingen en inrichtingen, vermeld in het eerste lid, kan door de Vlaamse Regering uitgebreid worden.

Onderafdeling 2. Voorwaarden voor het houden van dieren

Art. 10. §1. Ieder persoon die een dier houdt, verzorgt of te verzorgen heeft, neemt de nodige maatregelen om het dier te voorzien van aangepaste voeding, verzorging, huisvesting en beschutting die in overeenstemming zijn met zijn aard, zijn fysiologische en ethologische behoeften, zijn gezondheidstoestand en zijn graad van ontwikkeling, aanpassing of domesticatie.

§2. Elk dier beschikt over voldoende ruimte en bewegingsvrijheid, in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften.

Een dier wordt niet constant vastgemaakt of opgesloten.

Als een dier in afwijking van het tweede lid wel gewoonlijk of constant wordt vastgemaakt of opgesloten, krijgt het voldoende ruimte en bewegingsvrijheid, in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften. In geen geval wordt de bewegingsvrijheid van het dier zodanig beperkt dat het aan vermijdbare pijnen, lijden of letsels wordt blootgesteld.

§3. Ieder persoon die een dier houdt, verzorgt of te verzorgen heeft, zorgt ervoor dat de dieren die buiten gehouden worden over natuurlijke of kunstmatige beschutting beschikken.

De Vlaamse Regering kan de modaliteiten hiervan bepalen en kan in uitzonderingen hierop voorzien.

§4. Paardachtigen die buiten worden gehouden en die niet kunnen worden opgesteld, beschikken over een natuurlijke beschutting of een schuilhok.

§5. De verlichting, de temperatuur, de luchtvochtigheidsgraad, de verluchting, de luchtcirculatie en de overige milieuvoorwaarden van het verblijf van het dier stemmen overeen met de fysiologische en ethologische behoeften van het dier.

§6. Ter uitvoering van dit artikel, en onder voorbehoud van de bepalingen van hoofdstuk 9 kan de Vlaamse Regering voor de verschillende soorten en categorieën van dieren nadere regels vaststellen.

Art. 11. Niemand mag een hond of een kat een halsband die elektrische prikkels toedient, aandoen of dergelijke halsbanden verhandelen.

Elektrische halsbanden die alleen gekoppeld zijn aan een onzichtbare omheining, vormen een uitzondering op het verbod, vermeld in het eerste lid.

Art. 12. Dwangvoeding is verboden, behalve om medische redenen of voor dierproeven die worden uitgevoerd conform hoofdstuk 9.

Dieren houden voor de productie van foie gras door middel van eender welke invasieve methode die ertoe leidt dat hypertrofie van de vetcellen in de lever opzettelijk veroorzaakt wordt, is verboden.

Art. 13. Aan een dier wordt geen stof toegediend die een negatieve invloed heeft op de gezondheid of het welzijn van het dier, tenzij dat gebeurt om medische redenen of voor dierproeven conform hoofdstuk 9.

Onderafdeling 3. Identificatie en registratie van honden en katten

Art. 14. De Vlaamse Regering treft maatregelen om honden en katten te identificeren en te registreren, en om overpopulatie van die diersoorten te vermijden.

De Vlaamse Regering bepaalt het tarief van de retributies voor de identificatie en registratie van honden en katten, vermeld in het eerste lid, die ten laste komen van de verantwoordelijke van het dier. De retributie voor de initiële registratie bij honden wordt verhoogd met een bijdrage van vier euro, die ook ten laste komt van de verantwoordelijke van het dier. De Vlaamse Regering bepaalt de wijze waarop de retributies en de bijdrage geïnd worden.

Onderafdeling 4. Zwervende, verloren en achtergelaten dieren

Art. 15. §1. Niemand mag een dier achterlaten met de bedoeling zich ervan te ontdoen.

§2. Elke persoon die een zwervend, verloren of achtergelaten dier opvangt, vertrouwt dat dier binnen de vier dagen toe aan naar gelang het geval:

- 1° het gemeentebestuur van de plaats waar de persoon het dier heeft opgevangen of dat van zijn woonplaats;
- 2° een dierenasiel aangewezen door het gemeentebestuur, vermeld in punt 1°.

In het geval, vermeld in het eerste lid, 1°, vertrouwt het gemeentebestuur het dier onmiddellijk en naargelang van het geval, toe aan een dierenasiel, een dierentuin of aan een persoon die het een behoorlijke verzorging en huisvesting verzekert.

§3. Het gemeentebestuur of, in het geval, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, 2°, het dierenasiel, neemt onmiddellijk de nodige stappen om de eigenaar van het dier terug te vinden en om die onmiddellijk te verwittigen.

§4. Het dier dat is toevertrouwd aan een dierenasiel of dierentuin, wordt ten minste vijftien dagen na de aankomst van het dier ter beschikking van de eigenaar gehouden.

Als het dier door het gemeentebestuur met toepassing van paragraaf 2, tweede lid, toevertrouwd wordt aan een persoon, verbindt die persoon zich ertoe om het vijftien dagen ter beschikking te houden van zijn eigenaar. De voormelde termijn begint te lopen vanaf het ogenblik dat het dier aan het gemeentebestuur is toevertrouwd.

De termijn, vermeld in het tweede lid, bedraagt vijftien dagen als het gaat om een hond of kat.

Nadat de termijnen, vermeld in deze paragraaf, zijn verstreken, wordt het dierenasiel, de dierentuin of de persoon waaraan het dier wordt toevertrouwd, er van rechtswege eigenaar van.

§5. De termijnen, vermeld in paragraaf 4, hoeven niet in acht te worden genomen als een dierenarts oordeelt dat het dier moet worden gedood. In het voormelde geval worden de identificatiegegevens van het dier en de reden van euthanasie bijgehouden voor de eigenaar van het dier.

§6. Als het dier niet kan worden toevertrouwd conform paragraaf 2, tweede lid, kan de burgemeester beslissen om het te laten doden.

§7. De eigenaar van een zwervend, verloren of achtergelaten dier heeft geen recht op vergoeding. De voormelde eigenaar is een vergoeding verschuldigd voor de opname, opvang en verzorging, ongeacht of die het dier al of niet terugeist. De kosten worden teruggevorderd door het dierenasiel, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, 2°. Als het dier door de gemeente is geplaatst bij een persoon, in een dierentuin of een ander dierenasiel dan het dierenasiel, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, 2°, worden de kosten voor hun rekening teruggevorderd door het gemeentebestuur.

Onderafdeling 5. Het kweken van honden en katten

Art. 16. §1. Bij de selectie van kweekdieren bij honden en katten wordt rekening gehouden met hun anatomische, fysiologische en gedragskenmerken, zodat het welzijn, met inbegrip van de gezondheid, van het ouderdier en de nakomelingen niet in het gedrang komen door het kweken.

Het is verboden te kweken met kweekdieren bij honden en katten die een erfelijke aandoening vertonen die niet kan worden verholpen via oordeelkundige paringscombinaties tussen kweekdieren binnen de raspopulatie, en die de Vlaamse Regering bepaalt.

§2. De Vlaamse Regering kan het kweken van honden en katten organiseren om erfelijke aandoeningen terug te dringen en de genetische diversiteit te bevorderen.

De Vlaamse Regering kan voorwaarden vaststellen om:

- 1° registers of databanken bij te houden;
- 2° onderzoeken van de genetische aanleg voor een bepaald kenmerk of van erfelijke aandoeningen uit te voeren;
- 3° afstammingscertificaten op te maken en uit te reiken;
- 4° de voorwaarden tot erkenning van de verenigingen die betrokken zijn bij de fokkerij en de procedure voor die erkenning vast te stellen;
- 5° kweekdieren in te schrijven in registers of databanken;
- 6° kweekdieren toe te laten tot de voortplanting.

Afdeling 2. Dieren die worden gehouden door professionelen

Art. 17. §1. De uitbating van hondenkwekerijen, kattenkwekerijen, dierenasielen, dierenpensions, handelszaken voor dieren en dierentuinen is onderworpen aan een voorafgaande erkenning van de Vlaamse Regering.

De naam, de gemeente en het erkenningsnummer van de inrichting die conform het eerste lid wordt erkend, worden openbaar gemaakt.

§2. De Vlaamse Regering stelt, afhankelijk van de aard van de inrichting, van de gehouden diersoorten en van het aantal gehouden dieren, de voorwaarden vast voor de erkenning van de inrichtingen, vermeld in paragraaf 1. De voormelde voorwaarden kunnen betrekking hebben op de volgende elementen:

- 1° de bouw en de uitrusting;
- 2° de hygiëne, de veiligheid en de identificatie van de dieren;
- 3° het kweken van dieren;
- 4° het aantal dieren dat maximaal kan gehouden worden;
- 5° de diergeneeskundige controle en de begeleiding;
- 6° de voorschriften van hoofdstuk 3.

De Vlaamse Regering kan voor de erkenning van dierenasielen ook voorwaarden vaststellen die betrekking hebben op de opvolging van dieren in het asiel en op de adoptie.

De Vlaamse Regering kan voor de erkenning van dierentuinen de voorwaarden, vermeld in het eerste lid, vaststellen op advies van een comité van deskundigen die ze opgericht, hierna de Vlaamse Dierentuinencommissie te noemen.

De Vlaamse Regering kan bekwaamheidsvoorwaarden opleggen voor personen die dieren houden en verzorgen in de inrichtingen, vermeld in paragraaf 1.

§3. De Vlaamse Regering bepaalt het bedrag van de retributie voor het aanvragen van de erkenning die de kosten van de behandeling van de erkenningsaanvraag dekt, en kan de dierenasielen vrijstellen van de betaling van de voormelde retributie.

§4. De Vlaamse Regering kan de erkenning, vermeld in paragraaf 1, uitbreiden naar andere inrichtingen en ze kan de erkenningsvoorwaarden daarvoor vastleggen.

De Vlaamse Regering kan, voor inrichtingen met een beperkte capaciteit, de voorafgaande erkenning vervangen door een voorafgaande registratie. De bepalingen van dit artikel en de bepalingen die zijn genomen ter uitvoering van paragraaf 2, zijn ook van toepassing op de voormelde inrichtingen, tenzij anders bepaald door de Vlaamse Regering.

§5. De Vlaamse Regering kan de erkenning van een inrichting intrekken. De voormelde intrekking heeft voor de eigenaar of de houder die de betrokken inrichting beheert en er een direct toezicht uitoefent op de dieren de volgende gevolgen:

- 1° gedurende een bepaalde of onbepaalde tijd of definitief kan de voormelde eigenaar of houder geen nieuwe erkenning aanvragen;
- 2° de voormelde eigenaar of houder kan gedurende de periode, vermeld in punt 1°, geen inrichting als vermeld in paragraaf 1, beheren noch er een direct toezicht uitoefenen op de dieren.

§6. Het is verboden een inrichting als vermeld in paragraaf 1, uit te baten als er een gerechtelijke sluiting van toepassing is die is opgelegd op grond van artikel 67, 1°.

Art. 18. In dit artikel wordt verstaan onder gastgezin: een natuurlijke persoon met wie een dierenasiel een overeenkomst heeft gesloten, die onderdeel is van dat dierenasiel en die een beperkt aantal dieren voor een beperkte tijd opvangt op een andere plaats dan in het dierenasiel zelf.

Dierenasielen kunnen een overeenkomst sluiten met gastgezinnen voor de tijdelijke opvang van een beperkt aantal dieren. Om controle van het welzijn van de betrokken dieren mogelijk te maken, registreren dierenasielen de gastgezinnen.

De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden om gastgezinnen door dierenasielen in te zetten en om die gastgezinnen te registreren.

Art. 19. Binnen de perken van de begrotingskredieten kan de Vlaamse Regering subsidies verlenen aan de dierenasielen die zijn erkend als vermeld in artikel 17, §1.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels.

Art. 20. Het opstarten of exploiteren van houderijen waar pelsdieren worden gehouden, is verboden.

Art. 21. Het houden van walvisachtigen in gevangenschap is verboden.

In afwijking van het eerste lid, kunnen walvisachtigen in gevangenschap gehouden worden:

1° tijdelijk, door gespecialiseerde opvangcentra voor gekwetste en zieke in het wild levende walvisachtigen met het oog op hun rehabilitatie en vrijlating in de natuur;

2° door de huidige exploitant van het enige reeds bestaande dolfinarium, voor zover de dieren gehouden worden op de locatie waar het dolfinarium is gevestigd op het moment van inwerkingtreding van dit artikel. Deze kan haar activiteiten op de bestaande locatie enkel verderzetten mits naleving van de bijkomende door de Vlaamse Regering tegen uiterlijk 1 juli 2024 vast te stellen voorwaarden. De herlocalisatie in Vlaanderen is niet toegelaten. Tevens geldt er een kweekverbod en een invoerverbod behoudens het aantal individuen is gedaald tot 6.

De afwijking, vermeld in het tweede lid, punt 2°, geldt tot op het moment dat de Vlaamse Regering op advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn vaststelt dat voor de betrokken dieren een alternatieve huisvesting mogelijk is met garanties op een sterk verbeterd dierenwelzijn. Dat advies volgt op een evaluatie

van de afwijking die 10-jaarlijks plaatsvindt. De eerste evaluatie vindt plaats na afloop van de termijn van 10 jaar te rekenen vanaf 1 januari 2027.

Art. 22. Kippen in legkippenhouderijen of opfokbedrijven worden niet ondergebracht in kooisystemen. De Vlaamse Regering kan de modaliteiten hiervan bepalen en kan in flankerende maatregelen voorzien.

In afwijking van het eerste lid geldt het verbod, vermeld in het eerste lid, niet voor dieren die om medische redenen afgezonderd moeten worden.

Art. 23. Binnen het kader van de steunregelingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en binnen de grenzen van de jaarlijks toegekende begrotingskredieten kan de Vlaamse Regering subsidies toekennen om de toepassing van landbouwactiviteiten en primaire verwerking die een positieve bijdrage leveren aan het dierenwelzijn, te bevorderen.

Voor de subsidies, vermeld in het eerste lid, kan de Vlaamse Regering nadere regels bepalen voor de volgende elementen:

- 1° de aard, de inhoud, de toepassing en de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de subsidies waaronder de deelname door de veehouder aan een door de minister erkende kwaliteitsregeling;
- 2° de aanvraagprocedure;
- 3° de controle op de naleving van de voorwaarden voor de subsidies.

Afdeling 3. Het gebruik van dieren

Art. 24. Het is verboden:

- 1° dierengevechten of schietoefeningen op dieren te organiseren, er met de eigen dieren of als toeschouwer aan deel te nemen, er op welke wijze dan ook medewerking aan te verlenen, met inbegrip van de gerichte kweek, of over de uitslag ervan weddenschappen in te richten of aan die weddenschappen deel te nemen;
- 2° een dier te gebruiken voor africhting, enscenering, reclame of vergelijkbare doeleinden als dat gebruik leidt tot vermijdbare pijn, lijden of letsel of het dier op andere wijze op fysiologisch en/of ethologisch vlak schaadt;
- 3° seksuele handelingen te stellen met dieren;
- 4° de aanvalsdrijf van een dier op te drijven, door het op te hitsen tegen een ander dier;
- 5° een dier arbeid te laten verrichten die zijn natuurlijke krachten te boven gaat;
- 6° aan een dier stoffen die de Vlaamse Regering bepaalt, toe te dienen of te doen toedienen met het doel om zijn prestaties te beïnvloeden of het opsporen van dergelijke stoffen te verhinderen;
- 7° dieren te verven of op een andere manier kunstmatig te kleuren of dergelijke dieren te houden of te verhandelen;
- 8° een straatpaardenkoers of een oefenmoment ter voorbereiding van een dergelijke koers te organiseren of eraan deel te nemen. De voormelde koers wordt volledig of gedeeltelijk gelopen op de openbare weg, waarvan de bestrating bestaat uit asfalt, beton, straatkeien of klinkers, of een ander hard materiaal;

9° paardachtigen te gebruiken in een paardencarrousel.

In het eerste lid, 10°, wordt verstaan onder paardencarrousel: een installatie die bestemd is voor vermaak of ontspanning, die wordt gebruikt op kermissen en aanverwante evenementen, en die bestaat uit een mobiele piste waar paardachtigen bereden worden door het publiek of als trekkracht worden gebruikt en op monotone wijze ronddraaien op een beperkte oppervlakte.

Art. 25. De Vlaamse Regering kan maatregelen voorschrijven om het welzijn te verzekeren van dieren die worden gebruikt voor tentoonstellingen, demonstraties, africhting, enscenering, reclame, wedstrijden en voorafgaande trainingen, kermissen en bij andere gelegenheden tot vermaak van het publiek.

Voor de activiteiten, vermeld in het eerste lid, kan de Vlaamse Regering het volgende bepalen:

- 1° de bekwaamheidsvoorwaarden voor de personen die de dieren houden, verzorgen en gebruiken;
- 2° de voorwaarden voor de organisatie van de activiteit;
- 3° de wijze waarop de organisatoren van wedstrijden en de door hen aangestelden met de personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°, samenwerken om de controle van die wedstrijden te organiseren, in het bijzonder voor de controle van:
 - a) de maatregelen, vermeld in het eerste lid;
 - b) het gebruik van de stoffen, vermeld in artikel 24, eerste lid, 7°.

Art. 26. §1. In afwijking van artikel 8 zijn het houden en het gebruik van dieren in circussen en rondreizende tentoonstellingen verboden.

§2. De Vlaamse Regering stelt de lijst vast van gedomesticeerde dieren die, in afwijking van paragraaf 1, gehouden en gebruikt kunnen worden in circussen en rondreizende tentoonstellingen.

De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden die nageleefd moeten worden voor het welzijn van de dieren, vermeld in het eerste lid. De voormelde voorwaarden hebben betrekking op al de volgende elementen:

- 1° de identificatie van de dieren en hun eigenaar;
- 2° de diergeneeskundige begeleiding;
- 3° de verzorging;
- 4° de huisvesting;
- 5° het vervoer;
- 6° de vaccinatiestatus van de dieren;
- 7° de omgang met de dieren;
- 8° het aantal personeelsleden en de bekwaamheid van het personeel;
- 9° de standplaatsen.

Hoofdstuk 3. De handel in dieren

Art. 27. Dieren worden niet verhandeld op de openbare weg of op markten, met uitzondering van jaarmarkten, beurzen of tentoonstellingen. Voor honden en katten geldt deze uitzondering niet.

De Vlaamse Regering kan uitzonderingen bepalen op het verbod, vermeld in het eerste lid, en kan de voorwaarden voor die uitzonderingen bepalen.

Art. 28. In de winkelruimte of aanhorigheden van de handelszaken voor dieren worden geen katten of honden gehouden of tentoongesteld met het oog op de verhandeling ervan.

Art. 29. Ongeacht de drager wordt geen publiciteit, met inbegrip van advertenties, gemaakt om diersoorten te verhandelen die niet voorkomen op de lijst die is opgesteld met toepassing van artikel 8, §1.

Het verbod, vermeld in het eerste lid, is ook van toepassing voor honden en katten, tenzij het gaat om advertenties in vaktechnische publicaties of als de publiciteit wordt gemaakt door personen die een erkende inrichting bezitten als vermeld in artikel 17. De Vlaamse Regering kan de voormelde publiciteit aan bijkomende voorwaarden onderwerpen.

De Vlaamse Regering kan de publiciteit met het oog op het verhandelen van andere diersoorten dan de diersoorten, vermeld in het eerste lid, verbieden of aan voorwaarden onderwerpen.

Art. 30. Het is verboden:

- 1° een korting onder gelijk welke vorm aan te bieden of toe te kennen bij de verhandeling van een dier;
- 2° een dier te koop aan te bieden in de vorm van een gezamenlijk aanbod als vermeld in artikel VI.80 en VI.81 van het Wetboek van economisch recht;
- 3° dieren als prijs, beloning of gift uit te loven of uit te reiken bij aankopen, wedstrijden, verlotingen, weddenschappen of andere vergelijkbare evenementen;
- 4° een kredietovereenkomst te sluiten als vermeld in boek VII, titel 4, van het Wetboek van economisch recht met het oog op de aankoop van een gezelschapsdier;
- 5° dieren ten kosteloze of bezwarende titel af te staan aan personen van minder dan 18 jaar oud of daarmee gelijkgesteld zonder de uitdrukkelijke toestemming van de personen die over hen het ouderlijk gezag of de voogdij uitoefenen.

De Vlaamse Regering kan voor feesten, jaarmarkten, wedstrijden en andere manifestaties met een professioneel of geassimileerd karakter afwijkingen verlenen op het verbod, vermeld in het eerste lid, 3°, volgens de voorwaarden die ze bepaalt.

Art. 31. De Vlaamse Regering kan voorwaarden opleggen aan de verhandeling van dieren met het doel hen te beschermen en hun welzijn te verzekeren.

De voorwaarden, vermeld in het eerste lid, hebben betrekking op de volgende elementen:

- 1° de leeftijd;
- 2° de identificatie en de herkomst van de te koop aangeboden dieren;
- 3° de informatie aan de koper;
- 4° de waarborgen aan de koper en de getuigschriften in verband daarmee;

- 5° de ziektepreventie;
- 6° de verpakking;
- 7° de aanbidding;
- 8° de tentoonstelling voor de verhandeling.

Art. 32. De Vlaamse Regering legt voorwaarden op aan personen en verenigingen die dieren die voor adoptie zijn bestemd, aanvoeren vanuit het buitenland.

De voorwaarden, vermeld in het eerste lid, hebben tot doel het welzijn van de dieren te garanderen en hebben betrekking op de volgende elementen:

- 1° de registratie van de personen en verenigingen, vermeld in het eerste lid, en de procedure hiervan;
- 2° de herkomst, de leeftijd, de sterilisatie, de ziektepreventie, het gedrag en de identificatie van de dieren;
- 3° de informatie aan de adoptanten;
- 4° het vervoer;
- 5° de adoptieprocedure.

Hoofdstuk 4. Vervoer van dieren

Art. 33. §1. De Vlaamse Regering kan, al naargelang van de soorten of groepen van dieren, hun fysieke toestand, de aard van de vervoermiddelen en de containers, de aard, de duur en de omstandigheden van het vervoer, voorwaarden vaststellen over de volgende elementen:

- 1° de vervoermiddelen of delen ervan en de containers;
- 2° het laden en de onderbrenging van dieren in vervoermiddelen en containers, en het lossen van dieren;
- 3° de begeleiding en de verzorging van de dieren tijdens het vervoer;
- 4° het vervoer, daarin begrepen de duur, de afstand, de temperatuur en de omstandigheden;
- 5° de documenten die moeten worden bijgehouden;
- 6° de bekwaamheid van bestuurders en verzorgers en van het personeel dat in verzamelcentra, controleposten of bij vervoerders omgaat met dieren, het organiseren van een opleiding voor die personen en de lesgevers die die opleiding mogen verstrekken;
- 7° het organiseren van examens over de vereiste vakbekwaamheid van bestuurders en verzorgers;
- 8° het uitreiken, schorsen en intrekken van het getuigschrift van vakbekwaamheid voor bestuurders en verzorgers.

De Vlaamse Regering bepaalt het tarief van de retributie voor deelname aan de examens, vermeld in het eerste lid, 7°. De voormelde retributie wordt geïnd door en is bestemd voor de onafhankelijke erkende instellingen die de voormelde examens organiseren.

§2. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels voor het certificaat van goedkeuring van het wegvervoermiddel, vermeld in artikel 18 van de verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van verordening (EG)

nr. 1255/97. De Vlaamse Regering bepaalt het tarief en de regels om een retributie te betalen om een certificaat van goedkeuring te verkrijgen.

§3. De Vlaamse Regering bepaalt de procedure om de vergunning voor vervoerders, vermeld in artikel 10 en 11 van de verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van verordening (EG) nr. 1255/97, aan te vragen, uit te reiken, te schorsen of in te trekken. De Vlaamse Regering bepaalt het tarief en de regels om een retributie te betalen om de voormelde vergunning te verkrijgen.

§4. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen om in bijzondere gevallen ontheffingen of vrijstellingen te verlenen van de voorwaarden, vermeld in paragraaf 1, en aan die ontheffingen of vrijstellingen verplichtingen of beperkingen te verbinden, als die ontheffingen of vrijstellingen niet ingaan tegen de bepalingen van verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van verordening (EG) nr. 1255/97.

Art. 34. Een dier wordt niet per post of pakketdienst verzonden of wordt niet besteld voor verzending per post of pakketdienst, behoudens de uitzonderingen, vermeld in de Wereldpostconventie, gedaan te Doha op 11 oktober 2012.

Hoofdstuk 5. Invoer en doorvoer van dieren

Art. 35. §1. De Vlaamse Regering kan voorwaarden voor de in- en doorvoer van dieren bepalen.

De voorwaarden, vermeld in het eerste lid, kunnen betrekking hebben op de volgende elementen:

- 1° de diersoorten;
- 2° het aantal dieren;
- 3° de uitreikingsvoorwaarden voor de vergunningen;
- 4° de controle aan de grenzen;
- 5° de maatregelen die op het ogenblik van de aankomst worden genomen met het oog op de afhaling;
- 6° de verzorging en tijdelijke onderbrenging gelet op de fysieke toestand van de dieren;
- 7° de vergoedingen hiervoor verschuldigd door de door de Vlaamse Regering aangewezen personen.

§2. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen om in bijzondere gevallen afwijkingen of ontheffingen van de voorwaarden, vermeld in paragraaf 1, te verlenen en aan die afwijkingen of ontheffingen verplichtingen of beperkingen te verbinden, als die afwijkingen of ontheffingen niet ingaan tegen de bepalingen van verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van verordening (EG) nr. 1255/97.

Hoofdstuk 6. Doden van dieren

Art. 36. §1. Een gewerveld dier wordt alleen gedood na voorafgaande bedwelming.

Alleen een persoon die daarvoor de nodige kennis en bekwaamheid heeft, kan een gewerveld dier doden. Dat gebeurt volgens de voor het dier minst pijnlijke, snelste en meest selectieve methode.

In afwijking van het eerste lid kan een gewerveld dier in de volgende gevallen zonder voorafgaande bedwelming worden gedood:

- 1° in geval van overmacht;
- 2° bij jacht of visvangst;
- 3° in het kader van de bestrijding van schadelijke organismen.

§2. Als dieren worden geslacht volgens speciale methoden die vereist zijn voor religieuze riten, kan de bedwelming omkeerbaar zijn en is de dood van het dier dan niet het gevolg van de bedwelming.

Art. 37. Het doden van kuikens bestemd voor de productie van consumptie-eieren is verboden.

Het eerste lid treedt in werking zodra door de Vlaamse Regering bepaald wordt dat de geslachtsbepaling van kuikens in het ei haalbaar is voor dag 12 na incubatie. De Vlaamse Regering kan uitzonderingen op dit verbod voorzien.

Art. 38. Ratten en muizen worden niet verdelgd met de volgende technieken:

- 1° producten waarvan het actieve bestanddeel lijm is die bestemd is om de dieren te immobiliseren;
- 2° verdrinking zonder dat het dier bedwelmd is.

De Vlaamse Regering kan in uitzonderlijke situaties voorzien in uitzonderingen op het verbod, vermeld in het eerste lid, 2°.

De Vlaamse Regering kan de verbodsbepalingen, vermeld in het eerste lid, uitbreiden naar andere diersoorten.

Art. 39. §1. De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden voor:

- 1° de methoden voor de bedwelming en het doden van dieren volgens de omstandigheden en de diersoort;
- 2° de bouw, de inrichting en de uitrusting van slachthuizen;
- 3° de garantie voor een onafhankelijk optreden van de functionaris voor het dierenwelzijn;
- 4° de bekwaamheid van de functionaris voor het dierenwelzijn en het personeel in de slachthuizen die in contact komen met levende dieren, met inbegrip van de inhoud en organisatie van de opleidingen en examens, en de uitreiking, intrekking en schorsing van de getuigschriften die in dat kader zijn uitgereikt.

§2. De Vlaamse Regering erkent inrichtingen voor het gegroepeerd slachten van dieren voor particulier huishoudelijk verbruik en kan de voorwaarden ervan bepalen.

§3. Het doden en slachten van schapen, geiten en varkens voor particulier huishoudelijk verbruik buiten een erkend slachthuis of een op grond van paragraaf 2 erkende inrichting is verboden.

Het eerste lid is niet van toepassing op landbouwers als vermeld in artikel 2, 7°, van het decreet van 22 december 2006 tot inrichting van een gemeenschappelijke identificatie van landbouwers, exploitaties en landbouwgrond in het kader van het meststoffenbeleid en van het landbouwbeleid.

Het eerste lid is eveneens niet van toepassing wanneer het dier niet geschikt is om naar het slachthuis of de inrichting, vermeld in het eerste lid, vervoerd te worden overeenkomstig verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer.

Art. 40. §1. Elk slachthuis beschikt over cameratoezicht dat toelaat om na te gaan of de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan en van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake worden nageleefd.

De Vlaamse Regering kan nadere voorwaarden bepalen over:

- 1° de modaliteiten van het cameratoezicht;
- 2° de plaatsen waar de camera's minimaal geplaatst moeten worden;
- 3° de slachthuizen die vrijgesteld worden van de verplichting, vermeld in het eerste lid, als het dierenwelzijn er via andere middelen kan worden verzekerd.

§2. Binnen elk slachthuis hebben de volgende personen toegang tot de beelden:

- 1° de bedrijfsexploitant;
- 2° de functionaris voor het dierenwelzijn binnen het slachthuis, vermeld in artikel 17 van verordening (EG) nr. 1099/2009 van de Raad van 24 september 2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden;
- 3° de personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°, van dit decreet, en de dierenartsen, vermeld in artikel 63, §1, van dit decreet;

De camerabeelden worden gedurende veertig dagen bewaard. Tijdens de voormelde termijn liggen de camerabeelden ter inzage van de personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°, en de dierenartsen, vermeld in artikel 63, §1.

Hoofdstuk 7. Ingrepen op dieren

Art. 41. De bepalingen van dit hoofdstuk zijn niet van toepassing op de dierproeven die worden uitgevoerd conform hoofdstuk 9.

Art. 42. Het is verboden één of meer ingrepen bij een gewerveld dier te verrichten, waarbij één of meerdere gevoelige delen van het lichaam worden verwijderd of beschadigd.

Het eerste lid is niet van toepassing op:

- 1° ingrepen waarvoor een diergeneeskundige noodzaak bestaat;
- 2° ingrepen die op grond van de wetgeving over dierziektenbestrijding verplicht zijn;
- 3° ingrepen voor het nutsgebruik van het dier of de beperking van de voortplanting van de diersoort.

De Vlaamse Regering stelt de lijst van de ingrepen, vermeld in het tweede lid, 3°, vast en bepaalt de gevallen waarin en de wijze waarop die ingrepen mogen worden uitgevoerd.

Art. 43. §1. Een pijnlijke ingreep bij een gewerveld dier wordt verricht met verdoving.

De verdoving, vermeld in het eerste lid, wordt uitgevoerd door een dierenarts, behalve in de gevallen waarin de verantwoordelijke of de diergeneeskundige helper daarvoor gemachtigd is conform de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde.

§2. In de volgende gevallen is een verdoving niet noodzakelijk voor een pijnlijke ingreep bij een gewerveld dier:

- 1° bij vergelijkbare ingrepen bij mensen wordt geen verdoving toegepast;
- 2° de verdoving is niet uitvoerbaar volgens het oordeel van de dierenarts.

§3. In afwijking van paragraaf 1 kan de Vlaamse Regering de ingrepen waarvoor verdoving onder bepaalde voorwaarden niet noodzakelijk is, en de daarbij te gebruiken methoden, vaststellen.

Art. 44. In dit artikel wordt verstaan onder keuring: een evenement waarbij dieren worden beoordeeld op basis van uiterlijke kenmerken, gedragskenmerken of prestatiekenmerken, al dan niet aan de hand van standaardkenmerken die opgenomen zijn in een rasstandaard.

Niemand kan deelnemen aan tentoonstellingen, keuringen of wedstrijden met dieren waarbij een ingreep is verricht die met toepassing van artikel 42 is verboden.

Een dier dat een ingreep heeft ondergaan die met toepassing artikel 42 is verboden, wordt niet toegelaten tot een tentoonstelling, keuring of wedstrijd.

Het tweede en derde lid zijn ook van toepassing op dieren die na 15 april 2018 een ingreep ondergaan hebben als vermeld in artikel 42, tweede lid, 1°.

Dieren waarbij een ingreep is verricht die met toepassing van artikel 42 is verboden, worden niet verhandeld.

Hoofdstuk 8. Dieronvriendelijke producten

Art. 45. De Vlaamse Regering kan het gebruik of de verhandeling van producten die bestemd zijn voor dieren en die schadelijk zijn voor hun welzijn, beperken of verbieden.

Als de Vlaamse Regering het gebruik of de verhandeling van een product beperkt of verbiedt, kan ze ook de publiciteit voor het gebruik of de verhandeling ervan beperken of verbieden.

Hoofdstuk 9. Dierproeven

Art. 46. §1. Elke dierproef beantwoordt aan de voorwaarden, vermeld in dit hoofdstuk.

§2. De Vlaamse Regering kan de dierproeven die ze bepaalt, toelaten of verbieden.

De Vlaamse Regering kan de doeleinden waarvoor dierproeven uitsluitend mogen worden gebruikt en de methoden voor het doden van de dieren bepalen.

§3. De Vlaamse Regering kan bepaalde dierproeven verbieden om dubbel gebruik te vermijden.

Art. 47. §1. Gebruikers, fokkers en leveranciers worden voorafgaandelijk erkend door de Vlaamse Regering. De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden voor de voormelde erkenningen, en ook de procedure om de voormelde erkenningen te verlenen, te schorsen of in te trekken.

De Vlaamse Regering bepaalt het bedrag van de retributie voor het aanvragen van de erkenning, vermeld in het eerste lid, die de kosten van de behandeling van de erkenningsaanvraag dekt.

§2. De Vlaamse Regering kan de regels voor de herkomst van de proefdieren en de voorwaarden voor het houden van proefdieren van verschillende categorieën bepalen.

De Vlaamse Regering kan regels voorschrijven om de herkomst van de dieren vast te stellen en te controleren.

§3. De Vlaamse Regering kan voorwaarden opleggen over de bestemming van de dieren na afloop van de dierproeven waarin die dieren zijn gebruikt.

Art. 48. §1. Er worden ethische commissies opgericht waar de gebruikers zich bij aansluiten. De Vlaamse Regering bepaalt de samenstelling, de werking en de opdrachten van de voormelde ethische commissies.

Het departement beslist over de goedkeuring van de ethische commissies en controleert hen. De Vlaamse Regering bepaalt de regels voor de voormelde goedkeuring en controle.

§2. Elke gebruiker, fokker en leverancier richt een dierenwelzijnsceel op.

In afwijking van het eerste lid kunnen kleine gebruikers, fokkers en leveranciers zich aansluiten bij een overkoepelende dierenwelzijnsceel. De Vlaamse Regering bepaalt de samenstelling, de werking en de opdrachten van de voormelde overkoepelende dierenwelzijnsceel.

Art. 49. De gebruikers die bij dierproeven paardachtigen, honden, katten, varkens, herkauwers of niet-menselijke primaten gebruiken, wijzen een dierenarts aan, die deskundig is op het domein van de proefdiergeneeskunde, die belast wordt met de bescherming van de gezondheid en het welzijn van die dieren.

Art. 50. De Vlaamse Regering wijst een bevoegde instantie aan die belast wordt met het vergunnen van projecten.

Alleen een project met een voorafgaande vergunning wordt uitgevoerd.

Een vergunning kan alleen verleend worden als de projectevaluatie gunstig is.

De Vlaamse Regering bepaalt:

- 1° de voorwaarden en evaluatiecriteria waaraan een project moet voldoen;
- 2° de verplichtingen waaraan de verantwoordelijke voor een project moet voldoen;
- 3° de procedures om de vergunning voor een project te verlenen, te wijzigen, te vernieuwen, te schorsen of in te trekken.

De Vlaamse Regering legt de voorwaarden vast voor de niet-technische samenvatting van een project en voor de beoordeling na afloop van een project.

Art. 51. Dierproeven worden beperkt tot het strikt noodzakelijke.

Er wordt geen dierproef uitgevoerd als het nagestreefde resultaat kan worden verkregen met behulp van een andere methode of beproevingsstrategie waarbij geen levende dieren worden gebruikt en die in de regelgeving van de Europese Unie is erkend.

In geval van verschillende mogelijkheden worden de proeven geselecteerd die aan het grootste aantal van de volgende eisen voldoen:

- 1° de betrokken dieren zijn dieren die het minst gevoelig zijn voor pijn, lijden, angst of blijvende schade;
- 2° er wordt een zo klein mogelijk aantal dieren gebruikt;
- 3° de betrokken proeven berokkenen het minste pijn, lijden, angst of blijvende schade;
- 4° de betrokken proeven leveren naar verwachting de meest bevredigende resultaten op.

Dierproeven van didactische aard zijn alleen toegestaan in het hoger onderwijs of binnen een opleiding om beroepsvaardigheden te verwerven, op peil te houden of te verbeteren, en op voorwaarde dat ze onmisbaar zijn voor de vorming van de studenten en niet door andere evenwaardige didactische methoden kunnen worden vervangen.

De Vlaamse Regering kan de voorwaarden bepalen om dierproeven uit te voeren met het oog op de opleiding van het personeel in de laboratoria.

Art. 52. §1. Dierproeven worden, tenzij dat niet mogelijk is, onder algemene of plaatselijke verdoving uitgevoerd en er worden pijnstillers of andere gepaste methoden gebruikt om de pijn, het lijden en de angst tot een minimum te beperken.

Dierproeven die zware letsels toebrengen die hevige pijn kunnen veroorzaken, worden niet zonder verdoving uitgevoerd.

Verdoving hoeft in de volgende gevallen niet toegepast te worden:

- 1° er wordt geoordeeld dat dit voor het dier meer traumatiserend is dan de dierproef zelf;
- 2° de verdoving is onverenigbaar met het doel van de dierproef.

§2. Er worden aan dieren geen stoffen toegediend waardoor ze niet meer, of maar in verminderde mate, in staat zijn pijn te tonen bij te lichte verdoving of te geringe pijnstilling.

In de gevallen waar de toediening van een stof als vermeld in het eerste lid, wel noodzakelijk is, wordt voorzien in een wetenschappelijke motivering met nadere gegevens over het verdovings- of pijnstillingsprotocol.

§3. De dieren die pijn kunnen lijden als de verdoving is uitgewerkt, worden preventief en postoperatief behandeld met pijnstillers of andere geschikte pijnbestrijdingsmethoden als dat verenigbaar is met het doel van de dierproef.

Zodra het doel van de dierproef is bereikt, worden gepaste maatregelen genomen om het lijden van het dier tot een minimum te beperken.

§4. De dood als eindpunt van een dierproef wordt zoveel mogelijk vermeden en vervangen door humane eindpunten die in een vroege fase vaststelbaar zijn.

Als de dood als eindpunt onvermijdelijk is, wordt de dierproef zo opgezet dat zo weinig mogelijk dieren sterven en de duur en intensiteit van het lijden voor het dier zo gering mogelijk worden gehouden, en de dood pijnloos is als dat mogelijk is.

Art. 53. De gebruiker, de fokker of de leverancier wijst een persoon aan die verantwoordelijk is:

- 1° voor de naleving van de voorwaarden van de erkenning;
- 2° om administratieve of statistische inlichtingen te verstrekken die de Vlaamse Regering vaststelt.

Art. 54. §1. Proefleiders zijn verantwoordelijk voor de dierproeven die ze uitvoeren of laten uitvoeren.

Proefleiders voldoen aan de volgende voorwaarden:

- 1° een universitair diploma in een passende wetenschappelijke discipline bezitten;
- 2° de kennis bezitten die nodig is om dierproeven uit te voeren of te laten uitvoeren;

- 3° als ze zelf actief bijdragen aan de uitvoering van de dierproef daarvoor de nodige bekwaamheid bezitten.

De Vlaamse Regering kan bijkomende regels vaststellen voor de vorming en de opleiding van de proefleider.

§2. Proefleiders zijn verantwoordelijk om de maatregelen te nemen in verband met de nazorg van de dieren.

Proefleiders doen hiervoor een beroep op een dierenarts als ze paardachtigen, honden, katten, varkens, herkauwers of niet-menselijke primaten gebruiken.

Art. 55. De Vlaamse Regering bepaalt de aard en de vorm van de documenten die de gebruiker, de fokker, de leverancier of de proefleider bijhoudt, en de wijze waarop ze opgemaakt worden.

Art. 56. De Vlaamse Regering kan regels vaststellen voor de opleiding en bekwaamheid van het personeel van gebruikers, fokkers en leveranciers.

Art. 57. De Vlaamse Regering richt een Vlaamse Proefdierencommissie op die tot taak heeft advies te verlenen over de aanschaf, de fok, de huisvesting, de verzorging en het gebruik van proefdieren en te zorgen voor de verspreiding van de beste praktijken.

De Vlaamse Regering bepaalt de samenstelling en de werking van de Vlaamse Proefdierencommissie. De Vlaamse Proefdierencommissie bevat minstens vertegenwoordigers van de wetenschappelijke en medische wereld.

Art. 58. Om te waken over de naleving van de bepalingen van dit decreet, bepaalt de Vlaamse Regering de regels voor de regelmatige inspecties bij alle fokkers, leveranciers en gebruikers, inclusief in hun inrichtingen.

Hoofdstuk 10. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn

Art. 59. Er wordt een Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn opgericht.

De Vlaamse Regering regelt de samenstelling en de werking van de Raad voor Dierenwelzijn. De Raad voor Dierenwelzijn bevat minstens de vertegenwoordigers van:

- 1° de verenigingen voor dierenbescherming;
- 2° het wetenschappelijk onderzoek;
- 3° de dierenartsen;
- 4° de kwekers.

Art. 60. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn heeft de volgende taken:

- 1° aangelegenheden bestuderen in verband met de bescherming en het welzijn van dieren;
- 2° advies geven over de onderwerpen waarvan het onderzoek aan de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn wordt opgedragen door de Vlaamse Regering;

- 3° voorstellen doen aan de Vlaamse Regering in verband met de bescherming en het welzijn van dieren.

Hoofdstuk 11. Vlaams Dierenwelzijnsfonds

Art. 61. §1. Er wordt een Vlaams Dierenwelzijnsfonds opgericht.

Het Vlaams Dierenwelzijnsfonds is een begrotingsfonds als vermeld in artikel 15, §2, van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019.

§2. Het Vlaams Dierenwelzijnsfonds wordt gespijsd met:

- 1° de volgende opbrengsten:
- a) de retributie voor de aanvragen tot erkenning, vermeld in artikel 8, §2, tweede lid;
 - b) de bijdrage voor de identificatie en registratie van honden en katten, vermeld in artikel 14;
 - c) de retributie voor de aanvragen tot erkenning, vermeld in artikel 17, §3;
 - d) de retributie voor het toekennen van het certificaat van goedkeuring, vermeld in artikel 33, §2;
 - e) de retributie voor het toekennen van de vergunning, vermeld in artikel 33, §3;
 - f) de retributie voor de aanvragen tot erkenning, vermeld in artikel 47, §1, tweede lid;
 - g) de retributie voor de opdrachten die zijn uitgevoerd door de dierenartsen die door het departement zijn aangesteld, vermeld in artikel 63, §2, tweede lid;
 - h) de administratieve geldboetes, vermeld in artikel 69, §2;
- 2° schenkingen, legaten en sponsoring;
- 3° vrijwillige bijdragen van de proefdiergebruikers voor onderzoek naar en promotie van alternatieven voor dierproeven;
- 4° rechtsplegingsvergoedingen die in het kader van rechtszaken opgelegd kunnen worden;
- 5° de inning van onkosten die bij verantwoordelijken worden teruggevorderd en die voortvloeien uit de inbeslagname van hun verwaarloosde dieren;
- 6° de inning van onkosten die bij verantwoordelijken worden teruggevorderd en die voortvloeien uit het uitvoeren van maatregelen met toepassing van artikel 62, §2.

§3. De inkomsten van het Vlaams Dierenwelzijnsfonds kunnen aangewend worden voor de financiering van:

- 1° administratie- en werkingskosten met inbegrip van de personeelskosten van de entiteit die bevoegd is voor dierenwelzijn en van de kosten voor juridische bijstand;
- 2° kosten voor sensibilisering;
- 3° kosten voor studies en wetenschappelijk onderzoek;
- 4° de Vlaamse Dierenwelzingsprijs;
- 5° investeringen;
- 6° het toezicht op en de toepassing en controle van de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan en de Europese verordeningen,

- beschikkingen en besluiten ter zake, waaronder ook de kosten die gepaard gaan met de inbeslagname van verwaarloosde dieren;
- 7° het verlenen van subsidies voor het dekken van de kosten die voortvloeien uit het gesubsidieerd wetenschappelijk onderzoek in het kader van dierenwelzijn;
- 8° het verlenen van subsidies die bestemd zijn voor de uitvoering van maatregelen met een gunstig effect op het dierenwelzijn;
- 9° het verlenen van subsidies die bestemd zijn om projecten in het kader van het klimaatbeleid uit te voeren.

Hoofdstuk 12. Controle, handhaving en bestraffing

Art. 62. §1. Met behoud van de toepassing van de ambtsbevoegdheid van de officieren van gerechtelijke politie worden overtredingen op dit decreet, op de uitvoeringsbesluiten ervan en op de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake opgespoord en vastgesteld door:

- 1° de leden van de federale en lokale politie. Per zone van de lokale politie wordt een verantwoordelijke dierenwelzijn aangeduid;
- 2° de statutaire en contractuele personeelsleden van het departement die de Vlaamse Regering aanwijst.

De contractuele personeelsleden van het departement, vermeld in het eerste lid, 2°, leggen voorafgaand aan de uitoefening van hun functie de eed af in handen van de Vlaamse Regering.

De personeelsleden, vermeld in het eerste lid, 2°, hebben een legitimatiebewijs bij zich en tonen dat onmiddellijk als dat wordt gevraagd. De Vlaamse Regering kan bepalen wie het legitimatiebewijs verleent, en wat het model en de inhoud van het legitimatiebewijs zijn.

§2. De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen zich alle inlichtingen en documenten doen bezorgen die ze nodig achten om hun taak uit te voeren en ze kunnen overgaan tot alle nuttige vaststellingen.

Om hun opdracht uit te voeren, kunnen de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, alle vervoermiddelen, gronden, bedrijven of lokalen betreden waar levende dieren gehouden of gebruikt worden. Het bezoek van lokalen die tot woning dienen, is alleen toegestaan in een van de volgende gevallen:

- 1° van 5 uur 's morgens tot 9 uur 's avonds met verlof van de rechter in de politierechtbank;
- 2° na toestemming of op verzoek van de persoon die het werkelijke genot heeft van die lokalen.

Naast het geval, vermeld in het tweede lid, 1°, is het verlof van de rechter in de politierechtbank ook vereist voor het bezoek, buiten de uren, vermeld in het tweede lid, 1°, van lokalen die niet voor het publiek toegankelijk zijn.

De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 2°, kunnen assistentie vorderen van de politie voor de opdrachten waarbij er een risico kan worden geïdentificeerd voor de veiligheid van die personen.

De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen zich bij de uitoefening van hun bevoegdheden laten bijstaan door personen die ze daarvoor hebben aangewezen op grond van hun deskundigheid.

De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen overgaan tot het verhoor van de overtreder en tot elk ander nuttig verhoor.

De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen alle nodige maatregelen treffen of opleggen om de naleving te verzekeren van de bepalingen van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan en de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake. De eventuele kosten voor het departement door de voormelde maatregelen worden verhaald op de verantwoordelijke van het dier.

§3. Zonder afbreuk te doen aan de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens, kunnen de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, vaststellingen doen met audiovisuele middelen. Ze kunnen ook audiovisueel materiaal van derden gebruiken, als die derden dat materiaal rechtmatig hebben gemaakt of verkregen.

§4. Het proces-verbaal dat wordt opgemaakt door de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2, heeft bewijskracht tot het tegenbewijs is geleverd. De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2, kunnen ook een proces-verbaal opstellen voor overtredingen op de verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van verordening (EG) nr. 1255/97 die zijn vastgesteld door officiële controle-instanties in het buitenland, maar die begaan zijn op het grondgebied van het Vlaamse Gewest. Een afschrift van het proces-verbaal wordt, op straffe van verval van de bewijswaarde tot het tegendeel, binnen vijftien dagen nadat het proces-verbaal is afgesloten, aan de overtredders toegezonden.

§5. Een proces-verbaal dat is opgesteld door de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt bezorgd aan de ambtenaar die is aangesteld met toepassing van artikel 69, §2.

§6. Als een overtreding van dit decreet of van een uitvoeringsbesluit ervan of van de Europese verordeningen en beschikkingen en besluiten ter zake is vastgesteld, kunnen de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 2°, een proces-verbaal van waarschuwing opstellen waarin de overtreder tot stopzetting van de overtreding wordt aangemaand.

Het proces-verbaal van waarschuwing, vermeld in het eerste lid, wordt binnen vijftien dagen nadat het proces-verbaal van waarschuwing is afgesloten, aan de overtreder toegezonden.

Het proces-verbaal van waarschuwing, vermeld in het eerste lid, bevat de volgende elementen:

- 1° de ten laste gelegde feiten en de overtreden bepaling of bepalingen van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake;
- 2° de termijn waarin de feiten, vermeld in punt 1°, moeten worden stopgezet;
- 3° de volgende vermeldingen:
 - a) de vermelding dat als geen gevolg wordt gegeven aan de waarschuwing, een proces-verbaal van overtreding wordt opgesteld dat wordt bezorgd aan de ambtenaar, vermeld in artikel 69, §2;
 - b) de vermelding dat het Openbaar Ministerie zal kunnen worden ingelicht.

§7. Is strafbaar hij die opzettelijk de in dit artikel bedoelde bevoegdheden van de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, verhindert.

Art. 63. §1. Met behoud van de toepassing van artikel 62 kunnen overtredingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan en van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake in slachthuizen, grensinspectieposten, plaatsen van uitgang, landbouwbedrijven, verzamelcentra voor landbouwhuisdieren, handelaarsstallen en erkenningsplichtige inrichtingen, vastgesteld worden door dierenartsen die het departement daarvoor aanstelt en die geen deel uitmaken van het departement. De Vlaamse Regering bepaalt de opdrachten die de voormelde dierenartsen uitvoeren. Bij het uitvoeren van de voormelde opdrachten kunnen de dierenartsen de stopzetting van de vastgestelde overtredingen die acuut lijden veroorzaken, bevelen.

In het eerste lid wordt verstaan onder grensinspectieposten en plaatsen van uitgang: de grensinspectieposten en de plaatsen van uitgang, vermeld in artikel 2, d) en i), van verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van verordening (EG) nr. 1255/97.

§2. De Vlaamse Regering bepaalt de wijze van aanstelling en vergoeding van de dierenartsen, vermeld in paragraaf 1.

De Vlaamse Regering kan het tarief en de regels bepalen voor de betaling van retributies door de slachthuizen, de bedrijven en de inrichtingen, vermeld in paragraaf 1, voor de opdrachten die worden uitgevoerd door de dierenartsen die het departement heeft aangesteld, vermeld in paragraaf 1.

§3. De vaststellingen van de dierenartsen, vermeld in paragraaf 1, kunnen als basis worden gebruikt bij de opmaak van de processen-verbaal door de personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°.

Art. 64. Met toepassing van artikel 23, lid 1, e) en h), van de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)

kan het bevoegde personeelslid van het departement beslissen om de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, niet toe te passen bij de verwerkingen van persoonsgegevens in het kader van een onderzoek dat betrekking heeft op een welbepaalde natuurlijke persoon, als voldaan is aan de voorwaarden, vermeld in het tweede tot en met het tiende lid.

De afwijkingsmogelijkheid, vermeld in het eerste lid, geldt alleen gedurende de periode waarin de betrokkene het voorwerp uitmaakt van een controle, een onderzoek of de voorbereidende werkzaamheden die daarmee verband houden, in het kader van de decretale en reglementaire opdrachten van het bevoegde personeelslid van het departement, op voorwaarde dat het voor het goede verloop van het onderzoek noodzakelijk is of kan zijn dat de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, niet worden toegepast. De duur van de voorbereidende werkzaamheden mag in voorkomend geval niet meer bedragen dan een jaar vanaf de ontvangst van een verzoek tot uitoefening van een van de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening.

De persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, worden niet langer bewaard dan nodig is voor de doeleinden waarvoor ze worden verwerkt.

De afwijkingsmogelijkheid, vermeld in het eerste lid, heeft geen betrekking op de gegevens die losstaan van het voorwerp van het onderzoek dat of van de controle die de weigering of de beperking van de rechten, vermeld in het eerste lid, rechtvaardigt.

Als de betrokkene in het geval, vermeld in het eerste lid, tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, een verzoek indient op basis van artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, bevestigt de bevoegde functionaris voor gegevensbescherming de ontvangst daarvan.

De bevoegde functionaris voor gegevensbescherming brengt de betrokkene schriftelijk, zo snel mogelijk en in elk geval binnen dertig dagen vanaf de dag die volgt op de dag waarop de bevoegde functionaris het verzoek heeft ontvangen, op de hoogte van elke weigering of beperking van de rechten, vermeld in het eerste lid. De verdere informatie over de nadere redenen voor die weigering of die beperking hoeft niet te worden verstrekt als dat de decretale en reglementaire opdrachten van het bevoegde personeelslid van het departement zou ondermijnen, met behoud van de toepassing van het achtste lid. Als het nodig is, kan de voormelde termijn met twee maanden worden verlengd, rekening houdend met het aantal aanvragen en de complexiteit ervan. De verwerkingsverantwoordelijke, vermeld in artikel 4, 7), van de voormelde verordening, brengt de betrokkene binnen dertig dagen vanaf de dag die volgt op de dag waarop de verwerkingsverantwoordelijke het verzoek heeft ontvangen, op de hoogte van die verlenging en van de redenen voor het uitstel.

De bevoegde functionaris voor gegevensbescherming informeert de betrokkene ook over de mogelijkheid om een verzoek in te dienen bij de Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens conform artikel

10/5 van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer en om een beroep in rechte in te stellen.

De bevoegde functionaris voor gegevensbescherming noteert de feitelijke of juridische gronden waarop de beslissing is gebaseerd. Die informatie houdt de bevoegde functionaris ter beschikking van de voormelde Vlaamse toezichtcommissie.

Nadat het onderzoek afgesloten is, worden de rechten, vermeld in artikel 13 tot en met 22 van de voormelde verordening, in voorkomend geval, conform artikel 12 van de voormelde verordening opnieuw toegepast.

Als een dossier dat persoonsgegevens als vermeld in het tweede lid, bevat, naar het Openbaar Ministerie is gestuurd en kan leiden tot activiteiten onder leiding van het Openbaar Ministerie of een onderzoeksrechter, en er onduidelijkheid is over het geheim van het onderzoek onder leiding van het Openbaar Ministerie of een onderzoeksrechter, mag de bevoegde functionaris voor gegevensbescherming op verzoek van de betrokkene overeenkomstig artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening pas antwoorden nadat het Openbaar Ministerie of, in voorkomend geval, de onderzoeksrechter heeft bevestigd dat een antwoord het onderzoek niet in het gedrang brengt of kan brengen.

Art. 65. De persoon die handelt in strijd met de bepalingen van dit decreet of de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake wordt gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot vijf jaar en met een geldboete van 52 euro tot 100.000 euro, of met een van die straffen alleen.

Art. 66. Een persoon die, binnen vijf jaar na een veroordeling voor een overtreding als vermeld in artikel 65, een nieuwe inbreuk begaat op dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake, kan gestraft worden met een gevangenisstraf van tien jaar en een boete van 200.000 euro, of met een van die straffen alleen, zonder dat die straf lager mag zijn dan 200 euro of vijftien dagen gevangenisstraf.

Art. 67. Naast de straffen, vermeld in artikel 65 en 66, kan de rechtbank de volgende veiligheidsmaatregelen nemen:

- 1° de inrichting waarin de overtredingen zijn gepleegd, definitief of voor één maand tot vijf jaar sluiten;
- 2° verbieden om dieren van een of meer soorten te houden, definitief of voor één maand tot vijf jaar, ook indien de dieren niet op naam van de overtreder zijn geregistreerd of naderhand geregistreerd zouden worden;
- 3° het aantal dieren van een of meer soorten beperken dat men mag houden, definitief of voor één maand tot vijf jaar.

Art. 68. De rechtbank beveelt bij dierengevechten of -schietoefeningen de verbeurdverklaring van de inzetten, het entreegeld en de voorwerpen of installaties die voor die gevechten of die schietoefeningen zijn gebruikt.

Art. 69. §1. In dit artikel wordt verstaan onder omzendbrief COL 04/2019: Gemeenschappelijke omzendbrief van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep met de deelname van de Vlaams minister-president bevoegd inzake justitie – strafrechtelijke prioriteiten Vlaanderen.

§2. Onder voorbehoud van de Vlaamse strafrechtelijke prioriteiten voor dierenwelzijn, vermeld in omzendbrief COL 04/2019, kan de ambtenaar of ambtenaren binnen het departement die daarvoor zijn aangesteld door de Vlaamse Regering bij overtreding van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake, een administratieve geldboete opleggen.

Het bedrag van de administratieve geldboete, vermeld in het eerste lid, mag niet lager zijn dan de helft van het minimum noch hoger zijn dan het maximum van de geldboete die voor de overtreding is bepaald, vermeld in artikel 65. Bij samenloop van verschillende overtredingen, kunnen de bedragen van de geldsommen samengevoegd worden.

§3. Onder voorbehoud van de Vlaamse strafrechtelijke prioriteiten voor dierenwelzijn, vermeld in omzendbrief COL 04/2019, kunnen de ambtenaren, vermeld in paragraaf 2, een alternatieve sanctie aan de overtreder voorstellen voor ze een administratieve geldboete opleggen.

De volgende alternatieve sancties kunnen conform het eerste lid worden opgelegd:

- 1° een vorming die het departement heeft georganiseerd of goedgekeurd;
- 2° een taakstraf uitvoeren die minstens 20 uren en maximaal 45 uren bedraagt;
- 3° verplichte professionele begeleiding door een instantie of persoon die het departement aanwijst om het dierenwelzijnsprobleem dat voorwerp is van de overtreding te verhelpen.

De Vlaamse Regering kan de nadere modaliteiten hiervan bepalen.

§4. Er kan geen administratieve boete worden opgelegd of een alternatieve sanctie als vermeld in paragraaf 2 of 3, worden voorgesteld meer dan drie jaar na de feitelijke overtreding van de bepalingen van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake.

De daden van onderzoek of van vervolging die zijn verricht binnen de termijn, vermeld in het eerste lid, stuiten de loop ervan. Met de voormelde daden begint een nieuwe termijn te lopen, zelfs ten aanzien van personen die daarbij niet betrokken waren.

§5. Als de overtreder de alternatieve sanctie, vermeld in paragraaf 3, uitvoert en hiervoor een getuigschrift of attest voorlegt, kan er, voor de overtreding waarvoor ze is opgelegd, geen administratieve geldboete meer opgelegd worden door de ambtenaar, vermeld in paragraaf 2, en vervalt de publieke vordering.

De betaling van de administratieve geldboete, vermeld in paragraaf 2, doet de publieke vordering vervallen.

§6. Als geen administratieve geldboete als vermeld in paragraaf 2, wordt opgelegd en ook geen alternatieve sanctie als vermeld in paragraaf 3, wordt voorgesteld, wordt het dossier bezorgd aan de procureur des Konings.

Art. 70. Het bedrag van de administratieve geldboete, vermeld in artikel 69, §2, wordt verhoogd met de opdecimen die van toepassing zijn op de strafrechtelijke geldboeten.

De wijze waarop de voormelde administratieve geldboete wordt betaald, wordt vastgesteld door de Vlaamse Regering.

Art. 71. §1. Als de personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°, een overtreding van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake vaststellen en die overtreding over levende dieren gaat, kunnen ze die dieren administratief in beslag nemen en als dat nodig is onderbrengen in een geschikte opvangplaats.

De personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen ook dieren in beslag nemen als die gehouden worden terwijl er een verbod of een beperking van toepassing is die is opgelegd met toepassing van artikel 67, 2° en 3°.

Als de dieren die in beslag worden genomen met toepassing van deze paragraaf, worden opgevangen in een erkend dierenasiel, bezorgt het erkende dierenasiel aan het departement een overzicht van de dieren die zijn opgevangen en de tijdsduur waarin ze zijn opgevangen.

Er wordt een vergoeding betaald aan het erkende dierenasiel voor de opvang en voor de kosten die verbonden zijn aan de opvang. Als de dieren niet worden opgevangen in een erkend dierenasiel, wordt die vergoeding betaald aan de natuurlijke persoon of rechtspersoon in kwestie die instond voor de opvang.

De Vlaamse Regering bepaalt het bedrag van de vergoeding, vermeld in het vierde lid, en de nadere regels van de procedure, vermeld in het derde en vierde lid.

§2. In de gevallen, vermeld in paragraaf 1, wordt een kopie van het proces-verbaal bezorgd aan het departement.

§3. Het departement bepaalt de bestemming van het levende dier dat conform paragraaf 1 in beslag is genomen.

De volgende bestemmingen kunnen conform het eerste lid worden bepaald:

- 1° het dier al dan niet onder voorwaarden teruggeven aan de verantwoordelijke van het in beslag genomen dier;
- 2° het dier verkopen;

- 3° het dier in volle eigendom geven aan een natuurlijke persoon of rechtspersoon;
- 4° het dier slachten of het doden.

§4. Het beslag, vermeld in paragraaf 1, wordt van rechtswege opgeheven door de beslissing, vermeld in paragraaf 3, of, bij het uitblijven van de voormelde beslissing, na zestig dagen vanaf de datum van de inbeslagname.

§5. De personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen de kadavers, het vlees of de voorwerpen die het voorwerp vormen van de overtreding of die gediend hebben om een overtreding te plegen of die bestemd waren om een overtreding te begaan, administratief in beslag nemen en eventueel vernietigen of laten vernietigen.

§6. De verantwoordelijke van het dier is een vergoeding verschuldigd voor de kosten die verbonden zijn aan de maatregelen die worden genomen met toepassing van paragraaf 1, 3 en 5.

De Vlaamse Regering stelt de tarieven van de vergoedingen, vermeld in het eerste lid, vast.

De Vlaamse Regering stelt de nadere regels van de procedure, vermeld in het eerste en tweede lid, vast.

§7. Dode dieren of dieren die op bevel van het departement zijn gedood, worden verwijderd conform de voorschriften van de bevoegde overheid. De eventuele kosten ten laste van het departement voor de voormelde doding worden verhaald op de verantwoordelijke van het dier.

Art. 72. §1. Als de betrokkene in gebreke blijft bij het betalen van de administratieve geldboete, vermeld in artikel 69, §2, of van de verschuldigde kosten, vermeld in artikel 62, §2, zevende lid, en artikel 71, §6 en §7, worden die bedragen, verhoogd met de invorderingskosten, bij dwangbevel ingevorderd. Het dwangbevel wordt gevisieerd en uitvoerbaar verklaard door een ambtenaar of ambtenaren die de Vlaamse Regering daarvoor aanwijst.

§2. Het dwangbevel, vermeld in paragraaf 1, wordt aan de schuldenaar bij deurwaardersexploot betekend.

Binnen dertig dagen na de dag waarop de schuldenaar het voormelde dwangbevel heeft ontvangen, kan de schuldenaar verzet aantekenen door het Vlaamse Gewest te laten dagvaarden.

Het verzet, vermeld in het tweede lid, schorst de uitvoering van het voormelde dwangbevel. Het Vlaamse Gewest kan de rechter verzoeken om de schorsing van de uitvoering van het voormelde dwangbevel op te heffen.

In het kader van het voormelde dwangbevel kan bewarend beslag gelegd worden. Op het voormelde bewarend beslag zijn de bepalingen van deel V van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing.

Een beroep tegen een dwangbevel als vermeld in paragraaf 1, kan alleen worden ingesteld voor geschillen die in verband met de uitvoering van dat dwangbevel rijzen. De voormelde geschillen worden voor de beslagrechter gebracht.

§3. Op grond van het uitvoerbaar verklaarde dwangbevel en tot zekerheid van voldoening van de administratieve geldboete, vermeld in artikel 69, §2, of de kosten, vermeld in artikel 62, §2, zevende lid, en artikel 71, §6 en §7, heeft het Vlaamse Gewest een algemeen voorrecht op alle roerende goederen van de schuldenaar en kan ze een wettelijke hypotheek nemen op al de goederen van de schuldenaar die daarvoor vatbaar zijn en die in het Vlaamse Gewest liggen of geregistreerd zijn in het Vlaamse Gewest.

Het voorrecht, vermeld in het eerste lid, neemt de rang in onmiddellijk na de voorrechten, vermeld in artikel 19 en 20 van de Hypotheekwet van 16 december 1851, en artikel 23 van boek II van het Wetboek van Koophandel.

De rang van de wettelijke hypotheek wordt bepaald door de dagtekening van de inschrijving die genomen wordt krachtens het uitvoerbaar verklaarde en betekende dwangbevel.

De hypotheek wordt ingeschreven op verzoek van de ambtenaar, vermeld in paragraaf 1. De inschrijving heeft plaats, niettegenstaande verzet, betwisting of beroep, op voorlegging van een afschrift van het dwangbevel dat eensluidend wordt verklaard door de voormelde ambtenaar en dat de betekening ervan vermeldt.

Art. 73. In afwijking van artikel 72 kan de ambtenaar, vermeld in artikel 72, §1, beslissen af te zien van de invordering van de administratieve geldboete, vermeld in artikel 69, §2, of de kosten, vermeld in artikel 62, §2, zevende lid, en artikel 71, §6 en §7, als de invorderingskosten groter zijn dan het terug te vorderen bedrag of als niet kan worden vastgesteld wie de overtreder is.

Art. 74. De ambtenaar die belast is met de inning en de invordering, beslist ook over de gemotiveerde verzoeken tot uitstel of spreiding van betaling die de overtreder tot die ambtenaar richt.

Hoofdstuk 13. Wijzigingsbepalingen

Art. 75. In artikel 3, 10°, van dit decreet worden tussen het woord "landbouwbedrijf" en de zinsnede ", al dan niet" de woorden "en van het opleidingscentrum voor interventiehonden" ingevoegd.

Art. 76. In artikel 17, §1, eerste lid, van dit decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° tussen de zinsnede "dierenasielen," en het woord "dierenpensions" wordt de zinsnede "opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood," ingevoegd;

2° de woorden "en dierentuinen" worden vervangen door de zinsnede ", dierentuinen en opleidingscentra voor interventiehonden".

Art. 77. In artikel 19, eerste lid, van dit decreet worden tussen het woord “dierenasielen” en het woord “die” de woorden “en de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood” ingevoegd.

Art. 78. Artikel 107 van het decreet van 19 december 2014 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2015, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 december 2021, wordt opgeheven.

Hoofdstuk 14. Slotbepalingen

Art. 79. §1. In dit artikel wordt verstaan onder:

- 1° bedrijfsstopzetting: de vervroegde volledige stopzetting van het houden van pelsdieren;
- 2° bedrijfsreconversie: de omschakeling van een commerciële pelsdierhouderij naar een andere commerciële landbouwactiviteit.

§2. De Vlaamse Regering kan ter uitvoering van dit decreet vergoedingen toekennen voor een bedrijfsstopzetting of een bedrijfsreconversie aan pelsdierhouderijen die op 5 mei 2019 pelsdieren hielden en voor 1 december 2023 alle activiteiten als pelsdierhouderij stopzetten en dat voor de delen van de voormelde pelshouderijen die gevestigd zijn op het grondgebied van het Vlaamse Gewest.

§3. In geval van bedrijfsstopzetting bestaat de vergoeding, vermeld in paragraaf 2, uit:

- 1° een vergoeding voor het verlies van het gebruik van onroerende goederen dat gepaard gaat met de bedrijfsstopzetting;
- 2° een vergoeding voor de directe en indirecte kosten en het inkomensverlies die gepaard gaan met de bedrijfsstopzetting.

In geval van bedrijfsreconversie bestaat de vergoeding, vermeld in paragraaf 2, uit:

- 1° een vergoeding voor het verlies van het gebruik van onroerende goederen dat gepaard gaat met de bedrijfsreconversie;
- 2° een vergoeding voor de directe en indirecte kosten en de investeringen die gepaard gaan met de bedrijfsreconversie.

De gronden en gebouwen die betrokken zijn bij de bedrijfsstopzetting of de bedrijfsreconversie komen maar één keer in aanmerking voor een vergoeding als vermeld in paragraaf 2.

De vergoeding, vermeld in paragraaf 2, neemt degressief af volgens een formule die de Vlaamse Regering bepaalt.

§4. De landcommissie bepaalt het bedrag van de vergoedingen, vermeld in paragraaf 2. De Vlaamse Regering stelt de nadere regels vast voor de voorwaarden, de aanvraagprocedure, de wijze van berekening en de toekenning van de vergoeding, vermeld in paragraaf 2, en ook voor de taak van de landcommissies daarbij.

Art. 80. §1. In dit artikel wordt verstaan onder:

- 1° bedrijfsstopzetting: de vervroegde volledige stopzetting van het houden van dieren voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding;
- 2° bedrijfsreconversie: de omschakeling van een commerciële houderij die dieren houdt voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding naar een commerciële houderij die dieren houdt voor de productie van foie gras zonder gebruik te maken van dwangvoeding of naar een andere commerciële landbouwactiviteit.

§2. De Vlaamse Regering kan ter uitvoering van dit decreet vergoedingen toekennen voor een bedrijfsstopzetting of een bedrijfsreconversie aan houderijen die op 5 mei 2019 dieren hielden voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding en die voor 1 december 2023 de voormelde activiteiten stopzetten en dat voor de delen van de voormelde houderijen die gevestigd zijn op het grondgebied van het Vlaamse Gewest.

§3. In geval van bedrijfsstopzetting bestaat de vergoeding, vermeld in paragraaf 2, uit:

- 1° een vergoeding voor het verlies van het gebruik van onroerende goederen dat gepaard gaat met de bedrijfsstopzetting;
- 2° een vergoeding voor de directe en indirecte kosten en het inkomensverlies die gepaard gaan met de bedrijfsstopzetting.

In geval van bedrijfsreconversie bestaat de vergoeding, vermeld in paragraaf 2, uit:

- 1° een vergoeding voor het verlies van het gebruik van onroerende goederen dat gepaard gaat met de bedrijfsreconversie;
- 2° vergoeding voor de directe en indirecte kosten en de investeringen die gepaard gaan met de bedrijfsreconversie.

De gronden en gebouwen die betrokken zijn bij de bedrijfsstopzetting of de bedrijfsreconversie komen maar één keer in aanmerking voor een vergoeding als vermeld in paragraaf 2.

De vergoeding, vermeld in paragraaf 2, neemt degressief af volgens een formule die de Vlaamse Regering bepaalt.

§4. De landcommissie bepaalt het bedrag van de vergoedingen, vermeld in paragraaf 2. De Vlaamse Regering stelt de nadere regels vast voor de voorwaarden, de aanvraagprocedure, de wijze van berekening en de toekenning van de vergoedingen, vermeld in paragraaf 2, en ook voor de taak van de landcommissies daarbij.

Art. 81. In afwijking van artikel 36 kan de bedwelming bij runderen andere dan kalveren die geslacht worden volgens speciale methoden die vereist zijn voor religieuze riten, tijdelijk onmiddellijk na het kelen plaatsvinden, en dat tot op de datum waarop de Vlaamse Regering bepaalt dat omkeerbare bedwelming voor de voormelde diersoort praktisch toepasbaar is.

Art. 82. De wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, het laatst gewijzigd bij het decreet van 22 april 2022, wordt opgeheven op datum van 1 januari 2024.

Artikel 10, §4, wordt op datum van 1 januari 2029 opgeheven.

Art. 83. Dit decreet treedt in werking op 1 januari 2024, met uitzondering van:
1° artikel 3, 12°, 16°, 17° en 24°, artikel 8, §1, artikel 9, §2, eerste lid, 4°, artikel 40, artikel 75, 76 en 77, die in werking treden op een datum die de Vlaamse Regering bepaalt;
2° artikel 10, §3, dat in werking treedt op 1 januari 2029;
3° artikel 11, dat in werking treedt op 1 januari 2027;
4° artikel 22, dat in werking treedt op 1 januari 2036. In afwijking hierop, treedt het artikel in werking op 1 januari 2024 voor die houderijen die voor 1 januari 2036 hun bestaande kooisystemen willen vervangen dan wel voor de eerste maal kooisystemen in gebruik willen nemen en waarvan tegelijkertijd de omgevingsvergunningaanvraag hiervoor niet ingediend werd voor 14 juli 2023;
5° artikel 27, dat in werking treedt op 1 januari 2026. Tot aan die datum blijft het verbod, vermeld in artikel 12, eerste lid, van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, van toepassing.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand,

Ben WEYTS

ADVIES VAN DE VLAAMSE TOEZICHTCOMMISSIE
VOOR DE VERWERKING VAN PERSOONSGEGEVENS

Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens

Advies wetgeving VTC nr. 2023/112 van 12 september 2023

over

tekst	Ontwerp van decreet
van	van de Vlaamse Regering
titel	over dierenwelzijn
roepnaam	(decreet dierenwelzijn)
datum	zoals principieel goedgekeurd op 14 juli 2023
trefwoorden	rechten betrokkenen;

De Vlaamse Toezichtcommissie (hierna "de VTC");

Gelet op het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer (hierna: "het e-govdecreet"), inzonderheid artikel 10/4, §1;

Gelet op de Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (hierna AVG), inzonderheid artikel 36, 4, artikel 57, 1, c) en artikel 58, 3;

Gelet op de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens (hierna "WVG");

Gelet op het verzoek om advies van de heer Ben Weyts, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand van 19 juli 2023, ontvangen door de VTC op 19 juli 2023;

Gelet op de behandeling op de zitting van 12 september 2023 en de beslissing om het dossier af te werken in een schriftelijke procedure;

Brengt op 12 september 2023 het volgend advies uit:

I. VOORWERP VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. De Vlaamse minister bevoegd voor Dierenwelzijn (hierna "de adviesvrager") verzocht om het advies van de Vlaamse Toezichtcommissie (hierna "VTC") over een ontwerp van decreet *over dierenwelzijn* (hierna "het Ontwerp"), zonder aanduiding van specifieke artikelen.
2. Aangezien de adviesbevoegdheid van de VTC op grond van artikel 10/4, § 1 van het e-govdecreet betrekking heeft op de verwerkingen van persoonsgegevens, is haar adviesverlening hiertoe beperkt.

Context

3. De huidige Dierenwelzijnswet dateert van 1986. Doorheen de jaren werden heel wat wijzigingen aan de oorspronkelijke tekst aangebracht om de wet aan te passen aan de veranderende inzichten en verwachtingen op het vlak van dierenwelzijn, met als gevolg dat de Dierenwelzijnswet geen volledig samenhangend kader meer vormt.
4. Het Ontwerp zorgt voor een regelgevend kader voor alle segmenten van het Vlaams dierenwelzijnsbeleid, van de landbouwhuisdieren, tot de gezelschapsdieren, de proefdieren, de dierentuindieren en de exotische dieren.
5. Hoofdstuk 12, dat bestaat uit de artikelen 62 tot en met 74, bevat de bepalingen die betrekking hebben op de controle, handhaving en bestraffing van de Codex en haar uitvoeringsbepalingen. Er werd hierbij geopteerd om niet in te stappen in het Kaderdecreet Vlaamse handhaving. Inbreuken op de dierenwelzijnswetgeving zijn volgens de adviesvragers op vele vlakken niet te vergelijken met overige inbreuken op Vlaamse wetgeving, zoals milieu-inbreuken die een meer wetenschappelijk-technische benadering vereisen in tegenstelling tot dierenwelzijnsinbreuken die een vaak diergeneeskundige benadering en beoordeling op maat in hoofde van de bevoegde overheid vereisen.
6. In de memorie van toelichting wordt bij de bespreking van artikel 64 het volgende gesteld: “Artikel 64 brengt de dierenwelzijnswetgeving in overeenstemming met de Algemene Verordening Gegevensbescherming, oftewel de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG. Het artikel 64 is identiek aan het artikel 34bis van de Dierenwelzijnswet en zorgt voor de continuïteit van het huidig rechtskader en de huidige praktijk.”

II. ONDERZOEK VAN DE ADVIESAANVRAAG**1. Voorafgaande toelichting**

7. De VTC stelt vast dat de personen van wie gegevens mogelijk worden verzameld minstens de volgende zijn (zie verder infra):
 - statutaire en contractuele personeelsleden van het departement die de Vlaamse Regering aanwijst;
 - eigenaars van dieren (art 15, 26);
 - gastgezinnen (art 18)¹;
 - personen en verenigingen die dieren die voor adoptie zijn bestemd, aanvoeren vanuit het buitenland en eventueel adoptanten (art. 32);
 - functionaris voor het dierenwelzijn (o.a. art. 39);
 - personeel van slachthuizen;
 - bestuurders en verzorgers;
 - proefleider, gebruikers, fokkers en leveranciers (art 47) en hun personeel i.k.v. dierenproeven;
 - leden van de Vlaamse Dierentuinencommissie;
 - leden van de Vlaamse proefdierencommissie;
 - leden van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn;
 - dierenartsen;
 - kwekers;

¹Artikel 18: “een natuurlijke persoon met wie een dierenasiel een overeenkomst heeft gesloten, die onderdeel is van dat dierenasiel en die een beperkt aantal dieren voor een beperkte tijd opvangt op een andere plaats dan in het dierenasiel zelf”

- de persoon die handelt in strijd met de bepalingen van dit decreet of de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten;

en dat het minstens de volgende gegevens lijkt te betreffen (zie infra):

- naam;
- adres;
- bekwaamheid personeel, bestuurders, verzorgers, functionaris voor het dierenwelzijn;
- registratiegegevens;
- camerabeelden in slachthuizen;
- bekwaamheid, vorming en de opleiding van de proefleider;
- opleiding en bekwaamheid van het personeel van gebruikers, fokkers en leveranciers;
- strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten.

8. Het betreft informatie over natuurlijke personen met onder meer identificatiegegevens en dus gaat het om de verwerking van informatie over geïdentificeerde natuurlijke personen, zijnde persoonsgegevens zoals bedoeld in de AVG. De VTC gaat daarom na in hoeverre het Ontwerp en de bestaande decreten in lijn liggen met de principes van het gegevensbeschermingsrecht.

2. Kwaliteit van de regelgevende grondslag

9. Het komt de stellers van het Ontwerp toe om erover te waken dat – en dit ook voor de bestaande wet- en regelgeving – elke verwerking die in onderhavige context zal plaatsvinden een rechtvaardigingsgrond vindt in artikel 6 AVG.
10. Het Ontwerp of de memorie van toelichting vermeldt niet expliciet op grond van welke rechtvaardigingsgrond in de AVG de verwerking van persoonsgegevens zal plaatsvinden.
11. De VTC meent dat er sprake is van een verwerking noodzakelijk om te voldoen aan **een wettelijke verplichting** die op de verwerkingsverantwoordelijke rust (art. 6, lid 1, c), AVG)² en een verwerking noodzakelijk voor de **vervulling van een taak van algemeen belang** die aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen (artikel 6, lid 1, e), AVG).
12. De VTC beveelt aan de rechtvaardigingsgrond toe te voegen aan het Ontwerp, minstens in de memorie van toelichting.
13. De VTC wenst in herinnering te brengen dat elke overheidsinmenging in de bescherming van de persoonlijke levenssfeer zoals gewaarborgd door artikel 8 van het EVRM, artikel 7 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie samengelezen met artikel 52.1 van het Handvest en artikel 22 van de Grondwet moet worden voorgeschreven in 'voldoende precieze wettelijke bepaling' die beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte en evenredig is met de nagestreefde doelstelling. In een dergelijke precieze wettelijke bepaling moeten de

² “c) de verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust;”

essentiële elementen³ van de met de overheidsinmenging gepaard gaande verwerkingen van persoonsgegevens omschreven zijn.⁴

14. De VTC gaat ervan uit dat bepaalde verwerkingen die volgen uit de decretale regeling kunnen gesteund worden op een rechtvaardigingsgrond als bedoeld in artikel 6, lid 1, c), AVG en andere in artikel 6, lid 1, e), AVG.
15. Voor verwerkingen, die niet zozeer betrekking hebben op het privé-leven sensu stricto, maar eerder enkel betrekking hebben op de bescherming van persoonsgegevens, en waarvan de rechtvaardigingsgrond gebaseerd is artikel 6, lid 1, c), AVG moet het doeleinde voldoende duidelijk afgebakend zijn⁵. Voor verwerkingen op basis van artikel 6, lid 1, e), AVG, moet het doeleinde voldoende duidelijk blijken uit de taak van algemeen belang of voor de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is verleend door unierecht of lidstatelijk recht.
16. Andere elementen van de verwerking die al duidelijk (eventueel impliciet) blijken uit de bestaande wetgeving moeten niet per se herhaald worden. De VTC vindt het niettemin een goede praktijk om dat wel te doen om een uniform kader te creëren waarop verschillende uitvoeringsbesluiten kunnen steunen. Bovendien maakt dit het veel gemakkelijker om de verwerkingen van persoonsgegevens te toetsen aan de AVG, zowel voor de toezichthouder als voor de betrokkenen. Er is dus een onderscheid te maken tussen de legaliteitstoets (eisen waaraan de wettelijke basis moet voldoen om geldig te zijn) en de conformiteitstoets aan de AVG.
17. Aangezien met de vermelding van de essentiële elementen ook minstens gedeeltelijk tegemoetgekomen wordt aan artikel 5, 1, a), AVG, dat bepaalt dat persoonsgegevens moeten worden verwerkt op een wijze die ten aanzien van de betrokkene behoorlijk en transparant is, zal het ontbreken van deze elementen zwaardere transparantiemaatregelen vragen. Er kan immers niet naar de wetgeving worden verwezen.
18. De opstellers van de wettelijke en reglementaire teksten zullen moeten inschatten of voor een beoogde verwerking een meer uitgewerkte rechtsgrond nodig is. Daarbij moet in eerste instantie gekeken worden naar de graad van inmenging van de overheid in het privé-leven.
19. Hierbij moet er op gelet worden dat in een eventueel uitvoeringsbesluit (mits delegatie aan de Vlaamse Regering) verdere modaliteiten kunnen worden bepaald, maar dat de essentie in het decreet zelf moet worden opgenomen⁶. Het enige wat geregeld wordt wat de verwerking van persoonsgegevens betreft is de mogelijkheid die artikel 23, AVG biedt om de rechten van de betrokkenen te beperken (artikel 64 van het Ontwerp) met daarbij een bewaartermijn (zie verder). De VTC adviseert daarom om de essentiële elementen in het decreet op te nemen per verwerking. De verdere uitwerking kan overgelaten worden aan de Vlaamse Regering. De machtiging aan de Vlaamse

³ Artikel 6, AVG vermeldt de volgende elementen:

- het doel van de verwerking;
- de types of categorieën van te verwerken persoonsgegevens; Deze gegevens moeten bovendien beperkt zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt („minimale gegevensverwerking”);
- de betrokkenen;
- de entiteiten waaraan en doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt;
- de opslagperioden³;
- de aanduiding van de verwerkingsverantwoordelijke(n).

⁴ Zie DEGRAVE, E., *“L'é-gouvernement et la protection de la vie privée – Légalité, transparence et contrôle”*, Collection du CRIDS, Larcier, Brussel, 2014, p. 161 e.v. (zie o.m.: EHRM, arrest *Rotaru c. Roumania*, 4 mei 2000); Zie ook enkele arresten van het Grondwettelijk Hof: Arrest nr. 44/2015 van 23 april 2015 (p. 63), Arrest nr. 108/2017 van 5 oktober 2017 (p. 17) en Arrest nr. 29/2018 van 15 maart 2018 (p. 26), Arrest nr. 2/2021 van 14 januari 2021, overw. B.22.1. e.v. Zie ook SCHRAM, F., *Privacy & persoonsgegevens. Handboek*, Brussel, Politeia, 2023, 93-116, 155-162.

⁵ Artikel 6, 3, AVG. Voor wat punt e) betreft, bestaat de doelstelling van de verwerking in de vervulling van een taak van algemeen belang of voor de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is verleend door unierecht of lidstatelijk recht.

⁶ Advies Algemene Vergadering Afdeling Wetgeving Raad van State, 68.936/AV van 7 april 2021, opmerking 101 (Parl.St. Kamer 2020-21, nr. 55-1951/001, 119); In dat verband is de afdeling Wetgeving van oordeel dat ongeacht de aard van de betrokken aangelegenheid, de volgende elementen in beginsel ‘essentiële elementen’ uitmaken: 1°) de categorie van verwerkte gegevens; 2°) de categorie van betrokken personen; 3°) de met de verwerking nagestreefde doelstelling; 4°) de categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens; en 5°) de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens”, in dezelfde zin GwH 10 maart 2022, nr. 33/2022, B.13.1; 22 september 2022, nr. 110/2022, B.11.2.

Regering moet wel voldoende nauwkeurig omschreven zijn en betrekking hebben op de tenuitvoerlegging van de maatregelen waarvan de essentiële elementen voorafgaandelijk door de decreetgever zijn vastgesteld. De VTC verwijst naar de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof inzake delegatie door de wetgever⁷.

20. De VTC wijst erop dat er ook sprake is van persoonsgegevens als bedoeld 10, AVG, namelijk de strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten (art 62 e.v. van het Ontwerp).
21. Bijzondere categorieën van persoonsgegevens in de zin van d artikel 10 AVG behoeven strengere beveiligingsmaatregelen. De VTC wijst op de toepasselijkheid van artikel 10, §2, WVG dat aangeeft welke bijkomende veiligheidsmaatregelen moeten voorzien worden:
 - de categorieën van personen aanwijzen die de persoonsgegevens kunnen raadplegen, waarbij hun hoedanigheid ten opzichte van de verwerking van de betrokken gegevens nauwkeurig moet worden omschreven;
 - de lijst van de aldus aangewezen categorieën van personen ter beschikking houden van de bevoegde toezichthoudende autoriteit voor gegevensbescherming;
 - ervoor zorgen dat de aangewezen personen door een wettelijke of statutaire verplichting, of door een evenwaardige contractuele bepaling ertoe gehouden zijn het vertrouwelijke karakter van de betrokken gegevens in acht te nemen.
22. Andere maatregelen kunnen geformuleerd worden op basis van een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling (zie verder).

3. Doelbinding

23. Persoonsgegevens moeten voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verzameld en mogen vervolgens niet verder op een met die doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt (artikel 5, 1, b), AVG).
24. De volgende doeleinden worden in het Ontwerp vermeld:

“Art. 5. Dit decreet beoogt het dierenwelzijn te waarborgen en te versterken, rekening houdend met de fysiologische en ethologische behoeften van het dier.

Het voorziet hiertoe ook in een controle- en handhavingsbeleid dat een onlosmakelijk geheel vormt met de beleidsondersteuning en beleidsuitvoering.

Het dierenwelzijnsbeleid streeft een hoog dierenwelzijnsniveau na. Het berust op het standstill-beginsel. Onder het voormelde beginsel wordt verstaan dat het bestaande beschermingsniveau voor dieren niet mag afnemen.”
25. Deze doeleinden vormen het algemene kader van het decreet, maar betreffen niet specifiek de verwerking van persoonsgegevens. De VTC adviseert dat de doeleinden per categorie verwerkingen (bv. erkenningsdossiers behandelen en handhaving) nader bepaald worden.
26. De VTC kan aannemen dat de doeleinden voor zover ze aansluiten bij het algemene kader gerechtvaardigd zijn, maar kan nu niet oordelen dat ze welbepaald en uitdrukkelijk omschreven zijn.

⁷ bv. GwH nr. 166/2011, 10 november 2011, overw. B.43.3 e.v., GwH nr. 158/2021, 18 november 2021, overw. B.8.4.2., GwH nr. 26/2023, 16 februari 2023, overw. B.74.1.

4. Verantwoordelijkheid

27. Artikel 4.7) AVG bepaalt dat voor de verwerkingen waarvan de regelgeving het doel en de middelen vastlegt, de **verwerkingsverantwoordelijke** diegene is die daarin als dusdanig wordt aangewezen.
28. Het Ontwerp bevat geen specifieke en expliciete bepalingen. Het is nochtans van belang dat de betrokkenen perfect weten tot wie zich te richten met het oog op het uitoefenen en afdwingen van de hen door de AVG toegekende rechten. Dit wordt dus bij voorkeur in de decreten opgenomen. De VTC meent dat er naar gelang de beoogde verwerking sprake kan zijn van verschillende verwerkingsverantwoordelijken: het departement, de slachthuizen wat de camerabeelden betreft, opleidingsinstellingen, ...
29. De decreetgever, de Vlaamse Regering en de verwerkingsverantwoordelijken moeten nagaan of het uitvoeren van een **gegevensbeschermingseffectenbeoordeling** (GEB - artikel 35 AVG)⁸ voor de verschillende verwerkingen al dan niet noodzakelijk is.
30. De VTC verwijst in dit kader naar het volgende punt van **de lijst van de VTC**⁹ met verwerkingen waarvoor een Vlaamse bestuursinstantie een GEB moet uitvoeren conform artikel 35.4 van de AVG:
- wanneer er op systematische wijze bijzondere categorieën van persoonsgegevens in de zin van artikel 9 van de AVG¹⁰, evenals persoonsgegevens met betrekking tot strafrechtelijke veroordelingen of strafbare feiten zoals omschreven in artikel 10 van de AVG of gegevens van zeer persoonlijke aard (zoals financiële gegevens en gegevens over inkomen en vermogen, werkloosheid, betrokkenheid van jeugdzorg of maatschappelijk werk, gegevens omtrent huishoudelijke en privé-activiteiten, locatiegegevens) worden uitgewisseld¹¹ tussen meerdere verwerkingsverantwoordelijken. GEVOELIGE GEGEVENS [criteria 4 en 5]¹²;
31. De VTC wijst erop dat een GEB aan de VTC kan worden voorgelegd voor advies. Bij een hoog risico is de consultatie van de VTC verplicht¹³.

⁸ Voor meer uitleg over en model van GEB, zie:

- <https://overheid.vlaanderen.be/vlaamse-toezichtcommissie-dpia>

- Info op website van de federale Gegevensbeschermingsautoriteit:

<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/professioneel/avg/effectbeoordeling-geb>

- Aanbeveling CBPL nr. 01/2018 (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2008.pdf>)

- Richtlijnen Groep 29 (WP 248) (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/handleiding-gegevensbeschermingseffectbeoordeling.pdf>)

⁹ Beslissing VTC nr. O/2020/01 van 14 januari 2020 betreffende Aannee van de lijst met verwerkingen waarvoor een Gegevensbeschermingseffectbeoordeling dient te worden uitgevoerd conform artikel 35.4 van de Algemene Verordening Gegevensbescherming door Vlaamse bestuursinstanties

https://overheid.vlaanderen.be/sites/default/files/media/VTC/VTC_O_2020_01_DPIA_lijsten_v1_voor_web.pdf

¹⁰ De bijzondere categorieën gegevens omvatten, overeenkomstig artikel 9 van de AVG, in het bijzonder persoonsgegevens over ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, lidmaatschap van een vakbond, alsook de verwerking van genetische gegevens, biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een natuurlijke persoon, gegevens over de gezondheid of gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid

¹¹ Doorgifte door een Vlaamse instantie zonder persoonsgegevens terug te krijgen valt hier ook onder. Dit geldt voor alle punten.

¹² Hieronder vallen ook het delen van persoonsgegevens in of door samenwerkingsverbanden waarin gemeenten of andere overheden met andere publieke of private partijen bijzondere persoonsgegevens of persoonsgegevens van gevoelige aard (zoals gegevens over gezondheid, verslaving, armoede, problematische schulden, werkloosheid, sociale problematiek, strafrechtelijke gegevens, betrokkenheid van jeugdzorg of maatschappelijk werk) met elkaar uitwisselen.

¹³ Artikel 36, AVG bepaalt dit als volgt: "Wanneer uit een gegevensbeschermingseffectbeoordeling krachtens artikel 35 blijkt dat de verwerking een hoog risico zou opleveren indien de verwerkingsverantwoordelijke geen maatregelen neemt om het risico te beperken, raadpleegt de verwerkingsverantwoordelijke voorafgaand aan de verwerking de toezichthoudende autoriteit."

5. Minimale gegevensverwerking

32. Conform artikel 5.1, c), AVG, moeten de persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en beperkt zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.
33. De **categorieën betrokkenen** worden niet opgesteld in het Ontwerp. In de “Voorafgaande toelichting” heeft de VTC mogelijke categorieën bij elkaar gezet.
34. De VTC stelt vast dat wat de voorliggende regeling betreft, de **categorieën van persoonsgegevens** niet voldoende zijn aangeduid (zie de gegevens die de VTC kon afleiden onder het punt “voorafgaande toelichting”). De hoofdcategorieën dienen door de decreetgever te worden bepaald. Voor meer preciseringen kan delegatie gegeven worden aan de Vlaamse Regering (zie hiervoor over de beperkingen van delegatie)
35. Er wordt wel een specifieke regeling opgezet in verband met **cameratoezicht** in slachthuizen en de verwerking van de beelden daaruit:

“Art. 40. §1. Elk slachthuis beschikt over cameratoezicht dat toelaat om na te gaan of de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan en van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake worden nageleefd.

De Vlaamse Regering kan nadere voorwaarden bepalen over:

1° de modaliteiten van het cameratoezicht;

2° de plaatsen waar de camera's minimaal geplaatst moeten worden;

3° de slachthuizen die vrijgesteld worden van de verplichting, vermeld in het eerste lid, als het dierenwelzijn er via andere middelen kan worden verzekerd.

§2. Binnen elk slachthuis hebben de volgende personen toegang tot de beelden:

1° de bedrijfsexploitant;

2° de functionaris voor het dierenwelzijn binnen het slachthuis, vermeld in artikel 17 van verordening (EG) nr. 1099/2009 van de Raad van 24 september 2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden;

3° de personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°, van dit decreet, en de dierenartsen, vermeld in artikel 63, §1, van dit decreet;

De camerabeelden worden gedurende veertig dagen bewaard. Tijdens de voormelde termijn liggen de camerabeelden ter inzage van de personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°, en de dierenartsen, vermeld in artikel 63, §1.”

36. Wat de **ontvangers** betreft: ook deze worden maar indirect en mogelijk onvolledig aangeduid, bijvoorbeeld in artikel 62 bij de toezichtsbepalingen.

“Art. 62, §1. Met behoud van de toepassing van de ambtsbevoegdheid van de officieren van gerechtelijke politie worden overtredingen op dit decreet, op de uitvoeringsbesluiten ervan en op de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake opgespoord en vastgesteld door:

1° de leden van de federale en lokale politie. Per zone van de lokale politie wordt een verantwoordelijke dierenwelzijn aangeduid;

2° de statutaire en contractuele personeelsleden van het departement die de Vlaamse Regering aanwijst.”

37. De VTC benadrukt dat de toegang tot de gevraagde gegevens enkel kan open gesteld worden voor de taken en het werkgebied waar iedere medewerker voor bevoegd is.
38. De VTC is van oordeel dat het onmogelijk is om te oordelen of er voldaan wordt aan het principe van minimale gegevensverwerking omdat deze informatie ontbreekt in het Ontwerp.
39. Het is niet duidelijk of de verwerkingen die het Ontwerp meebrengt ook de mededeling van persoonsgegevens inhouden. Als dat het geval zou zijn (bijvoorbeeld waar er sprake is van audiovisueel materiaal van derden), dan zal er rekening moeten gehouden worden met artikel 8 van het Vlaams e-govdecreet van 18 juli 2008, dat aan Vlaamse instanties de verplichting oplegt om protocollen af te sluiten voor de mededeling van persoonsgegevens aan andere overheden. Verder, wat de federale overheden betreft, met artikel 20 van de WVG en artikel 46 van de wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van de Kruispuntbank van de sociale zekerheid dat de kamer sociale

zekerheid en gezondheid van het informatieveiligheidscomité belast met het verlenen van een beraadslaging voor mededelingen van persoonsgegevens die de gezondheid betreffen, zoals opgelegd door artikel 42 van de wet van 13 december 2006 houdende diverse bepalingen betreffende gezondheid.

40. De VTC wijst erop dat optioneel advies aan haar kan gevraagd worden over een ontwerpprotocol.
41. Krachtens artikel 5.1, e), AVG mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard, in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren, dan noodzakelijk voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.
42. Wat de **bewaartermijn** betreft, merkt de VTC op dat die niet duidelijk vastgelegd wordt, behalve voor de camerabeelden in slachthuizen en in het kader van controle en handhaving (in artikel 64 m.b.t. de beperking van de rechten van betrokkenen – zie hierna - wat verwarrend is)
43. Het Ontwerp bevat volgende bepaling in artikel 64, §3:
- “De persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, worden niet langer bewaard dan nodig is voor de doeleinden waarvoor ze worden verwerkt.”*
44. De VTC begrijpt dat met de doeleinden verwezen wordt naar artikel 64 eerste lid:
- “in het kader van een onderzoek dat betrekking heeft op een welbepaalde natuurlijke persoon, als voldaan is aan de voorwaarden, vermeld in het tweede tot en met het tiende lid.”*
45. De VTC is van oordeel dat de bewaartermijn specifiek moet vermeld worden.
46. In artikel 40, §4 wordt het volgende vermeld:
- “De camerabeelden worden gedurende veertig dagen bewaard. Tijdens de voormelde termijn liggen de camerabeelden ter inzage van de personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°, en de dierenartsen, vermeld in artikel 63, §1.”*
47. Uit de memorie van toelichting is af te leiden dat hier een minimale en geen maximale bewaartermijn wordt bedoeld:
- “Het engagement om camera’s te plaatsen in de slachthuizen en dit op strategische locaties voor controle van het dierenwelzijn, staat momenteel reeds beschreven in de convenanten die in 2017 en 2018 werden afgesloten met de slachthuisorganisaties. In deze convenanten wordt vermeld dat de beelden minimum 14 dagen bewaard blijven. Deze bewaringstermijn wordt nu decretaal gebracht naar 40 dagen.”*
48. In het licht van artikel 6.3 van de AVG, dienen in het Ontwerp de maximale bewaartermijn(en) van de met het oog op de onderscheiden doeleinden voor deze verwerking van persoonsgegevens voorzien te worden, of toch minstens criteria opgenomen te worden die toelaten deze bewaartermijn(en) te bepalen zodat nagegaan kan worden of voldaan is aan de vereisten van de AVG.

6. Juistheid

49. Persoonsgegevens moeten juist zijn en zo nodig worden geactualiseerd (artikel 5, 1, d), AVG).
50. Het Ontwerp bevat geen bepalingen hierover. De VTC beveelt aan om die op te nemen, eventueel door te verwijzen naar bestaande regelingen.

7. Rechten van de betrokkenen en transparantie

51. Artikel 12 AVG bepaalt dat de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen neemt opdat de betrokkene de in de artikelen 13 en 14, AVG bedoelde informatie en de in de artikelen 15 tot en met 22 en artikel 34, AVG bedoelde communicatie in verband met de verwerking in een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal ontvangt.
52. De VTC is van oordeel dat het aanbevolen is om het Ontwerp aan te vullen met de verplichting om de **vermeldingen** zoals bedoeld in randnummer 52, op te nemen in de communicatie met de burger zodat de betrokkenen goed geïnformeerd worden over de verwerking van hun persoonsgegevens en het voor de betrokkenen duidelijk is wat hun rechten zijn en tot wie zij zich moeten richten voor de uitoefening van hun rechten.
53. De VTC neemt er akte van dat het Ontwerp in artikel 64 **afwijkingen op de AVG-rechten** voorziet. Dit artikel is geschreven op basis van een standaardbepaling die met het AVGdecreet werd opgenomen in diverse Vlaamse regelgeving na de inwerkingtreding van de AVG en in die bepaling wordt onder meer het volgende gesteld:

*“Met toepassing van artikel 23, lid 1, e) en h), van de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) kan het bevoegde personeelslid van het departement beslissen om de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, **niet toe te passen** bij de verwerkingen van persoonsgegevens in het kader van een onderzoek dat betrekking heeft op een welbepaalde natuurlijke persoon, als voldaan is aan de voorwaarden, vermeld in het tweede tot en met het tiende lid.*

De afwijkmogelijkheid, vermeld in het eerste lid, geldt alleen gedurende de periode waarin de betrokkene het voorwerp uitmaakt van een controle, een onderzoek of de voorbereidende werkzaamheden die daarmee verband houden, in het kader van de decretale en reglementaire opdrachten van het bevoegde personeelslid van het departement, op voorwaarde dat het voor het goede verloop van het onderzoek noodzakelijk is of kan zijn dat de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, niet worden toegepast. De duur van de voorbereidende werkzaamheden mag in voorkomend geval niet meer bedragen dan een jaar vanaf de ontvangst van een verzoek tot uitoefening van een van de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening.

De persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, worden niet langer bewaard dan nodig is voor de doeleinden waarvoor ze worden verwerkt.

De afwijkmogelijkheid, vermeld in het eerste lid, heeft geen betrekking op de gegevens die losstaan van het voorwerp van het onderzoek dat of van de controle die de weigering of de beperking van de rechten, vermeld in het eerste lid, rechtvaardigt.

Als de betrokkene in het geval, vermeld in het eerste lid, tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, een verzoek indient op basis van artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, bevestigt de bevoegde functionaris voor gegevensbescherming de ontvangst daarvan.

De bevoegde functionaris voor gegevensbescherming brengt de betrokkene schriftelijk, zo snel mogelijk en in elk geval binnen dertig dagen vanaf de dag die volgt op de dag waarop de bevoegde functionaris het verzoek heeft ontvangen, op de hoogte van elke weigering of beperking van de rechten, vermeld in het eerste lid. De verdere informatie over de nadere redenen voor die weigering of die beperking hoeft niet te worden verstrekt als dat de decretale en reglementaire opdrachten van het bevoegde personeelslid van het departement zou ondermijnen, met behoud van de toepassing van het achtste lid. Als het nodig is, kan de voormelde termijn met twee maanden worden verlengd, rekening houdend met het aantal aanvragen en de complexiteit ervan. De verwerkingsverantwoordelijke, vermeld in artikel 4, 7), van de voormelde verordening, brengt de betrokkene binnen dertig dagen vanaf de dag die volgt op de dag waarop de verwerkingsverantwoordelijke het verzoek heeft ontvangen, op de hoogte van die verlenging en van de redenen voor het uitstel.

De bevoegde functionaris voor gegevensbescherming informeert de betrokkene ook over de mogelijkheid om een verzoek in te dienen bij de Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens conform artikel 10/5 van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer en om een beroep in rechte in te stellen.

De bevoegde functionaris voor gegevensbescherming noteert de feitelijke of juridische gronden waarop de beslissing is gebaseerd. Die informatie houdt de bevoegde functionaris ter beschikking van de voormelde Vlaamse toezichtcommissie.

Nadat het onderzoek afgesloten is, worden de rechten, vermeld in artikel 13 tot en met 22 van de voormelde verordening, in voorkomend geval, conform artikel 12 van de voormelde verordening opnieuw toegepast.

Als een dossier dat persoonsgegevens als vermeld in het tweede lid, bevat, naar het Openbaar Ministerie is gestuurd en kan leiden tot activiteiten onder leiding van het Openbaar Ministerie of een onderzoeksrechter, en er onduidelijkheid is over het geheim van het onderzoek onder leiding van het Openbaar Ministerie of een onderzoeksrechter, mag de bevoegde functionaris voor gegevensbescherming op verzoek van de betrokkene overeenkomstig artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening pas antwoorden nadat het Openbaar Ministerie of, in voorkomend geval, de onderzoeksrechter heeft bevestigd dat een antwoord het onderzoek niet in het gedrang brengt of kan brengen.”

54. Waarom er een beroep gedaan wordt op de punten e) en h), van artikel 23, lid 1, AVG (en bijvoorbeeld niet op punt d) of i)*) wordt niet verklaard¹⁴.

**“d) de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, met inbegrip van de bescherming tegen en de voorkoming van gevaren voor de openbare veiligheid;”*

“e) andere belangrijke doelstellingen van algemeen belang van de Unie of van een lidstaat, met name een belangrijk economisch of financieel belang van de Unie of van een lidstaat, met inbegrip van monetaire, budgettaire en fiscale aangelegenheden, volksgezondheid en sociale zekerheid;”

“h) een taak op het gebied van toezicht, inspectie of regelgeving die verband houdt, al is het incidenteel, met de uitoefening van het openbaar gezag in de in de punten a), tot en met e) en punt g) bedoelde gevallen;

i) de bescherming van de betrokkene of van de rechten en vrijheden van anderen;”

55. De VTC herinnert aan haar opmerkingen gemaakt naar aanleiding van andere ontwerp teksten en in het bijzonder:

- haar opmerking gemaakt in haar advies A/W/2019/16 (randnummer 27), inzake de tegenstrijdige bepaling in artikel 10/5 van het e-govdecreet wat de taken van de VTC betreft en de decretale taak die de functionaris voor gegevensbescherming via dit Ontwerp van decreet verkrijgt;
- de opmerking dat het decreet bepaalt dat de entiteit “kan” beslissen om de verplichtingen en de rechten niet toe te passen. Uit het artikel is evenwel niet af te leiden hoe ver deze discretionaire bevoegdheid gaat. Het zou beter zijn dat het decreet criteria bepaalt zodat er geen willekeur mogelijk is (zie ondermeer advies VTC/A/W/2022/030). De VTC is dus van oordeel dat het artikel 64 in die zin zou moeten aangepast worden dat er duidelijke criteria worden opgenomen om richting te geven van de discretionaire ruimte om al dan niet artikel 23 AVG aan te wenden. Naar deze criteria kan dan verwezen worden in de motivering om de individuele beslissing te beperken. Nu worden alleen begrenzings opgenomen waarbinnen gebruik kan worden gemaakt van artikel 23 AVG.

56. De VTC wijst erop dat bij bepaalde wetgeving die haar werd voorgelegd (zie bv. VTC/A/W/2020/36) in de memorie van toelichting aanwijzingen werden gegeven voor de goede toepassing van de uitzonderingsbepaling in concrete gevallen, wat hier dus niet gebeurt terwijl dit voor sectorale wetgeving makkelijker is dan voor een kaderdecreet zoals het kaderdecreet Vlaamse Handhaving.

¹⁴ Hetzelfde geldt voor de bepalingen in het e-govdecreet wat de verificatiebevoegdheid van de VTC betreft.

57. Zoals al voor gelijklopende bepalingen in een ander ontwerpdecreet werd gedaan, adviseert de VTC dat in het Ontwerp in plaats van “niet toe te passen” gesproken wordt van “beperken” van de rechten¹⁵.

8. Beveiligingsmaatregelen

58. Artikel 32 AVG verplicht de verwerkingsverantwoordelijke om gepaste technische en organisatorische maatregelen te treffen die nodig zijn voor de bescherming van de persoonsgegevens. Deze maatregelen moeten een passend beveiligingsniveau verzekeren rekening houdend, enerzijds, met de stand van de techniek ter zake en de kosten voor het toepassen van de maatregelen en, anderzijds, met de aard van de te beveiligen gegevens en de potentiële risico's.
59. De VTC wijst erop dat aangezien de gegevens niet duidelijk afgebakend zijn en het mogelijk delicate gegevens/bijzondere categorieën van persoonsgegevens betreft een bijzondere aandacht vereist is inzake informatieveiligheid.
60. Artikel 32, AVG wijst op een aantal voorbeeldmaatregelen om, waar passend, een op het risico afgestemd beveiligingsniveau te waarborgen:
- de pseudonimisering en versleuteling van persoonsgegevens (indien gepast);
 - het vermogen om op permanente basis de vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid en veerkracht van de verwerkingssystemen te garanderen;
 - het vermogen om bij een fysiek of technisch incident de beschikbaarheid van en de toegang tot de persoonsgegevens tijdig te herstellen;
 - een procedure voor het op gezette tijdstippen testen, beoordelen en evalueren van de doeltreffendheid van de technische en organisatorische maatregelen ter beveiliging van de verwerking.
61. Voor de concrete uitwerking hiervan wijst de VTC op de aanbeveling¹⁶ ter voorkoming van gegevenslekken en op de referentiemaatregelen¹⁷ die bij elke verwerking van persoonsgegevens in acht zouden moeten worden genomen. De VTC benadrukt ook het belang van een behoorlijk gebruikers- en toegangsbeheer¹⁸ en een logging van de toegangen zodat de functionaris en de toezichthouders kunnen controleren wie wanneer toegang had tot welke gegevens, wat zijn/haar acties waren en waarom¹⁹. De VTC verwijst naar de richtlijnen die ze gepubliceerd heeft voor het gebruik van digitale middelen voor scholen²⁰.
62. Voor zover er gedacht wordt aan het gebruik van cloudtoepassingen, verwijst de VTC naar haar adviezen en aanbevelingen daarover²¹.
63. In geval beroep wordt gedaan op een verwerker dan wijst de VTC op volgende vereisten:
- sluiten van een verwerkersovereenkomst;
 - aanstellen van een DPO door de verwerker;

¹⁵ Zie VTC/A/W/2023/097 over het voorontwerp van decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013 en verschillende andere decreten (nog niet gepubliceerd).

¹⁶ Aanbeveling CBPL nr. 01/2013

(<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2013.pdf>)

¹⁷ Referentiemaatregelen CBPL voor de beveiliging van elke verwerking van persoonsgegevens, Versie 1.0 (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/nota-inzake-de-beveiliging-van-persoonsgegevens.pdf>)

¹⁸ Zie ook Aanbeveling CBPL nr. 01/2008

(<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2008.pdf>)

Versillende instanties kunnen hiervoor aangepaste technologische oplossingen bieden (zoals bijvoorbeeld de Kruispuntbank van de Sociale zekerheid).

¹⁹ *Audit trailing of beveiligd controlespoor*.

²⁰ Richtlijnen van de Vlaamse Toezichtcommissie bij het gebruik van digitale middelen in het onderwijs zoals leerlingen, cursisten en personeelsadministratie, leerlingvolgsystemen, pakketten voor financieel beheer, educatief lesmateriaal en elektronische leeromgevingen,... (<https://overheid.vlaanderen.be/advies-rtc-nr-2020/01>)

²¹ <https://overheid.vlaanderen.be/vlaamse-toezichtcommissie-cloud>

- aanwijzen van categorieën personen die toegang hebben en lijst bijhouden.
64. In principe moet de specificering van maatregelen niet in de wetgeving worden opgenomen. Wanneer de decreetgever of in een later stadium (mits delegatie), de Vlaamse Regering echter vermoedt dat de gepaste maatregelen niet gerealiseerd zullen worden zonder dit aan de betrokken instanties expliciet op te leggen, dan moet dat wel gebeuren²².

III. BESLUIT

65. De VTC is van oordeel dat het voorgelegde voorontwerp **enkel voldoende** waarborgen zou kunnen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft, **als** daarin volgende elementen bijkomend worden geïmplementeerd, inzonderheid:
- de correcte rechtsgrond aangeven, eventueel in de Memorie van Toelichting ;
 - alle essentiële elementen van alle geplande gegevensverwerkingen bepalen ;
 - bewaartermijnen specifiek vermelden;
 - artikel 64 m.b.t. de rechten van betrokkenen herschrijven;
 - de transparantiemaatregelen uitwerken.

Hans Graux,
Voorzitter VTC

Getekend door: Hans Graux (Signature)
Getekend op: 2023-10-02 21:40:19 +02:00
Reden: Ik keur dit document goed

²² Dit kan eventueel ook in een ministerieel besluit of een omzendbrief.

ADVIES VAN DE GEGEVENSBESEHERMINGSAUTORITEIT

Autorité de protection des données
Gegevensbeschermingsautoriteit

Standaardadvies 65/2023 van 24 maart 2023

Bijgewerkte versie – zitting van 29 september 2023

Betreft: Standaardadvies betreffende de redactie van normatieve teksten

Het Kenniscentrum van de Gegevensbeschermingsautoriteit (hierna "de Autoriteit"),
aanwezig: de dames Cédrine Morlière, Nathalie Raghenon en Griet Verhenneman, en de heren Yves-Alexandre de Montjoye, Bart Preneel en Gert Vermeulen;

Gelet op de wet van 3 december 2017 *tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit*, met name de artikelen 23 en 26 (hierna "WOG");

Gelet op artikel 25, lid 3, WOG volgens hetwelk de beslissingen van het Kenniscentrum bij meerderheid van stemmen worden aangenomen;

Gelet op Verordening (EU) 2016/679 *van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG* (hierna "AVG");

Gelet op de wet van 30 juli 2018 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens* (hierna "WVG");

Brengt op 24 maart 2023 het volgende standaardadvies uit.

I. TOEPASSINGSGEBIED EN CONTEXT VAN DIT ADVIES

1. Gezien het uitzonderlijk grote aantal adviesaanvragen dat momenteel bij de Autoriteit wordt ingediend en bij gebrek aan voldoende personele middelen, is de Autoriteit niet in staat om alle adviesaanvragen die zij ontvangt, te behandelen. Wanneer de aanvrager niet aangeeft dat het voorgelegde ontwerp aanleiding kan geven tot hoge risico's voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen, en wanneer uit zijn antwoorden in het formulier ook niet kan worden afgeleid dat dergelijke risico's aanwezig zijn, kan de Autoriteit beslissen om te verwijzen naar voorliggend standaardadvies betreffende de redactie van normatieve teksten¹.
2. In dit algemene advies wordt gewezen op de belangrijkste eisen waaraan elke norm die de verwerking van persoonsgegevens regelt, moet voldoen. Het blijft dus geldig bij elke redactie van normatieve teksten. Het is de verantwoordelijkheid van de auteur van een ontwerpnorm om ervoor te zorgen dat deze daadwerkelijk voldoet aan de kwaliteitseisen van een wet, opgelegd op grond van de AVG en gelezen in samenhang met de Grondwet, het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (hierna "het EVRM").

II. REDACTIE VAN NORMATIEVE TEKSTEN EN GEGEVENSBESCHERMING

A. Wat betreft de vereiste van noodzakelijkheid en evenredigheid van de gegevensverwerkingen die door het ontwerp worden geregeld

3. De Autoriteit herinnert eraan dat elke verwerking van persoonsgegevens een inmenging vormt in het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en het recht op bescherming van persoonsgegevens van de betrokkenen. Een dergelijke inmenging is enkel toelaatbaar als zij noodzakelijk is en evenredig met het nagestreefde gerechtvaardigde doel.
4. Ter herinnering: de verwerking van persoonsgegevens wordt als noodzakelijk beschouwd als zij de minst ingrijpende maatregel vormt om het ermee nagestreefde gerechtvaardigde doel te

¹ De Autoriteit dient strategische keuzes te maken, rekening houdend met de nieuwe taken die haar krachtens de AVG zijn opgelegd, de middelen waarover zij beschikt en de beginselen die in de AVG zijn vervat (zoals het beginsel van de risico-gebaseerde benadering en het beginsel van de 'verantwoordingsplicht'). Daarom onderzoekt zij de adviesaanvragen die haar op grond van artikel 23 van de WOG en/of artikel 36, lid 4, van de AVG worden voorgelegd eerst uitsluitend op basis van het formulier.

Alleen in gevallen waarin de antwoorden in het formulier ernstige aanwijzingen bevatten dat het ontwerp van normatieve tekst een hoog risico inhoudt, gaat de Autoriteit over tot een systematische analyse van het ontwerp van normatieve tekst zelf en brengt zij een concreet advies uit.

In de andere gevallen en gezien de toevloed aan dossiers, gaat de Autoriteit niet over tot een analyse van de tekst van het ontwerp van normatieve tekst en geeft zij voorliggende algemene richtlijnen. Het is aan de aanvrager om er in de praktijk voor te zorgen dat het ontwerp dat hij redigeert, daadwerkelijk voldoet aan de kwaliteitsvereisten van de wet die door de AVG, de Grondwet, het Handvest van de grondrechten en het EVRM, worden opgelegd.

bereiken. De auteur van een normatieve tekst moet daarom nagaan of er geen andere maatregelen zijn die minder ingrijpend zijn voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen, en waarmee het nagestreefde doel kan worden bereikt. De beoogde gegevensverwerking moet dus toelaten het nagestreefde doel te bereiken (criterium van doeltreffendheid), maar moet tevens de maatregel zijn die het minst ingrijpt in de rechten en vrijheden van de betrokkenen (criterium van noodzakelijkheid in strikte zin). Concreet betekent dit dat als het mogelijk is het beoogde doel te bereiken met een maatregel die minder ingrijpt in het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer of het recht op bescherming van persoonsgegevens, de oorspronkelijk beoogde gegevensverwerking niet ingevoerd mag worden.

5. Wanneer de noodzaak van de verwerking van persoonsgegevens vaststaat, moet de auteur van de normatieve tekst er zich nog van vergewissen dat de verwerking evenredig is (in strikte zin) met het beoogde doel, d.w.z. dat er een juist evenwicht moet worden gevonden tussen de verschillende belangen die op het spel staan en de rechten en vrijheden van de betrokkenen. Met andere woorden, er moet een evenwicht zijn tussen de inmenging in het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en op bescherming van persoonsgegevens, en het doel dat met die verwerking wordt beoogt en dat daadwerkelijk kan worden bereikt. De voordelen die voortvloeien uit de gegevensverwerking in kwestie moeten dus opwegen tegen de nadelen ervan voor de betrokkenen (criterium van evenredigheid in strikte zin).
6. De Autoriteit vestigt de aandacht van de auteurs van normatieve teksten op de verplichting ervoor te zorgen dat de verwerkingen van persoonsgegevens die door het ontwerp worden geregeld of in uitvoering daarvan zullen worden geregeld, werkelijk noodzakelijk zijn en evenredig met het nagestreefde doel.

B. Wat betreft de vereiste van voorspelbaarheid van de verwerking van persoonsgegevens

7. Verder herinnert de Autoriteit eraan dat elke verwerking van persoonsgegevens een rechtsgrond of een rechtmatigheidsgrond moet hebben, zoals bepaald in artikel 6, lid 1, van de AVG. Gegevensverwerkingen die bij een normatieve maatregel zijn ingevoerd, zijn bijna altijd gebaseerd op artikel 6, lid 1, punt c) of e), van de AVG².

²Artikel 6, lid 1, van de AVG: "De verwerking is alleen rechtmatig indien en voor zover aan ten minste een van de onderstaande voorwaarden is voldaan: (...)

c) de verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust; (...)

e) de verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen; (...)"

8. Krachtens artikel 22 van de Grondwet, artikel 8 van het EVRM en artikel 6, lid 3, van de AVG, moet voor dergelijke verwerkingen duidelijke en nauwkeurige regelgeving gelden, waarvan de toepassing voor de betrokkenen voorzienbaar moet zijn³. Met andere woorden, de regelgeving die de gegevensverwerking regelt of waarvan de toepassing een gegevensverwerking met zich meebrengt, moet voldoen aan de vereisten van voorspelbaarheid en nauwkeurigheid, zodat bij lezing ervan, de betrokkenen duidelijk kunnen begrijpen welke verwerkingen met hun gegevens zullen worden verricht en onder welke omstandigheden deze verwerkingen zijn toegestaan.
9. Dit betekent echter niet dat voor elke gegevensverwerking een *specifieke* norm moet gelden die uitdrukkelijk alle gegevensbeschermingskwesties in de betrokken context regelt. In bepaalde gevallen kan de voorspelbaarheid van een verwerking van persoonsgegevens die noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang immers worden gewaarborgd door de norm die deze taak toekent aan de verwerkingsverantwoordelijke, en de AVG (in voorkomend geval gelezen in combinatie met andere normen die eveneens van toepassing zijn).
10. De vraag rijst dan wanneer en in welke mate een *specifiek* normatief kader noodzakelijk is. Aangezien er geen absolute regel of mathematische formule is om met zekerheid te bepalen wanneer moet worden voorzien in een specifieke norm om een verwerking van persoonsgegevens te regelen die noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang, met het oog op de voorspelbaarheid ervan, geeft de Autoriteit hieronder richtsnoeren in dit verband.
11. Artikel 6, lid 2, van de AVG bepaalt: *"De lidstaten kunnen specifiekere bepalingen handhaven of invoeren ter aanpassing van de manier waarop de regels van deze verordening met betrekking tot de verwerking met het oog op de naleving van lid 1, punten c) en e), worden toegepast; hiertoe kunnen zij een nadere omschrijving geven van specifieke voorschriften voor de verwerking en andere maatregelen om een rechtmatige en behoorlijke verwerking te waarborgen, ook voor andere specifieke verwerkingssituaties als bedoeld in hoofdstuk IX."*
12. Overweging 10 van de AVG, die betrekking heeft op artikel 6, lid 2, van de AVG, bepaalt: *"In samenhang met de algemene en horizontale wetgeving inzake gegevensbescherming ter uitvoering van Richtlijn 95/46/EG beschikken de lidstaten over verscheidene sectorgebonden wetten op gebieden waar behoefte is aan meer specifieke bepalingen. Deze verordening biedt de lidstaten ook ruimte om eigen regels voor de toepassing vast te stellen, onder meer wat de verwerking van bijzondere persoonsgegevenscategorieën ("gevoelige gegevens") betreft. In zoverre staat deze verordening niet in de weg aan lidstatelijk recht waarin specifieke situaties op het gebied van gegevensverwerking nader worden omschreven, meer bepaald door nauwkeuriger*

³ Zie ook overweging 41 van de AVG.

te bepalen in welke gevallen verwerking van persoonsgegevens rechtmatig geschiedt".
(onderstreept door de Autoriteit)

13. Bovendien verwijst de AVG ook meermaals naar het nationale recht, hetzij om een specifiek kader voor bepaalde verwerkingen van persoonsgegevens te eisen, hetzij om het treffen van passende en specifieke maatregelen ter bescherming van de grondrechten en de belangen van de betrokkenen, op te leggen.⁴
14. De Autoriteit stelt met name drie situaties vast waarin een nationale norm de verwerking van persoonsgegevens specifiek moet regelen:
 - wanneer het niet voldoende is om te verwijzen naar de formulering van **de norm waarbij de publieke taak wordt toegekend** om de voorspelbaarheid van de verwerking te **waarborgen**, en wanneer moet worden **voorzien in specifieke waarborgen** om de rechten en vrijheden van de betrokkenen te beschermen;
 - wanneer het noodzakelijk is om een verplichte verwerking van persoonsgegevens in te stellen in de zin van artikel 6, lid 1, punt c), van de AVG. In dat verband wijst de Autoriteit erop dat de norm die de wettelijke verplichting oplegt, enerzijds het concrete doel moet preciseren waarvoor de verplichte gegevensverwerking moet worden uitgevoerd, en anderzijds duidelijk en nauwkeurig moet zijn, zodat de verwerkingsverantwoordelijke in principe geen beoordelingsmarge heeft met betrekking tot de manier waarop de verwerking van persoonsgegevens die nodig is om aan zijn wettelijke verplichting te voldoen, wordt uitgevoerd⁵.
 - wanneer de AVG of de WVG de vaststelling van een dergelijke specifieke norm voor de verwerking van persoonsgegevens oplegt, om bijvoorbeeld te voorzien in specifieke beschermingsmaatregelen voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen. Zo legt de AVG een dergelijke specifieke norm op in twee gevallen, namelijk (1) wanneer wordt overwogen de verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens in de zin van artikel 9 van de AVG (gegevens over raciale afkomst, gegevens over gezondheid, ...) of in de zin van artikel 10 van de AVG (gegevens betreffende veroordelingen, enz.) te regelen en wanneer in dit verband wordt overwogen te voorzien in passende en specifieke maatregelen om de grondrechten en de belangen van de betrokkenen te vrijwaren, of (2) wanneer in een wettelijke norm het recht van toegang van het publiek tot officiële documenten in overeenstemming moet worden gebracht met het recht op bescherming van persoonsgegevens (artikel 86 van de AVG).

⁴ Dat is bijvoorbeeld het geval voor verwerkingen betreffende bijzondere categorieën van persoonsgegevens in de zin van artikel 9 van de AVG (gegevens over ras, gegevens over de gezondheid,...) die nodig zijn voor de uitvoering van de verplichtingen van verwerkingsverantwoordelijken op het gebied van arbeidsrecht, of voor verwerkingen betreffende deze gegevens die nodig zijn om redenen van zwaarwegend algemeen belang.

⁵ Groep Artikel 29, *advies 06/2014 van over het begrip "gerechtvaardigd belang van de voor de verwerking verantwoordelijke" in artikel 7 van Richtlijn 95/46/EG*, blz. 22. De Autoriteit herinnert eraan dat, ondanks een dergelijk gebrek aan beoordelingsmarge, het hoe dan ook aan de verwerkingsverantwoordelijke is om ervoor te zorgen dat de betrokken verwerking in overeenstemming is met de verplichting in kwestie en met de AVG.

15. In deze context, ook al vormt elke verwerking van persoonsgegevens een inmenging in het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en op bescherming van persoonsgegevens, toch moet niet elke verwerking (en dus elke inmenging in het recht op privacy) noodzakelijkerwijs specifiek geregeld worden door een norm van nationaal recht (zoals bijvoorbeeld een specifiek hoofdstuk dat aan de verwerking van persoonsgegevens is gewijd).
16. Wat betreft gegevensverwerkingen die noodzakelijk zijn voor de vervulling van een taak van algemeen belang, merkt de Autoriteit op dat, voor zover de publieke taken (waarvoor de verwerking van persoonsgegevens nodig is) door de wetgever op zodanige wijze zijn omschreven en afgebakend dat de doeleinden van deze verwerkingen als welbepaald en uitdrukkelijk kunnen worden beschouwd, en afgezien van de specifieke omstandigheden beschreven in § 14, het niet systematisch nodig is om een *specifiek* kader voor *deze* gegevensverwerkingen te bieden. Onder deze voorwaarde kan de AVG immers in bepaalde gevallen volstaan om de genoemde gegevensverwerkingen te regelen, met name wanneer er geen specifiek risico voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen bestaat.
17. De Autoriteit verzoekt de auteur van de normatieve tekst derhalve om ervoor te zorgen dat zijn ontwerp voldoet aan de vereiste van voorspelbaarheid, zodat bij de lezing ervan, eventueel in combinatie met de lezing van het relevante normatieve kader, de betrokkenen duidelijk kunnen begrijpen welke verwerkingen met hun gegevens zullen worden uitgevoerd en onder welke omstandigheden deze verwerkingen zijn toegestaan.

Voor het Kenniscentrum,
(get.) Cédrine Morlière - Directeur

VOORONTWERP VAN DECREET
van 27 oktober 2023

Ontwerp van decreet over dierenwelzijn

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand;

Na beraadslaging,

DE VLAAMSE REGERING BESLUIT:

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. Dit decreet wordt aangehaald als: Vlaamse Codex Dierenwelzijn van (datum).

Art. 3. In dit decreet wordt verstaan onder:

- 1° algemene verordening gegevensbescherming: de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG;
- 2° bedwelming: iedere bewust gebruikte methode die een dier pijnloos in een staat van bewusteloosheid en gevoelloosheid brengt, met inbegrip van methodes die onmiddellijk de dood tot gevolg hebben;
- 3° departement: het Departement Omgeving;
- 4° dierenasiel: een inrichting die beschikt over de gepaste uitrusting om onderdak en nodige zorgen te verschaffen aan afgestane, verloren, achtergelaten, verwaarloosde, in beslag genomen of verbeurdverklaarde dieren;
- 5° dierenpension: een inrichting waar gedurende beperkte tijd en tegen vergoeding, onderdak en nodige zorgen worden verleend aan honden en katten die door hun eigenaar zijn toevertrouwd;
- 6° dierentuin: elke inrichting die voor het publiek toegankelijk is waar levende dieren van niet-gedomesticeerde soorten worden gehouden om te worden tentoongesteld, met inbegrip van dierenparken, safariparken, dolfinaria, aquaria en gespecialiseerde verzamelingen, evenwel met

- uitzondering van circussen, rondreizende tentoonstellingen en handelszaken voor dieren of andere inrichtingen die de Vlaamse Regering aanwijst;
- 7° dierproef: elke al dan niet invasieve handeling ten aanzien van een dier voor experimentele of andere wetenschappelijke doeleinden, waarvan het resultaat bekend of onbekend is, of voor onderwijskundige doeleinden, die bij het dier evenveel, of meer, pijn, lijden, angst of blijvende schade kan veroorzaken als het inbrengen van een naald volgens goed diergeneeskundig vakmanschap. Dit omvat iedere handeling waarvan het doel of het mogelijke gevolg de geboorte of het uit het ei breken van een dier is, dan wel het in een dergelijke toestand brengen en houden van een genetisch gemodificeerde dierenvariëteit, maar omvat niet het doden van dieren met als enig doel het gebruik van hun organen of weefsels;
- 8° doden: iedere bewust gebruikte methode die resulteert in de dood van een dier;
- 9° dwangvoeding: het onder dwang toedienen van voeder of drinken;
- 10° fokker: elke natuurlijke persoon of elke rechtspersoon die dieren fokt, die de Vlaamse Regering bepaalt, om hen te gebruiken in proeven of hun weefsels of organen voor wetenschappelijke doeleinden te gebruiken, of die hoofdzakelijk voor die doeleinden andere dieren fokt, al dan niet met winstoogmerk;
- 11° gebruiker: elke natuurlijke persoon of elke rechtspersoon die, al dan niet met winstoogmerk, dieren in dierproeven gebruikt;
- 12° handelszaak voor dieren: inrichting, met uitzondering van het landbouwbedrijf, al dan niet toegankelijk voor het publiek, waar dieren worden gehouden met het doel om ze te verhandelen;
- 13° hondenkwekerij: een inrichting waarin teven voor de kweek worden gehouden en honden worden verhandeld uit eigen nesten of nesten van andere kwekerijen, die voldoet aan de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan;
- 14° inrichting: elke installatie, elk gebouw, elke groep van gebouwen of elk ander pand, met inbegrip van ruimten die niet volledig zijn afgeperkt of overdekt, en ook verplaatsbare voorzieningen;
- 15° interventiehond: een hond die getraind is of getraind wordt om te worden ingezet door het leger, de politie, de operationele diensten van de civiele veiligheid, of ondernemingen of diensten die vergund zijn met toepassing van de wet van 2 oktober 2017 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid;
- 16° kattenkwekerij: een inrichting waarin kattinnen voor de kweek worden gehouden en katten worden verhandeld uit eigen nesten of nesten van andere kwekerijen, die voldoet aan de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan;
- 17° landcommissie: een landcommissie als vermeld in artikel 2.2.1 van het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting;
- 18° leverancier: elke natuurlijke persoon of elke rechtspersoon die geen fokker is en die dieren levert voor gebruik in proeven of voor het gebruik van hun weefsels of organen voor wetenschappelijke doeleinden, al dan niet met winstoogmerk;
- 19° markt: voor het publiek toegankelijke plaats waar verzamelingen van dieren worden gehouden met het doel ze te verhandelen;

- 20° opleidingscentrum voor interventiehonden: een inrichting waar honden worden opgeleid tot interventiehonden met het doel ze als interventiehond te verhandelen;
- 21° opvangcentrum voor uitheemse wilde dieren in nood: gespecialiseerd opvangcentrum voor verloren, achtergelaten, verwaarloosde of in beslag genomen wilde uitheemse dieren in nood, die er in regel permanent verblijven en permanente verzorging krijgen, en dat ook toegankelijk is voor bezoekers;
- 22° pelsdier: een dier dat is gehouden met als hoofddoel om het te doden om de pels te verkrijgen;
- 23° proefdier:
- a) de levende koppotigen die worden gebruikt of bestemd zijn om te worden gebruikt in dierproeven, of die specifiek worden gehouden opdat hun organen of weefsels voor wetenschappelijke doeleinden kunnen worden gebruikt;
 - b) de levende niet-menselijke gewervelden die worden gebruikt of bestemd zijn om te worden gebruikt in dierproeven, of die specifiek worden gehouden opdat hun organen of weefsels voor wetenschappelijke doeleinden kunnen worden gebruikt, met inbegrip van hun zich zelfstandig voedende larvale vormen, en ook foetale vormen van zoogdieren met ingang van het laatste derde deel van hun normale ontwikkeling;
 - c) dieren die in dierproeven gebruikt worden en die zich in een vroeger ontwikkelingsstadium bevinden dan een ontwikkelingsstadium als vermeld in punt b), als die dieren voorbij dat ontwikkelingsstadium in leven moeten blijven en door de uitgevoerde dierproeven gevaar lopen om na het bereiken van dat stadium pijn, lijden, angst of blijvende schade te ondervinden;
- 24° proefleider: elke persoon die de leiding heeft over een dierproef;
- 25° project: elk werkprogramma met een welomschreven wetenschappelijk doel dat een of meer dierproeven omvat;
- 26° slachten: het doden van dieren die bestemd zijn voor menselijke consumptie;
- 27° tentoonstelling: een verzameling van dieren die gehouden wordt met het doel de eigenschappen van de dieren te laten beoordelen en vergelijken of ze voor educatieve doelen voor te stellen en waarvan het hoofddoel niet van handelsaard is;
- 28° verantwoordelijke: de natuurlijke persoon, eigenaar of houder van een dier, die er gewoonlijk een onmiddellijk beheer of toezicht op uitoefent;
- 29° verhandelen:
- a) in de handel brengen;
 - b) te koop aanbieden;
 - c) ruilen;
 - d) verkopen;
 - e) ten kosteloze of bezwarende titel afstaan;
 - f) houden, verwerven, vervoeren of tentoonstellen met het oog op de verkoop;
- 30° wedstrijd: een evenement waarbij dieren in een competitief verband beoordeeld en gerangschikt worden op basis van uiterlijke kenmerken, gedrag, kracht, snelheid en/of behendigheid.

Art. 4. Een dier is een levend wezen met gevoel, specifieke behoeften en intrinsieke waarde.

Art. 5. Dit decreet beoogt het dierenwelzijn te waarborgen en te versterken, rekening houdend met de fysiologische en ethologische behoeften van het dier. Het voorziet hiertoe ook in een controle- en handhavingsbeleid dat een onlosmakelijk geheel vormt met de beleidsondersteuning en beleidsuitvoering.

Het dierenwelzijnsbeleid streeft een hoog dierenwelzijnsniveau na. Het berust op het standstill-beginsel. Onder het voormelde beginsel wordt verstaan dat het bestaande beschermingsniveau voor dieren niet mag afnemen.

Art. 6. Niemand mag, uitgezonderd bij overmacht, handelingen plegen die niet door dit decreet zijn bepaald of nalaten handelingen te stellen, als dat redelijkerwijze mogelijk is, waardoor een dier zonder noodzaak omkomt of zonder noodzaak zijn welzijn op een andere manier op fysiologisch en/of ethologisch vlak wordt geschaad.

Art. 7. Dit decreet is van toepassing op de gewervelde dieren.

In de volgende gevallen is dit decreet van toepassing op ongewervelde dieren:

- 1° als dit decreet het uitdrukkelijk bepaalt;
- 2° als de Vlaamse Regering op basis van een evaluatie bepaalt op welke ongewervelde dieren het van toepassing is en welke maatregelen er op van toepassing zijn.

Hoofdstuk 2. Het houden van dieren

Afdeling 1. Algemene beginselen

Onderafdeling 1. Dieren die gehouden mogen worden

Art. 8. §1. Het is verboden dieren te houden die niet behoren tot de soorten of de categorieën op een lijst die de Vlaamse Regering vaststelt. De voormelde lijst doet geen afbreuk aan de regelgeving over de bescherming van bedreigde diersoorten en de wetgeving over invasieve exoten.

§2. In afwijking van paragraaf 1 kunnen dieren van andere soorten of categorieën dan de dieren op de lijst, vermeld in paragraaf 1, worden gehouden door de volgende actoren:

- 1° in dierentuinen;
- 2° door laboratoria;
- 3° door particulieren die aan een van de volgende voorwaarden voldoen:
 - a) de particulieren kunnen bewijzen dat de dieren zijn gehouden voor de datum van de inwerkingtreding van het besluit waarin de lijst, vermeld in paragraaf 1, wordt vastgesteld. Dat bewijs hoeft niet te worden voorgelegd voor de nakomelingen van de voormelde dieren, op voorwaarde dat ze zich bij de eerste eigenaar bevinden;

- b) de particulieren zijn erkend door de Vlaamse Regering, op advies van de Vlaamse Dierentuinencommissie, vermeld in artikel 17, §2, derde lid;
- 4° door dierenartsen, als het dieren van derden betreft die tijdelijk gehouden worden voor diergeneeskundige verzorging;
- 5° door dierenasielen, als het een verblijf betreft van dieren die in beslag zijn genomen, waarvan afstand is gedaan of die zijn aangetroffen zonder dat vastgesteld kon worden wie de houder ervan is;
- 6° de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood;
- 7° door handelszaken voor dieren, als vooraf een schriftelijke overeenkomst met natuurlijke personen of rechtspersonen als vermeld in punt 1°, 2° en 3°, b), of natuurlijke personen of rechtspersonen die zijn gevestigd buiten het grondgebied van het Vlaamse Gewest, is gesloten en als de voormelde handelszaken de dieren alleen houden voor de tijd die nodig is om ze over te dragen aan de voormelde natuurlijke personen of rechtspersonen.

De Vlaamse Regering bepaalt de procedure voor de toepassing van de voorwaarden, vermeld in eerste lid, 3°, a) en b). De Vlaamse Regering bepaalt ook het tarief en de regels voor de betaling van de retributie voor het aanvragen van de erkenning, vermeld in het eerste lid, 3°, b). De Vlaamse Regering kan ook voorwaarden vaststellen voor de particulieren, vermeld in het eerste lid, 3°, over het houden en het identificeren van de dieren in kwestie en kan ook het aantal dieren dat gehouden mag worden, beperken.

§3. Met behoud van de toepassing van de afwijkingen, vermeld in paragraaf 2, kan de Vlaamse Regering het houden van soorten of categorieën die niet voorkomen op de lijst, vermeld in paragraaf 1, verbieden aan sommige van de natuurlijke personen of de rechtspersonen, vermeld in paragraaf 2, als wordt vastgesteld dat die natuurlijke personen of de rechtspersonen het welzijn van dieren van de voormelde soorten of categorieën niet kunnen waarborgen.

§4. Het is verboden dieren te houden als er een gerechtelijk verbod of beperking tot het houden van dieren van toepassing is die is opgelegd op grond van artikel 67, 2° en 3°.

Art. 9. §1. Met behoud van de toepassing van de regelgeving over het natuurbescherming en de landbouw, vermeld in artikel 6, §1, III, en V, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, is het verboden om dieren te houden die in het wild werden gevangen.

§2. Het verbod, vermeld in paragraaf 1, is niet van toepassing op de volgende handelingen en inrichtingen binnen het bevoegdheidsdomein van het dierenwelzijn:

- 1° dierenasielen;
- 2° dierentuinen;
- 3° laboratoria;
- 4° de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood;
- 5° de opvangcentra, vermeld in artikel 1, 13°, van het Soortenbesluit van 15 mei 2009;

- 6° de handelingen die zijn uitgevoerd met toepassing van artikel 14 van dit decreet;
- 7° het houden van dieren die in het wild zijn gevangen, waarvoor een dierenarts heeft vastgesteld dat ze om redenen van dierenwelzijn niet meer vrijgelaten kunnen worden in de natuur;
- 8° het houden van dieren die in het wild zijn gevangen, waarvoor de houder kan aantonen dat die die dieren al hield vóór 1 januari 2024.

De lijst van handelingen en inrichtingen, vermeld in het eerste lid, kan door de Vlaamse Regering uitgebreid worden.

Onderafdeling 2. Voorwaarden voor het houden van dieren

Art. 10. §1. Ieder persoon die een dier houdt, verzorgt of te verzorgen heeft, neemt de nodige maatregelen om het dier te voorzien van aangepaste voeding, verzorging, huisvesting en beschutting die in overeenstemming zijn met zijn aard, zijn fysiologische en ethologische behoeften, zijn gezondheidstoestand en zijn graad van ontwikkeling, aanpassing of domesticatie.

§2. Elk dier beschikt over voldoende ruimte en bewegingsvrijheid, in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften.

Een dier wordt niet constant vastgemaakt of opgesloten.

Als een dier in afwijking van het tweede lid wel gewoonlijk of constant wordt vastgemaakt of opgesloten, krijgt het voldoende ruimte en bewegingsvrijheid, in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften. In geen geval wordt de bewegingsvrijheid van het dier zodanig beperkt dat het aan vermijdbare pijnen, lijden of letsels wordt blootgesteld.

§3. Ieder persoon die een dier houdt, verzorgt of te verzorgen heeft, zorgt ervoor dat de dieren die buiten gehouden worden over natuurlijke of kunstmatige beschutting beschikken.

De Vlaamse Regering kan de modaliteiten hiervan bepalen en kan in uitzonderingen hierop voorzien.

§4. Paardachtigen die buiten worden gehouden en die niet kunnen worden opgesteld, beschikken over een natuurlijke beschutting of een schuilhok.

§5. De verlichting, de temperatuur, de luchtvochtigheidsgraad, de verluchting, de luchtcirculatie en de overige milieuvoorwaarden van het verblijf van het dier stemmen overeen met de fysiologische en ethologische behoeften van het dier.

§6. Ter uitvoering van dit artikel, en onder voorbehoud van de bepalingen van hoofdstuk 9 kan de Vlaamse Regering voor de verschillende soorten en categorieën van dieren nadere regels vaststellen.

Art. 11. Niemand mag een hond of een kat een halsband die elektrische prikkels toedient, aandoen of dergelijke halsbanden verhandelen.

Elektrische halsbanden die alleen gekoppeld zijn aan een onzichtbare omheining, vormen een uitzondering op het verbod, vermeld in het eerste lid.

Art. 12. Dwangvoeding is verboden, behalve om medische redenen of voor dierproeven die worden uitgevoerd conform hoofdstuk 9.

Dieren houden voor de productie van foie gras door middel van eender welke invasieve methode die ertoe leidt dat hypertrofie van de vetcellen in de lever opzettelijk veroorzaakt wordt, is verboden.

Art. 13. Aan een dier wordt geen stof toegediend die een negatieve invloed heeft op de gezondheid of het welzijn van het dier, tenzij dat gebeurt om medische redenen of voor dierproeven conform hoofdstuk 9.

Onderafdeling 3. Identificatie en registratie van honden en katten

Art. 14. De Vlaamse Regering treft maatregelen om honden en katten te identificeren en te registreren, en om overpopulatie van die diersoorten te vermijden.

De Vlaamse Regering bepaalt het tarief van de retributies voor de identificatie en registratie van honden en katten, vermeld in het eerste lid, die ten laste komen van de verantwoordelijke van het dier. De retributie voor de initiële registratie bij honden wordt verhoogd met een bijdrage van vier euro, die ook ten laste komt van de verantwoordelijke van het dier. De Vlaamse Regering bepaalt de wijze waarop de retributies en de bijdrage geïnd worden.

Onderafdeling 4. Zwerfende, verloren en achtergelaten dieren

Art. 15. §1. Niemand mag een dier achterlaten met de bedoeling zich ervan te ontdoen.

§2. Elke persoon die een zwerfend, verloren of achtergelaten dier opvangt, vertrouwt dat dier binnen de vier dagen toe aan naar gelang het geval:

- 1° het gemeentebestuur van de plaats waar de persoon het dier heeft opgevangen of dat van zijn woonplaats;
- 2° een dierenasiel aangewezen door het gemeentebestuur, vermeld in punt 1°.

In het geval, vermeld in het eerste lid, 1°, vertrouwt het gemeentebestuur het dier onmiddellijk en naargelang van het geval, toe aan een dierenasiel, een dierentuin of aan een persoon die het een behoorlijke verzorging en huisvesting verzekert.

§3. Het gemeentebestuur of, in het geval, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, 2°, het dierenasiel, neemt onmiddellijk de nodige stappen om de eigenaar van het dier terug te vinden en om die onmiddellijk te verwittigen.

§4. Het dier dat is toevertrouwd aan een dierenasiel of dierentuin, wordt ten minste vijftien dagen na de aankomst van het dier ter beschikking van de eigenaar gehouden.

Als het dier door het gemeentebestuur met toepassing van paragraaf 2, tweede lid, toevertrouwd wordt aan een persoon, verbindt die persoon zich ertoe om het vijfenveertig dagen ter beschikking te houden van zijn eigenaar. De voormelde termijn begint te lopen vanaf het ogenblik dat het dier aan het gemeentebestuur is toevertrouwd.

De termijn, vermeld in het tweede lid, bedraagt vijftien dagen als het gaat om een hond of kat.

Nadat de termijnen, vermeld in deze paragraaf, zijn verstreken, wordt het dierenasiel, de dierentuin of de persoon waaraan het dier wordt toevertrouwd, er van rechtswege eigenaar van.

§5. De termijnen, vermeld in paragraaf 4, hoeven niet in acht te worden genomen als een dierenarts oordeelt dat het dier moet worden gedood. In het voormelde geval worden de identificatiegegevens van het dier en de reden van euthanasie bijgehouden voor de eigenaar van het dier.

§6. Als het dier niet kan worden toevertrouwd conform paragraaf 2, tweede lid, kan de burgemeester beslissen om het te laten doden.

§7. De eigenaar van een zwervend, verloren of achtergelaten dier heeft geen recht op vergoeding. De voormelde eigenaar is een vergoeding verschuldigd voor de opname, opvang en verzorging, ongeacht of die het dier al of niet terugeist. De kosten worden teruggevorderd door het dierenasiel, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, 2°. Als het dier door de gemeente is geplaatst bij een persoon, in een dierentuin of een ander dierenasiel dan het dierenasiel, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, 2°, worden de kosten voor hun rekening teruggevorderd door het gemeentebestuur.

Onderafdeling 5. Het kweken van honden en katten

Art. 16. §1. Bij de selectie van kweekdieren bij honden en katten wordt rekening gehouden met hun anatomische, fysiologische en gedragskenmerken, zodat het welzijn, met inbegrip van de gezondheid, van het ouderdier en de nakomelingen niet in het gedrang komen door het kweken.

Het is verboden te kweken met kweekdieren bij honden en katten die een erfelijke aandoening vertonen die niet kan worden verholpen via oordeelkundige paringscombinaties tussen kweekdieren binnen de raspopulatie, en die de Vlaamse Regering bepaalt.

§2. De Vlaamse Regering kan het kweken van honden en katten organiseren om erfelijke aandoeningen terug te dringen en de genetische diversiteit te bevorderen.

De Vlaamse Regering kan voorwaarden vaststellen om:

- 1° registers of databanken bij te houden;
- 2° onderzoeken van de genetische aanleg voor een bepaald kenmerk of van erfelijke aandoeningen uit te voeren;
- 3° afstammingscertificaten op te maken en uit te reiken;

- 4° de voorwaarden tot erkenning van de verenigingen die betrokken zijn bij de fokkerij en de procedure voor die erkenning vast te stellen;
- 5° kweekdieren in te schrijven in registers of databanken;
- 6° kweekdieren toe te laten tot de voortplanting.

Afdeling 2. Dieren die worden gehouden door professionelen

Art. 17. §1. De uitbating van hondenkwekerijen, kattenkwekerijen, dierenasielen, dierenpensions, handelszaken voor dieren en dierentuinen is onderworpen aan een voorafgaande erkenning van de Vlaamse Regering.

De naam, de gemeente en het erkenningsnummer van de inrichting die conform het eerste lid wordt erkend, worden openbaar gemaakt.

§2. De Vlaamse Regering stelt, afhankelijk van de aard van de inrichting, van de gehouden diersoorten en van het aantal gehouden dieren, de voorwaarden vast voor de erkenning van de inrichtingen, vermeld in paragraaf 1. De voormelde voorwaarden kunnen betrekking hebben op de volgende elementen:

- 1° de bouw en de uitrusting;
- 2° de hygiëne, de veiligheid en de identificatie van de dieren;
- 3° het kweken van dieren;
- 4° het aantal dieren dat maximaal kan gehouden worden;
- 5° de diergeneeskundige controle en de begeleiding;
- 6° de voorschriften van hoofdstuk 3.

De Vlaamse Regering kan voor de erkenning van dierenasielen ook voorwaarden vaststellen die betrekking hebben op de opvolging van dieren in het asiel en op de adoptie.

De Vlaamse Regering kan voor de erkenning van dierentuinen de voorwaarden, vermeld in het eerste lid, vaststellen op advies van een comité van deskundigen die ze opgericht, hierna de Vlaamse Dierentuinencommissie te noemen.

De Vlaamse Regering kan bekwaamheidsvoorwaarden opleggen voor personen die dieren houden en verzorgen in de inrichtingen, vermeld in paragraaf 1.

§3. De Vlaamse Regering bepaalt het bedrag van de retributie voor het aanvragen van de erkenning die de kosten van de behandeling van de erkenningsaanvraag dekt, en kan de dierenasielen vrijstellen van de betaling van de voormelde retributie.

§4. De Vlaamse Regering kan de erkenning, vermeld in paragraaf 1, uitbreiden naar andere inrichtingen en ze kan de erkenningsvoorwaarden daarvoor vastleggen.

De Vlaamse Regering kan, voor inrichtingen met een beperkte capaciteit, de voorafgaande erkenning vervangen door een voorafgaande registratie. De bepalingen van dit artikel en de bepalingen die zijn genomen ter uitvoering van

paragraaf 2, zijn ook van toepassing op de voormelde inrichtingen, tenzij anders bepaald door de Vlaamse Regering.

§5. De Vlaamse Regering kan de erkenning van een inrichting intrekken. De voormelde intrekking heeft voor de eigenaar of de houder die de betrokken inrichting beheert en er een direct toezicht uitoefent op de dieren de volgende gevolgen:

- 1° gedurende een bepaalde of onbepaalde tijd of definitief kan de voormelde eigenaar of houder geen nieuwe erkenning aanvragen;
- 2° de voormelde eigenaar of houder kan gedurende de periode, vermeld in punt 1°, geen inrichting als vermeld in paragraaf 1, beheren noch er een direct toezicht uitoefenen op de dieren.

§6. Het is verboden een inrichting als vermeld in paragraaf 1, uit te baten als er een gerechtelijke sluiting van toepassing is die is opgelegd op grond van artikel 67, 1°.

Art. 18. In dit artikel wordt verstaan onder gastgezin: een natuurlijke persoon met wie een dierenasiel een overeenkomst heeft gesloten, die onderdeel is van dat dierenasiel en die een beperkt aantal dieren voor een beperkte tijd opvangt op een andere plaats dan in het dierenasiel zelf.

Dierenasielen kunnen een overeenkomst sluiten met gastgezinnen voor de tijdelijke opvang van een beperkt aantal dieren. Om controle van het welzijn van de betrokken dieren mogelijk te maken, registreren dierenasielen de gastgezinnen.

De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden om gastgezinnen door dierenasielen in te zetten en om die gastgezinnen te registreren.

Art. 19. Binnen de perken van de begrotingskredieten kan de Vlaamse Regering subsidies verlenen aan de dierenasielen die zijn erkend als vermeld in artikel 17, §1.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels.

Art. 20. Het opstarten of exploiteren van houderijen waar pelsdieren worden gehouden, is verboden.

Art. 21. Het houden van walvisachtigen in gevangenschap is verboden.

In afwijking van het eerste lid, kunnen walvisachtigen in gevangenschap gehouden worden:

1° tijdelijk, door gespecialiseerde opvangcentra voor gekwetste en zieke in het wild levende walvisachtigen met het oog op hun rehabilitatie en vrijlating in de natuur;

2° door de huidige exploitant van het enige reeds bestaande dolfinarium, voor zover de dieren gehouden worden op de locatie waar het dolfinarium is gevestigd op het moment van inwerkingtreding van dit artikel. Deze kan haar activiteiten op de bestaande locatie enkel verderzetten mits naleving van de bijkomende door de Vlaamse Regering tegen uiterlijk 1 juli 2024 vast te stellen voorwaarden. De

herlocalisatie in Vlaanderen is niet toegelaten. Tevens geldt er een kweekverbod en een invoerverbod behoudens het aantal individuen is gedaald tot 6.

De afwijking, vermeld in het tweede lid, punt 2°, geldt tot op het moment dat de Vlaamse Regering op advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn vaststelt dat voor de betrokken dieren een alternatieve huisvesting mogelijk is met garanties op een sterk verbeterd dierenwelzijn. Dat advies volgt op een evaluatie van de afwijking die 10-jaarlijks plaatsvindt. De eerste evaluatie vindt plaats na afloop van de termijn van 10 jaar te rekenen vanaf 1 januari 2027.

Art. 22. Kippen in legkippenhouderijen of opfokbedrijven worden niet ondergebracht in kooisystemen. De Vlaamse Regering kan de modaliteiten hiervan bepalen en kan in flankerende maatregelen voorzien.

In afwijking van het eerste lid geldt het verbod, vermeld in het eerste lid, niet voor dieren die om medische redenen afgezonderd moeten worden.

Art. 23. Binnen het kader van de steunregelingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en binnen de grenzen van de jaarlijks toegekende begrotingskredieten kan de Vlaamse Regering subsidies toekennen om de toepassing van landbouwactiviteiten en primaire verwerking die een positieve bijdrage leveren aan het dierenwelzijn, te bevorderen.

Voor de subsidies, vermeld in het eerste lid, kan de Vlaamse Regering nadere regels bepalen voor de volgende elementen:

- 1° de aard, de inhoud, de toepassing en de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de subsidies waaronder de deelname door de veehouder aan een door de minister erkende kwaliteitsregeling;
- 2° de aanvraagprocedure;
- 3° de controle op de naleving van de voorwaarden voor de subsidies.

Afdeling 3. Het gebruik van dieren

Art. 24. Het is verboden:

- 1° dierengevechten of schietoefeningen op dieren te organiseren, er met de eigen dieren of als toeschouwer aan deel te nemen, er op welke wijze dan ook medewerking aan te verlenen, met inbegrip van de gerichte kweek, of over de uitslag ervan weddenschappen in te richten of aan die weddenschappen deel te nemen;
- 2° een dier te gebruiken voor africhting, enscenering, reclame of vergelijkbare doeleinden als dat gebruik leidt tot vermijdbare pijn, lijden of letsel of het dier op andere wijze op fysiologisch en/of ethologisch vlak schaadt;
- 3° seksuele handelingen te stellen met dieren;
- 4° de aanvalsdrijf van een dier op te drijven, door het op te hitsen tegen een ander dier;
- 5° een dier arbeid te laten verrichten die zijn natuurlijke krachten te boven gaat;
- 6° aan een dier stoffen die de Vlaamse Regering bepaalt, toe te dienen of te doen toedienen met het doel om zijn prestaties te beïnvloeden of het opsporen van dergelijke stoffen te verhinderen;

- 7° dieren te verven of op een andere manier kunstmatig te kleuren of dergelijke dieren te houden of te verhandelen;
- 8° een straatpaardenkoers of een oefenmoment ter voorbereiding van een dergelijke koers te organiseren of eraan deel te nemen. De voormelde koers wordt volledig of gedeeltelijk gelopen op de openbare weg, waarvan de bestrating bestaat uit asfalt, beton, straatkeien of klinkers, of een ander hard materiaal;
- 9° paardachtigen te gebruiken in een paardencarrousel.

In het eerste lid, 10°, wordt verstaan onder paardencarrousel: een installatie die bestemd is voor vermaak of ontspanning, die wordt gebruikt op kermissen en aanverwante evenementen, en die bestaat uit een mobiele piste waar paardachtigen bereden worden door het publiek of als trekkracht worden gebruikt en op monotone wijze ronddraaien op een beperkte oppervlakte.

Art. 25. De Vlaamse Regering kan maatregelen voorschrijven om het welzijn te verzekeren van dieren die worden gebruikt voor tentoonstellingen, demonstraties, africhting, enscenering, reclame, wedstrijden en voorafgaande trainingen, kermissen en bij andere gelegenheden tot vermaak van het publiek.

Voor de activiteiten, vermeld in het eerste lid, kan de Vlaamse Regering het volgende bepalen:

- 1° de bekwaamheidsvoorwaarden voor de personen die de dieren houden, verzorgen en gebruiken;
- 2° de voorwaarden voor de organisatie van de activiteit;
- 3° de wijze waarop de organisatoren van wedstrijden en de door hen aangestelden met de personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°, samenwerken om de controle van die wedstrijden te organiseren, in het bijzonder voor de controle van:
 - a) de maatregelen, vermeld in het eerste lid;
 - b) het gebruik van de stoffen, vermeld in artikel 24, eerste lid, 6°.

Art. 26. §1. In afwijking van artikel 8 zijn het houden en het gebruik van dieren in circussen en rondreizende tentoonstellingen verboden.

§2. De Vlaamse Regering stelt de lijst vast van gedomesticeerde dieren die, in afwijking van paragraaf 1, gehouden en gebruikt kunnen worden in circussen en rondreizende tentoonstellingen.

De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden die nageleefd moeten worden voor het welzijn van de dieren, vermeld in het eerste lid. De voormelde voorwaarden hebben betrekking op al de volgende elementen:

- 1° de identificatie van de dieren en hun eigenaar;
- 2° de diergeneeskundige begeleiding;
- 3° de verzorging;
- 4° de huisvesting;
- 5° het vervoer;
- 6° de vaccinatiestatus van de dieren;
- 7° de omgang met de dieren;
- 8° het aantal personeelsleden en de bekwaamheid van het personeel;
- 9° de standplaatsen.

Hoofdstuk 3. De handel in dieren

Art. 27. Dieren worden niet verhandeld op de openbare weg of op markten.

In afwijking op het eerste lid, geldt de volgende limitatieve lijst van uitzonderingen:

- 1° jaarmarkten;
- 2° beurzen;
- 3° tentoonstellingen;
- 4° markten die ten hoogste acht keer per jaar worden georganiseerd.

Voor honden en katten geldt de uitzondering, vermeld in het tweede lid, niet.

Art. 28. In de winkelruimte of aanhorigheden van de handelszaken voor dieren worden geen katten of honden gehouden of tentoongesteld met het oog op de verhandeling ervan.

Art. 29. Ongeacht de drager wordt geen publiciteit, met inbegrip van advertenties, gemaakt om diersoorten te verhandelen die niet voorkomen op de lijst die is opgesteld met toepassing van artikel 8, §1.

Het verbod, vermeld in het eerste lid, is ook van toepassing voor honden en katten, tenzij het gaat om advertenties in vaktechnische publicaties of als de publiciteit wordt gemaakt door personen die een erkende inrichting bezitten als vermeld in artikel 17. De Vlaamse Regering kan de voormelde publiciteit aan bijkomende voorwaarden onderwerpen.

De Vlaamse Regering kan de publiciteit met het oog op het verhandelen van andere diersoorten dan de diersoorten, vermeld in het eerste lid, verbieden of aan voorwaarden onderwerpen.

Art. 30. Het is verboden:

- 1° een korting onder gelijk welke vorm aan te bieden of toe te kennen bij de verhandeling van een dier;
- 2° een dier te koop aan te bieden in de vorm van een gezamenlijk aanbod als vermeld in artikel VI.80 en VI.81 van het Wetboek van economisch recht;
- 3° dieren als prijs, beloning of gift uit te loven of uit te reiken bij aankopen, wedstrijden, verlotingen, weddenschappen of andere vergelijkbare evenementen;
- 4° een kredietovereenkomst te sluiten als vermeld in boek VII, titel 4, van het Wetboek van economisch recht met het oog op de aankoop van een gezelschapsdier;
- 5° dieren ten kosteloze of bezwarende titel af te staan aan personen van minder dan 18 jaar oud of daarmee gelijkgesteld zonder de uitdrukkelijke toestemming van de personen die over hen het ouderlijk gezag of de voogdij uitoefenen.

De Vlaamse Regering kan voor feesten, jaarmarkten, wedstrijden en andere manifestaties met een professioneel of geassimileerd karakter afwijkingen

verlenen op het verbod, vermeld in het eerste lid, 3°, volgens de voorwaarden die ze bepaalt.

Art. 31. De Vlaamse Regering kan voorwaarden opleggen aan de verhandeling van dieren met het doel hen te beschermen en hun welzijn te verzekeren.

De voorwaarden, vermeld in het eerste lid, hebben betrekking op de volgende elementen:

- 1° de leeftijd;
- 2° de identificatie en de herkomst van de te koop aangeboden dieren;
- 3° de informatie aan de koper;
- 4° de waarborgen aan de koper en de getuigschriften in verband daarmee;
- 5° de ziektepreventie;
- 6° de verpakking;
- 7° de aanbidding;
- 8° de tentoonstelling voor de verhandeling.

Art. 32. De Vlaamse Regering legt voorwaarden op aan personen en verenigingen die dieren die voor adoptie zijn bestemd, aanvoeren vanuit het buitenland.

De voorwaarden, vermeld in het eerste lid, hebben tot doel het welzijn van de dieren te garanderen en hebben betrekking op de volgende elementen:

- 1° de registratie van de personen en verenigingen, vermeld in het eerste lid, en de procedure hiervan;
- 2° de herkomst, de leeftijd, de sterilisatie, de ziektepreventie, het gedrag en de identificatie van de dieren;
- 3° de informatie aan de adoptanten;
- 4° het vervoer;
- 5° de adoptieprocedure.

Hoofdstuk 4. Vervoer van dieren

Art. 33. §1. De Vlaamse Regering kan, al naargelang van de soorten of groepen van dieren, hun fysieke toestand, de aard van de vervoermiddelen en de containers, de aard, de duur en de omstandigheden van het vervoer, voorwaarden vaststellen over de volgende elementen:

- 1° de vervoermiddelen of delen ervan en de containers;
- 2° het laden en de onderbrenging van dieren in vervoermiddelen en containers, en het lossen van dieren;
- 3° de begeleiding en de verzorging van de dieren tijdens het vervoer;
- 4° het vervoer, daarin begrepen de duur, de afstand, de temperatuur en de omstandigheden;
- 5° de documenten die moeten worden bijgehouden;
- 6° de bekwaamheid van bestuurders en verzorgers en van het personeel dat in verzamelcentra, controleposten of bij vervoerders omgaat met dieren, het organiseren van een opleiding voor die personen en de lesgevers die die opleiding mogen verstrekken;
- 7° het organiseren van examens over de vereiste vakbekwaamheid van bestuurders en verzorgers;

- 8° het uitreiken, schorsen en intrekken van het getuigschrift van vakbekwaamheid voor bestuurders en verzorgers.

De Vlaamse Regering bepaalt het tarief van de retributie voor deelname aan de examens, vermeld in het eerste lid, 7°. De voormelde retributie wordt geïnd door en is bestemd voor de onafhankelijke erkende instellingen die de voormelde examens organiseren.

§2. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels voor het certificaat van goedkeuring van het wegvervoermiddel, vermeld in artikel 18 van de verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van verordening (EG) nr. 1255/97. De Vlaamse Regering bepaalt het tarief en de regels om een retributie te betalen om een certificaat van goedkeuring te verkrijgen.

§3. De Vlaamse Regering bepaalt de procedure om de vergunning voor vervoerders, vermeld in artikel 10 en 11 van de verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van verordening (EG) nr. 1255/97, aan te vragen, uit te reiken, te schorsen of in te trekken. De Vlaamse Regering bepaalt het tarief en de regels om een retributie te betalen om de voormelde vergunning te verkrijgen.

§4. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen om in bijzondere gevallen ontheffingen of vrijstellingen te verlenen van de voorwaarden, vermeld in paragraaf 1, en aan die ontheffingen of vrijstellingen verplichtingen of beperkingen te verbinden, als die ontheffingen of vrijstellingen niet ingaan tegen de bepalingen van verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van verordening (EG) nr. 1255/97.

Art. 34. Een dier wordt niet per post of pakketdienst verzonden of wordt niet besteld voor verzending per post of pakketdienst, behoudens de uitzonderingen, vermeld in de Wereldpostconventie, gedaan te Doha op 11 oktober 2012.

Hoofdstuk 5. Invoer en doorvoer van dieren

Art. 35. §1. De Vlaamse Regering kan voorwaarden voor de in- en doorvoer van dieren bepalen.

De voorwaarden, vermeld in het eerste lid, kunnen betrekking hebben op de volgende elementen:

- 1° de diersoorten;
- 2° het aantal dieren;
- 3° de uitreikingsvoorwaarden voor de vergunningen;
- 4° de controle aan de grenzen;
- 5° de maatregelen die op het ogenblik van de aankomst worden genomen met het oog op de afhaling;

- 6° de verzorging en tijdelijke onderbrenging gelet op de fysieke toestand van de dieren;
- 7° de vergoedingen hiervoor verschuldigd door de door de Vlaamse Regering aangewezen personen.

§2. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen om in bijzondere gevallen afwijkingen of ontheffingen van de voorwaarden, vermeld in paragraaf 1, te verlenen en aan die afwijkingen of ontheffingen verplichtingen of beperkingen te verbinden, als die afwijkingen of ontheffingen niet ingaan tegen de bepalingen van verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van verordening (EG) nr. 1255/97.

Hoofdstuk 6. Doden van dieren

Art. 36. §1. Een gewerveld dier wordt alleen gedood na voorafgaande bedwelming.

Alleen een persoon die daarvoor de nodige kennis en bekwaamheid heeft, kan een gewerveld dier doden. Dat gebeurt volgens de voor het dier minst pijnlijke, snelste en meest selectieve methode.

In afwijking van het eerste lid kan een gewerveld dier in de volgende gevallen zonder voorafgaande bedwelming worden gedood:

- 1° in geval van overmacht;
- 2° bij jacht of visvangst;
- 3° in het kader van de bestrijding van schadelijke organismen.

§2. Als dieren worden geslacht volgens speciale methoden die vereist zijn voor religieuze riten, kan de bedwelming omkeerbaar zijn en is de dood van het dier dan niet het gevolg van de bedwelming.

Art. 37. Het doden van kuikens bestemd voor de productie van consumptie-eieren is verboden.

Het eerste lid treedt in werking zodra door de Vlaamse Regering bepaald wordt dat de geslachtsbepaling van kuikens in het ei haalbaar is voor dag 12 na incubatie. De Vlaamse Regering kan uitzonderingen op dit verbod voorzien.

Art. 38. Ratten en muizen worden niet verdelgd met de volgende technieken:

- 1° producten waarvan het actieve bestanddeel lijm is die bestemd is om de dieren te immobiliseren;
- 2° verdrinking zonder dat het dier bedwelmd is.

De Vlaamse Regering kan in uitzonderlijke situaties voorzien in uitzonderingen op het verbod, vermeld in het eerste lid, 2°.

De Vlaamse Regering kan de verbodsbepalingen, vermeld in het eerste lid, uitbreiden naar andere diersoorten.

Art. 39. §1. De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden voor:

- 1° de methoden voor de bedwelming en het doden van dieren volgens de omstandigheden en de diersoort;
- 2° de bouw, de inrichting en de uitrusting van slachthuizen;
- 3° de garantie voor een onafhankelijk optreden van de functionaris voor het dierenwelzijn;
- 4° de bekwaamheid van de functionaris voor het dierenwelzijn en het personeel in de slachthuizen die in contact komen met levende dieren, met inbegrip van de inhoud en organisatie van de opleidingen en examens, en de uitreiking, intrekking en schorsing van de getuigschriften die in dat kader zijn uitgereikt.

§2. De Vlaamse Regering erkent inrichtingen voor het gegroepeerd slachten van dieren voor particulier huishoudelijk verbruik en kan de voorwaarden ervan bepalen.

§3. Het doden en slachten van schapen, geiten en varkens voor particulier huishoudelijk verbruik buiten een erkend slachthuis of een op grond van paragraaf 2 erkende inrichting is verboden.

Het eerste lid is niet van toepassing op:

- 1° landbouwers als vermeld in artikel 2, 7°, van het decreet van 22 december 2006 tot inrichting van een gemeenschappelijke identificatie van landbouwers, exploitaties en landbouwgrond in het kader van het meststoffenbeleid en van het landbouwbeleid;
- 2° personen die in het bezit zijn van een getuigschrift van vakbekwaamheid afgeleverd door het departement én over een verdovingsinstrument beschikken. Het getuigschrift van vakbekwaamheid wordt verkregen door een opleiding over het slachten of doden van dieren te volgen en door te slagen voor een onafhankelijk examen. De opleiding wordt verzorgd door een opleidingsinstituut of een andere persoon die aantoonbare expertise heeft in het domein van dierenwelzijn bij het slachten en doden, op basis van een cursus die het departement heeft goedgekeurd. De Vlaamse Regering kan de nadere regels hiervan bepalen.

Art. 40. §1. Elk slachthuis beschikt over cameratoezicht dat toelaat om na te gaan of de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan en van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake worden nageleefd.

De Vlaamse Regering kan nadere voorwaarden bepalen over:

- 1° de modaliteiten van het cameratoezicht;
- 2° de plaatsen waar de camera's minimaal geplaatst moeten worden;
- 3° de slachthuizen die vrijgesteld worden van de verplichting, vermeld in het eerste lid, als het dierenwelzijn er via andere middelen kan worden verzekerd.

§2. Binnen elk slachthuis hebben de volgende personen toegang tot de beelden:

- 1° de bedrijfsexploitant;
- 2° de functionaris voor het dierenwelzijn binnen het slachthuis, vermeld in artikel 17 van verordening (EG) nr. 1099/2009 van de Raad van 24 september 2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden;
- 3° de personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°, van dit decreet, en de dierenartsen, vermeld in artikel 63, §1, van dit decreet;

De camerabeelden worden gedurende veertig dagen bewaard. Tijdens de voormelde termijn liggen de camerabeelden ter inzage van de personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°, en de dierenartsen, vermeld in artikel 63, §1.

§3. De slachthuizen zijn verwerkingsverantwoordelijke in de zin van artikel 4, 7), van de algemene verordening gegevensbescherming, voor de gegevensverwerking als vermeld in dit artikel.

Hoofdstuk 7. Ingrepen op dieren

Art. 41. De bepalingen van dit hoofdstuk zijn niet van toepassing op de dierproeven die worden uitgevoerd conform hoofdstuk 9.

Art. 42. Het is verboden één of meer ingrepen bij een gewerveld dier te verrichten, waarbij één of meerdere gevoelige delen van het lichaam worden verwijderd of beschadigd.

Het eerste lid is niet van toepassing op:

- 1° ingrepen waarvoor een diergeneeskundige noodzaak bestaat;
- 2° ingrepen die op grond van de wetgeving over dierziektenbestrijding verplicht zijn;
- 3° ingrepen voor het nutsgebruik van het dier of de beperking van de voortplanting van de diersoort.

De Vlaamse Regering stelt de lijst van de ingrepen, vermeld in het tweede lid, 3°, vast en bepaalt de gevallen waarin en de wijze waarop die ingrepen mogen worden uitgevoerd.

Art. 43. §1. Een pijnlijke ingreep bij een gewerveld dier wordt verricht met verdoving.

De verdoving, vermeld in het eerste lid, wordt uitgevoerd door een dierenarts, behalve in de gevallen waarin de verantwoordelijke of de diergeneeskundige helper daarvoor gemachtigd is conform de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde.

§2. In de volgende gevallen is een verdoving niet noodzakelijk voor een pijnlijke ingreep bij een gewerveld dier:

- 1° bij vergelijkbare ingrepen bij mensen wordt geen verdoving toegepast;
- 2° de verdoving is niet uitvoerbaar volgens het oordeel van de dierenarts.

§3. In afwijking van paragraaf 1 kan de Vlaamse Regering de ingrepen waarvoor verdoving onder bepaalde voorwaarden niet noodzakelijk is, en de daarbij te gebruiken methoden, vaststellen.

Art. 44. In dit artikel wordt verstaan onder keuring: een evenement waarbij dieren worden beoordeeld op basis van uiterlijke kenmerken, gedragskenmerken of prestatiekenmerken, al dan niet aan de hand van standaardkenmerken die opgenomen zijn in een rasstandaard.

Niemand kan deelnemen aan tentoonstellingen, keuringen of wedstrijden met dieren waarbij een ingreep is verricht die met toepassing van artikel 42 is verboden.

Een dier dat een ingreep heeft ondergaan die met toepassing artikel 42 is verboden, wordt niet toegelaten tot een tentoonstelling, keuring of wedstrijd.

Het tweede en derde lid zijn ook van toepassing op dieren die na 15 april 2018 een ingreep ondergaan hebben als vermeld in artikel 42, tweede lid, 1°.

Dieren waarbij een ingreep is verricht die met toepassing van artikel 42 is verboden, worden niet verhandeld.

Hoofdstuk 8. Dieronvriendelijke producten

Art. 45. De Vlaamse Regering kan het gebruik of de verhandeling van producten die bestemd zijn voor dieren en die schadelijk zijn voor hun welzijn, beperken of verbieden.

Als de Vlaamse Regering het gebruik of de verhandeling van een product beperkt of verbiedt, kan ze ook de publiciteit voor het gebruik of de verhandeling ervan beperken of verbieden.

Hoofdstuk 9. Dierproeven

Art. 46. §1. Elke dierproef beantwoordt aan de voorwaarden, vermeld in dit hoofdstuk.

§2. De Vlaamse Regering kan de dierproeven die ze bepaalt, toelaten of verbieden.

De Vlaamse Regering kan de doeleinden waarvoor dierproeven uitsluitend mogen worden gebruikt en de methoden voor het doden van de dieren bepalen.

§3. De Vlaamse Regering kan bepaalde dierproeven verbieden om dubbel gebruik te vermijden.

Art. 47. §1. Gebruikers, fokkers en leveranciers worden voorafgaandelijk erkend door de Vlaamse Regering. De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden voor de voormelde erkenningen, en ook de procedure om de voormelde erkenningen te verlenen, te schorsen of in te trekken.

De Vlaamse Regering bepaalt het bedrag van de retributie voor het aanvragen van de erkenning, vermeld in het eerste lid, die de kosten van de behandeling van de erkenningsaanvraag dekt.

§2. De Vlaamse Regering kan de regels voor de herkomst van de proefdieren en de voorwaarden voor het houden van proefdieren van verschillende categorieën bepalen.

De Vlaamse Regering kan regels voorschrijven om de herkomst van de dieren vast te stellen en te controleren.

§3. De Vlaamse Regering kan voorwaarden opleggen over de bestemming van de dieren na afloop van de dierproeven waarin die dieren zijn gebruikt.

Art. 48. §1. Er worden ethische commissies opgericht waar de gebruikers zich bij aansluiten. De Vlaamse Regering bepaalt de samenstelling, de werking en de opdrachten van de voormelde ethische commissies.

Het departement beslist over de goedkeuring van de ethische commissies en controleert hen. De Vlaamse Regering bepaalt de regels voor de voormelde goedkeuring en controle.

§2. Elke gebruiker, fokker en leverancier richt een dierenwelzijnscel op.

In afwijking van het eerste lid kunnen kleine gebruikers, fokkers en leveranciers zich aansluiten bij een overkoepelende dierenwelzijnscel. De Vlaamse Regering bepaalt de samenstelling, de werking en de opdrachten van de voormelde overkoepelende dierenwelzijnscel.

Art. 49. De gebruikers die bij dierproeven paardachtigen, honden, katten, varkens, herkauwers of niet-menselijke primaten gebruiken, wijzen een dierenarts aan, die deskundig is op het domein van de proefdiergeneeskunde, die belast wordt met de bescherming van de gezondheid en het welzijn van die dieren.

Art. 50. De Vlaamse Regering wijst een bevoegde instantie aan die belast wordt met het vergunnen van projecten.

Alleen een project met een voorafgaande vergunning wordt uitgevoerd.

Een vergunning kan alleen verleend worden als de projectevaluatie gunstig is.

De Vlaamse Regering bepaalt:

- 1° de voorwaarden en evaluatiecriteria waaraan een project moet voldoen;
- 2° de verplichtingen waaraan de verantwoordelijke voor een project moet voldoen;
- 3° de procedures om de vergunning voor een project te verlenen, te wijzigen, te vernieuwen, te schorsen of in te trekken.

De Vlaamse Regering legt de voorwaarden vast voor de niet-technische samenvatting van een project en voor de beoordeling na afloop van een project.

Art. 51. Dierproeven worden beperkt tot het strikt noodzakelijke.

Er wordt geen dierproef uitgevoerd als het nagestreefde resultaat kan worden verkregen met behulp van een andere methode of beproevingsstrategie waarbij geen levende dieren worden gebruikt en die in de regelgeving van de Europese Unie is erkend.

In geval van verschillende mogelijkheden worden de proeven geselecteerd die aan het grootste aantal van de volgende eisen voldoen:

- 1° de betrokken dieren zijn dieren die het minst gevoelig zijn voor pijn, lijden, angst of blijvende schade;
- 2° er wordt een zo klein mogelijk aantal dieren gebruikt;
- 3° de betrokken proeven berokkenen het minste pijn, lijden, angst of blijvende schade;
- 4° de betrokken proeven leveren naar verwachting de meest bevredigende resultaten op.

Dierproeven van didactische aard zijn alleen toegestaan in het hoger onderwijs of binnen een opleiding om beroepsvaardigheden te verwerven, op peil te houden of te verbeteren, en op voorwaarde dat ze onmisbaar zijn voor de vorming van de studenten en niet door andere evenwaardige didactische methoden kunnen worden vervangen.

De Vlaamse Regering kan de voorwaarden bepalen om dierproeven uit te voeren met het oog op de opleiding van het personeel in de laboratoria.

Art. 52. §1. Dierproeven worden, tenzij dat niet mogelijk is, onder algemene of plaatselijke verdoving uitgevoerd en er worden pijnstillers of andere gepaste methoden gebruikt om de pijn, het lijden en de angst tot een minimum te beperken.

Dierproeven die zware letsels toebrengen die hevige pijn kunnen veroorzaken, worden niet zonder verdoving uitgevoerd.

Verdoving hoeft in de volgende gevallen niet toegepast te worden:

- 1° er wordt geoordeeld dat dit voor het dier meer traumatiserend is dan de dierproef zelf;
- 2° de verdoving is onverenigbaar met het doel van de dierproef.

§2. Er worden aan dieren geen stoffen toegediend waardoor ze niet meer, of maar in verminderde mate, in staat zijn pijn te tonen bij te lichte verdoving of te geringe pijnstilling.

In de gevallen waar de toediening van een stof als vermeld in het eerste lid, wel noodzakelijk is, wordt voorzien in een wetenschappelijke motivering met nadere gegevens over het verdovings- of pijnstillingsprotocol.

§3. De dieren die pijn kunnen lijden als de verdoving is uitgewerkt, worden preventief en postoperatief behandeld met pijnstillers of andere geschikte pijnbestrijdingsmethoden als dat verenigbaar is met het doel van de dierproef.

Zodra het doel van de dierproef is bereikt, worden gepaste maatregelen genomen om het lijden van het dier tot een minimum te beperken.

§4. De dood als eindpunt van een dierproef wordt zoveel mogelijk vermeden en vervangen door humane eindpunten die in een vroege fase vaststelbaar zijn.

Als de dood als eindpunt onvermijdelijk is, wordt de dierproef zo opgezet dat zo weinig mogelijk dieren sterven en de duur en intensiteit van het lijden voor het dier zo gering mogelijk worden gehouden, en de dood pijnloos is als dat mogelijk is.

Art. 53. De gebruiker, de fokker of de leverancier wijst een persoon aan die verantwoordelijk is:

- 1° voor de naleving van de voorwaarden van de erkenning;
- 2° om administratieve of statistische inlichtingen te verstrekken die de Vlaamse Regering vaststelt.

Art. 54. §1. Proefleiders zijn verantwoordelijk voor de dierproeven die ze uitvoeren of laten uitvoeren.

Proefleiders voldoen aan de volgende voorwaarden:

- 1° een universitair diploma in een passende wetenschappelijke discipline bezitten;
- 2° de kennis bezitten die nodig is om dierproeven uit te voeren of te laten uitvoeren;
- 3° als ze zelf actief bijdragen aan de uitvoering van de dierproef daarvoor de nodige bekwaamheid bezitten.

De Vlaamse Regering kan bijkomende regels vaststellen voor de vorming en de opleiding van de proefleider.

§2. Proefleiders zijn verantwoordelijk om de maatregelen te nemen in verband met de nazorg van de dieren.

Proefleiders doen hiervoor een beroep op een dierenarts als ze paardachtigen, honden, katten, varkens, herkauwers of niet-menselijke primaten gebruiken.

Art. 55. De Vlaamse Regering bepaalt de aard en de vorm van de documenten die de gebruiker, de fokker, de leverancier of de proefleider bijhoudt, en de wijze waarop ze opgemaakt worden.

Art. 56. De Vlaamse Regering kan regels vaststellen voor de opleiding en bekwaamheid van het personeel van gebruikers, fokkers en leveranciers.

Art. 57. De Vlaamse Regering richt een Vlaamse Proefdierencommissie op die tot taak heeft advies te verlenen over de aanschaf, de fok, de huisvesting, de verzorging en het gebruik van proefdieren en te zorgen voor de verspreiding van de beste praktijken.

De Vlaamse Regering bepaalt de samenstelling en de werking van de Vlaamse Proefdierencommissie. De Vlaamse Proefdierencommissie bevat minstens vertegenwoordigers van de wetenschappelijke en medische wereld.

Art. 58. Om te waken over de naleving van de bepalingen van dit decreet, bepaalt de Vlaamse Regering de regels voor de regelmatige inspecties bij alle fokkers, leveranciers en gebruikers, inclusief in hun inrichtingen.

Hoofdstuk 10. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn

Art. 59. Er wordt een Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn opgericht.

De Vlaamse Regering regelt de samenstelling en de werking van de Raad voor Dierenwelzijn. De Raad voor Dierenwelzijn bevat minstens de vertegenwoordigers van:

- 1° de verenigingen voor dierenbescherming;
- 2° het wetenschappelijk onderzoek;
- 3° de dierenartsen;
- 4° de kwekers.

Art. 60. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn heeft de volgende taken:

- 1° aangelegenheden bestuderen in verband met de bescherming en het welzijn van dieren;
- 2° advies geven over de onderwerpen waarvan het onderzoek aan de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn wordt opgedragen door de Vlaamse Regering;
- 3° voorstellen doen aan de Vlaamse Regering in verband met de bescherming en het welzijn van dieren.

Hoofdstuk 11. Vlaams Dierenwelzijnsfonds

Art. 61. §1. Er wordt een Vlaams Dierenwelzijnsfonds opgericht.

Het Vlaams Dierenwelzijnsfonds is een begrotingsfonds als vermeld in artikel 15, §2, van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019.

§2. Het Vlaams Dierenwelzijnsfonds wordt gespijsd met:

- 1° de volgende opbrengsten:
 - a) de retributie voor de aanvragen tot erkenning, vermeld in artikel 8, §2, tweede lid;
 - b) de bijdrage voor de identificatie en registratie van honden en katten, vermeld in artikel 14;
 - c) de retributie voor de aanvragen tot erkenning, vermeld in artikel 17, §3;
 - d) de retributie voor het toekennen van het certificaat van goedkeuring, vermeld in artikel 33, §2;
 - e) de retributie voor het toekennen van de vergunning, vermeld in artikel 33, §3;
 - f) de retributie voor de aanvragen tot erkenning, vermeld in artikel 47, §1, tweede lid;
 - g) de retributie voor de opdrachten die zijn uitgevoerd door de dierenartsen die door het departement zijn aangesteld, vermeld in artikel 63, §2, tweede lid;
 - h) de administratieve geldboetes, vermeld in artikel 69, §2;
- 2° schenkingen, legaten en sponsoring;
- 3° vrijwillige bijdragen van de proefdiergebruikers voor onderzoek naar en promotie van alternatieven voor dierproeven;

- 4° rechtsplegingsvergoedingen die in het kader van rechtszaken opgelegd kunnen worden;
- 5° de inning van onkosten die bij verantwoordelijken worden teruggevorderd en die voortvloeien uit de inbeslagname van hun verwaarloosde dieren;
- 6° de inning van onkosten die bij verantwoordelijken worden teruggevorderd en die voortvloeien uit het uitvoeren van maatregelen met toepassing van artikel 62, §2.

§3. De inkomsten van het Vlaams Dierenwelzijnsfonds kunnen aangewend worden voor de financiering van:

- 1° administratie- en werkingskosten met inbegrip van de personeelskosten van de entiteit die bevoegd is voor dierenwelzijn en van de kosten voor juridische bijstand;
- 2° kosten voor sensibilisering;
- 3° kosten voor studies en wetenschappelijk onderzoek;
- 4° de Vlaamse dierenwelzijnspreizen;
- 5° investeringen;
- 6° het toezicht op en de toepassing en controle van de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan en de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake, waaronder ook de kosten die gepaard gaan met de inbeslagname van verwaarloosde dieren;
- 7° het verlenen van subsidies voor het dekken van de kosten die voortvloeien uit het gesubsidieerd wetenschappelijk onderzoek in het kader van dierenwelzijn;
- 8° het verlenen van subsidies die bestemd zijn voor de uitvoering van maatregelen met een gunstig effect op het dierenwelzijn;
- 9° het verlenen van subsidies die bestemd zijn om projecten in het kader van het klimaatbeleid uit te voeren.

De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor de toekenning van de dierenwelzijnspreizen, vermeld in het eerste lid, punt 4°.

Hoofdstuk 12. Controle, handhaving en bestraffing

Art. 62. §1. Met behoud van de toepassing van de ambtsbevoegdheid van de officieren van gerechtelijke politie worden overtredingen op dit decreet, op de uitvoeringsbesluiten ervan en op de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake opgespoord en vastgesteld door:

- 1° de leden van de federale en lokale politie. Per zone van de lokale politie wordt een verantwoordelijke dierenwelzijn aangeduid;
- 2° de statutaire en contractuele personeelsleden van het departement die de Vlaamse Regering aanwijst.

De contractuele personeelsleden van het departement, vermeld in het eerste lid, 2°, leggen voorafgaand aan de uitoefening van hun functie de eed af in handen van de Vlaamse Regering.

De personeelsleden, vermeld in het eerste lid, 2°, hebben een legitimatiebewijs bij zich en tonen dat onmiddellijk als dat wordt gevraagd. De Vlaamse Regering kan bepalen wie het legitimatiebewijs verleent, en wat het model en de inhoud van het legitimatiebewijs zijn.

§2. De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen zich alle inlichtingen en documenten doen bezorgen die ze nodig achten om hun taak uit te voeren en ze kunnen overgaan tot alle nuttige vaststellingen.

Om hun opdracht uit te voeren, kunnen de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, alle vervoermiddelen, gronden, bedrijven of lokalen betreden waar levende dieren gehouden of gebruikt worden. Het bezoek van lokalen die tot woning dienen, is alleen toegestaan in een van de volgende gevallen:

- 1° van 5 uur 's morgens tot 9 uur 's avonds met verlof van de rechter in de politierechtbank;
- 2° na toestemming of op verzoek van de persoon die het werkelijke genot heeft van die lokalen.

Naast het geval, vermeld in het tweede lid, 1°, is het verlof van de rechter in de politierechtbank ook vereist voor het bezoek, buiten de uren, vermeld in het tweede lid, 1°, van lokalen die niet voor het publiek toegankelijk zijn.

De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 2°, kunnen assistentie vorderen van de politie voor de opdrachten waarbij er een risico kan worden geïdentificeerd voor de veiligheid van die personen.

De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen zich bij de uitoefening van hun bevoegdheden laten bijstaan door personen die ze daarvoor hebben aangewezen op grond van hun deskundigheid.

De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen overgaan tot het verhoor van de overtreder en tot elk ander nuttig verhoor.

De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen alle nodige maatregelen treffen of opleggen om de naleving te verzekeren van de bepalingen van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan en de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake. De eventuele kosten voor het departement door de voormelde maatregelen worden verhaald op de verantwoordelijke van het dier.

§3. Zonder afbreuk te doen aan de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens, kunnen de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, vaststellingen doen met audiovisuele middelen. Ze kunnen ook audiovisueel materiaal van derden gebruiken, als die derden dat materiaal rechtmatig hebben gemaakt of verkregen.

§4. Het proces-verbaal dat wordt opgemaakt door de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2, heeft bewijskracht tot het tegenbewijs is geleverd. De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2, kunnen ook een proces-verbaal opstellen voor overtredingen op de verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van verordening (EG) nr. 1255/97

die zijn vastgesteld door officiële controle-instanties in het buitenland, maar die begaan zijn op het grondgebied van het Vlaamse Gewest. Een afschrift van het proces-verbaal wordt, op straffe van verval van de bewijswaarde tot het tegendeel, binnen vijftien dagen nadat het proces-verbaal is afgesloten, aan de overtredders toegezonden.

§5. Een proces-verbaal dat is opgesteld door de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt bezorgd aan de ambtenaar die is aangesteld met toepassing van artikel 69, §2.

§6. Als een overtreding van dit decreet of van een uitvoeringsbesluit ervan of van de Europese verordeningen en beschikkingen en besluiten ter zake is vastgesteld, kunnen de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 2°, een proces-verbaal van waarschuwing opstellen waarin de overtredder tot stopzetting van de overtreding wordt aangemaand.

Het proces-verbaal van waarschuwing, vermeld in het eerste lid, wordt binnen vijftien dagen nadat het proces-verbaal van waarschuwing is afgesloten, aan de overtredder toegezonden.

Het proces-verbaal van waarschuwing, vermeld in het eerste lid, bevat de volgende elementen:

- 1° de ten laste gelegde feiten en de overtredenen bepaling of bepalingen van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake;
- 2° de termijn waarin de feiten, vermeld in punt 1°, moeten worden stopgezet;
- 3° de volgende vermeldingen:
 - a) de vermelding dat als geen gevolg wordt gegeven aan de waarschuwing, een proces-verbaal van overtreding wordt opgesteld dat wordt bezorgd aan de ambtenaar, vermeld in artikel 69, §2;
 - b) de vermelding dat het Openbaar Ministerie zal kunnen worden ingelicht.

§7. Is strafbaar hij die opzettelijk de in dit artikel bedoelde bevoegdheden van de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, verhindert.

Art. 63. §1. Met behoud van de toepassing van artikel 62 kunnen overtredingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan en van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake in slachthuizen, grensinspectieposten, plaatsen van uitgang, landbouwbedrijven, verzamelcentra voor landbouwhuisdieren, handelaarsstallen en erkenningsplichtige inrichtingen, vastgesteld worden door dierenartsen die het departement daarvoor aanstelt en die geen deel uitmaken van het departement. De Vlaamse Regering bepaalt de opdrachten die de voormelde dierenartsen uitvoeren. Bij het uitvoeren van de voormelde opdrachten kunnen de dierenartsen de stopzetting van de vastgestelde overtredingen die acuut lijden veroorzaken, bevelen. Zonder afbreuk te doen aan de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens, kunnen de voormelde dierenartsen tevens vaststellingen doen met audiovisuele middelen.

In het eerste lid wordt verstaan onder grensinspectieposten en plaatsen van uitgang: de grensinspectieposten en de plaatsen van uitgang, vermeld in artikel 2, d) en i), van verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van verordening (EG) nr. 1255/97.

§2. De Vlaamse Regering bepaalt de wijze van aanstelling en vergoeding van de dierenartsen, vermeld in paragraaf 1.

De Vlaamse Regering kan het tarief en de regels bepalen voor de betaling van retributies door de slachthuizen, de bedrijven en de inrichtingen, vermeld in paragraaf 1, voor de opdrachten die worden uitgevoerd door de dierenartsen die het departement heeft aangesteld, vermeld in paragraaf 1.

§3. De vaststellingen van de dierenartsen, vermeld in paragraaf 1, kunnen als basis worden gebruikt bij de opmaak van de processen-verbaal door de personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°.

Art. 64. Met toepassing van artikel 23, lid 1, d), e), h) en i), van de algemene verordening gegevensbescherming kan het bevoegde personeelslid van het departement beslissen om de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, niet toe te passen bij de verwerkingen van persoonsgegevens in het kader van een onderzoek dat betrekking heeft op een welbepaalde natuurlijke persoon, als voldaan is aan de voorwaarden, vermeld in het tweede tot en met het tiende lid.

De afwijkingsmogelijkheid, vermeld in het eerste lid, geldt alleen gedurende de periode waarin de betrokkene het voorwerp uitmaakt van een controle, een onderzoek of de voorbereidende werkzaamheden die daarmee verband houden, in het kader van de decretale en reglementaire opdrachten van het bevoegde personeelslid van het departement, op voorwaarde dat het voor het goede verloop van het onderzoek noodzakelijk is of kan zijn dat de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, niet worden toegepast. De duur van de voorbereidende werkzaamheden mag in voorkomend geval niet meer bedragen dan een jaar vanaf de ontvangst van een verzoek tot uitoefening van een van de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening. De Vlaamse Regering kan hiervoor nadere regels bepalen.

De persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, worden niet langer bewaard dan nodig is voor de doeleinden waarvoor ze worden verwerkt.

De afwijkingsmogelijkheid, vermeld in het eerste lid, heeft geen betrekking op de gegevens die losstaan van het voorwerp van het onderzoek dat of van de controle die de weigering of de beperking van de rechten, vermeld in het eerste lid, rechtvaardigt.

Als de betrokkene in het geval, vermeld in het eerste lid, tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, een verzoek indient op basis van artikel 12

tot en met 22 van de voormelde verordening, bevestigt de bevoegde functionaris voor gegevensbescherming de ontvangst daarvan.

De bevoegde functionaris voor gegevensbescherming brengt de betrokkene schriftelijk, zo snel mogelijk en in elk geval binnen dertig dagen vanaf de dag die volgt op de dag waarop de bevoegde functionaris het verzoek heeft ontvangen, op de hoogte van elke weigering of beperking van de rechten, vermeld in het eerste lid. De verdere informatie over de nadere redenen voor die weigering of die beperking hoeft niet te worden verstrekt als dat de decretale en reglementaire opdrachten van het bevoegde personeelslid van het departement zou ondermijnen, met behoud van de toepassing van het achtste lid. Als het nodig is, kan de voormelde termijn met twee maanden worden verlengd, rekening houdend met het aantal aanvragen en de complexiteit ervan. De verwerkingsverantwoordelijke, vermeld in artikel 4, 7), van de voormelde verordening, brengt de betrokkene binnen dertig dagen vanaf de dag die volgt op de dag waarop de verwerkingsverantwoordelijke het verzoek heeft ontvangen, op de hoogte van die verlenging en van de redenen voor het uitstel.

De bevoegde functionaris voor gegevensbescherming informeert de betrokkene ook over de mogelijkheid om een verzoek in te dienen bij de Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens conform artikel 10/5 van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer en om een beroep in rechte in te stellen.

De bevoegde functionaris voor gegevensbescherming noteert de feitelijke of juridische gronden waarop de beslissing is gebaseerd. Die informatie houdt de bevoegde functionaris ter beschikking van de voormelde Vlaamse toezichtcommissie.

Nadat het onderzoek afgesloten is, worden de rechten, vermeld in artikel 13 tot en met 22 van de voormelde verordening, in voorkomend geval, conform artikel 12 van de voormelde verordening opnieuw toegepast.

Als een dossier dat persoonsgegevens als vermeld in het eerste lid, bevat, naar het Openbaar Ministerie is gestuurd en kan leiden tot activiteiten onder leiding van het Openbaar Ministerie of een onderzoeksrechter, en er onduidelijkheid is over het geheim van het onderzoek onder leiding van het Openbaar Ministerie of een onderzoeksrechter, mag de bevoegde functionaris voor gegevensbescherming op verzoek van de betrokkene overeenkomstig artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening pas antwoorden nadat het Openbaar Ministerie of, in voorkomend geval, de onderzoeksrechter heeft bevestigd dat een antwoord het onderzoek niet in het gedrang brengt of kan brengen.

Art. 65. De persoon die handelt in strijd met de bepalingen van dit decreet of de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake wordt gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot vijf jaar en met een geldboete van 52 euro tot 100.000 euro, of met een van die straffen alleen.

Art. 66. Een persoon die, binnen vijf jaar na een veroordeling voor een overtreding als vermeld in artikel 65, een nieuwe inbreuk begaat op dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake, kan gestraft worden met een gevangenisstraf van tien jaar en een boete van 200.000 euro, of met een van die straffen alleen, zonder dat die straf lager mag zijn dan 200 euro of vijftien dagen gevangenisstraf.

Art. 67. Naast de straffen, vermeld in artikel 65 en 66, kan de rechtbank de volgende veiligheidsmaatregelen nemen:

- 1° de inrichting waarin de overtredingen zijn gepleegd, definitief of voor één maand tot vijf jaar sluiten;
- 2° verbieden om dieren van een of meer soorten te houden, definitief of voor één maand tot vijf jaar, ook indien de dieren niet op naam van de overtreder zijn geregistreerd of naderhand geregistreerd zouden worden;
- 3° het aantal dieren van een of meer soorten beperken dat men mag houden, definitief of voor één maand tot vijf jaar.

Art. 68. De rechtbank beveelt bij diereengevechten of -schietoefeningen de verbeurdverklaring van de inzetten, het entreegeld en de voorwerpen of installaties die voor die gevechten of die schietoefeningen zijn gebruikt.

Art. 69. §1. In dit artikel wordt verstaan onder omzendbrief COL 04/2019: Gemeenschappelijke omzendbrief van de minister van justitie en het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep met de deelname van de Vlaams minister-president bevoegd inzake justitie – strafrechtelijke prioriteiten Vlaanderen.

§2. Onder voorbehoud van de Vlaamse strafrechtelijke prioriteiten voor dierenwelzijn, vermeld in omzendbrief COL 04/2019, kan de ambtenaar of ambtenaren binnen het departement die daarvoor zijn aangesteld door de Vlaamse Regering bij overtreding van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake, een administratieve geldboete opleggen.

Het bedrag van de administratieve geldboete, vermeld in het eerste lid, mag niet lager zijn dan de helft van het minimum noch hoger zijn dan het maximum van de geldboete die voor de overtreding is bepaald, vermeld in artikel 65. Bij samenloop van verschillende overtredingen, kunnen de bedragen van de geldsommen samengevoegd worden.

§3. Onder voorbehoud van de Vlaamse strafrechtelijke prioriteiten voor dierenwelzijn, vermeld in omzendbrief COL 04/2019, kunnen de ambtenaren, vermeld in paragraaf 2, een alternatieve sanctie aan de overtreder voorstellen voor ze een administratieve geldboete opleggen.

De volgende alternatieve sancties kunnen conform het eerste lid worden opgelegd:

- 1° een vorming die het departement heeft georganiseerd of goedgekeurd;
- 2° een taakstraf uitvoeren die minstens 20 uren en maximaal 45 uren bedraagt;

- 3° verplichte professionele begeleiding door een instantie of persoon die het departement aanwijst om het dierenwelzijnsprobleem dat voorwerp is van de overtreding te verhelpen.

De Vlaamse Regering kan de nadere modaliteiten hiervan bepalen.

§4. Er kan geen administratieve boete worden opgelegd of een alternatieve sanctie als vermeld in paragraaf 2 of 3, worden voorgesteld meer dan drie jaar na de feitelijke overtreding van de bepalingen van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake.

De daden van onderzoek of van vervolging die zijn verricht binnen de termijn, vermeld in het eerste lid, stuiten de loop ervan. Met de voormelde daden begint een nieuwe termijn te lopen, zelfs ten aanzien van personen die daarbij niet betrokken waren.

§5. Als de overtreder de alternatieve sanctie, vermeld in paragraaf 3, uitvoert en hiervoor een getuigschrift of attest voorlegt, kan er, voor de overtreding waarvoor ze is opgelegd, geen administratieve geldboete meer opgelegd worden door de ambtenaar, vermeld in paragraaf 2, en vervalt de publieke vordering.

De betaling van de administratieve geldboete, vermeld in paragraaf 2, doet de publieke vordering vervallen.

§6. Als geen administratieve geldboete als vermeld in paragraaf 2, wordt opgelegd en ook geen alternatieve sanctie als vermeld in paragraaf 3, wordt voorgesteld, wordt het dossier bezorgd aan de procureur des Konings.

Art. 70. Het bedrag van de administratieve geldboete, vermeld in artikel 69, §2, wordt verhoogd met de opdecimen die van toepassing zijn op de strafrechtelijke geldboeten.

De wijze waarop de voormelde administratieve geldboete wordt betaald, wordt vastgesteld door de Vlaamse Regering.

Art. 71. §1. Als de personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°, een overtreding van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake vaststellen en die overtreding over levende dieren gaat, kunnen ze die dieren administratief in beslag nemen en als dat nodig is onderbrengen in een geschikte opvangplaats.

De personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen ook dieren in beslag nemen als die gehouden worden terwijl er een verbod of een beperking van toepassing is die is opgelegd met toepassing van artikel 67, 2° en 3°.

Als de dieren die in beslag worden genomen met toepassing van deze paragraaf, worden opgevangen in een erkend dierenasiel, bezorgt het erkende dierenasiel aan het departement een overzicht van de dieren die zijn opgevangen en de tijdsduur waarin ze zijn opgevangen.

Er wordt een vergoeding betaald aan het erkende dierenasiel voor de opvang en voor de kosten die verbonden zijn aan de opvang. Als de dieren niet worden opgevangen in een erkend dierenasiel, wordt die vergoeding betaald aan de natuurlijke persoon of rechtspersoon in kwestie die instond voor de opvang.

De Vlaamse Regering bepaalt het bedrag van de vergoeding, vermeld in het vierde lid, en de nadere regels van de procedure, vermeld in het derde en vierde lid.

§2. In de gevallen, vermeld in paragraaf 1, wordt een kopie van het proces-verbaal bezorgd aan het departement.

§3. Het departement bepaalt de bestemming van het levende dier dat conform paragraaf 1 in beslag is genomen.

De volgende bestemmingen kunnen conform het eerste lid worden bepaald:

- 1° het dier al dan niet onder voorwaarden teruggeven aan de verantwoordelijke van het in beslag genomen dier;
- 2° het dier verkopen;
- 3° het dier in volle eigendom geven aan een natuurlijke persoon of rechtspersoon;
- 4° het dier slachten of het doden.

§4. Het beslag, vermeld in paragraaf 1, wordt van rechtswege opgeheven door de beslissing, vermeld in paragraaf 3, of, bij het uitblijven van de voormelde beslissing, na zestig dagen vanaf de datum van de inbeslagname.

§5. De personen, vermeld in artikel 62, §1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen de kadavers, het vlees of de voorwerpen die het voorwerp vormen van de overtreding of die gediend hebben om een overtreding te plegen of die bestemd waren om een overtreding te begaan, administratief in beslag nemen en eventueel vernietigen of laten vernietigen.

§6. De verantwoordelijke van het dier is een vergoeding verschuldigd voor de kosten die verbonden zijn aan de maatregelen die worden genomen met toepassing van paragraaf 1, 3 en 5.

De Vlaamse Regering stelt de tarieven van de vergoedingen, vermeld in het eerste lid, vast.

De Vlaamse Regering stelt de nadere regels van de procedure, vermeld in het eerste en tweede lid, vast.

§7. Dode dieren of dieren die op bevel van het departement zijn gedood, worden verwijderd conform de voorschriften van de bevoegde overheid. De eventuele kosten ten laste van het departement voor de voormelde doding worden verhaald op de verantwoordelijke van het dier.

Art. 72. §1. Als de betrokkene in gebreke blijft bij het betalen van de administratieve geldboete, vermeld in artikel 69, §2, of van de verschuldigde kosten, vermeld in artikel 62, §2, zevende lid, en artikel 71, §6 en §7, worden die bedragen, verhoogd met de invorderingskosten, bij dwangbevel ingevorderd. Het dwangbevel wordt gevisieerd en uitvoerbaar verklaard door een ambtenaar of ambtenaren die de Vlaamse Regering daarvoor aanwijst.

§2. Het dwangbevel, vermeld in paragraaf 1, wordt aan de schuldenaar bij deurwaardersexploot betekend.

Binnen dertig dagen na de dag waarop de schuldenaar het voormelde dwangbevel heeft ontvangen, kan de schuldenaar verzet aantekenen door het Vlaamse Gewest te laten dagvaarden.

Het verzet, vermeld in het tweede lid, schorst de uitvoering van het voormelde dwangbevel. Het Vlaamse Gewest kan de rechter verzoeken om de schorsing van de uitvoering van het voormelde dwangbevel op te heffen.

In het kader van het voormelde dwangbevel kan bewarend beslag gelegd worden. Op het voormelde bewarend beslag zijn de bepalingen van deel V van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing.

Een beroep tegen een dwangbevel als vermeld in paragraaf 1, kan alleen worden ingesteld voor geschillen die in verband met de uitvoering van dat dwangbevel rijzen. De voormelde geschillen worden voor de beslagrechter gebracht.

§3. Op grond van het uitvoerbaar verklaarde dwangbevel en tot zekerheid van voldoening van de administratieve geldboete, vermeld in artikel 69, §2, of de kosten, vermeld in artikel 62, §2, zevende lid, en artikel 71, §6 en §7, heeft het Vlaamse Gewest een algemeen voorrecht op alle roerende goederen van de schuldenaar en kan ze een wettelijke hypotheek nemen op al de goederen van de schuldenaar die daarvoor vatbaar zijn en die in het Vlaamse Gewest liggen of geregistreerd zijn in het Vlaamse Gewest.

Het voorrecht, vermeld in het eerste lid, neemt de rang in onmiddellijk na de voorrechten, vermeld in artikel 19 en 20 van de Hypotheekwet van 16 december 1851, en artikel 23 van boek II van het Wetboek van Koophandel.

De rang van de wettelijke hypotheek wordt bepaald door de dagtekening van de inschrijving die genomen wordt krachtens het uitvoerbaar verklaarde en betekende dwangbevel.

De hypotheek wordt ingeschreven op verzoek van de ambtenaar, vermeld in paragraaf 1. De inschrijving heeft plaats, niettegenstaande verzet, betwisting of beroep, op voorlegging van een afschrift van het dwangbevel dat eensluidend wordt verklaard door de voormelde ambtenaar en dat de betekening ervan vermeldt.

Art. 73. In afwijking van artikel 72 kan de ambtenaar, vermeld in artikel 72, §1, beslissen af te zien van de invordering van de administratieve geldboete, vermeld

in artikel 69, §2, of de kosten, vermeld in artikel 62, §2, zevende lid, en artikel 71, §6 en §7, als de invorderingskosten groter zijn dan het terug te vorderen bedrag of als niet kan worden vastgesteld wie de overtreder is.

Art. 74. De ambtenaar die belast is met de inning en de invordering, beslist ook over de gemotiveerde verzoeken tot uitstel of spreiding van betaling die de overtreder tot die ambtenaar richt.

Hoofdstuk 13. Bepalingen over verwerking van persoonsgegevens

Art. 75. §1. Behoudens in dit decreet anders bepaald, treedt het departement op als de verwerkingsverantwoordelijke, vermeld in artikel 4, 7), van de algemene verordening gegevensbescherming, voor de verwerking van persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van dit decreet.

De verwerking van persoonsgegevens in het kader van dit decreet heeft betrekking op de volgende categorieën van betrokkenen:

- 1° statutaire en contractuele personeelsleden van het departement die de Vlaamse Regering aanwijst;
- 2° verantwoordelijken van dieren;
- 3° gastgezinnen;
- 4° personen en verenigingen die dieren die voor adoptie zijn bestemd, aanvoeren vanuit het buitenland en adoptanten;
- 5° functionaris voor het dierenwelzijn;
- 6° personeel van slachthuizen;
- 7° bestuurders en verzorgers als vermeld in artikel 33;
- 8° proefleiders, gebruikers, fokkers en leveranciers en hun personeel in het kader van dierproeven;
- 9° leden van de Vlaamse Dierentuinencommissie;
- 10° leden van de Vlaamse proefdierencommissie;
- 11° leden van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn;
- 12° dierenartsen;
- 13° kwekers;
- 14° de persoon die handelt in strijd met de bepalingen van dit decreet of de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten.

De verwerking van persoonsgegevens in het kader van dit decreet heeft betrekking op de volgende categorieën van persoonsgegevens:

- 1° naam, adres, rijksregisternummer, of andere identificatiegegevens;
- 2° gegevens over het beroep in het kader van een erkennings- of registratieaanvraag;
- 3° bekwaamheid van personen aan wie daartoe een getuigschrift verleend wordt;
- 4° camerabeelden in slachthuizen;
- 5° bekwaamheid, vorming en de opleiding van de proefleider;
- 6° opleiding en bekwaamheid van het personeel van gebruikers, fokkers en leveranciers;
- 7° strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten.

§2. De maximale bewaringstermijnen voor persoonsgegevens die op basis van dit decreet worden verwerkt, conform artikel 5, lid 1, e), van de algemene verordening gegevensbescherming, worden vastgelegd in beheersregels, conform artikel III.81, §2, van het Bestuursdecreet van 7 december 2018.

In afwijking van het eerste lid geldt voor persoonsgegevens, opgenomen in artikel 40, een bewaartermijn van veertig dagen.

§3. De Vlaamse Regering kan de nadere regels bepalen voor de verwerking van de persoonsgegevens, de beveiliging van die gegevens en de passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen. De Vlaamse Regering kan ook de entiteiten waaraan en doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt, nader omschrijven.

Hoofdstuk 14. Wijzigingsbepalingen

Art. 76. In artikel 3, 12°, van dit decreet worden tussen het woord "landbouwbedrijf" en de zinsnede ", al dan niet" de woorden "en van het opleidingscentrum voor interventiehonden" ingevoegd.

Art. 77. In artikel 17, §1, eerste lid, van dit decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° tussen de zinsnede "dierenasielen," en het woord "dierenpensions" wordt de zinsnede "opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood," ingevoegd;

2° de woorden "en dierentuinen" worden vervangen door de zinsnede ", dierentuinen en opleidingscentra voor interventiehonden".

Art. 78. In artikel 19, eerste lid, van dit decreet worden tussen het woord "dierenasielen" en het woord "die" de woorden "en de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood" ingevoegd.

Art. 79. Artikel 107 van het decreet van 19 december 2014 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2015, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 december 2021, wordt opgeheven.

Hoofdstuk 15. Slotbepalingen

Art. 80. §1. In dit artikel wordt verstaan onder:

- 1° bedrijfsstopzetting: de vervroegde volledige stopzetting van het houden van pelsdieren;
- 2° bedrijfsreconversie: de omschakeling van een commerciële pelsdierhouderij naar een andere commerciële landbouwactiviteit.

§2. De Vlaamse Regering kan ter uitvoering van dit decreet vergoedingen toekennen voor een bedrijfsstopzetting of een bedrijfsreconversie aan pelsdierhouderijen die op 5 mei 2019 pelsdieren hielden en voor 1 december 2023 alle activiteiten als pelsdierhouderij stopzetten en dat voor de delen van de voormelde pelshouderijen die gevestigd zijn op het grondgebied van het Vlaamse Gewest.

§3. In geval van bedrijfsstopzetting bestaat de vergoeding, vermeld in paragraaf 2, uit:

- 1° een vergoeding voor het verlies van het gebruik van onroerende goederen dat gepaard gaat met de bedrijfsstopzetting;
- 2° een vergoeding voor de directe en indirecte kosten en het inkomensverlies die gepaard gaan met de bedrijfsstopzetting.

In geval van bedrijfsreconversie bestaat de vergoeding, vermeld in paragraaf 2, uit:

- 1° een vergoeding voor het verlies van het gebruik van onroerende goederen dat gepaard gaat met de bedrijfsreconversie;
- 2° een vergoeding voor de directe en indirecte kosten en de investeringen die gepaard gaan met de bedrijfsreconversie.

De gronden en gebouwen die betrokken zijn bij de bedrijfsstopzetting of de bedrijfsreconversie komen maar één keer in aanmerking voor een vergoeding als vermeld in paragraaf 2.

De vergoeding, vermeld in paragraaf 2, neemt degressief af volgens een formule die de Vlaamse Regering bepaalt.

§4. De landcommissie bepaalt het bedrag van de vergoedingen, vermeld in paragraaf 2. De Vlaamse Regering stelt de nadere regels vast voor de voorwaarden, de aanvraagprocedure, de wijze van berekening en de toekenning van de vergoeding, vermeld in paragraaf 2, en ook voor de taak van de landcommissies daarbij.

Art. 81. §1. In dit artikel wordt verstaan onder:

- 1° bedrijfsstopzetting: de vervroegde volledige stopzetting van het houden van dieren voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding;
- 2° bedrijfsreconversie: de omschakeling van een commerciële houderij die dieren houdt voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding naar een commerciële houderij die dieren houdt voor de productie van foie gras zonder gebruik te maken van dwangvoeding of naar een andere commerciële landbouwactiviteit.

§2. De Vlaamse Regering kan ter uitvoering van dit decreet vergoedingen toekennen voor een bedrijfsstopzetting of een bedrijfsreconversie aan houderijen die op 5 mei 2019 dieren hielden voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding en die voor 1 december 2023 de voormelde activiteiten stopzetten en dat voor de delen van de voormelde houderijen die gevestigd zijn op het grondgebied van het Vlaamse Gewest.

§3. In geval van bedrijfsstopzetting bestaat de vergoeding, vermeld in paragraaf 2, uit:

- 1° een vergoeding voor het verlies van het gebruik van onroerende goederen dat gepaard gaat met de bedrijfsstopzetting;
- 2° een vergoeding voor de directe en indirecte kosten en het inkomensverlies die gepaard gaan met de bedrijfsstopzetting.

In geval van bedrijfsreconversie bestaat de vergoeding, vermeld in paragraaf 2, uit:

- 1° een vergoeding voor het verlies van het gebruik van onroerende goederen dat gepaard gaat met de bedrijfsreconversie;
- 2° vergoeding voor de directe en indirecte kosten en de investeringen die gepaard gaan met de bedrijfsreconversie.

De gronden en gebouwen die betrokken zijn bij de bedrijfsstopzetting of de bedrijfsreconversie komen maar één keer in aanmerking voor een vergoeding als vermeld in paragraaf 2.

De vergoeding, vermeld in paragraaf 2, neemt degressief af volgens een formule die de Vlaamse Regering bepaalt.

§4. De landcommissie bepaalt het bedrag van de vergoedingen, vermeld in paragraaf 2. De Vlaamse Regering stelt de nadere regels vast voor de voorwaarden, de aanvraagprocedure, de wijze van berekening en de toekenning van de vergoedingen, vermeld in paragraaf 2, en ook voor de taak van de landcommissies daarbij.

Art. 82. In afwijking van artikel 36 kan de bedwelming bij runderen andere dan kalveren die geslacht worden volgens speciale methoden die vereist zijn voor religieuze riten, tijdelijk onmiddellijk na het kelen plaatsvinden, en dat tot op de datum waarop de Vlaamse Regering bepaalt dat omkeerbare bedwelming voor de voormelde diersoort praktisch toepasbaar is.

Art. 83. De wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, het laatst gewijzigd bij het decreet van 22 april 2022, wordt opgeheven op datum van 1 januari 2024.

Artikel 10, §4, wordt op datum van 1 januari 2029 opgeheven.

Art. 84. Dit decreet treedt in werking op 1 januari 2024, met uitzondering van:

- 1° artikel 3, 15°, 20° en 21°, artikel 8, §1, artikel 9, §2, eerste lid, 4°, artikel 38, eerste lid, 2°, artikel 40, artikel 76, 77 en 78, die in werking treden op een datum die de Vlaamse Regering bepaalt;
- 2° artikel 10, §3, dat in werking treedt op 1 januari 2029;
- 3° artikel 11, dat in werking treedt op 1 januari 2027;
- 4° artikel 22, dat in werking treedt op 1 januari 2036. In afwijking hierop, treedt het artikel in werking op 1 januari 2024 voor die houderijen die voor 1 januari 2036 hun bestaande kooisystemen willen vervangen dan wel voor de eerste maal kooisystemen in gebruik willen nemen en waarvan tegelijkertijd de omgevingsvergunningaanvraag hiervoor niet ingediend werd voor 14 juli 2023;
- 5° artikel 27, dat in werking treedt op 1 januari 2026. Tot aan die datum blijft het verbod, vermeld in artikel 12, eerste lid, van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, van toepassing;
- 6° artikel 39, §3, dat in werking treedt op 1 januari 2024, met uitzondering van diegenen die zich beroepen op de uitzondering vermeld in artikel 39, §3, tweede lid, 2° die de tijd krijgen tot 1 januari 2026 om het getuigschrift van vakbekwaamheid te behalen.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand,

Ben WEYTS

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

RAAD VAN STATE afdeling Wetgeving

advies 74.797/3
van 25 januari 2024

over

een voorontwerp van decreet van het Vlaamse Gewest ‘over
dierenwelzijn’

Op 30 oktober 2023 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van decreet van het Vlaamse Gewest ‘over dierenwelzijn’.

Het voorontwerp is door de derde kamer onderzocht op 19 december 2023 en 9 januari 2024. De kamer was samengesteld uit Jeroen VAN NIEUWENHOVE, kamervoorzitter, Koen MUYLLE en Elly VAN DE VELDE, staatsraden, Jan VELAERS, assessor, en Annemie GOOSSENS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Rein THIELEMANS, eerste auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 25 januari 2024.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2. Het voor advies voorgelegde voorontwerp van decreet van het Vlaamse Gewest strekt tot de invoering van een nieuwe regeling inzake dierenwelzijn. Het herneemt bepalingen van de wet van 14 augustus 1986 ‘betreffende de bescherming en het welzijn der dieren’, met een aantal aanpassingen, en bevat tevens een aantal nieuwe bepalingen.

BEVOEGDHEID

3.1. Het voorontwerp betreft aangelegenheden die behoren tot de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest inzake dierenwelzijn.² Een aantal bepalingen van het voorontwerp lijken evenwel veeleer aan te sluiten bij de gewestbevoegdheid inzake de natuurbescherming en het natuurbehoud.³

Artikel 8, § 1, van het voorontwerp verbiedt het houden van dieren die niet behoren tot de soorten of de categorieën op een lijst die de Vlaamse Regering vaststelt en bepaalt dat deze lijst geen afbreuk doet aan de regelgeving over de bescherming van bedreigde diersoorten en de wetgeving over invasieve exoten. Artikel 8, § 2, eerste lid, 6°, van het voorontwerp bepaalt dat de dieren van andere soorten of categorieën dan deze vermeld op de lijst wel mogen worden gehouden door opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood. Die opvangcentra worden gedefinieerd bij artikel 3, 21°, van het voorontwerp als “gespecialiseerd opvangcentrum voor verloren, achtergelaten, verwaarloosde of in beslag genomen wilde uitheemse dieren in nood, die er in regel permanent verblijven en permanente verzorging krijgen, en dat ook toegankelijk is voor bezoekers”. Artikel 9 van het voorontwerp verbiedt het houden van dieren die in het wild werden gevangen, “[m]et behoud van de toepassing van de regelgeving over het natuurbehoud en de landbouw, vermeld in artikel 6, §1, III, en V, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980”. Dit verbod geldt onder meer niet voor de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood, voor de opvangcentra vermeld in artikel 1, 13°, van het Soortenbesluit van 15 mei 2009, voor dieren waarvoor een dierenarts heeft vastgesteld dat ze om redenen van dierenwelzijn niet meer kunnen worden vrijgelaten in de natuur, alsook voor dieren waarvoor de houder kan aantonen dat hij die dieren al hield voor 1 januari 2024. Artikel 21 van het voorontwerp verbiedt het houden van walvisachtigen in gevangenschap, behalve tijdelijk, door gespecialiseerde opvangcentra voor gekwetste en zieke in het wild levende walvisachtigen met het oog op hun rehabilitatie en vrijlating

¹ Aangezien het om een voorontwerp van decreet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

² Artikel 6, § 1, XI, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’.

³ Artikel 6, § 1, III, 2°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

in de natuur en met uitzondering van een overgangsregeling ten behoeve van de huidige exploitant van het enige reeds bestaande dolfinarium. Artikel 77, 1°, van het voorontwerp maakt opvangcentra voor wilde dieren in nood erkenningsplichtig vanaf een door de Vlaamse Regering te bepalen datum (artikel 84, 1°, van het voorontwerp) en artikel 78 van het voorontwerp heeft tot gevolg dat opvangcentra voor wilde dieren in nood in aanmerking komen voor een subsidie (net zoals de dierenasielen).

De gemachtigde gaf de volgende toelichting bij artikel 8 van het voorontwerp en de verhouding tot de gewestbevoegdheid inzake natuurbescherming en natuurbehoud, meer bepaald bij de vraag of dieren die niet gehouden mogen worden op grond van de regelgeving over de bescherming van bedreigde diersoorten of op grond van de wetgeving over invasieve exoten al dan niet op een lijst van dieren die mogen worden gehouden, kunnen worden gezet:

“Ze kunnen in voorkomend geval wel op een positieve lijst staan. Het uiteindelijk mogen houden van een dier door een individu moet evenwel getoetst worden aan alle relevante regelgeving, waaronder een eventuele verplichting tot het bekomen van een toelating of een afwijking vanwege het Agentschap voor Natuur en Bos, zoals vermeld in het Vlaamse soortenbesluit van 15 mei 2009.

(...)

De dierenwelzijnswet en de codex in haar navolging bevat het principe van een lijst met dieren die gehouden mogen worden, waarvan met andere woorden het houden nog aanvaardbaar is vanuit dierenwelzijnsoogpunt. De dieren die niet op de lijsten staan, mogen niet meer gehouden worden tenzij slechts onder bepaalde voorwaarden door o.a. dierenartsen, privépersonen, handelaars, dierentuinen en dierenasielen.

De regelgeving van het natuurbehoud heeft in het kader van bv. CITES ook bepalingen die het houden van dieren regelen, maar dan niet vanuit het opzet het dierenwelzijn te beschermen, maar wel de inheemse biodiversiteit.”

De gemachtigde gaf de volgende toelichting bij de bevoegdheidsrechtelijke grondslag voor de artikelen 9, 21, 77 en 78 van het voorontwerp:

“We zijn van oordeel dat de verschillende bepalingen onder het dierenwelzijn vallen en niet onder natuurbehoud.

Doelstelling is niet het natuurbehoud, maar wel het dierenwelzijn:

- Artikel 9 (verbod houden dieren die in het wild gevangen zijn):

□ Net zoals het verbod om andere dieren te houden dan degene die op de positieve lijsten voorkomen (cf. artikel 8), is de doelstelling van de bepaling het welzijn van de betrokken dieren te waarborgen. Dieren die uit het wild afkomstig zijn, zijn niet geschikt om als gezelschapsdier te houden. Ze zijn gevoeliger aan stress veroorzaakt door het houden in gevangenschap, waardoor ze hogere eisen stellen aan hun omgeving en verzorging dan hun in gevangenschap gekweekte soortgenoten. Bovendien zijn ze vaak drager van ziekten, wat een gespecialiseerde opvolging noodzakelijk maakt. Hierdoor zijn ze niet geschikt om zonder beperking in gevangenschap gehouden te worden. Bijgevolg is het nodig om een verbod op wildvang in te schrijven in de dierenwelzijnsregelgeving.

- artikel 17, zoals te wijzigen door artikel 77, 1°, van het ontwerp (opleggen erkenningsplicht aan opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood) en 19, zoals te wijzigen door artikel 78 van het ontwerp (subsidies aan opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood):

□ Net zoals de erkenningsplicht/subsidiering in hoofde van dierenasielen gaat het bij opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood om het welzijn van de betrokken dieren te waarborgen. Graag verwijzen we naar de definitie van opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood, die cf. artikel 3, 21° van het ontwerp als volgt luidt: ‘gespecialiseerd opvangcentrum voor verloren, achtergelaten, verwaarloosde of in beslag genomen wilde uitheemse dieren in nood, die er in regel permanent verblijven en permanente verzorging krijgen, en dat ook toegankelijk is voor bezoekers;’

- Artikel 21, tweede lid, 1° (tijdelijk opvangen door gespecialiseerde opvangcentra voor gekwetste en zieke in het wild levende walvisachtigen met het oog op hun rehabilitatie en vrijlating in de natuur):

□ Na te laten een uitzondering te voorzien voor deze categorie op het algemeen verbod op het houden van walvisachtigen zorgt ervoor dat het dierenwelzijn geschaad wordt, met name deze van de bruinvissen in nood, die stranden omwille van bv. een aanval door een zeehond dan wel kalveren die van hun moeder gescheiden zijn. In Nederland is er een gespecialiseerd opvangcentrum voor walvisachtigen (SOS Dolfijn) maar in dat geval zal het welzijn van het gekwetste dier verder geschaad worden door het lang’ transport. Graag verwijzen we ook naar het artikel 3*bis*, §4 van de Dierenwelzijnswet, zoals van toepassing in het Brussels Gewest, volgens hetwelk het verboden is walvisachtigen en zeeroofdieren te houden met uitzondering van dierenasielen.

Tenslotte verwijzen we ook naar de definitie van natuurbehoud volgens artikel 2, 10° van het Decreet van 21 oktober 1997 ‘betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu’: ‘het instandhouden, herstellen en ontwikkelen van de natuur en het natuurlijk milieu door natuurbescherming, natuurontwikkeling en natuurbeheer en het streven naar een zo groot mogelijke biologische diversiteit in de natuur (en naar een gunstige staat van instandhouding van habitats en soorten’. Huidige bepalingen hebben hier geen betrekking op.”

Op zich bestaat er geen principieel bezwaar tegen het vermengen van verschillende gewestbevoegdheden in een enkele tekst.⁴ Dat neemt niet weg dat, omwille van de rechtszekerheid, de verhouding van de aan te nemen regeling (en de uitvoeringsbesluiten ervan) tot het decreet van 21 oktober 1997 ‘betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu’ voldoende duidelijk moet zijn en dat overlappende bepalingen moeten worden weggewerkt in zoverre ze kunnen leiden tot onbedoelde conflicterende verplichtingen.

Voor subsidies die worden toegekend (zie artikel 78 van het voorontwerp), rijst in beginsel geen juridisch bezwaar tegen een overlapping, in zoverre de begunstigde opvangcentra in voorkomend geval moeten voldoen aan de subsidievoorwaarden voor alle subsidieregelingen waarvoor ze in aanmerking wensen te komen. Dat zou enkel anders zijn indien die subsidievoorwaarden onderling onverenigbaar zouden zijn en het niet de bedoeling is dat de begunstigten moeten kiezen tussen verschillende subsidiestelsels. Dat neemt niet weg dat de ontworpen subsidieregeling geen ruimer toepassingsgebied heeft dan artikel 51, § 1, tweede lid, 10°, van het decreet van 21 oktober 1997, dat de Vlaamse Regering machtigt om maatregelen te nemen, met inbegrip van subsidies, inzake het revalideren van gekwetste in het wild levende diersoorten, zodat de vraag rijst of het zinvol is om de ontworpen bepaling te handhaven. Op zijn

⁴ Afgezien van de omstandigheid dat dit kan leiden tot verschillende bevoegde ministers voor de uitvoeringsbesluiten, maar daarover beslist de Vlaamse Regering.

minst zal in de memorie van toelichting enige duiding moeten worden verstrekt over de redenen waarom een dergelijke overlappende machtiging nuttig wordt geacht.

Voor verplichtingen en verboden houden dergelijke overlappingsen meer risico's in. Zo kan weliswaar worden aangenomen dat de bepalingen inzake de dieren die niet gehouden mogen worden (artikelen 8, § 1, en 9, § 1, van het voorontwerp) cumulatief toegepast kunnen worden met de regelgeving inzake natuurbescherming en natuurbehoud, in zoverre dat indien de ene regelgeving het houden van de dieren toelaat en de andere het houden van de dieren verbiedt, het verbod op het houden van dieren voorrang zal hebben. Dat is echter niet zo vanzelfsprekend en kan leiden tot verschillende interpretaties en tot rechtsgedingen. Ook in dit geval zullen de stellers van het voorontwerp op zijn minst in de memorie van toelichting moeten verduidelijken hoe zij de verhouding tussen de ontworpen regeling en de bestaande regelgeving inzake natuurbescherming en natuurbehoud zien. In dat verband volstaat het niet om in de artikelen 8 en 9 van het voorontwerp respectievelijk te bepalen dat de erin bedoelde lijst “geen afbreuk [doet] aan” en dat bepaalde verboden gelden “[m]et behoud van de toepassing van” bepaalde regelingen in andere gewestelijke bevoegdheidsdomeinen. Deze vermeldingen betekenen immers dat de ontworpen regeling en de regeling waarnaar wordt verwezen, tegelijk van toepassing kunnen zijn, zonder voorrang van de ene op de andere.⁵ Dat dat daadwerkelijk het geval kan zijn, staat echter niet bij voorbaat vast voor alle gevallen van overlapping.

3.2. Ook een interferentie met de gewestbevoegdheid inzake landbouw⁶ kan blijkbaar niet worden uitgesloten, zoals blijkt uit wat volgt.

Artikel 9 van het voorontwerp verbiedt het houden van dieren die in het wild werden gevangen, “[m]et behoud van de toepassing van de regelgeving over het natuurbehoud en de landbouw, vermeld in artikel 6, §1, III, en V, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980”. Artikel 23 van het voorontwerp bepaalt dat de Vlaamse Regering binnen het kader van de steunregelingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en binnen de grenzen van de jaarlijks toegekende begrotingskredieten subsidies kan toekennen om de toepassing van landbouwactiviteiten en primaire verwerking die een positieve bijdrage leveren aan het dierenwelzijn, te bevorderen. Artikel 39, § 3, van het voorontwerp verbiedt het doden en slachten van schapen, geiten en varkens voor particulier huishoudelijk verbruik buiten een erkend slachthuis of een voor het gegroepeerd slachten van dieren voor particulier huishoudelijk verbruik door de Vlaamse Regering erkende inrichting, maar dit verbod is onder meer niet van toepassing op landbouwers als bedoeld bij artikel 2, 7°, van het decreet van 22 december 2006 ‘houdende inrichting van een gemeenschappelijke identificatie van landbouwers, exploitaties en landbouwgrond in het kader van het meststoffenbeleid en van het landbouwbeleid’.

Voorts wordt in het advies van de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij van 27 oktober 2023 melding gemaakt van verscheidene bepalingen van het voorontwerp die betrekking hebben op de landbouwsector, namelijk (in volgorde van de bespreking ervan in dat advies) artikel 10, § 3 (beschutting van dieren die buiten gehouden worden), artikel 24, 7° (verbod op het verven van dieren of op een andere manier kunstmatig kleuren), de artikelen 10, § 2, en 22

⁵ Omzendbrief VR 2019/4 inzake wetgevingstechniek, aanwijzing 7.

⁶ Artikel 6, § 1, V, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

(elk dier beschikt over voldoende ruimte en bewegingsvrijheid, alsook het uitdoofbeleid voor het houden van kippen in kooien in legkippenhouderijen of opfokbedrijven), artikel 23 (subsidies in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid ten behoeve van dierenwelzijn), artikel 27 (verbod op de verhandeling van dieren op de openbare weg of op markten), artikel 36 (verbod op onverdoofd slachten), artikel 12, tweede lid (verbod op het houden van dieren voor de productie van foie gras door middel van eender welke invasieve methode die ertoe leidt dat hypertrofie van de vetcellen in de lever opzettelijk veroorzaakt wordt), artikel 20 (verbod op het opstarten of exploiteren van houderijen waar pelsdieren worden gehouden), artikel 37 (inwerkingtreding van een verbod op het doden van eendagshaantjes van zodra de Vlaamse Regering bepaalt dat geslachtsbepaling in het ei haalbaar is voor dag 12 na incubatie) en artikel 63 (mogelijkheid om zelfstandige dierenartsen aan te stellen voor controles in (onder meer) landbouwbedrijven, verzamelcentra voor landbouwhuisdieren, handelaarsstallen en erkenningsplichtige inrichtingen).

Op de vraag naar wat wordt bedoeld met de verwijzing naar de steunregelingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid in artikel 23 van het voorontwerp, en of het dan nog wel gaat om een maatregel in het kader van dierenwelzijn, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“Dit gaat hier om een dierenwelzijnsbevoegdheid. Met ingang van 1 januari 2023 is het nieuw Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van toepassing. Het nieuwe Europese rechtskader bestaat uit verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021, verordening (EU) 2021/2116 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021 en de gedelegeerde en uitvoeringshandelingen ervan. Binnen het Vlaamse Gewest werd/wordt er uitvoeringsreglementering genomen zowel binnen landbouw als leefmilieu als dierenwelzijn. De uitvoering van het GLB betreft dus *in casu* om een gedeelde bevoegdheid.

(...) Het gaat om zogenaamde pijler 2-maatregelen die worden gefinancierd vanuit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO), maar waarbij er ook een verplichte cofinanciering vanuit de regio/lidstaat vereist is.

(...) Activiteiten in de primaire verwerking kan beschouwd worden als een synoniem van landbouwactiviteiten en kan in voorkomend geval derhalve geschrapt worden.

(...) Hier wordt minimaal gedacht aan de kosten voor de controles uitgevoerd door de certificatie-instellingen bij deelname door onder andere landbouwers aan een door de minister erkend dierenwelzijnslabel. Het gaat om subsidies die kaderen binnen het gemeenschappelijk landbouwbeleid voor de periode 2023-2027. Conform EU-Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021 ‘tot vaststelling van voorschriften inzake steun voor de strategische plannen die de lidstaten in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid opstellen (strategische GLB-plannen) en die uit het Europees Landbouwgaraantiefonds (ELGF) en het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (Elfpo) worden gefinancierd, en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1305/2013 en (EU) nr. 1307/2013’ dienen immers ook acties om het dierenwelzijn te verbeteren, te worden gestimuleerd. Meer in het algemeen gaat het om het bevorderen van de toepassing van landbouwactiviteiten en primaire verwerking die een positieve bijdrage leveren aan het dierenwelzijn.”

Hier gelden dezelfde conclusies als in opmerking 3.1. Ook al bestaat er geen principieel bezwaar tegen het vermengen van verschillende gewestbevoegdheden in een enkele tekst, toch kunnen overlappingen in bepaalde gevallen leiden tot rechtsonzekerheid.

Wat betreft de subsidieregeling in artikel 23 van het voorontwerp zal ervoor moeten worden gewaakt dat geen onderling onverenigbare subsidievoorwaarden in het leven worden geroepen, indien het niet de bedoeling is dat de begunstigden moeten kiezen tussen verschillende subsidiestelsels. Bovendien zal in de memorie van toelichting enige duiding moeten worden verstrekt over de verhouding tot de steunregeling in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en de reeds bestaande implementatie ervan in de interne rechtsorde.

Voor verplichtingen en verboden zal op zijn minst in de memorie van toelichting moeten worden verduidelijkt wat de verhouding is tussen de ontworpen regeling en de bestaande regelgeving inzake landbouw, althans indien niet uitdrukkelijk is voorzien in een uitzondering ten aanzien van landbouwers of landbouwactiviteiten, zoals het geval is voor artikel 39, § 3, van het voorontwerp.

4. Artikel 16 van het voorontwerp bevat verscheidene bepalingen met betrekking tot het kweken van honden en katten en bepaalt onder meer dat bij de selectie van kweekdieren rekening moet worden gehouden met “met hun anatomische, fysiologische en gedragskenmerken, zodat het welzijn, *met inbegrip van de gezondheid*, van het ouderdier en de nakomelingen niet in het gedrang komen door het kweken” (paragraaf 1, eerste lid). Het is verboden te kweken met kweekdieren bij honden en katten die een erfelijke aandoening vertonen die niet kan worden verholpen via oordeelkundige paringscombinaties tussen kweekdieren binnen de raspopulatie (paragraaf 1, tweede lid). De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om het kweken van honden en katten te organiseren om erfelijke aandoeningen terug te dringen en de genetische diversiteit te bevorderen (paragraaf 2, eerste lid).

Op de vraag of met dergelijke bepalingen de bevoegdheid van de federale overheid inzake dierengezondheid niet wordt betreden, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“Vooreerst, het betreffende eerste lid van paragraaf 1 is een herhaling op decretaal niveau van het artikel 19, §2, eerste lid van het koninklijk besluit van 27 april 2007 ‘houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren’, hetwelk reeds de verplichting voorziet voor beroeps- en hobby- honden- en kattenkwekers om bij de selectie van kweekdieren rekening te houden met hun anatomische, fysiologische en gedragskenmerken, zodat het welzijn, met inbegrip van de gezondheid, van het ouderdier en de nakomelingen niet in het gedrang komt door het kweken. Deze bepaling werd ingevoerd door middel van het BVR van 15 februari 2019 ‘tot wijziging van diverse bepalingen van het koninklijk besluit van 27 april 2007 houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren’.

Graag merken we op dat naar aanleiding van het bewuste BVR van 2019 door uw Raad geen gelijkaardige opmerking werd gemaakt in haar advies als huidige opmerking, maar integendeel stelde dat kon aangenomen worden dat de ontworpen maatregel het dierenwelzijn beoogde. (advies 63.978/3)

Verder, de aangelegenheid van het dierenwelzijn en die van de dierengezondheid hangen nauw samen. Erfelijke aandoeningen met een negatief effect op het welzijn van het dier en/of zijn nakomelingen zullen in voorkomend geval ook ziekte veroorzaken en met andere woorden de gezondheid van het dier in het gedrang brengen. Belangrijk te vermelden is dat de gezondheid *in casu* niet het hoofddoel is van de bepaling maar wel het welzijn van het dier. Hoofddoel is erfelijke problemen aan te pakken die dierenwelzijnsproblemen

veroorzaken. *In casu* betreft diergezondheid een ondergeschikt onderdeel en onlosmakelijk geheel van het dierenwelzijn en valt het met andere woorden wel degelijk onder de bevoegdheid van de gewestelijke overheid.

Tenslotte dient verwezen naar de parlementaire voorbereiding van het artikel 6, §1, IX van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’, zoals ingevoegd bij artikel 24 van de bijzondere wet van 6 januari 2014 ‘met betrekking tot de Zesde Staatshervorming’, middels dewelke de gewesten sinds 1 juli 2014 bevoegd zijn voor het vaststellen van regels met betrekking tot het dierenwelzijn. In de parlementaire voorbereidingen hierbij kan worden gelezen dat zowel de bevoegdheid inzake het vaststellen van de regels met betrekking tot het dierenwelzijn als de controle ervan volledig overgedragen wordt aan de gewesten. Het begrip ‘dierenwelzijn’ is blijkens de parlementaire voorbereiding zeer ruim en betreft de aangelegenheden geregeld door of krachtens de Dierenwelzijnswet, dit terwijl de federale overheid bevoegd blijft voor de normen vervat in de diergezondheidswet. (MvT, Parl.St. Senaat 2012-13, nr. 5-2232/1, 153.)

(...)

Het tweede lid van paragraaf 1 is een herhaling op decretaal niveau van hetgeen bepaald is in artikel 19, §2, tweede lid van het bovenvermeld koninklijk besluit van 27 april 2007. Deze bepaling werd ingevoerd door middel van het BVR van 12 februari 2021 ‘tot wijziging van artikel 19 en 27 van het koninklijk besluit van 27 april 2007 houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren’. Graag merken we op dat naar aanleiding van het bewuste BVR van 2021 door uw Raad geen gelijkaardige opmerking in haar advies werd gemaakt als huidige opmerking. (advies 67.857/1/V) Voor het overige verwijzen we wat betreft §1, tweede lid en §2 naar de toelichting hierboven.”

Er kan worden aangenomen dat de ontworpen beperkingen op het kweken van honden en katten zijn ingegeven door het welzijn van de betrokken dieren en bijgevolg kunnen worden ingepast in de gewestbevoegdheid inzake dierenwelzijn. Wel moet de zinsnede “, met inbegrip van de gezondheid,” in artikel 16, § 1, eerste lid, van het voorontwerp worden weggelaten.⁷

Vermits met de ontworpen bepalingen geenszins wordt beoogd de veiligheid van de voedselketen te verzekeren, wordt de federale bevoegdheid voor de normering en de daarop toepasbare controle inzake de diergezondheid en de kwaliteit van de dierlijke producten, zoals bepaald in artikel 6, § 1, V, tweede lid, 2°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, niet betreden.⁸⁻⁹

5.1. Sommige bepalingen van het voorontwerp houden een verbod in op het gebruik van bepaalde producten of een verbod om ze te verhandelen. Artikel 11 van het voorontwerp bepaalt

⁷ Zie ook GwH 21 januari 2021, nr. 10/2021, B.13.

⁸ Bovendien maakt, in tegenstelling tot wat voorheen het geval was, artikel 6, § 1, V, tweede lid, 2°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, zoals vervangen bij artikel 16 van de bijzondere wet van 6 januari 2014 ‘met betrekking tot de Zesde Staatshervorming’, niet langer gewag van de normering en de daarop toepasbare controle inzake dierenwelzijn.

⁹ Adv.RvS 67.856/VR van 13 oktober 2020 over een voorstel van ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest ‘tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren en tot vastlegging van voorwaarden voor het verhandelen van foie gras’, opmerking 3.5.

dat niemand een hond of een kat een halsband die elektrische prikkels toedient, mag aandoen of dergelijke halsbanden mag verhandelen. Artikel 38 van het voorontwerp schrijft voor dat ratten en muizen (en andere door de Vlaamse Regering aan te wijzen diersoorten) niet mogen worden verdelgd met producten waarvan het actieve bestanddeel lijm is die bestemd is om de dieren te immobiliseren of door verdrinking zonder dat het dier bedwelmd is. Artikel 45 van het voorontwerp machtigt de Vlaamse Regering om het gebruik of de verhandeling van producten die bestemd zijn voor dieren en die schadelijk zijn voor hun welzijn, te beperken of te verbieden en om in dat geval ook de publiciteit voor het gebruik of de verhandeling ervan te beperken of te verbieden.

Op de vraag of met artikel 11 van het voorontwerp niet de federale voorbehouden bevoegdheid inzake productnormen¹⁰ wordt betreden, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“De Raad van State lichtte in zijn advies 69.976/1/V toe dat het verbod op het gebruik van elektrische halsbanden geen marktuitsluitend effect heeft en ook geen belemmering vormt voor het vrije verkeer van goederen tussen de gewesten. De Raad van State was meer bepaald van oordeel dat het gebruiksverbod geen marktuitsluitend effect heeft gelet op onder meer a) de alternatieven voor de elektrische halsbanden, b) het feit dat het verbod beperkt is tot twee specifieke diersoorten, namelijk honden en katten, en c) de ruime overgangperiode. Deze argumentatie gebruikt door de Raad van State om te besluiten dat het verbod op het gebruik geen marktuitsluitend effect heeft, geldt *mutatis mutandis* eveneens voor het verbod op de handel.

De maatregel voorwerp van het ontwerpdecreet, beoogt een verbod in te voeren op het gebruik van de elektrische halsbanden. Indien echter enkel het aandoen/dragen (en dus het gebruik) verboden wordt, maar de verkoop niet, dan mist de maatregel haar doel, aangezien er dan een verkeerd signaal verleend wordt aan burgers dat het wel legitiem is om tot de aankoop ervan over te gaan en dus ook tot het gebruik ervan. De handhaving op het verbod op het gebruik wordt dan ook bijzonder moeilijk zoniet onmogelijk gemaakt. Een verbod op de verkoop vormt met andere woorden een onlosmakelijk geheel met het verbod op het gebruik van de elektrische halsband. Het toestaan van de verkoop van de elektrische halsbanden leidt zo goed als zeker tot het effectieve gebruik van de apparaten in kwestie in de praktijk en met andere woorden tot misbruik in de praktijk en dus tot een significant verminderd dierenwelzijn. Het spreekt voor zich dat het gebruik verbieden van een product enerzijds, dat eenvoudigweg kan worden aangekocht in de handelszaak anderzijds de efficiëntie en de effectiviteit van het gebruiksverbod volledig zal ondermijnen en uithollen. Het verbod op de handel dient dan ook behouden te blijven.

Verder wordt ook verwezen naar de volgende twee adviezen van de afdeling wetgeving van de Raad van State om tot de bevoegdheid van de gewesten te besluiten bij het invoeren van een handelsverbod inzake het beleidsveld van het dierenwelzijn:

(a) Het advies met nr. 55.717/3 van 14 april 2014 over het ontwerp van het Koninklijk Besluit ‘betreffende het verbod op het op de markt brengen van producten die schadelijk zijn voor het dierenwelzijn’:

Er werd via dit ontwerp van KB meer precies beoogd een verbod om bepaalde producten, die schadelijk geacht worden voor het dierenwelzijn, op de markt te brengen. Het betrof producten waarvan het actief bestanddeel lijm is, bestemd voor het immobiliseren van gewervelde dieren door verkleaving, met het oog op hun verdelging. De rechtsgrond van het KB werd toen gezocht in de wet op de productnormering (nl. de wet van 21 december 1998 ‘betreffende de productnormen ter bevordering van duurzame

¹⁰ Artikel 6, § 1, II, tweede lid, 1°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu, de volksgezondheid en de werknemers’). De Raad van State was het hier echter niet mee eens en stelde dat de rechtsgrond in de Dierenwelzijnswet zou moeten gevonden worden en niet in de wet op de productnormering. (...)

(b) Het advies met nr. 67.713/1/V van 14 augustus 2020 over het wetsvoorstel ‘tot instelling van een verbod op het gebruik van kangoeroes voor commercialisering, commerciële productie en fabricage’:

De indieners beoogden een invoerverbod voor kangoeroevlees en afgeleide producten door te stellen dat in Australië kangoeroes ‘op grote schaal bejaagd en afgeslacht’ worden op een wijze die ontoelaatbaar dierenleed veroorzaakt. In het randnummer 4 op pagina 4 van zijn advies besloot de Raad dat de beoogde maatregel een gewestbevoegdheid uitmaakte op basis van de volgende redenering: ‘Krachtens het door de bijzondere wet van 6 januari 2014 ‘met betrekking tot de Zesde Staatshervorming’ ingevoegde artikel 6, § 1, XI, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’ behoort het dierenwelzijn tot de gewestaangelegenheden. Bijgevolg komt het aan de gewesten toe om uit te maken of de preventie van dierenleed vereist dat de invoer van kangoeroeproducten en de doorvoer van deze producten via het betrokken gewest verboden wordt. Ook indien het instellen door een gewest van een invoerverbod op kangoeroeproducten problemen kan opleveren, gelet op het vrij verkeer van goederen tussen de deelstaten onderling, doet dit geen afbreuk aan de vaststelling dat de door de indieners van het voorstel beoogde maatregel in wezen een gewestbevoegdheid uitmaakt.’

Er dient tenslotte vastgesteld te worden dat het artikel 6, §1, II, tweede lid, 1° van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’ dat de federale overheid bevoegdheid geeft tot het vaststellen van produktnormen uitdrukkelijk betrekking heeft op aangelegenheden van het leefmilieu en het waterbeleid. Een gelijkaardige uitzondering op de gewestelijke bevoegdheid wordt niet vermeld bij de aangelegenheden van het dierenwelzijn onder artikel 6, §1, XI van de bijzondere wet in kwestie.”

Wat betreft artikel 38 van het voorontwerp beaamde de gemachtigde dat enkel het gebruik en niet de verhandeling van de betrokken producten wordt geregeld. Op de vraag of de ontworpen bepaling geen marktuitsluitend effect heeft, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“ - De ontworpen regeling heeft volgens ons geen algemeen marktuitsluitend effect. Het verbod is immers beperkt tot twee specifieke diersoorten, namelijk muizen en ratten. Lijmvallen blijven dus nog steeds mogelijk voor het beheer van bijvoorbeeld insecten. Voor wat betreft de verdrinkingsvallen werd de datum van inwerkingtreding te meer uitgesteld naar een door de Vlaamse Regering te bepalen datum, dit is op een moment dat er meer diervriendelijke methoden op punt zijn (waaronder bedwelmingsmiddelen met verdoving), zodat deze methode die niet diervriendelijk is, dan kan verboden worden.

- De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn pleit in haar advies van 28 september 2023 voor een diervriendelijk beheer van ratten en muizen. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn pleit zelfs voor een verbod op de verkoop en het gebruik van anticoagulantia (middelen die de bloedstolling voorkomen), lijmvallen (zonder bedwelmingsmiddel), verdrinkingsvallen en cholecalciferol voor het beheer van ratten en muizen:

□ Lijmvallen enerzijds zijn luidens de Raad niet diervriendelijk. De dieren worden bij bewustzijn geïmmobiliseerd: de gevangen dieren kleven onherroepelijk vast aan hun poten of vacht, en er wacht hen een zekere dood, meestal door uitdroging of uithongering. Bij ontsnappingspogingen kunnen ze ook ernstige verwondingen oplopen, het afscheuren van de huid of gebroken ledematen.

□ Verdrinkingsvallen anderzijds zijn om redenen van dierenwelzijn al verboden in o.a. in Zweden en Frankrijk. Dit spreekt voor zich: de dood door verdrinking treedt pas na lange tijd in. Dit type van vallen is volgens de Raad wel aanvaardbaar als de dieren onmiddellijk worden verdoofd, doordat ze terecht komen in een verdovende vloeistof. Voor de verdrinkingsvallen met verdovende vloeistof die nu op de markt zijn, werd nog niet aangetoond dat de dieren worden bedwelmd.

- Wat betreft de productnormering is het belangrijk dat vastgesteld wordt dat het artikel 6, §1, II, tweede lid, 1° van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’ dat de federale overheid bevoegdheid geeft tot het vaststellen van productnormen, uitdrukkelijk betrekking heeft op aangelegenheden van het leefmilieu en het waterbeleid. Een gelijkaardige uitzondering op de gewestelijke bevoegdheid wordt niet vermeld bij de aangelegenheden van het dierenwelzijn onder artikel 6, §1, XI van de bijzondere wet in kwestie. Er wordt met andere woorden geen federale productnormeringsbevoegdheid onmogelijk gemaakt dan wel bemoeilijkt. (...)”

Op de vraag welke producten worden beoogd met artikel 45 van het voorontwerp en of die bepaling geen marktuitsluitend effect heeft, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“Het gaat om producten voor dieren die in de handel worden aangeboden maar die niet geschikt zijn om aan hun fysiologische en ethologische behoeften te voldoen en die dus schadelijk zijn voor hun welzijn. We denken hierbij onder meer aan sommige aangeboden hokken, kooien en bokalen die niet geschikt zijn voor de doeldiersoort of lijmvallen voor plaagdieren.

(...)

- De decretale bepaling *an sich* heeft geen marktuitsluitend effect. De toetsing dient naar aanleiding van het op te maken uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering te gebeuren.

- Wat betreft de productnormering is het belangrijk dat vastgesteld wordt dat het artikel 6, §1, II, tweede lid, 1° van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’ dat de federale overheid bevoegdheid geeft tot het vaststellen van productnormen, uitdrukkelijk betrekking heeft op aangelegenheden van het leefmilieu en het waterbeleid. Een gelijkaardige uitzondering op de gewestelijke bevoegdheid wordt niet vermeld bij de aangelegenheden van het dierenwelzijn onder artikel 6, §1, XI van de bijzondere wet in kwestie. Er wordt met andere woorden geen federale productnormeringsbevoegdheid onmogelijk gemaakt dan wel bemoeilijkt. (...)”

5.2. Volgens het Grondwettelijk Hof zijn productnormen “regels die op dwingende wijze bepalen aan welke eisen een product moet voldoen bij het op de markt brengen, onder meer ter bescherming van het milieu. Zij bepalen met name welk niveau van verontreiniging of hinder niet mag worden overschreden in de samenstelling of bij de emissies van een product, en kunnen specificaties bevatten over de eigenschappen, de beproevingsmethoden, het verpakken, het merken en het etiketteren van producten”.¹¹ Nog volgens het Grondwettelijk Hof is “[h]et voorbehouden van de bevoegdheid inzake productnormen aan de federale overheid (...) immers precies verantwoord door de noodzaak om de Belgische economische en monetaire unie te vrijwaren (*Parl.St.*, Senaat, 1992-1993, nr. 558/1, p. 20; *Parl.St.*, Kamer, 1992-1993, nr. 1063/7, p. 37) en om obstakels voor het vrije verkeer van goederen tussen de gewesten uit de weg te ruimen (*Parl.St.*,

¹¹ Zie o.m. GwH 28 februari 2019, nr. 32/2019, B.17.1; GwH 28 februari 2019, nr. 38/2019, B.13.2; GwH 17 december 2020, nr. 165/2020, B.17.1.

Senaat, 1992-1993, nr. 558/5, p. 67)”.¹² Anders dan de gemachtigde voorhoudt, is de voorbehouden federale bevoegdheid inzake productnormen niet beperkt tot leefmilieu.

In zoverre de ontworpen bepalingen voorzien in een *verbod op het verhandelen* van halsbanden die elektrische prikkels toedienen (artikel 11 van het voorontwerp) en van producten die bestemd zijn voor dieren en die schadelijk zijn voor hun welzijn (artikel 45 van het voorontwerp), wordt de federale bevoegdheid inzake productnormen betreden en kunnen die bepalingen geen doorgang vinden.¹³ Het gaat in dit geval overigens niet om het verbieden van de verhandeling van een product omwille van de wijze waarop het is geproduceerd, zoals foie gras wordt geproduceerd door het dwangvoederen van dieren,¹⁴ maar wel om het verbod van de verhandeling omwille van de intrinsieke eigenschappen van het product zelf bij het op de markt brengen ervan, ook al houden die eigenschappen verband met dierenwelzijn.¹⁵

Dat neemt niet weg dat een beroep zou kunnen worden gedaan op de in artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 bedoelde impliciete bevoegdheden, maar daartoe is vereist dat de ontworpen maatregelen als noodzakelijk kunnen worden beschouwd voor de uitoefening van de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest, dat de aangelegenheid zich tot een gedifferentieerde regeling leent en dat de weerslag van de ontworpen bepalingen op die aangelegenheid slechts marginaal is.¹⁶ Het betoog van de gemachtigde dat de handhaving van een verbod op het gebruik van de halsbanden die elektrische prikkels toedienen, zeer moeilijk zou zijn zonder het instellen van een verbod op de verkoop ervan, kan volstaan om te besluiten dat voldaan is aan de voorwaarde van de noodzakelijkheid wat betreft het verbod op het in de handel brengen, vervat in artikel 11 van het voorontwerp, maar dan moet nog steeds worden aangetoond dat ook is voldaan aan de overige voorwaarden. Voor artikel 45 van het voorontwerp zal bij de uitvoering ervan voor welbepaalde producten moeten blijken dat aan die drie voorwaarden is voldaan.¹⁷

5.3. In de arresten nrs. 32/2019 en 35/2019, heeft het Grondwettelijk Hof evenwel geoordeeld dat een algemeen *gebruiksverbod* voor, in dat geval, bepaalde pesticiden op het ganse grondgebied van een gewest, voor de betrokken pesticiden een marktuitsluitend effect zou sorteren,

¹² GwH 22 december 2010, nr. 149/2010, B.4.2; GwH 28 februari 2019, nr. 32/2019, B.17.2; GwH 28 februari 2019, nr. 38/2019, B.13.3.

¹³ Zie ook adv.RvS 69.976/1/V van 8 september 2021 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 22 april 2022 ‘tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren en het decreet van 13 juli 2018 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren in het kader van de zesde staatshervorming’, *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1124/1, 21, opmerking 4.

¹⁴ Zie adv.RvS 67.856/VR van 13 oktober 2020, opmerking 3.6.2.

¹⁵ Dat neemt niet weg dat bij de uitvaardiging van dergelijke maatregelen door de federale overheid zal moeten voldaan zijn aan het bevoegdheidsrechtelijke evenredigheidsbeginsel, dat inhoudt dat de uitoefening van de bevoegdheid van de gewesten inzake dierenwelzijn niet onmogelijk wordt gemaakt of op overdreven wijze wordt bemoeilijkt.

¹⁶ Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, zie bv.: GwH 12 maart 2015, nr. 29/2015, B.11; GwH 21 april 2016, nr. 53/2016, B.92.4.

¹⁷ Gelet op de delegatie aan de Vlaamse Regering in de ontworpen bepaling kan worden aanvaard dat op het niveau van het uitvoeringsbesluit een beroep wordt gedaan op de impliciete bevoegdheden (zie RvS 29 juni 2023, nr. 256.986, *asbl Belplant*, nr. 31, waaruit kan worden afgeleid dat in een niet aan de wetgever voorbehouden aangelegenheid de machtiging van de decreetgever aan de Vlaamse Regering om een decretale bepaling uit te voeren, tevens inhoudt dat zij middels de impliciete bevoegdheden een aangelegenheid vermag te regelen die tot de bevoegdheid van de federale overheid behoort).

hetgeen de uitoefening van de bevoegdheid inzake productnormen door de federale wetgever in de praktijk onmogelijk zou maken.¹⁸

Op grond van die redenering heeft het Grondwettelijk Hof in arrest nr. 165/2020 een regeling vernietigd die onder meer voorzag in een verbod om wensballonnen op te laten. Het Hof oordeelde daarover het volgende:

“Zonder dat het te dezen nodig is te onderzoeken of een algemeen verbod op het gebruik van wensballonnen op het ganse grondgebied van het Vlaamse Gewest ingepast kan worden in een of meer aangelegenheden die behoren tot de bevoegdheid van de gewesten, volstaat het vast te stellen dat een dergelijk verbod een marktuitsluitend effect sorteert, hetgeen de uitoefening van de bevoegdheid inzake productnormen door de federale wetgever, in de praktijk, onmogelijk maakt.

In zoverre het betrekking heeft op het oplaten van wensballonnen schendt het bestreden decreet het door artikel 143, § 1, van de Grondwet gewaarborgde beginsel van de federale loyaliteit.”¹⁹

Nog afgezien van de vraag of de federale overheid op grond van haar bevoegdheid inzake productnormen gebruiksvoorschriften kan vaststellen zoals in de ontworpen bepalingen, die specifiek gericht zijn op de zorg voor het dierenwelzijn, voorziet artikel 11 van het voorontwerp, in tegenstelling tot de bepaling waarover het Hof in het voormelde arrest uitspraak heeft gedaan, niet in een algemeen verbod op het gebruik van producten met betrekking tot dieren, maar enkel van specifieke producten met betrekking tot honden en katten, namelijk van halsbanden die elektrische prikkels toedienen. Bovendien wordt voorzien in een uitzondering voor elektrische halsbanden die alleen gekoppeld zijn aan een onzichtbare omheining.²⁰

Dat is ook het geval voor de specifieke producten waarvan het gebruik wordt geregeld in artikel 38, eerste lid, van het voorontwerp, althans ten aanzien van ratten en muizen, onder meer gelet op het voorhanden zijn van andere verdelgingsmiddelen voor die diersoorten. Of dat ook het geval is voor de andere diersoorten waartoe die verbodsbepalingen door de Vlaamse Regering kunnen worden uitgebreid overeenkomstig het derde lid van dat artikel, zal moeten worden uitgemaakt naar aanleiding van de betrokken ontwerpbesluiten.

Ook voor artikel 45 van het voorontwerp zal bij de uitvoering ervan voor welbepaalde producten moeten blijken dat het niet gaat om een algemeen verbod.

6.1. Artikel 62, § 1, eerste lid, 1°, van het voorontwerp bepaalt dat overtredingen op het aan te nemen decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan en de Europese verordeningen, beschikkingen

¹⁸ GwH 28 februari 2019, nr. 32/2019, B.20.3; GwH 28 februari 2019, nr. 38/2019, B.16.2.

¹⁹ GwH 17 december 2020, nr. 165/2020, B.18.3.

²⁰ Zie ook adv.RvS 69.976/1/V, *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1124/1, 21, opmerking 3.2; adv.RvS 72.351/VR/4 van 29 november 2022 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Waalse Regering van 15 december 2022 ‘portant sur l’interdiction ou la restriction de l’utilisation d’accessoires ou de produits causant aux animaux des douleurs, des souffrances ou des lésions évitables’, opmerking 3.3. Vgl. GwH 10 november 2022, nr. 147/2022, B.8.1 tot B.10.4.

en besluiten ter zake, worden opgespoord en vastgesteld door de leden van de federale en lokale politie en dat per zone van de lokale politie een verantwoordelijke dierenwelzijn wordt aangeduid.

Op de vraag op welke bevoegdheidsgrond wordt gesteund voor de ontworpen bepaling, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“We zouden graag het kader van het huidige artikel 34, §1, van de Dierenwelzijnswet (zoals het laatst vervangen dmv het decreet van 13 juli 2018 ‘tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren in het kader van de zesde staatshervorming’) willen behouden in de Codex Dierenwelzijn.

De bevoegdheid kan gegrond worden op het artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

Overeenkomstig artikel 10 van de genoemde bijzondere wet kunnen decreten rechtsbepalingen bevatten in aangelegenheden waarvoor de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest niet bevoegd zijn, voor zover die bepalingen noodzakelijk zijn voor de uitoefening van hun bevoegdheden. Naast het noodzakelijke karakter heeft het Grondwettelijk Hof nog twee supplementaire voorwaarden gesteld: de aangelegenheid moet zich lenen tot een gedifferentieerde regeling en de weerslag ervan op de bevoegdheid van de andere overheid mag slechts marginaal zijn. De voormelde voorwaarden worden *in casu* vervuld. Hierbij wordt vooreerst benadrukt dat het om de bestending van een bestaande toestand gaat en er bijgevolg geen nieuwe bevoegdheden worden toegekend. Bovendien zou de schrapping de indruk wekken dat de federale en lokale politie geen bevoegdheid meer heeft inzake dierenwelzijn. Dit laatste zou disproportionele gevolgen hebben voor de bestaande praktijk op het terrein. Een goede samenwerking tussen de Inspectiedienst dierenwelzijn en de federale en lokale politie is noodzakelijk om de dierenwelzijnswetgeving ten volle en adequaat te kunnen blijven handhaven én om straffeloosheid te voorkomen. Ten slotte wordt benadrukt dat het betreden van de bevoegdheid van de federale overheid geen afbreuk doet aan de uniformiteit van de federale regelgeving ter zake. Ten overvloede: dit komt de transparantie en rechtszekerheid naar de burger toe, enkel maar ten goede.

In dit kader verwijzen we volledigheidshalve naar het advies van uw Raad met nr. 62.825/3 van 5 maart 2018, nr. 22.1 (nav het bovenvermelde decreet van 13 juli 2018) waarbij bevestigd werd dat de decreetgever op basis van de impliciete bevoegdheden de leden van de lokale en de federale politie zou kunnen belasten met de vaststelling en de opsporing van de betrokken overtredingen.

Hetzelfde geldt voor wat betreft de bepaling dat per zone van de lokale politie een verantwoordelijke dierenwelzijn wordt aangeduid;

Het is belangrijk dat de bestaande samenwerking die er reeds is op het terrein tussen de lokale politie en de inspecteurs van Dierenwelzijn Vlaanderen ook te bevestigen op decretaal niveau. De betrokken bepaling in het ontwerp van Vlaamse Codex Dierenwelzijn wenst de goede verstandhouding en samenwerking, die er momenteel reeds is, tussen de betrokken handhavingsdiensten te formaliseren en te uniformiseren. Officiële aanspreekpunten maken een uniforme handhaving van het dierenwelzijnsbeleid op lokaal niveau efficiënter dan door middel van de individuele contacten die er momenteel reeds zijn.”

De Raad van State ziet niet in waarom uitdrukkelijk moet worden bepaald dat de politie wordt belast met het toezicht op de naleving van de voormelde regelgeving, aangezien de

politie hoe dan ook ertoe gehouden is op te treden om een einde te maken aan onwettige toestanden en bij overtredingen van toepasselijke en strafrechtelijk beteugelde regelgeving de nodige vaststellingen kan doen. Daarvoor is geen uitdrukkelijke bepaling nodig.²¹

Het verplichten van de lokale politie om per zone van de lokale politie een verantwoordelijke dierenwelzijn aan te duiden, grijpt in op de organisatie van de politie, hetgeen een federale bevoegdheid is.

De ontworpen bepaling kan dan ook enkel doorgang vinden indien een beroep kan worden gedaan op de impliciete bevoegdheden. De verantwoording ter zake door de gemachtigde volstaat evenwel niet. Zo kan niet worden aangenomen dat het weglaten van de ontworpen bepaling de indruk zou wekken dat de federale en lokale politie geen bevoegdheid meer heeft inzake dierenwelzijn. Ook de enkele verwijzing naar de samenwerking tussen de lokale politie en de inspecteurs van Dierenwelzijn Vlaanderen volstaat niet om aan te tonen dat de ontworpen bepaling noodzakelijk is voor de uitoefening van de bevoegdheid inzake dierenwelzijn. In de memorie van toelichting zal dan ook op een meer omstandige wijze moeten worden aangetoond dat voldaan is aan de voorwaarden om een beroep te kunnen doen op de impliciete bevoegdheden.

6.2. In artikel 62, § 2, vierde lid, van het voorontwerp wordt bepaald dat de toezichthoudende ambtenaren assistentie van de politie kunnen vorderen voor de opdrachten waarbij er een risico kan worden geïdentificeerd voor de veiligheid van die personen.

Op de vraag op welke bevoegdheidsgrond wordt gesteund voor de ontworpen bepaling, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“De toezichthoudende personeelsleden worden regelmatig geconfronteerd met situaties waarbij de hulp van politie noodzakelijk is om hun taak te kunnen uitvoeren. Om deze reden wordt voorzien dat zij de hulp van de politiemacht kunnen vorderen wanneer zij vaststellen dat de uitoefening van hun opdracht een risico voor de veiligheid van de personen inhoudt. Het gaat om een bestaande bevoegdheid waarvan geopteerd wordt om deze te behouden in het kader van voorliggend ontwerp. We zijn van oordeel dat deze bepaling in lijn is met artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (impliciete bevoegdheden)

Overeenkomstig dat artikel kunnen decreten immers rechtsbepalingen bevatten in aangelegenheden waarvoor de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest niet bevoegd zijn, voor zover die bepalingen noodzakelijk zijn voor de uitoefening van hun bevoegdheden. Naast het noodzakelijke karakter heeft het Grondwettelijk Hof nog twee supplementaire voorwaarden gesteld: de aangelegenheid moet zich lenen tot een gedifferentieerde regeling en de weerslag ervan op de bevoegdheid van de andere overheid mag slechts marginaal zijn. De voormelde voorwaarden worden *in casu* vervuld. Hierbij wordt vooreerst benadrukt dat het om de bestending van een bestaande toestand gaat en er bijgevolg geen nieuwe bevoegdheden worden toegekend. Bovendien zou de opheffing van de mogelijkheid om assistentie te vorderen disproportionele gevolgen hebben voor de bestaande praktijk op het terrein. Een goede samenwerking tussen de Inspectiedienst

²¹ Zie ook adv.RvS 71.933/3 van 4 november 2022 over een voorstel van decreet ‘Vlaamse Codex Dierenwelzijn’, *Parl.St.* VI. Parl. 2021-22, nr. 1267/2, 21, opmerking 58. Vgl. adv.RvS 67.387/3 van 14 mei 2020 over een ontwerp dat heeft geleid tot het volmachtbesluit nr. 2020/023 van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 20 mei 2020 ‘dat uithuiszettingen tijdelijk verbiedt tot en met 31 augustus 2020’, opmerking 8.

dierenwelzijn en de federale en lokale politie is noodzakelijk om de dierenwelzijnswetgeving ten volle en adequaat te kunnen blijven handhaven én om straffeloosheid te voorkomen. Ten slotte wordt benadrukt dat het betreden van de bevoegdheid van de federale overheid geen afbreuk doet aan de uniformiteit van de federale regelgeving ter zake.”

Met die zienswijze kan worden ingestemd.

VORMVEREISTEN

7. Sommige bepalingen van het voorontwerp betreffen het verlenen van subsidies, zodat de vraag rijst of ze niet moeten worden aangemeld bij de Europese Commissie op grond van artikel 108, lid 3, van het Verdrag ‘betreffende de werking van de Europese Unie’ (hierna: VWEU).

7.1. In zoverre die subsidies ten goede komen aan niet-economische diensten van algemeen belang, zoals bijvoorbeeld het geval is voor de opvang van dieren in erkende dierenasielen, bedoeld in artikel 19 van het voorontwerp, is geen aanmelding bij de Europese Commissie vereist als staatssteun.²²

De gemachtigde betoogde dat dat ook het geval is voor de subsidies voor erkende opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood, bedoeld in artikel 78 van het voorontwerp:

“De subsidieregeling voorwerp van het ontwerp voor wat betreft de ‘opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood’ maakt geen staatssteun uit in de zin van artikel 108, derde lid VWEU, met als gevolg dat een aanmelding aan de Europese Commissie conform artikel 108, derde lid VWEU, dan ook niet vereist is.

Staatssteun wordt in art. 107, lid 1 van hetzelfde Verdrag gedefinieerd als zijnde: ‘steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de interne markt, voorzover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt’.

Meer concreet:

Om te beoordelen of er sprake is van staatssteun, moet aan de volgende criteria worden getoetst, waarbij alle voorwaarden cumulatief moeten vervuld zijn:

1. de steun wordt verleend aan een onderneming die een economische activiteit verricht;
2. de steun wordt door staatsmiddelen bekostigd;
3. deze staatsmiddelen verschaffen een economisch voordeel dat niet via normale commerciële weg zou zijn verkregen (non-marktconformiteit);
4. de maatregel is selectief;
5. de maatregel vervalst de mededinging (in potentie) en (dreigt te) leiden tot een ongunstige beïnvloeding van het handelsverkeer in de EU.

²² Adv.RvS 68.802/3 van 2 maart 2021 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Vlaamse Regering van 19 maart 2021 ‘over de vergoeding voor de opvang van in beslag genomen dieren, de subsidiëring van de erkende dierenasielen en het verhalen op de verantwoordelijke van de kosten voor inbeslagname van dieren’, opmerking 3.

□ Er wordt in casu niet aan al deze voorwaarden voldaan, met als gevolg dat er dus geen sprake is van staatssteun. Zo wordt onder andere de steun niet verleend aan ondernemingen die een economische activiteit verrichten, maar wel aan opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood, die in de regel vzw's zijn.

Noch vervalst de maatregel de mededinging in de EU of dreigt deze te leiden tot een ongunstige beïnvloeding van het handelsverkeer in de EU, noch is de maatregel selectief, maar betreft deze een gehele sector (itt het toekennen van een voordeel aan een specifieke onderneming)."

Met die zienswijze kan worden ingestemd, zodat ook voor deze subsidies geen aanmelding is vereist.

7.2. De subsidies die worden vermeld in de artikelen 23 en 61, § 3, 7° tot 9°, van het voorontwerp, lijken wel betrekking te hebben op economische activiteiten (of dat kan alvast niet worden uitgesloten). Aangezien de thans ontworpen bepalingen nog geen inzicht bieden in de intensiteit van die steun en de eraan verbonden voorwaarden, zal de aanmelding bij de Europese Commissie moeten gebeuren naar aanleiding van de uitwerking van de uitvoeringsbesluiten ervan, tenzij indien zou vaststaan dat beroep kan worden gedaan op een vrijstellingsregeling of indien uit de aard en de begunstigden van die subsidieregeling alsnog zou blijken dat het gaat om niet-economische diensten van algemeen belang.

Die opmerking geldt ook voor artikel 22, eerste lid, van het ontwerp, indien met de daarin vermelde "flankerende maatregelen" ook subsidies worden bedoeld (zie ook opmerking 35).

8. Wat betreft de reeds in opmerking 5.1 aangehaalde artikelen 11, 38 en 45 van het voorontwerp, die voorzien in een verbod op het gebruik van bepaalde producten of in een verbod om ze te verhandelen, althans in zoverre die bepalingen vanuit bevoegdheidsrechtelijk oogpunt doorgang kunnen vinden (zie de opmerkingen 5.2 en 5.3), is een aanmelding vereist bij de Europese Commissie overeenkomstig richtlijn (EU) 2015/1535 van het Europees Parlement en de Raad van 9 september 2015 'betreffende een informatieprocedure op het gebied van technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij'. Het gaat immers telkens om een technisch voorschrift in de zin van artikel 1, lid 1, f), van die richtlijn.

Wat betreft de artikelen 38, derde lid (in tegenstelling tot het eerste lid), en 45 van het voorontwerp kan evenwel met die aanmelding worden gewacht tot de uitwerking van de besluiten waarbij die bepalingen worden uitgevoerd, aangezien het pas dan duidelijk zal zijn om welke producten het precies gaat.

ALGEMENE OPMERKINGEN

9. België heeft een aantal verdragen van de Raad van Europa met betrekking tot de bescherming van het welzijn van dieren ondertekend en in voorkomend geval geratificeerd. De geratificeerde verdragen zijn:

- de Europese overeenkomst ‘inzake de bescherming van dieren tijdens internationaal vervoer’, opgemaakt te Parijs op 13 december 1968, en het Aanvullend protocol, opgemaakt te Straatsburg op 10 mei 1979;²³
- de Europese Overeenkomst ‘inzake de bescherming van dieren in veehouderijen’, opgemaakt te Straatsburg op 10 maart 1976.²⁴ Deze overeenkomst ligt ook aan de basis van EU-richtlijn 98/58/EG van de Raad van 20 juli 1998 ‘inzake de bescherming van voor landbouwdoeleinden gehouden dieren’;
- de Europese Overeenkomst ‘voor de bescherming van gewervelde dieren die worden gebruikt voor experimentele en andere wetenschappelijke doeleinden’, en bijlagen A en B, opgemaakt te Straatsburg op 18 maart 1986 en het Protocol van 22 juni 1998 tot wijziging van die overeenkomst;
- de Europese Overeenkomst ‘voor de bescherming van gezelschapsdieren’, opgemaakt te Straatsburg op 13 november 1987.²⁵

Binnen de voor de Raad van State beschikbare tijd, gegeven de zeer grote huidige zaaklast, kon niet worden nagegaan of het voorontwerp van decreet geen bepalingen bevat die in strijd zijn met de voormelde verdragen en of het de nodige bepalingen bevat om de voormelde verdragen waar nodig nader uit te voeren of de nodige rechtsgronden daarvoor bevat. Bij het voorbereiden van nieuwe of aangepaste uitvoeringsbesluiten zal daarmee alleszins rekening moeten worden gehouden.

10. Verschillende bepalingen van het voorontwerp kunnen een beperking van het vrije verkeer van goederen inhouden doordat zij te beschouwen zijn als een maatregel van gelijke werking als bedoeld bij artikel 34 VWEU. Deze bepalingen moeten kunnen worden verantwoord op grond van artikel 36 VWEU, waarbij de bescherming van de gezondheid en van het leven van dieren als rechtvaardigingsgronden in aanmerking kunnen komen.

Verschillende bepalingen kunnen tevens een beperking inhouden van de vrijheid van vestiging (artikelen 49 en volgende VWEU) of van het recht van vrije dienstverrichting (artikelen 56 en volgende VWEU). Zij moeten een wettig doel nastreven, proportioneel zijn ten opzichte van dat doel en niet-discriminatoir.

Verschillende bepalingen kunnen tevens een beperking inhouden van de vrijheid van ondernemen (artikel II.3 van het Wetboek van economisch recht en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie).

De bescherming van het dierenwelzijn is een legitiem doel van algemeen belang, waarvan het belang met name tot uitdrukking is gekomen in de vaststelling door de EU-lidstaten van Protocol nr. 33 ‘betreffende de bescherming en het welzijn van dieren’ dat aan het Verdrag ‘tot oprichting van de Europese Gemeenschap’ is gehecht, dat bepaalt dat de Gemeenschap en de

²³ De nieuwe *European Convention for the Protection of Animals during International Transport (Revised)*, opgemaakt te Chişinău op 6 november 2003 werd op die datum door België ondertekend, maar nog niet geratificeerd.

²⁴ Het Protocol tot wijziging van die overeenkomst, gedaan te Straatsburg op 6 februari 1992, werd op die datum door België ondertekend, maar nog niet geratificeerd.

²⁵ De Europese overeenkomst ‘inzake de bescherming van slachtvee’, opgemaakt te Straatsburg op 10 mei 1979, werd op die datum door België ondertekend, maar nog niet geratificeerd.

lidstaten bij het formuleren en uitvoeren van het beleid van de Gemeenschap ten volle rekening houden met hetgeen vereist is voor het welzijn van dieren. Met dit Protocol komt thans artikel 13 VWEU overeen, een bepaling van algemene toepassing van het VWEU, die is opgenomen in het eerste deel van dat verdrag, waarin het gaat over de beginselen.²⁶

Het Hof van Justitie heeft overigens meermaals het belang vastgesteld dat de Europese Unie hecht aan de gezondheid en de bescherming van dieren.²⁷ Ook het Grondwettelijk Hof heeft de bescherming van het dierenwelzijn al herhaaldelijk aangenomen als wettige reden.²⁸

Verder in dit advies wordt ingegaan op de overeenstemming van specifieke bepalingen van het voorontwerp met de genoemde vrijheden.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 4

11. Artikel 4 van het voorontwerp bepaalt dat een dier “een levend wezen [is] met gevoel, specifieke behoeften en intrinsieke waarde”. De draagwijdte van een dergelijke bepaling is veeleer symbolisch. Bovendien is het niet echt nieuw om tot uiting te laten komen dat dieren meer zijn dan andere goederen; dit blijkt tot op zekere hoogte reeds uit de (weliswaar in de wet van 14 augustus 1986 niet nader gedefinieerde) notie “welzijn der dieren”.²⁹ Reeds in de memorie van toelichting bij het wetsontwerp dat heeft geleid tot de wet van 14 augustus 1986 werd vooropgesteld dat de klemtoon in de rechtsvoorganger van die wet lag op de bescherming van dieren, terwijl “[d]e levensomstandigheden van het dier in de moderne maatschappij (...) dermate gewijzigd [zijn] dat men thans op grond van een daarbij aansluitende ethische bezinning veel verder wil gaan: ook het ‘algemeen welzijn’ der dieren moet actief worden nagestreefd, waarmee bedoeld wordt dat in hun behoeften moet worden voorzien”.³⁰

Dat neemt niet weg dat de ontworpen bepaling effectief een reële draagwijdte kan krijgen indien zou worden gepreciseerd dat met het erin vervatte beginsel dat een dier een levend wezen is met gevoel dat bijzondere bescherming geniet, rekening moet worden gehouden bij de uitvoering en de toepassing van het aan te nemen decreet. Een gelijkaardige bepaling treft men aan in artikel 13 VWEU, dat luidt als volgt:

“Bij het formuleren en uitvoeren van het beleid van de Unie op het gebied van landbouw, visserij, vervoer, interne markt en onderzoek, technologische ontwikkeling en

²⁶ Zie o.m. HvJ 23 april 2015, C-424/13, *Zuchtvieh-Export GmbH*, ECLI:EU:C:2015:259, punt 35; HvJ (grote kamer) 29 mei 2018, C-426/16, *Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen VZW e.a.*, ECLI:EU:C:2018:335, punt 64.

²⁷ HvJ 10 september 2009, C-100/08, *Commissie t. België*, ECLI:EU:C:2009:537, punt 91; zie ook de in vorige voetnoot aangehaalde rechtspraak.

²⁸ Zie verschillende van de verder in dit advies aangehaalde arresten.

²⁹ Zie ook adv.RvS 61.368/4 van 14 juni 2017 over een voorstel van decreet van het Waalse Parlement ‘visant à insérer un article 1er bis et à modifier l’article 3 de la loi du 14 août 1986 relative à la protection et au bien-être des animaux pour reconnaître à l’animal le caractère d’être vivant et sensible’, *Parl.St.* W.Parl. 2016-17, nr. 779/2, 2.

³⁰ *Parl.St.* Senaat 1982-83, nr. 469/1, 1.

de ruimte, houden de Unie en de lidstaten ten volle rekening met hetgeen vereist is voor het welzijn van dieren als wezens met gevoel, onder eerbiediging van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen en gebruiken van de lidstaten met betrekking tot met name godsdienstige riten, culturele tradities en regionaal erfgoed.”³¹

Artikel 6

12. Artikel 6 van het voorontwerp bepaalt dat “[n]iemand (...), uitgezonderd bij overmacht, handelingen [mag] plegen die niet door dit decreet zijn bepaald of nalaten handelingen te stellen, als dat redelijkerwijze mogelijk is, waardoor een dier zonder noodzaak omkomt of zonder noodzaak zijn welzijn op een andere manier op fysiologisch en/of ethologisch vlak wordt geschaad”.

In de memorie van toelichting worden enkele voorbeelden gegeven van handelingen die op grond van die bepalingen kunnen worden bestraft, namelijk “[h]et vooraf doden van dieren met het oog op het gebruik van het dode dier in volksgebruiken, artistieke uitingen en kunstvormen tot vermaak van het publiek, zoals het zogenaamde haanslaan en het ganzenrijden, of het doden van dieren in volksgebruiken, artistieke uitingen en kunstvormen tot vermaak van het publiek, zoals het zogenaamde visjesdrinken”.

De gemachtigde voegde daar nog het volgende aan toe:

“Een noodzakelijk element voor de strafbaarstelling is dat het dier zonder noodzaak omkomt dan wel zonder noodzaak diens welzijn op fysiologisch of ethologisch vlak wordt geschaad. Het vermaak van het publiek kan hiervoor niet als verantwoording gebruikt worden teneinde het dier te mogen doden dan wel diens welzijn te mogen schaden. Vermaak van het publiek houdt in dat er sprake is van een demonstratie, dan wel een optreden voor een publiek.”

Aangezien het gaat om een strafbepaling, gelet op de artikelen 65 en volgende van het voorontwerp, moeten de strafbare feiten voldoende precies worden omschreven. Het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel, neergelegd in artikel 12, tweede lid, van de Grondwet, artikel 7, lid 1, van het Europees Verdrag over de rechten van de mens en artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerlijke en politieke rechten, houdt onder meer in dat de strafwet moet worden geformuleerd in bewoordingen op grond waarvan eenieder, op het ogenblik waarop hij een gedrag aanneemt, kan uitmaken of dat gedrag al dan niet strafbaar is. Het vereist dat de wetgever in voldoende nauwkeurige, duidelijke en rechtszekerheid biedende bewoordingen bepaalt welke feiten strafbaar worden gesteld, zodat, enerzijds, diegene die een gedrag aanneemt, vooraf op afdoende wijze kan inschatten wat het strafrechtelijke gevolg van dat gedrag zal zijn en, anderzijds, aan de rechter geen al te grote beoordelingsbevoegdheid wordt gelaten.³²

³¹ Zie ook adv.RvS 63.688/3 van 10 juli 2018 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de ordonnantie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest van 6 december 2018 ‘tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren houdende erkenning van het specifiek statuut voor het dier’, *Parl.St.* Br.Parl. 2018-19, nr. A-727/1, 5-6, opmerking 5.

³² GwH 25 februari 2010, nr. 17/2010, B.8.4; GwH 27 mei 2010, nr. 62/2010, B.8.2.

Dat is inzonderheid problematisch voor de verwijzing naar schade van het welzijn van het dier “op een andere manier op fysiologisch en/of ethologisch vlak”. Een dergelijke omschrijving is immers veel ruimer dan de verwijzing naar “een verminking, een letsel, of pijn” in het huidige artikel 1 van de wet van 14 augustus 1986, zelfs in die mate dat moeilijk vooraf kan worden ingeschat wat het strafrechtelijke gevolg zal zijn van bepaalde gedragingen die nadelig zijn voor dieren. Indien een dergelijke precisering niet mogelijk is, moet worden afgezien van de strafbaarstelling van dat aspect van artikel 6 van het voorontwerp.

13. Onverminderd het voorgaande schrijve men duidelijkheidshalve “het welzijn van het dier” in plaats van “zijn welzijn”.

Artikel 8

14. Wat betreft het beginsel van een positieve lijst van dieren die gehouden kunnen worden (zie artikel 8, § 1, van het voorontwerp) en de randvoorwaarden die het Hof van Justitie daarbij hanteert opdat de regeling in overeenstemming zou zijn met het EU-recht, kan worden verwezen naar arrest C-219/07 van 19 juni 2008 van het Hof van Justitie.³³

15. De gemachtigde bevestigde dat de bevoegdheid die aan de Vlaamse Regering wordt verleend bij artikel 8, § 3, van het voorontwerp, het enkel mogelijk maakt om in individuele gevallen het houden van bepaalde dieren te verbieden en niet om bij een algemene regel het houden ervan te verbieden. Dit wordt het best verduidelijkt in de ontworpen bepaling.

Artikel 9

16.1. Artikel 9, § 1, van het voorontwerp voorziet in een principieel verbod voor het houden van dieren die in het wild werden gevangen. In de memorie van toelichting wordt daarover onder meer het volgende uiteengezet:

“Er worden nog steeds dieren uit het wild gevangen en als gezelschapsdier gehouden. Dieren die uit het wild afkomstig zijn, zijn echter gevoeliger aan stress veroorzaakt door het houden in gevangenschap, waardoor ze hogere eisen stellen aan hun omgeving en verzorging dan hun in gevangenschap gekweekte soortgenoten. Bovendien zijn ze vaak drager van ziekten, wat een gespecialiseerde opvolging noodzakelijk maakt. Hierdoor zijn ze niet geschikt om zonder beperking in gevangenschap gehouden te worden. Bijgevolg is het nodig om een verbod op wildvang in te schrijven in de regelgeving.

De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn pleitte in zijn advies van 28 november 2018 naar aanleiding van de opmaak van de positieve lijst voor reptielen al voor een verbod op het houden van wildvangdieren. De Raad adviseerde meer concreet om het verhandelen en houden van reptielen afkomstig uit het wild te verbieden.

Rekening houdend met talrijke wetenschappelijke publicaties en adviezen en het voorzorgsprincipe, kan het verbod worden uitgebreid naar andere taxonomische klassen van

³³ HvJ 19 juni 2008, C-219/07, *Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers vzw en Andibel vzw*, ECLI:EU:C:2008:353.

dieren dan reptielen, zodat een algemeen verbod op het houden van wildvangdieren op zijn plaats is in de dierenwelzijnsregelgeving.”

16.2. Artikel 9, § 2, eerste lid, 8°, van het voorontwerp voorziet in een uitzondering op het voormelde verbod voor “het houden van dieren die in het wild zijn gevangen, waarvoor de houder kan aantonen dat die die dieren al hield vóór 1 januari 2024”. De gemachtigde verklaarde daarover het volgende:

“Voor wat betreft punt 8° van paragraaf 2 van artikel 9, kiezen we ervoor om o.w.v. dierenwelzijnsredenen niet in te grijpen in bestaande situaties van houderschap over deze dieren.”

De verantwoording voor die uitzondering op grond van “dierenwelzijnsredenen” is niet geheel duidelijk. Er kan weliswaar worden aangenomen dat dieren die al geruime tijd geleden in het wild werden gevangen, intussen niet zonder meer kunnen worden vrijgelaten. Dat staat echter niet bij voorbaat vast voor alle dieren die voor 1 januari 2024 werden gevangen. De verantwoording moet op dat punt dan ook worden aangevuld. Hoe dan ook moet die datum allicht worden aangepast indien de datum van inwerkingtreding van het aan te nemen decreet (zie artikel 84 van het voorontwerp) wordt aangepast.

Op de vraag of niet moet worden voorzien in een machtiging aan de Vlaamse Regering om de procedure te bepalen om aan te tonen dat de betrokken dieren al werden gehouden voor 1 januari 2024, antwoordde de gemachtigde het volgende:

“Er zou inderdaad aan de Vlaamse Regering een delegatie kunnen verleend worden om desgevallend de nadere voorwaarden te bepalen. Dat is o.i. evenwel niet noodzakelijk. Het bewijs dat men het dier reeds hield voor de datum van inwerkingtreding, kan geleverd worden door alle middelen van recht. We bekijken nog of een delegatie voorzien wordt.”

Er zou het beste in een uitdrukkelijke delegatie daartoe worden voorzien.

16.3. Op de vraag of in artikel 9, § 2, tweede lid, van het voorontwerp geen criteria moeten worden bepaald waarmee de Vlaamse Regering rekening moet houden bij het uitbreiden van de lijst van handelingen en inrichtingen vermeld in het eerste lid, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“Dat lijkt o.i. niet nodig. Het gaat om situaties waarbij dieren in het wild worden gevangen en waar door het behoud van het wildvangverbod in het specifieke geval het welzijn van de betrokken dieren slechter af is (zie ook *standstill*beginsel cf. artikel 5, tweede lid van het ontwerp).”

Het lijkt dan toch raadzaam om in het tweede lid van die paragraaf te bepalen dat rekening moet worden gehouden met het standstill-beginsel bedoeld in artikel 5, tweede lid, van het voorontwerp, zoals de gemachtigde uiteenzet.

Artikel 10

17. Artikel 10, § 2, tweede lid, van het voorontwerp bepaalt dat een dier niet constant wordt vastgemaakt of opgesloten. Het derde lid schrijft dan weer voor dat als een dier in afwijking van het tweede lid wel gewoonlijk of constant wordt vastgemaakt of opgesloten, het voldoende ruimte en bewegingsvrijheid krijgt, in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften, en dat in geen geval de bewegingsvrijheid van het dier zodanig wordt beperkt dat het aan vermijdbare pijnen, lijden of letsels wordt blootgesteld.

De gemachtigde bevestigde dat de overtreding van elk van de voormelde leden sanctioneerbaar is overeenkomstig de artikelen 65 en volgende van het voorontwerp. Het is echter weinig coherent en duidelijk om een principieel en sanctioneerbaar verbod te formuleren, gevolgd door een principiële toelating onder voorwaarden. Bovendien sluit het “gewoonlijk of constant” vastmaken en opsluiten in het derde lid niet aan op het “constant” vastmaken of opsluiten in het tweede lid.

Het zou dan ook coherenter zijn om de twee leden samen te voegen door te bepalen dat een dier enkel gewoonlijk of constant kan worden vastgemaakt of opgesloten indien het voldoende ruimte en bewegingsvrijheid krijgt, in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften, en dat in geen geval de bewegingsvrijheid van het dier zodanig wordt beperkt dat het aan vermijdbare pijnen, lijden of letsels wordt blootgesteld.

18. Overeenkomstig artikel 10, § 6, van het voorontwerp kan de Vlaamse Regering, ter uitvoering van dat artikel, en onder voorbehoud van de bepalingen van hoofdstuk 9, voor de verschillende soorten en categorieën van dieren nadere regels vaststellen. Op de vraag of met een dergelijke delegatie niet louter de algemene uitvoeringsbevoegdheid wordt geparafraseerd die de Vlaamse Regering ontleent aan artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, en of de delegatie niet preciezer kan worden omschreven, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“Paragraaf 6 geeft, net zoals de huidige paragraaf 4 van artikel 4 van de Dierenwelzijnswet, de Vlaamse Regering de mogelijkheid om objectieve en concrete normen voor te schrijven in functie van de verworven ervaring en van de evolutie van de wetenschappelijke kennis ter zake. Deze rechtsgrond werd reeds vele malen sinds haar redactie gebruikt door de koning respectievelijk de Vlaamse Regering teneinde uitvoeringsreglementering uit te vaardigen, al dan niet in uitvoering van Europese richtlijnen. Vrees bestaat dat door deze rechtsgrond gedetailleerder te omschrijven dat aangenomen bepalingen binnen deze besluiten zonder rechtsgrond dreigen te vallen en dan ook door middel van het artikel 159 van de Grondwet buiten toepassing kunnen worden verklaard. We staan uiteraard open voor suggesties die het ontwerp kunnen verbeteren, met dien verstande dat we de juridische robuustheid van de aangenomen besluiten niet wensen in het gedrang te brengen.

Voorbeelden van richtlijnen die middels dit artikel omgezet werden, zijn: a) Richtlijn 2008/119/EG van de Raad van 18 december 2008 tot vaststelling van minimumnormen ter bescherming van kalveren; b) Richtlijn 2008/120/EG van de Raad van 18 december 2008 tot vaststelling van minimumnormen ter bescherming van varkens; c) Richtlijn 2007/43/EG van de Raad van 28 juni 2007 tot vaststelling van minimumvoorschriften voor de bescherming van vleeskuikens en d) Richtlijn 1999/74/EG

van de Raad van 19 juli 1999 tot vaststelling van minimumnormen voor de bescherming van legkippen.”

Als het de bedoeling is om, zoals de gemachtigde lijkt aan te geven, ook *andere* of *bijkomende* regels uit te vaardigen met betrekking tot het houden van dieren, bijvoorbeeld met het oog op de implementatie van Europese rechtsregels, naast de elementen die nu worden geregeld in de paragrafen 1 tot 5 van artikel 10 van het voorontwerp, is het raadzaam om te bepalen dat, onder voorbehoud van de bepalingen van hoofdstuk 9, de Vlaamse Regering voor het houden van specifieke soorten en categorieën van dieren bijkomende regels kan uitvaardigen. Vanzelfsprekend houdt dat in dat daarbij niet kan worden afgeweken van hetgeen reeds wordt bepaald in de paragrafen 1 tot 5, tenzij indien uitdrukkelijk wordt voorzien in uitzonderingen daarop.

Artikel 11

19. In artikel 11, eerste lid, van het voorontwerp wordt bepaald dat niemand een hond of een kat een halsband die elektrische prikkels toedient, mag *aandoen* of dergelijke halsbanden mag verhandelen. In vergelijking met artikel 4, § 2/2, van de wet van 14 augustus 1986 wordt gewag gemaakt van het “aandoen” van een halsband, veeleer dan van het “laten dragen” van een halsband. De gemachtigde verklaarde dat deze verwoording taalkundig gepaster leek.

Toch rijst de vraag of er niet beter wordt geschreven “laten dragen”, zoals in de bestaande bepaling, omdat het in de praktijk moeilijk kan zijn om vast te stellen wie de halsband heeft *aangedaan*, terwijl de persoon die het feitelijke toezicht heeft over het dier op het ogenblik dat het die halsband draagt, wel beschouwd kan worden de persoon te zijn die het dier die halsband *laat dragen*.

Artikel 12

20.1. Artikel 12, tweede lid, van het voorontwerp bepaalt dat het verboden is om dieren te houden voor de productie van foie gras door middel van eender welke invasieve methode die ertoe leidt dat hypertrofie van de vetcellen in de lever opzettelijk veroorzaakt wordt. Deze bepaling is een ruimere formulering van het verbod dat voortvloeit uit het huidige artikel 9*quinquies* van de wet van 14 augustus 1986.³⁴ In de memorie van toelichting wordt in dat verband het volgende uiteengezet:

“Door middel van dit lid wenst de decreetgever de leemten in de bestaande wetgeving, zoals vermeld in het eerste lid en initieel ingevoerd door middel van het decreet van 22 maart 2019^(...) op te vangen. Dit wil zeggen dat het houden van dieren voor de productie van foie gras niet enkel verboden is als deze het gevolg is van dwangvoeding maar tevens van om het even welke invasieve methode die opzettelijk leidt tot leververvetting en dit gelet op de impact van de leververvetting op het welzijn van de

³⁴ Zie overigens ook de vergoedingsregeling voor de ermee verband houdende bedrijfsstopzettingen en bedrijfsreconversies in artikel 81 van het voorontwerp.

betrokken dieren. Onder een invasieve methode wordt verstaan een methode waarbij men al dan niet met apparatuur een stof in het lichaam van het dier inbrengt.”

Daaruit blijkt dat het toepassingsgebied van het betrokken verbod wordt uitgebreid tot andere methoden dan dwangvoeding die leiden tot hypertrofie van de vetcellen in de lever voor de productie van foie gras.

20.2. In advies 64.020/3 van 16 november 2018 heeft de Raad van State het oorspronkelijke verbod getoetst aan de Europese Overeenkomst ‘inzake de bescherming van dieren in veehouderijen’, opgemaakt te Straatsburg op 10 maart 1976, alsook aan richtlijn 98/58/EG van de Raad van 20 juli 1998 ‘inzake de bescherming van voor landbouwdoeleinden gehouden dieren’, aangezien het een strengere maatregel betrof dan hetgeen is bepaald in beide teksten.³⁵ De conclusie dat dat verbod verenigbaar is met die teksten, lijkt ook te gelden voor de thans ontworpen uitbreiding ervan.

Overeenkomstig artikel 10, lid 2, van richtlijn 98/58/EG zal de Europese Commissie in kennis moeten worden gesteld van de aan te nemen regeling.³⁶

20.3. Wat betreft de verenigbaarheid van de ontworpen maatregel met de vrijheid van vestiging en het recht van vrije dienstverrichting (artikelen 49 VWEU e.v. en artikelen 56 e.v. VWEU), van het vrije verkeer van goederen (artikelen 34 en 36 VWEU) en van de vrijheid van ondernemen (artikel II.3 van het Wetboek van economisch recht en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie),³⁷ verklaarde de gemachtigde het volgende:

“De beperkingen zijn verantwoord op grond van artikel 36 VWEU vanuit de noodzaak om het dierenwelzijn te beschermen.

Door middel van de bepaling in kwestie wenst de decreetgever de leemten in de bestaande wetgeving, zoals vermeld in het eerste lid van artikel 12 en initieel ingevoerd door middel van het decreet van 22 maart 2019, op te vangen. Dit wil zeggen dat het houden van dieren voor de productie van foie gras niet enkel verboden is als deze het gevolg is van dwangvoeding maar tevens van om het even welke invasieve methode die opzettelijk leidt tot leververvetting en dit gelet op de sterk negatieve impact van de leververvetting op het welzijn van de betrokken dieren, hetgeen blijkt uit onderzoeksresultaten in wetenschappelijke studies. Onder een invasieve methode wordt verstaan een methode waarbij men al dan niet met apparatuur een stof in het lichaam van het dier inbrengt. Bij foie gras is er overigens overeenkomstig Verordening nr. 543/2008 van 16 juni 2008 ‘houdende de handelsnormen voor vlees van pluimvee’ sprake van minimumgewichten van respectievelijk 300 en 400 voor de levers [van] eenden en ganzen. Onze maatschappij aanvaardt niet langer dat het dierenwelzijn onder druk wordt gezet voor een luxeproduct, *in casu* foie gras. Op heden zijn er geen bedrijven in Vlaanderen die een dergelijke methode toepassen. Door middel van deze bepaling wensen we dan ook te verhinderen dat er zich in de toekomst dergelijke bedrijven zich in Vlaanderen zouden vestigen. Dezelfde

³⁵ Adv.RvS 64.020/3 van 16 november 2018 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 22 maart 2019 ‘houdende wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft het instellen van een verbod op het houden van pelsdieren en op het houden van dieren voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding’, *Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1804/1, 40-43, opmerkingen 6 tot 7.1.

³⁶ *Ibid.*, 45, opmerking 7.3.

³⁷ Zie over het oorspronkelijke verbod: *ibid.*, 43-45, opmerkingen 7.2 en 8.

voorwaarden die gelden voor personen en bedrijven gevestigd in Vlaanderen, gelden ook voor personen en bedrijven die gevestigd zijn in een andere lidstaat en die in Vlaanderen een vestiging zouden willen openen.

We wensen graag te benadrukken dat:

- Er wordt geen onderscheid gemaakt op basis van nationaliteit of Staat van herkomst. De maatregel is dan ook niet discriminerend.
- De maatregel streeft het dierenwelzijn na, wat een legitiem doel van algemeen belang is. Zij streeft dan ook een wettig doel na.
- De maatregel is pertinent om het doel te bereiken en minder beperkende maatregelen zijn niet mogelijk:

Samengevat: De maatregel is niet discriminerend, noodzakelijk waarbij het beoogde resultaat niet op een minder beperkende manier bereikt kan worden. De ontworpen regeling is ingegeven door een dwingende reden van algemeen belang, namelijk het waarborgen van het welzijn van dieren als wezens met gevoel, dat als dusdanig ook uitdrukkelijk is erkend in artikel 13 VWEU. Zoals aangegeven in de overwegingen (40) en (41) van de aanhef van Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt, wordt dierenwelzijn volgens vaste rechtspraak van het Europees Hof van Justitie immers beschouwd als een dwingende reden van algemeen belang en als van openbare orde. De ontworpen regeling is geschikt en noodzakelijk om die doelstelling te bereiken. In dit verband kan ook verwezen worden naar het advies nr. 57.485/4 van 3 juni 2015 van de Raad van State waarin is geoordeeld dat onder deze voorwaarden een beperking van onder meer de vrijheid van vestiging en/of dienstverlening om redenen van dierenwelzijn gerechtvaardigd is.

(...)

De vrijheid van handel en nijverheid en de vrijheid van ondernemen, zoals gewaarborgd bij artikel II.3 en II.4 van het Wetboek van Economisch Recht, kan niet worden opgevat als een absolute vrijheid noch als een onbeperkt recht. Deze kan beperkt worden indien hiertoe noodzaak bestaat of indien de beperking proportioneel is met het nagestreefde doel (zie o.a. het advies van de Raad van State met nr. 57.485/4 van 3 juni 2015, punt 2). De beperkingen, voorwerp van het ontwerp, zijn noodzakelijk, redelijk en proportioneel met het doel van de maatregel, met name de bescherming van het dierenwelzijn, dewelke volgens vaste rechtspraak van het Europees Hof van Justitie beschouwd wordt als een dwingende reden van algemeen belang en als van openbare orde. Zoals boven toegelicht is de maatregel samengevat niet discriminerend, noodzakelijk waarbij het beoogde resultaat niet op een minder beperkende manier bereikt kan worden.”

Met die verantwoording kan worden ingestemd.

Artikel 15

21. De gemachtigde beaamt dat de vermelding in de memorie van toelichting dat “[n]ieuw is dat bepaald wordt dat de voormelde eigenaar een vergoeding verschuldigd is voor de opname, opvang en verzorging, ongeacht of die het dier al of niet terugeist, en door wie de kosten

in kwestie kunnen teruggevorderd worden”, moet worden weggelaten, aangezien in het huidige artikel 9, § 2, vijfde lid, van de wet van 14 augustus 1986 al een dergelijke bepaling voorkomt.

Artikel 16

22. Overeenkomstig artikel 16, § 2, eerste lid, van het voorontwerp kan de Vlaamse Regering “het kweken van honden en katten organiseren om erfelijke aandoeningen terug te dringen en de genetische diversiteit te bevorderen”. Op de vraag wat de draagwijdte is van de beoogde delegatie, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“De formulering werd geïnspireerd op de gelijkaardige rechtsgrond in het artikel 40, eerste zin, landbouwdecreet (= decreet van 28 juni 2013 betreffende het landbouw- en visserijbeleid). We staan uiteraard open voor suggesties die het ontwerp kunnen verbeteren, met dien verstande dat we inhoudelijk wel dezelfde lijn willen aanhouden.”

Indien een delegatie van verordenende bevoegdheid wordt beoogd, kan dat beter uitdrukkelijk worden vermeld, bijvoorbeeld door te schrijven dat de Vlaamse Regering *nadere regels kan bepalen* aangaande het kweken van honden en katten, om erfelijke aandoeningen terug te dringen en de genetische diversiteit te bevorderen.

Artikel 17

23. Bij artikel 17, § 2, van het voorontwerp wordt voorzien in een erkenningsregeling voor hondenkwekerijen, kattenkwekerijen, dierenasielen, dierenpensions, handelszaken voor dieren en dierentuinen. Het instellen van een dergelijk vergunningsstelsel voor deze inrichtingen moet worden getoetst aan artikel 9 van richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 ‘betreffende diensten op de interne markt’ (hierna: de dienstenrichtlijn).

Dat zal ook moeten gebeuren voor de inrichtingen waartoe de Vlaamse Regering, overeenkomstig artikel 17, § 4, van het voorontwerp, eveneens dat erkenningsvereiste kan uitbreiden,³⁸ bij de uitwerking van de betrokken uitvoeringsbesluiten.

In beide gevallen moet de nadere uitwerking, bij uitvoeringsbesluit, van de erkenningsvoorwaarden, de erkenningsduur en de erkenningsprocedure worden getoetst aan de artikelen 10, 11 en 13 tot 16 van de dienstenrichtlijn.

24. Het is raadzaam om in artikel 17, § 2, van het voorontwerp tevens te voorzien in een uitdrukkelijke delegatie aan de Vlaamse Regering voor het bepalen van de procedure voor het aanvragen en verlenen van de erkenning en voor het schorsen en intrekken ervan.

³⁸ Op de vraag waarom in die mogelijkheid wordt voorzien voor eender welke andere “inrichting”, zoals gedefinieerd bij artikel 3, 14°, van het voorontwerp, antwoordde de gemachtigde als volgt: “We wensen in voorkomend geval snel op het terrein te kunnen schakelen indien een erkenningsplicht aan de orde zou zijn.”

25. Artikel 17, § 2, derde lid, van het voorontwerp bepaalt dat de Vlaamse Regering de erkenningsvoorwaarden voor de erkenning van dierentuinen *kan* vaststellen op advies van een comité van deskundigen die ze opricht, hierna de Vlaamse Dierentuinencommissie te noemen. Door deze formulering kan de indruk ontstaan dat het advies van de Vlaamse Dierentuinencommissie facultatief is.³⁹ Als dat niet de bedoeling is, schrijve men: “De Vlaamse Regering stelt de voorwaarden voor de erkenning van dierentuinen vast op advies van de Vlaamse Dierentuinencommissie.”

26. Het is raadzaam om in artikel 17, § 2, derde lid, van het voorontwerp te voorzien in een delegatie aan de Vlaamse Regering om de samenstelling en de werking van de Vlaamse Dierentuinencommissie te bepalen en eventueel om de vergoeding van de leden ervan te regelen.

27. In vergelijking met artikel 5, § 3, van de wet van 14 augustus 1986 kunnen dierenasielen overeenkomstig artikel 17, § 3, van het voorontwerp door de Vlaamse Regering worden vrijgesteld van de retributie voor het aanvragen van de erkenning, terwijl die wetbepaling die vrijstelling rechtstreeks toekent. Dit moet kunnen worden verantwoord in het licht van het gelijkheidsbeginsel.

Artikel 18

28. Overeenkomstig artikel 18, tweede lid, van het voorontwerp kunnen dierenasielen een overeenkomst sluiten met gastgezinnen voor de tijdelijke opvang van een beperkt aantal dieren. In het eerste lid wordt bij de definitie van de term “gastgezin” onder meer vermeld dat het een natuurlijke persoon is met wie een dierenasiel een overeenkomst heeft gesloten en die onderdeel is van dat dierenasiel. De gemachtigde lichtte dat nader toe als volgt:

“Onderdeel van het dierenasiel wil zeggen dat men een beperkt aantal dieren voor een beperkte tijd opvangt op een andere plaats dus dan in het dierenasiel zelf. In principe is het gastgezin dan ook aan dezelfde voorwaarden onderworpen als het dierenasiel zelf. Er dient een overeenkomst hiertoe afgesloten te worden tussen het dierenasiel en de natuurlijke persoon zelf. De nadere regels zijn terug te vinden in het artikel 26/12 van het KB van 27 april 2007 ‘houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren’.

Dierenasielen zijn in de regel vzw’s. Voor het verkrijgen van een subsidie vereist het BVR van 19 maart 2021 ‘over de vergoeding voor de opvang van in beslag genomen dieren, de subsidiëring van de erkende dierenasielen en het verhalen op de verantwoordelijke van de kosten voor inbeslagname van dieren’, dat men ingeschreven is in de Kruispuntbank van Ondernemingen aan de hand van NACE-code 94.999.”

De wijze waarop een natuurlijke persoon “onderdeel” kan zijn van een dierenasiel dat in de regel een vzw is, moet nader worden verduidelijkt, bijvoorbeeld door te vermelden dat het om een natuurlijke persoon gaat die aan dezelfde voorwaarden voldoet als het dierenasiel. De vraag rijst wel of die natuurlijke persoon aan alle voorwaarden wordt onderworpen als het

³⁹ Het is immers duidelijk dat het vaststellen van de erkenningsvoorwaarden voor dierentuinen als dusdanig niet facultatief is, gelet op de formulering van artikel 17, § 2, eerste lid, van het voorontwerp.

dierenasiel, met inbegrip van de erkenningsvereiste. Indien dat niet het geval is, moet worden bepaald over welke voorwaarden het dan wel gaat.

29. Bij artikel 18, derde lid, van het voorontwerp wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om de voorwaarden te bepalen “om gastgezinnen door dierenasielen in te zetten en om die gastgezinnen te registreren”.

Als het de bedoeling is dat de gastgezinnen moeten voldoen aan bepaalde voorwaarden, kan dat beter uitdrukkelijk worden vermeld in de ontworpen delegatie. In elk geval schrijve men “te laten inzetten” in plaats van “in te zetten”.

Artikel 19

30. Bij artikel 19, eerste lid, van het voorontwerp wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om subsidies te verlenen aan erkende dierenasielen. Er zal moeten kunnen worden verantwoord, in het licht van het gelijkheidsbeginsel, waarom niet wordt voorzien in de mogelijkheid van subsidiëring van andere inrichtingen waarvoor is voorzien in een verplichte erkenning, in elk geval dierenpensions en dierentuinen.

Een zelfde opmerking geldt voor artikel 78 van het voorontwerp,⁴⁰ waarbij wordt voorzien in de mogelijkheid van subsidiëring van opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood.

31. Overeenkomstig artikel 19, tweede lid, van het voorontwerp bepaalt de Vlaamse Regering de “nadere regels”, allicht met betrekking tot de voormelde subsidies. De draagwijdte van die machtiging is niet duidelijk. Ofwel wordt ermee louter herinnerd aan de algemene uitvoeringsbevoegdheid waarover de Vlaamse Regering beschikt op grond van artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, maar in dat geval is de bepaling overbodig en moet ze worden weggelaten. Ofwel wordt er meer mee beoogd dan hetgeen voortvloeit uit de algemene uitvoeringsbevoegdheid van de regering, maar dan moet de toegekende delegatie worden gespecificeerd.

Artikel 21

32. Artikel 21 van het voorontwerp voorziet in een principieel verbod op het houden van walvisachtigen in gevangenschap. Een dergelijk verbod moet kunnen worden verantwoord in het licht van de vrijheid van vestiging (artikelen 49 en volgende VWEU), van het recht van vrije dienstverrichting (artikelen 56 en volgende VWEU) (in zoverre daardoor ook het oprichten en uitbaten van onder meer dolfinaria onmogelijk wordt gemaakt) en van het vrije verkeer van goederen (artikelen 34 en 36 VWEU) (aangezien door het verbod de handel in deze diersoorten

⁴⁰ Ook al treedt die bepaling pas in werking op een datum die de Vlaamse Regering bepaalt (zie artikel 84, 1°, van het voorontwerp).

beperkt wordt), alsook van de vrijheid van ondernemen (artikel II.3 van het Wetboek van economisch recht en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie).

De gemachtigde gaf de volgende verantwoording:

“Het houden van walvisachtigen in gevangenschap wordt verboden met het oog op de bescherming van het welzijn van deze diersoorten, rekening houdend met hun hoog ontwikkelde bewustzijnscultuur en cognitieve vaardigheden zoals ook aangetoond door wetenschappelijke experts. In uitzondering hierop kunnen gekwetste en zieke walvisachtigen uit het wild wel tijdelijk gehouden worden in gespecialiseerde centra met het oog op hun rehabilitatie en uitzetting in de natuur. In de praktijk gaat het dan voornamelijk om bruinvissen. Daarnaast wordt voor het huidige en enige dolfinarium in Vlaanderen een voorwaardelijke afwijking voorzien. Deze kan haar activiteiten op de bestaande locatie enkel verderzetten mits naleving van bijkomende tegen uiterlijk 1 juli 2024 door de Vlaamse Regering vast te stellen voorwaarden met het oog op de verbetering van het welzijn van de huidige dieren, waaronder de verplichte realisatie van een buitenbassin tegen 1 januari 2027. Deze afwijking voor het bestaande dolfinarium geldt tot op het moment dat de Vlaamse Regering op advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn vaststelt dat voor de betrokken dieren een alternatieve huisvesting mogelijk is met garanties op een sterk verbeterd dierenwelzijn. Dat advies volgt op een evaluatie van de afwijking die 10-jarig plaatsvindt. De eerste evaluatie vindt plaats na afloop van de termijn van 10 jaar te rekenen vanaf 1 januari 2027. Nieuwe dolfinaria zullen evenwel niet meer opgericht kunnen worden op het grondgebied van het Vlaamse Gewest.

Wat betreft de vrijheid van vestiging en vrije dienstverrichting (artikelen 49 ev en 56 ev VWEU):

We verwijzen hiervoor graag naar de conclusie in het advies van de Raad van State met nr. 68.059/3 van 3 november 2020 over de Ordonnantie van 18 maart 2021 ‘tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat het verbod op het houden van walvisachtigen en zeeroofdieren betreft’. Door middel van deze ordonnantie werd bepaald dat walvisachtigen en zeeroofdieren enkel nog mogen gehouden worden in dierenasielen. De beperking van het recht van vestiging en eventueel van vrije dienstverrichting zoals bedoeld in de artikelen 49 en volgende, en 56 en volgende van de VWEU werd in dit opzicht als aanvaardbaar beschouwd door uw Raad.

Net zoals de Ordonnantie heeft huidige voorgestelde regeling als doelstelling het welzijn te verzekeren van de walvisachtigen. De bescherming van het dierenwelzijn is een legitiem doel van algemeen belang, waarvan het belang met name tot uitdrukking is gekomen in de vaststelling door de lidstaten van Protocol nr. 33 ‘betreffende de bescherming en het welzijn van dieren’ dat aan het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap is gehecht, dat bepaalt dat de Unie en de lidstaten bij het formuleren en uitvoeren van het beleid van de Unie ten volle rekening houden met hetgeen vereist is voor het welzijn van dieren. Met dit Protocol komt artikel 13 van het VWEU overeen, een bepaling van algemene toepassing van het VWEU, die is opgenomen in het eerste deel van dat verdrag, waarin het gaat over de beginselen. Het Hof van Justitie heeft overigens meermaals het belang vastgesteld dat de Europese Unie hecht aan de gezondheid en de bescherming van dieren. De maatregelen kunnen voorts worden beschouwd als evenredig ten opzichte van het doel, dat niet met minder beperkende maatregelen tot hetzelfde niveau van bescherming kan worden bereikt.

Wat betreft het vrij verkeer van goederen (artikelen 34 en 36 VWEU):

We verwijzen hiervoor eens te meer naar de conclusie in het advies van de Raad van State met nr. 68.059/3 van 3 november 2020 op dit punt. Door uw Raad werd geconcludeerd

dat voor wat betreft de overeenstemming met het vrij verkeer van goederen cf. de artikelen 34 en 36 VWEU, de voorgestelde Brusselse regeling een legitiem doel dient en als evenredig ten opzichte van het doel mag worden beschouwd.

Net zoals de bovenvermelde Ordonnantie heeft huidige voorgestelde regeling als doelstelling het welzijn te verzekeren van de walvisachtigen. We verwijzen graag naar de toelichting hieromtrent hierboven.

Wat betreft de vrijheid van handel en nijverheid:

We verwijzen hiervoor eens te meer naar de conclusie in het advies van de Raad van State met nr. 68.059/3 van 3 november 2020 op dit punt. Door uw Raad werd geconcludeerd dat voor wat betreft de overeenstemming met de vrijheid van handel en nijverheid de voorgestelde Brusselse regeling een legitiem doel dient en als evenredig ten opzichte van het doel mag worden beschouwd.

De vrijheid van handel en nijverheid en de vrijheid van ondernemen, zoals gewaarborgd bij artikel II.3 en II.4 van het Wetboek van Economisch Recht, kan niet worden opgevat als een absolute vrijheid noch als een onbeperkt recht. Deze kan beperkt worden indien hiertoe noodzaak bestaat of indien de beperking proportioneel is met het nagestreefde doel (zie o.a. het advies van de Raad van State met nr. 57.485/4 van 3 juni 2015, punt 2). De beperkingen, voorwerp van het ontwerp, zijn noodzakelijk, redelijk en proportioneel met het doel van de maatregel, met name de bescherming van het dierenwelzijn (en meer concreet het welzijn van de walvisachtigen), dewelke volgens vaste rechtspraak van het Europees Hof van Justitie beschouwd wordt als een dwingende reden van algemeen belang en als van openbare orde. Zoals boven toegelicht is de maatregel samengevat niet discriminerend, noodzakelijk waarbij het beoogde resultaat niet op een minder beperkende manier bereikt kan worden.”

Met die verantwoording kan worden ingestemd.

33. Artikel 21, tweede lid, 2°, van het voorontwerp, voorziet in een uitzondering op het voormelde verbod in de vorm van een uitdoofregeling voor het enige bestaande dolfinarium in het Vlaamse Gewest. Het voorwaardelijk handhaven van die uitzondering wordt door de gemachtigde als volgt verantwoord:

“Er werd voorzien in een regeling waarbij het welzijn van de bestaande dieren centraal staat en tevens op regelmatige basis geëvalueerd wordt. De evaluatie wordt uitgevoerd door de Vlaamse Raad Dierenwelzijn, die zelf is samengesteld uit o.a. wetenschappelijke experts en zich bovendien ook kan laten bijstaan door externe experts. Deze afwijking voor het bestaande dolfinarium geldt dus tot op het moment dat de Vlaamse Regering op advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn vaststelt dat voor de betrokken dieren een alternatieve huisvesting mogelijk is met garanties op een sterk verbeterd dierenwelzijn. Dat advies volgt op een evaluatie van de afwijking die 10-jarlijks plaatsvindt, hetwelk beschouwd kan worden als een redelijke termijn na de implementatie van de bijkomende maatregelen opgelegd door de Vlaamse Regering, zoals het verplichte buitenbassin.

Het kweek- en invoerverbod (behalve als het aantal individuen is gedaald tot 6) dient samengelezen te worden met de bepaling tot wanneer de tuimelaars mogen worden gehouden. Om het welzijn en de sociale cohesie te waarborgen, moet er immers over gewaakt worden dat de familiegroep uit minstens zes leden blijft bestaan. Te weinig sociale interactie leidt immers tot welzijnsproblemen.

Van alle onderzochte scenario's verdient dit scenario dat de beste garanties biedt voor een verbeterd welzijn van de betrokken dieren, de voorkeur."

Ook met die verantwoording kan worden ingestemd, maar wat betreft het kweek- en invoerverbod is een bijkomende verantwoording vereist, die in de memorie van toelichting moet worden opgenomen.

Artikel 22

34. Overeenkomstig artikel 22 van het voorontwerp mogen kippen in legkippenhouderijen of opfokbedrijven niet worden ondergebracht in kooisystemen. Overeenkomstig artikel 84, 4°, van het voorontwerp treedt de aan te nemen bepaling in werking op 1 januari 2036, behoudens voor die houderijen die voordien hun bestaande kooisystemen willen vervangen dan wel voor de eerste maal kooisystemen in gebruik willen nemen en waarvan tegelijkertijd de omgevingsvergunningaanvraag hiervoor niet werd ingediend voor 14 juli 2023; voor deze houderijen treedt de bepaling in werking op (lees: heeft ze uitwerking met ingang van) 1 januari 2024.

34.1. Het ontworpen verbod moet kunnen worden verantwoord in het licht van de vrijheid van vestiging (artikelen 49 en volgende VWEU), van het recht van vrije dienstverrichting (artikelen 56 en volgende VWEU) (in zoverre daardoor de betrokken wijze van uitbating onmogelijk wordt gemaakt) en van het vrije verkeer van goederen (artikelen 34 en 36 VWEU) (aangezien door het verbod de handel in de betrokken kippen of eieren beperkt wordt), alsook van de vrijheid van ondernemen (artikel II.3 van het Wetboek van economisch recht en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie).

De gemachtigde gaf de volgende verantwoording:

"Wat betreft het vrij verkeer van goederen (cf. art. 34 en 36 VWEU):

Het verbod houdt geen beperking in op de handel in deze kippen.

Wat betreft de vrijheid van handel en nijverheid:

De vrijheid van handel en nijverheid en de vrijheid van ondernemen, zoals gewaarborgd bij artikel II.3 en II.4 van het Wetboek van Economisch Recht, kan niet worden opgevat als een absolute vrijheid noch als een onbeperkt recht. Deze kan beperkt worden indien hiertoe noodzaak bestaat of indien de beperking proportioneel is met het nagestreefde doel (zie o.a. het advies van de Raad van State met nr. 57.485/4 van 3 juni 2015, punt 2). De beperkingen, voorwerp van het ontwerp, zijn noodzakelijk, redelijk en proportioneel met het doel van de maatregel, met name de bescherming van het dierenwelzijn. Zoals aangegeven in overwegingen (40) en (41) van de aanhef van richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt, wordt dierenwelzijn volgens vaste rechtspraak van het Europees Hof van Justitie beschouwd als een dwingende reden van algemeen belang en als van openbare orde.

Het houden van leghennen in kooien laat niet toe om een voldoende niveau van dierenwelzijn te bereiken. Dit wordt ten gronde toegelicht in het rapport van de EFSA (d.i. de European Food Safety Authority), aangenomen op datum van 14 december 2022 en gepubliceerd op datum van 21 februari 2023, met als titel 'Welfare of Laying Hens on

Farm', hetwelk concludeert: 'house all birds in non-cage systems', hetgeen in het Nederlands wordt vertaald als: 'alle leghennen moeten in niet-kooisystemen worden gehouden.' Deze aanbeveling is gebaseerd op de volgende conclusie vermeld in het rapport: 'In cage systems, laying hens experience the highly relevant welfare consequences 'inability to perform comfort behaviour', 'inability to perform exploratory or foraging behaviour' and 'restriction of movement'. In non-cage systems, these welfare consequences were ranked slightly relevant.'. Vertaald naar het Nederlands: 'In kooisystemen ervaren leghennen de zeer relevante welzijnsgevolgen 'onvermogen om comfortgedrag te stellen', 'onvermogen om verkennend en foerageergedrag te stellen' en 'beperkingen qua bewegingsvrijheid'. In niet-kooisystemen, zijn deze welzijnsgevolgen slechts enigszins relevant.' (<https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/7789>)

Het EFSA betreft een agentschap van de Europese Unie dat in 2002 is opgericht om te dienen als een onafhankelijke bron van wetenschappelijk advies. De adviezen van het EFSA dienen als wetenschappelijke basis voor Europese wetgeving.

Het verbod treedt voor de bestaande houderijen in werking op 1 januari 2036 (cf. artikel 84,4°). Op die manier wordt in een redelijke termijn voorzien, zodat de betrokken pluimveehouders tijdig de nodige aanpassingen kunnen doen om hun activiteiten te heroriënteren. Onder het verbod op kooisystemen valt niet het tijdelijk compartimenteren of scheiden van de betrokken dieren. Eveneens zijn etages in open volièresystemen mogelijk.

De maatregelen zijn samengevat niet discriminerend, noodzakelijk waarbij het beoogde resultaat niet op een minder beperkende manier bereikt kan worden.

Wat betreft de vrijheid van vestiging en eventueel de vrije dienstverrichting (artikelen 49 ev en 56 ev VWEU):

Dezelfde voorwaarden die gelden voor personen en bedrijven gevestigd in Vlaanderen, gelden ook voor personen en bedrijven die gevestigd zijn in een andere lidstaat en die in Vlaanderen een vestiging zouden willen openen.

We wensen graag te benadrukken dat:

- Er wordt geen onderscheid gemaakt op basis van nationaliteit of Staat van herkomst. De maatregel is dan ook niet discriminerend.
- De maatregel streeft het dierenwelzijn na, wat een legitiem doel van algemeen belang is. Zij streeft dan ook een wettig doel na.
- De maatregel is pertinent om het doel te bereiken en minder beperkende maatregelen zijn niet mogelijk:

Samengevat: De maatregel is niet discriminerend, noodzakelijk waarbij het beoogde resultaat niet op een minder beperkende manier bereikt kan worden. De ontworpen regeling is ingegeven door een dwingende reden van algemeen belang, namelijk het waarborgen van het welzijn van dieren als wezens met gevoel, dat als dusdanig ook uitdrukkelijk is erkend in artikel 13 VWEU. De ontworpen regeling is geschikt en noodzakelijk om die doelstelling te bereiken.”

Met die verantwoording kan worden ingestemd.

34.2. De inwerkingtredingsdatum van 1 januari 2036, alsook de keuze van de scharnierdatum van 14 juli 2023 (voor het indienen van de omgevingsvergunningsaanvraag) wordt door de gemachtigde als volgt verantwoord:

“Het verbod treedt dus voor de bestaande houderijen in werking op 1 januari 2036. Op die manier wordt in een redelijke termijn voorzien, zodat de betrokken pluimveehouders tijdig de nodige aanpassingen kunnen doen om hun activiteiten te heroriënteren.

Evenwel treedt het artikel in werking op 1 januari 2024 voor die houderijen die voor 1 januari 2036 hun bestaande kooisystemen willen vervangen dan wel voor de eerste maal kooisystemen in gebruik willen nemen en waarvan tegelijkertijd de omgevingsvergunningaanvraag hiervoor niet ingediend werd voor 14 juli 2023. Deze laatste voorwaarde werd opgenomen teneinde rechtszekerheid te creëren voor die houderijen die reeds een vergunningsaanvraag voor die datum hebben ingediend. Men wordt dan als een ‘bestaande’ houder beschouwd. 14 juli 2023 betreft de datum van de eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering van het voorliggend decreet. Sinds die datum is men met andere woorden op de hoogte dat er een nieuw houderijsysteem in de pipeline is. We wensen te vermijden dat er nog snel veel geld wordt geïnvesteerd in het ‘oude’ systeem en dit aan de vooravond van de inwerkingtreding van het decreet.”

Er kan worden ingestemd met de keuze van de scharnierdatum van 14 juli 2023 om aankondigingseffecten te vermijden, maar tegelijkertijd rijst de vraag waarom houderijen die hun bestaande kooisystemen behouden, twaalf jaar krijgen om de nodige aanpassingen te doen. Die erg lang uitgestelde inwerkingtreding moet bijkomend worden verantwoord in het licht van het gelijkheidsbeginsel, aangezien daardoor een concurrentieel voordeel lijkt te worden geboden aan de betrokken houderijen, in vergelijking met houderijen die reeds voor 1 januari 2036 bestaande kooisystemen vervangen of die voor de eerste maal kooisystemen in gebruik willen nemen (en die de eventuele omgevingsvergunningaanvraag pas vanaf 14 juli 2023 hebben ingediend).

In elk geval zal de datum van 1 januari 2024 moeten worden opgeschoven tot een datum na de bekendmaking van het aan te nemen decreet, aangezien de inwerkingtreding van dergelijke verbodsbepalingen met terugwerkende kracht niet mogelijk is (zie daarover ook opmerking 85).

35. Artikel 22, eerste lid, tweede zin, van het voorontwerp machtigt de Vlaamse Regering om de “modaliteiten” van dit verbod te bepalen en om in “flankerende maatregelen” te voorzien. De draagwijdte van die machtiging is niet duidelijk. Ofwel wordt ermee louter herinnerd aan de algemene uitvoeringsbevoegdheid waarover de Vlaamse Regering beschikt op grond van artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, maar in dat geval is de bepaling overbodig en moet ze worden weggelaten. Ofwel wordt er meer mee beoogd dan hetgeen voortvloeit uit de algemene uitvoeringsbevoegdheid van de regering, maar dan moet de toegekende delegatie worden gespecificeerd.

De gemachtigde verklaarde dat de Vlaamse Regering op grond van die delegatie kan verduidelijken welke huisvestingssystemen onder kooisystemen vallen. Dit kan beter met zoveel woorden worden bepaald.

Indien met de “flankerende maatregelen” subsidies worden bedoeld, moet dit eveneens met zoveel woorden worden bepaald en is het raadzaam om de Vlaamse Regering bovendien te machtigen de subsidievoorwaarden, het bedrag van de subsidies, de procedure voor aanvraag en toekenning, de uitbetaling, de verantwoording en het toezicht te regelen. Zoals reeds is uiteengezet in opmerking 7.2, zullen dergelijke subsidieregelingen moeten worden aangemeld

bij de Europese Commissie, tenzij indien zou vaststaan dat beroep kan worden gedaan op een vrijstellingsregeling.

Indien nog andere maatregelen worden beoogd, moeten die eveneens voldoende specifiek worden omschreven.

Artikel 23

36. Bij artikel 23, eerste lid, van het voorontwerp wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om binnen het kader van de steunregelingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en binnen de grenzen van de jaarlijks toegekende begrotingskredieten, subsidies toe te kennen om de toepassing van landbouwactiviteiten en primaire verwerking die een positieve bijdrage leveren aan het dierenwelzijn, te bevorderen. Het is raadzaam om in de nadere specificering van die delegatie in het tweede lid in punt 1° ook melding te maken van het bedrag van de subsidies, in punt 2° ook melding te maken van de toekenningsprocedure (naast de aanvraagprocedure) en in punt 3° ook de uitbetaling en de verantwoording van de subsidies te vermelden.

Artikel 24

37. In artikel 24, tweede lid, van het voorontwerp moet worden verwezen naar “het eerste lid, 9°” in plaats van naar “het eerste lid, 10°”.

38. Als onderdeel van de definitie van de term “paardencarrousel” in artikel 24, tweede lid, van het voorontwerp wordt gewag gemaakt van paardachtigen die bereden worden door het publiek “of als trekkracht worden gebruikt”, wat een nieuw element is in vergelijking met de definitie in het huidige artikel 6ter, eerste lid, 2°, van de wet van 14 augustus 1986. Op de vraag of met de toevoeging van de verwijzing naar het gebruik als trekkracht (naast het berijden door het publiek) een uitbreiding wordt beoogd van het verbod op het gebruik van paardachtigen in een paardencarrousel, vervat in artikel 24, eerste lid, 9°, van het voorontwerp, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“Er wordt geen uitbreiding van het verbod beoogd. Graag verwijzen we hierbij naar de zinsnede ‘, ter voortbeweging van personen,’ in de huidige definitie van kermisattractie cf. artikel 6ter Dierenwelzijnswet.”

Het voortbewegen van personen door middel van paardachtigen is niet hetzelfde als het gebruiken van paardachtigen als trekkracht. De stellers van het voorontwerp moeten de definitie aan een nieuw onderzoek onderwerpen, mede in het licht van het strafrechtelijke legaliteitsbeginsel.

Artikel 25

39. Bij artikel 25, eerste lid, van het voorontwerp wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om maatregelen voor te schrijven om het welzijn te verzekeren van dieren die worden

gebruikt voor tentoonstellingen, demonstraties, *africhting*, enscenering, reclame, wedstrijden en voorafgaande trainingen, kermissen en bij andere gelegenheden tot vermaak van het publiek. De gemachtigde verklaarde dat de term *africhting* in de gebruikelijke betekenis moet worden begrepen,⁴¹ en dat het onder meer kan slaan op honden, katten of paarden (dressuur).

Artikel 27

40. Artikel 27 van het voorontwerp verbiedt het verhandelen van dieren op de openbare weg of op markten, maar voorziet in uitzonderingen voor jaarmarkten, beurzen en tentoonstellingen, alsook voor markten die ten hoogste acht keer per jaar worden georganiseerd. Die uitzonderingen gelden evenwel niet voor honden en katten.

De uitzonderingen worden door de gemachtigde als volgt toegelicht:

“De limitatieve lijst van uitzonderingen hebben een dermate beperkt toepassingsgebied waardoor de impact op het dierenwelzijn als gering en aanvaardbaar wordt beschouwd:

1° jaarmarkten: vinden per definitie maar een maal per jaar plaats;

2° tentoonstellingen: oftewel: ‘een verzameling van dieren die gehouden wordt met het doel de eigenschappen van de dieren te laten beoordelen en vergelijken of ze voor educatieve doelen voor te stellen en waarvan het hoofddoel niet van handelsaard is’ (cf. artikel 3, 27°). Het gaat om evenementen die gericht zijn in hoofdzaak op de liefhebbers en hobby- of professionele houders van bepaalde diersoorten. Risico op impulsaankopen speelt hier dan ook niet of minder. Het verhandelen van dieren is hier ook niet het hoofddoel maar het kan een gelegenheid zijn om bv. dieren uit te wisselen dan wel kweekstellen samen te stellen met het oog op het bevorderen van de genetische diversiteit, het terugdringen van genetische aandoeningen en het zorgen voor gezonde jongen. Tentoonstellingen hebben ook een educatieve factor, waarbij ervaringen en kennis wordt uitgewisseld.

3° beurzen: Hierbij kan bv. gedacht worden aan een Agribex, hetgeen een Internationale Beurs is voor Akkerbouw, Veeteelt, Tuin en Groene Zones en waar landbouwers, loonwerkers, vertegenwoordigers van de toeleverende industrie, overheden, onderzoekers en groot publiek elkaar ontmoeten. Het hoofddoel is hier ook niet van handelsaard. Net zoals tentoonstellingen is hier sprake van een educatieve factor, waarbij ervaringen en kennis wordt uitgewisseld.

4° markten die ten hoogste acht keer per jaar worden georganiseerd: deze uitzondering kadert in de wens om een beperkte mogelijkheid toe te laten op de verhandeling van dieren op dergelijke voor het publiek toegankelijke plaatsen waar verzamelingen van dieren worden gehouden met het doel ze te verhandelen. Dit teneinde het verbod proportioneel in werking te doen treden.”

⁴¹ Volgens Van Dale GWNT is “africhten” “door onderwijs en oefening voor een bepaald doel geschikt maken”.

Dat die uitzonderingen niet gelden voor honden en katten, wordt door de gemachtigde als volgt verantwoord:

“Voor honden en katten wensen we een *status quo* te behouden met de bestaande wettelijke regeling cf. artikel 12, eerste lid, Dierenwelzijnswet en dit gelet op het *standstill*beginsel. We wensen met andere woorden dat het bestaande beschermingsniveau voor deze dieren niet afneemt.”

Artikel 29

41. Wat betreft artikel 29 van het voorontwerp, dat verbodsmaatregelen en beperkingen bevat voor het maken van publiciteit met het oog op het verhandelen van diersoorten die niet voorkomen in de lijst van dieren die gehouden mogen worden, alsook van honden en katten (behoudens twee uitzonderingen), kan worden verwezen naar hetgeen de Raad van State heeft uiteengezet over de verenigbaarheid van dergelijke maatregelen met de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van ondernemen in de adviezen 67.964/3⁴² en 69.974/1/V⁴³, alsook naar arrest nr. 10/2021⁴⁴ van het Grondwettelijk Hof.

Met betrekking tot de machtigingen die ter zake aan de Vlaamse Regering worden gegeven in het tweede en derde lid van artikel 29 zal die toetsing nog moeten gebeuren naar aanleiding van de voorbereiding van de uitvoeringsbesluiten. Dat geldt ook voor de overeenstemming met het vrije verkeer van goederen (artikelen 34 en 36 VWEU).

Artikel 30

42. Overeenkomstig artikel 30, eerste lid, 5°, van het voorontwerp is het verboden om dieren ten kosteloze of bezwarende titel af te staan aan personen van minder dan 18 jaar oud *of daarmee gelijkgesteld* zonder de uitdrukkelijke toestemming van de personen die over hen het ouderlijk gezag of de voogdij uitoefenen. Op de vraag wat wordt bedoeld met de woorden “of daarmee gelijkgesteld”, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“Dit gaat om personen die 18 jaar of ouder zijn maar de mentale leeftijd van minder dan 18 jaar hebben.”

Aangezien die gelijkstelling niet in het voorontwerp wordt geregeld en niet bij voorbaat duidelijk is welke personen worden gelijkgesteld met personen van minder dan 18 jaar oud, is het raadzaam om gebruik te maken van bestaande begrippen uit het personenrecht.

⁴² Adv.RvS 67.964/3 van 13 oktober 2020 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de ordonnantie van 18 maart 2021 ‘tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren’, *Parl.St.* Br.Parl. 2020-21, nr. A-291/1, 13-16, opmerking 7.

⁴³ Adv.RvS 69.974/1/V van 6 september 2021 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 4 februari 2022 ‘tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft het voorzien van een strafverzwaring’, *Parl.St.* Vl.Parl. 2021-22, nr. 960/1, 20-21, opmerkingen 4.1 en 4.2.

⁴⁴ GwH 21 januari 2021, nr. 10/2021, B.35 tot B.42.2. Vgl. ook met de overwegingen B.47 tot B.53 van hetzelfde arrest.

43. Bij artikel 30, tweede lid, van het voorontwerp wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om voor feesten, jaarmarkten, wedstrijden en andere manifestaties met een professioneel of geassimileerd karakter afwijkingen te verlenen op het verbod, vermeld in het eerste lid, 3°, volgens de voorwaarden die ze bepaalt.

Er moet worden gepreciseerd of het gaat om een regelgevende bevoegdheid, dan wel om een individuele beslissingsbevoegdheid (wat volgens de gemachtigde de bedoeling is). Indien het de bedoeling is dat de Vlaamse Regering criteria bepaalt voor het toestaan van afwijkingen op dat verbod, moet dat eveneens worden gepreciseerd.

Artikel 31

44. Met de vermelding “de herkomst” (van de te koop aangeboden dieren) in artikel 31, tweede lid, 2°, van het voorontwerp bedoelt men volgens de gemachtigde het land van oorsprong. Dit moet met zoveel woorden worden bepaald.

Die opmerking geldt ook voor artikel 32, tweede lid, 2°, van het voorontwerp.

Artikel 32

45. Bij artikel 32, eerste lid, van het voorontwerp wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om voorwaarden op te leggen aan personen en verenigingen die dieren die voor adoptie zijn bestemd, aanvoeren vanuit het buitenland. Overeenkomstig het tweede lid, 1°, hebben die voorwaarden betrekking op “de registratie van de personen en verenigingen, vermeld in het eerste lid, en de procedure hiervan”.

Op de vraag of daarmee een verplichte registratie wordt beoogd en hoe dit verenigbaar is met de vrijheid van vestiging (artikelen 49 en volgende VWEU), met het recht van vrije dienstverrichting (artikelen 56 en volgende VWEU) en met het vrije verkeer van goederen (artikelen 34 en 36 VWEU), antwoordde de gemachtigde als volgt:

“- Het is inderdaad de bedoeling een verplichte registratie van de personen en verenigingen in kwestie op te leggen, hetgeen inderdaad ook uitdrukkelijk bepaald kan worden. Dit wordt gedaan in navolging van het advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn van 29 september 2022 met als titel ‘Invoer van straat- en asielhonden’.

- Volgens de geldende regelgeving (art. 20 KB van KB van 27 april 2007 houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren) mogen dierenasielen geen dieren invoeren. In Vlaanderen kunnen organisaties die dieren (in hoofdzaak honden) invoeren dus niet erkend worden als dierenasiel. De honden kunnen dus niet anders dan rechtstreeks naar de adoptant gaan. Organisaties mogen dus enkel bemiddelen (bemiddelingsvzw’s), of honden vanuit hun asiel in het buitenland rechtstreeks bij de adoptant in Vlaanderen plaatsen (buitenlandse erkende asielen).

- De registratie is niet te beschouwen als een beperking van de vrijheid van vestiging en vrije dienstverrichting:

De toegang tot de uitoefening van de dienstenactiviteit voldoet aan de voorwaarden vermeld in artikel 9 van de Dienstenrichtlijn, in die zin dat: a) het registratiestelsel heeft geen discriminerende werking jegens de betrokken dienstverrichter; b) de behoefte aan een registratiestelsel is gerechtvaardigd om een dwingende reden van algemeen belang, met name het dierenwelzijn; en c) het nagestreefde doel kan niet door een minder beperkende maatregel worden bereikt, met name omdat een controle achteraf te laat zou komen om werkelijk doeltreffend te zijn. Dezelfde voorwaarden die gelden voor personen en bedrijven gevestigd in Vlaanderen, gelden ook voor personen en bedrijven die gevestigd zijn in een andere lidstaat.

De eventuele beperking op het vrij verkeer van goederen is bovendien verantwoord op grond van artikel 36 VWEU vanuit de noodzaak om het dierenwelzijn te beschermen. Zoals aangegeven in de overwegingen (40) en (41) van de aanhef van Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt, wordt dierenwelzijn volgens vaste rechtspraak van het Europees Hof van Justitie immers beschouwd als een dwingende reden van algemeen belang en als van openbare orde.

- Motivatie voor registratieplicht: In Vlaanderen is er de laatste jaren een significante stijging van het aantal straat- en asielhonden dat door organisaties wordt ingevoerd. Het risico op gedrags- en gezondheidsproblemen bij ingevoerde straat- en asielhonden is een belangrijke bezorgdheid. Zo komen (exotische) ziekten, waaronder zoönosen, meer voor bij ingevoerde honden (bijvoorbeeld rabiës, Echinococcus, Leishmania, Babesiosis, Ehrlichiosis, Heptazoönosis, hartworm, brucellose, Leptospira canicola). Verder hebben de honden in de thuislanden niet altijd de status van gezinshond zoals in West-Europa. Ze hebben minder emotionele en financiële waarde en worden daar ook naar behandeld. De honden worden vaak in lokale asielen opgevangen en van daaruit geadopteerd. Deze voorgeschiedenis resulteert in een hoger voorkomen van afwijkend gedrag zoals stress, angst van mensen en verlatingsangst bij deze dieren. Adoptie op afstand op basis van foto en beschrijving en zonder strenge screening van de kandidaat-adoptanten is bovendien een beperking voor het matchen van een hond en een adoptant, en verhogen het risico van impuls-adopties. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn adviseert in dit kader om enkel gesocialiseerde en gezonde gezinshonden in te voeren, aangezien het risico op gedrags- en gezondheidsproblemen daarbij kleiner is. De organisatie die de honden invoert draagt hierbij een belangrijke verantwoordelijkheid om enkel deze categorie honden in te voeren, én te zorgen voor een goede match met de kandidaat-adoptant.”

Met die verantwoording kan worden ingestemd, maar er zou alleszins uitdrukkelijk moeten worden bepaald dat de registratie van de betrokken personen en verenigingen verplicht is, want dat komt nu onvoldoende uit de verf in de ontworpen bepaling.

Artikel 33

46. Op de vraag of de delegaties die artikel 33 van het voorontwerp bevat, niet moeten worden aangevuld met het oog op de regeling van de erkenning van controleposten bedoeld in artikel 3 van verordening (EG) nr. 1255/97 van de Raad van 25 juni 1997 ‘betreffende de communautaire criteria voor controlepost(en) en tot aanpassing van het in Richtlijn 91/628/EEG bedoelde reisschema’ en eventueel van het heffen van een bijhorende retributie, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“De erkenning van controleposten gebeurt op heden door het FAVV (cf. KB van 16 januari 2006 ‘tot vaststelling van de nadere regels van de erkenningen, toelatingen en voorafgaande registraties afgeleverd door het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen’).”

Deze erkenning waarin de voormelde verordeningsbepaling voorziet, heeft ook betrekking op het dierenwelzijn en niet enkel op de diergezondheid en de veiligheid van de voedselketen. Er moet dan ook worden voorzien in een rechtsgrond voor een regeling van die erkenningen door de gewesten, die bevoegd zijn voor het dierenwelzijn, al was het maar om de door de gemachtigde aangehaalde federale erkenning toepasselijk te verklaren wat betreft de gewesten, binnen hun bevoegdheid inzake dierenwelzijn.

Artikel 37

47. Artikel 37 van het voorontwerp voorziet in een verbod op het doden van kuikens bestemd voor de productie van consumptie-eieren. Dat verbod treedt in werking zodra door de Vlaamse Regering bepaald wordt dat de geslachtsbepaling van kuikens in het ei haalbaar is voor dag 12 na incubatie. De Vlaamse Regering kan voorzien in uitzonderingen op het verbod.

47.1. Op de vraag om dit verbod te verantwoorden vanuit de vrijheid van ondernemen (artikel II.3 van het Wetboek van economisch recht en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie), antwoordde de gemachtigde als volgt:

“(…) In artikel 37 wordt (…) als principe bepaald dat het doden van kuikens bestemd voor de productie van consumptie-eieren verboden is. Dit artikel treedt evenwel pas in werking zodra door de Vlaamse Regering bepaald wordt dat de geslachtsbepaling van kuikens in het ei haalbaar is voor dag 12 na incubatie. Pijngevoeligheid van kuikens in het ei zou volgens uitgebreid wetenschappelijk onderzoek immers pas vanaf dag 12 vanaf de incubatie zijn. We verplichten niet dat mannelijke kuikens worden geboren. We verplichten enkel dat deze in een vroegere fase van de ontwikkeling gedood worden, nl. op een ogenblik dat er geen pijngevoeligheid is.

(…)

De vrijheid van handel en nijverheid en de vrijheid van ondernemen, zoals gewaarborgd bij artikel II.3 en II.4 van het Wetboek van Economisch Recht, kan niet worden opgevat als een absolute vrijheid noch als een onbeperkt recht. Deze kan beperkt worden indien hiertoe noodzaak bestaat of indien de beperking proportioneel is met het nagestreefde doel (zie o.a. het advies van de Raad van State met nr. 57.485/4 van 3 juni 2015, punt 2). De beperking, voorwerp van het ontwerp, is noodzakelijk, redelijk en proportioneel met het doel van de maatregel, met name de bescherming van het dierenwelzijn, dewelke volgens vaste rechtspraak van het Europees Hof van Justitie beschouwd wordt als een dwingende reden van algemeen belang en als van openbare orde. Op Europees niveau zouden jaarlijks zo’n 320 miljoen eendagshaantjes worden gedood en in België zo’n 15 miljoen. Om te voorkomen dat haantjes worden geboren, zijn afgelopen jaren technieken ontwikkeld om het geslacht van de embryo’s in het broedei te bepalen. Na deze geslachtsbepaling in het broedei (oftewel het in ovo seksen) worden broedeieren waaruit, volgens de geslachtsbepaling, een haantje geboren zal worden uit het broedproces verwijderd. Voor het in ovo seksen van eieren zijn inmiddels 4 technieken commercieel beschikbaar met name op basis van DNA-analyse, hormonale bepalingen met en zonder

gebruikmakend van massaspectrometrie, nabij-infrarood spectroscopie en ook één op basis van genetische manipulatie. Er zijn evenwel nog enkele belangrijke tekortkomingen die een brede uitrol van deze systemen verhinderen. Er is heel wat dierenwelzijnswinst te boeken door de brede uitrol van deze technieken, en dit van zodra technisch haalbaar. Samengevat is de maatregel niet discriminerend, noodzakelijk waarbij het beoogde resultaat niet op een minder beperkende manier bereikt kan worden.”

Met die verantwoording kan worden ingestemd.

47.2. De bepaling dat dat verbod in werking treedt “zodra door de Vlaamse Regering bepaald wordt dat de geslachtsbepaling van kuikens in het ei haalbaar is voor dag 12 na incubatie”, is onduidelijk. Als het de bedoeling is dat het verbod in werking treedt op de datum waarop de Vlaamse Regering een dergelijke beslissing neemt, zullen de betrokken burgers dat pas weten als die beslissing is bekendgemaakt, terwijl een dergelijk verbod niet met terugwerkende kracht in werking kan treden. De gemachtigde reageerde daarop als volgt:

“We bedoelen inderdaad dat het verbod in werking treedt op datum van goedkeuring door de Vlaamse Regering. We staan uiteraard open voor suggesties tot verbetering van de tekst. We menen evenwel niet dat er *in casu* sprake zou zijn van terugwerkende kracht of retroactieve werking, in de zin dat de regeling rechtsgevolgen verbindt aan rechtsfeiten die dateren van vóór de inwerkingtreding ervan.”

Er kan het best worden bepaald dat het eerste lid in werking treedt op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum en dat die datum wordt bepaald van zodra de geslachtsbepaling van kuikens in het ei haalbaar is voor dag 12 na incubatie.

47.3. De tweede zin van het tweede lid van artikel 37 van het voorontwerp dat de Vlaamse Regering machtigt om te voorzien in uitzonderingen op het verbod vermeld in het eerste lid, wordt beter ondergebracht in een nieuw derde lid.

Artikel 38

48. Artikel 38, eerste lid, van het voorontwerp bevat een verbod om ratten en muizen te verdelgen met producten waarvan het actieve bestanddeel lijm is die bestemd is om de dieren te immobiliseren, alsook door verdrinking zonder dat het dier bedwelmd is. Bij het tweede lid wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om in uitzonderlijke situaties te voorzien in uitzonderingen op het verbod op verdelging door verdrinking. Op grond van het derde lid kan de Vlaamse Regering de verbodsbepalingen, vermeld in het eerste lid, uitbreiden naar andere diersoorten.

Deze ontworpen verbodsmaatregelen moeten kunnen worden verantwoord in het licht van het vrije verkeer van goederen (artikelen 34 en 36 VWEU) en de vrijheid van ondernemen (artikel II.3 van het Wetboek van economisch recht en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie). Ze kunnen immers tot gevolg hebben dat de handel in lijmvallen en verdrinkingsvallen wordt verminderd, hetgeen kan worden beschouwd als een maatregel van gelijke werking. Het is raadzaam een dergelijke verantwoording op te nemen in de memorie van toelichting. Ook voor de uitbreiding tot andere diersoorten zal een dergelijke verantwoording moeten kunnen worden gegeven.

Artikel 39

49. In artikel 39 van het voorontwerp (alsook in artikel 40) wordt op verscheidene plaatsen gerefereerd aan (erkende) slachthuizen. De gemachtigde bevestigde dat het best een definitie van die term kan worden opgenomen in artikel 3 van het voorontwerp, namelijk dezelfde definitie als in artikel 2, k), van verordening (EG) nr. 1099/2009 van de Raad van 24 september 2009 ‘inzake de bescherming van dieren bij het doden’. Hiermee kan worden ingestemd.

50. Artikel 39, § 3, van het voorontwerp kan worden beschouwd als een nationaal voorschrift dat strekt tot een uitgebreidere bescherming van dieren bij het doden, en daarmee verband houdende activiteiten, buiten een slachthuis, als bedoeld bij artikel 26, lid 2, eerste alinea, a), van verordening (EG) nr. 1099/2009, aangezien luidens artikel 10, eerste alinea, van de verordening enkel de voorschriften van artikel 3, lid 1, artikel 4, lid 1, en artikel 7, lid 1, van toepassing zijn op het slachten voor particulier huishoudelijk verbruik van andere dieren dan pluimvee, konijnen en hazen en de daarmee verband houdende activiteiten buiten het slachthuis door de eigenaar ervan of door een persoon onder de verantwoordelijkheid en het toezicht van de eigenaar.

De gemachtigde bevestigde dat, overeenkomstig artikel 26, lid 2, tweede alinea, van verordening (EG) nr. 1099/2009 een kennisgeving aan de Europese Commissie zal worden gedaan na de aanneming van het ontworpen decreet.

51. Het principiële verbod op doden en slachten voor particulier huishoudelijk verbruik buiten een erkend slachthuis of buiten een op grond van artikel 39, § 2, van het voorontwerp erkende inrichting, vervat in paragraaf 3 van dat artikel, slaat enkel op schapen, geiten en varkens en niet op andere diersoorten, zoals pluimvee, konijnen en hazen, waarvoor overeenkomstig artikel 11 van verordening (EG) nr. 1099/2009 het thuis slachten onder bepaalde voorwaarden mogelijk is. De gemachtigde lichtte die keuze toe als volgt:

“Het verbod viseert die diersoorten waarvan we uitgaan dat zij de voornaamste categorieën zijn die in onze samenleving effectief gedood en geslacht worden voor consumptie. Wij willen vermijden dat die slachtingen thuis gebeuren door personen zonder expertise en de gepaste apparatuur waardoor het dierenwelzijn geschaad wordt. Runderen en paarden maken geen deel uit van het ontwerp, gezien de wet van 5 september 1952 ‘betreffende de vleeskeuring en de vleeshandel’ het thuis slachten van deze dieren reeds verbiedt. Het klopt dat er dus een onderscheid gemaakt wordt met andere diersoorten – bv. honden – maar er is een legitieme doelstelling: de voor consumptie gedode en geslachte dieren worden gevisieerd. Van bv. honden wordt niet verwacht dat zij geslacht zullen worden, maar wel eerder een natuurlijke dood zullen sterven dan wel geëuthanaseerd worden en niet geconsumeerd worden. Het instellen van een verbod met de voorliggende uitzonderingen wordt proportioneel geacht. Wij wensen het thuis slachten niet principieel te verbieden voor pluimvee, konijnen en hazen. Hier gaat het om kleinere dieren, waar verwacht wordt dat het slachten en doden minder complex is dan bij grote dieren. Grote dieren zijn moeilijker te hanteren met als gevolg dat er een groter risico op dierenwelzijnsschendingen zijn.”

De Raad van State beschikt niet over het vereiste inzicht om te kunnen beoordelen of het thuis slachten van pluimvee, konijnen en hazen minder problematisch zou zijn vanuit het oogpunt van dierenwelzijn opdat het beoogde verbod niet zou moeten gelden voor deze diersoorten. Op dat punt moet hij dan ook een voorbehoud formuleren. Het is alleszins raadzaam om deze verschillende behandeling nader te verantwoorden in de memorie van toelichting.

52. Overeenkomstig het tweede lid van artikel 39, § 3, van het voorontwerp geldt het voormelde verbod niet voor landbouwers, noch voor personen die in het bezit zijn van een getuigschrift van vakbekwaamheid uitgereikt door het departement Omgeving (hierna: departement) en die over een verdovingsinstrument beschikken. Die uitzonderingen werden door de gemachtigde als volgt verantwoord:

“Dieren die bestemd zijn voor de slacht moet zoveel mogelijk pijn, lijden en stress bespaard worden. Ze moeten op een diervriendelijke manier behandeld worden en moeten voor de slacht verdoofd worden volgens een methode die toegelaten is volgens de Europese wetgeving (cf bijlage I van Verordening nr. 1099/2009). Dit kan door gebruik te maken van een penschiettoestel of een elektrisch bedwelmingsstoestel. Het correct hanteren van deze toestellen vergt de nodige kennis en vaardigheid. Voor de voedselveiligheid moet ook de hygiëne verzekerd kunnen worden. Een slachting gaat daarenboven ook gepaard met een grote hoeveelheid bloed en ander dierlijk afval dat op de juiste manier verwijderd moet worden. Dit alles maakt dat het nagenoeg onmogelijk is om een slachting door particulieren thuis correct uit te voeren volgens alle wettelijke voorwaarden en dit zonder een voorafgaande kwalitatieve opleiding over het slachten of doden van dieren te hebben gevolgd. Met het oog op de handhaving van de betrokken bepaling wordt vereist dat men in het bezit dient te zijn van een verdovingsinstrument.

Landbouwers anderzijds dienen een opleiding te volgen teneinde als landbouwer aan de slag te kunnen gaan. We mogen dus verwachten dat men zowel theoretische als praktijkkennis terzake heeft en dat men weet hoe met dieren om te gaan.”

53. Bij artikel 39, § 3, tweede lid, 2°, *in fine*, van het voorontwerp wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om “hiervan” de nadere regels te bepalen. De gemachtigde verklaarde dat dit terugslaat op het getuigschrift van vakbekwaamheid, de te volgen opleiding over het slachten of doden van dieren en over het examen. Dit zou beter expliciet worden vermeld, omdat met de huidige formulering de indruk kan ontstaan dat de delegatie niet meer is dan een parafrasering van de algemene uitvoeringsbevoegdheid van de Vlaamse Regering.

Artikel 40

54. Artikel 40 van het voorontwerp voorziet in de verplichting voor elk slachthuis om te beschikken over cameratoezicht dat toelaat om na te gaan of de bepalingen van het aan te nemen decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan en van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake worden nageleefd. Er worden in dat verband een aantal delegaties verleend aan de Vlaamse Regering en bepaalde essentiële elementen van de ermee gepaard gaande verwerking van persoonsgegevens worden geregeld (naast hetgeen daarover wordt bepaald in artikel 75 van het voorontwerp).

54.1. Verordening (EG) nr. 1099/2009 moet in beginsel worden beschouwd als een volledige harmonisatie van de bescherming van dieren bij het doden. In die verordening wordt echter geen gewag gemaakt van installaties zoals een systeem van cameratoezicht.⁴⁵ De ontworpen bepaling lijkt ook niet te kunnen worden beschouwd als een stringenter nationaal voorschrift in de zin van artikel 26, lid 2, van die verordening, omdat deze verordeningsbepaling enkel betrekking heeft op het doden van dieren buiten een slachthuis, het slachten van gekweekt wild en het slachten van dieren volgens speciale methoden die vereist zijn voor religieuze riten, en daarmee verband houdende activiteiten. Anderzijds kan niet worden ontkend dat de voorschriften van verordening (EG) nr. 1099/2009 erop gericht zijn om bij het doden van dieren en daarmee verband houdende activiteiten de dieren “elke vermijdbare vorm van pijn, spanning of lijden”⁴⁶ te besparen, waartoe de permanente videobewaking ongetwijfeld kan bijdragen. Het is dan ook raadzaam dat de stellers van het voorontwerp contact zouden opnemen met de diensten van de Europese Commissie om uitsluitsel te verkrijgen over de vraag of de regeling inzake cameratoezicht in overeenstemming is met de bepalingen van verordening (EG) nr. 1099/2009.

54.2. Krachtens artikel 22 van de Grondwet geldt voor elke verwerking van persoonsgegevens en, meer in het algemeen, voor elke inmenging in het recht op het privéleven, dat het formeel legaliteitsbeginsel dient te worden nageleefd. Doordat artikel 22 van de Grondwet aan de bevoegde wetgever de bevoegdheid voorbehoudt om vast te stellen in welke gevallen en onder welke voorwaarden afbreuk kan worden gedaan aan het recht op eerbiediging van het privéleven, waarborgt het aan elke burger dat geen enkele inmenging in dat recht kan plaatsvinden dan krachtens regels die zijn aangenomen door een democratisch verkozen beraadslagende vergadering. Een delegatie aan een andere macht is evenwel niet in strijd met het wettelijkheidsbeginsel voor zover de machtiging voldoende nauwkeurig is omschreven en betrekking heeft op de tenuitvoerlegging van maatregelen waarvan de “essentiële elementen” voorafgaandelijk door de wetgever vastgesteld zijn.⁴⁷

Bijgevolg moeten de ‘essentiële elementen’ van de verwerking van persoonsgegevens in het decreet zelf worden vastgelegd. In dat verband is de afdeling Wetgeving van oordeel dat ongeacht de aard van de betrokken aangelegenheid, de volgende elementen in beginsel ‘essentiële elementen’ uitmaken: 1° de categorie van verwerkte gegevens; 2° de categorie van betrokken personen; 3° de met de verwerking nagestreefde doelstelling; 4° de categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens; en 5° de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens.⁴⁸

⁴⁵ De voorgestelde regeling lijkt ook niet dadelijk inpasbaar in de regeling inzake monitoringprocedures in artikel 16 van de verordening, die immers veeleer de procedure betreffen voor de uitvoering van de controles bedoeld in artikel 5 van de verordening, die in wezen steekproefcontroles betreffen en geen permanente videobewaking.

⁴⁶ Artikel 3, lid 1, van de verordening.

⁴⁷ Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof: zie inzonderheid GwH 18 maart 2010, nr. 29/2010, B.16.1; GwH 20 februari 2020, nr. 27/2020, B.17.

⁴⁸ Adv.RvS 68.936/AV van 7 april 2021 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 14 augustus 2021 ‘betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie’, opmerking 101 (*Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1951/001, 119). Zie ook GwH 10 maart 2022, nr. 33/2022, B.13.1; GwH 22 september 2022, nr. 110/2022, B.11.2; GwH 16 februari 2023, nr. 26/2023, B.74.1; GwH 17 mei 2023, nr. 75/2023, B.55.2.1.

Die essentiële elementen worden ten dele bepaald in artikel 75 van het voorontwerp, maar ook ten dele in artikel 40 ervan.

De doelstelling van de verwerking van persoonsgegevens wordt in het algemeen omschreven als cameratoezicht dat toelaat om na te gaan of de bepalingen van het aan te nemen decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan en van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake worden nageleefd. Indien het de bedoeling is dat de camerabeelden mogen worden gebruikt voor het opsporen van overtredingen, moet dit uitdrukkelijk worden bepaald.

Daarbij moet ook worden vermeld voor welke personen overtredingen worden opgespoord. Gaat het enkel om het personeel van het slachthuis bij het verrichten van hun werk, of worden ook andere personen gevisieerd die in het slachthuis aanwezig kunnen zijn, zoals dierenartsen die de keuring uitvoeren, dierenartsen die door het departement zijn aangesteld op grond van artikel 63 van het voorontwerp of ander toezichthoudend personeel? Indien het de bedoeling is om aan te sluiten bij bepaalde categorieën van personen die worden vermeld in artikel 75, § 1, tweede lid, van het voorontwerp moet dat met zoveel woorden worden vermeld. Daarbij moet alvast worden aangestipt dat vervoerders van dieren in die laatste bepaling niet uitdrukkelijk worden vermeld, tenzij ze zouden begrepen zijn onder artikel 75, § 1, tweede lid, 14°, van het voorontwerp.

54.3. Bij de toepassing van de aan te nemen bepaling zal CAO nr. 68 van 16 juni 1998 ‘betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de werknemers ten opzichte van de camerabewaking op de arbeidsplaats’ moeten worden nageleefd.⁴⁹

Artikel 45

55. Artikel 45 van het voorontwerp machtigt de Vlaamse Regering om het gebruik of de verhandeling van producten die bestemd zijn voor dieren en die schadelijk zijn voor hun welzijn, te beperken of te verbieden. Deze maatregelen moeten kunnen worden verantwoord in het licht van het vrije verkeer van goederen (artikelen 34 en 36 VWEU) en de vrijheid van ondernemen (artikel II.3 van het Wetboek van economisch recht en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie) naar aanleiding van de uitwerking van de uitvoeringsbesluiten.

Hoofdstuk 9

56. Hoofdstuk 9 van het voorontwerp strekt tot de omzetting⁵⁰ van richtlijn 2010/63/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2010 ‘betreffende bescherming van dieren die voor wetenschappelijke doeleinden worden gebruikt’. In advies 51.723/1/V wees de Raad van State reeds op de ondoorzichtige en gedeeltelijk onvolledige wijze van omzetting van de

⁴⁹ Gelet op artikel 3, tweede lid, 1°, van de wet van 21 maart 2007 ‘tot regeling van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's’ lijkt deze wet niet van toepassing te zijn op de ontworpen specifieke regeling.

⁵⁰ Samen met het koninklijk besluit van 29 mei 2013 ‘betreffende de bescherming van proefdieren’.

richtlijn door hoofdstuk VIII van de wet van 14 augustus 1986.⁵¹ Ook al bevat hoofdstuk 9 van het voorontwerp meer bepalingen ter omzetting van de richtlijn dan de wet van 14 augustus 1986, toch neemt het grotendeels de bepalingen van hoofdstuk VIII van deze wet over en behoudt het de werkwijze waarbij veelvuldig delegaties worden verleend aan de Vlaamse Regering, zodat de omzetting van de richtlijn op twee niveaus gebeurt, namelijk in het betrokken hoofdstuk van het voorontwerp en (thans) in het koninklijk besluit van 29 mei 2013. Tegen een dergelijke omzetting op twee niveaus bestaat op zich geen bezwaar, maar het impliceert wel dat het niet mogelijk is om voor dit voorontwerp na te gaan of de omzetting van richtlijn 2010/63/EU volledig is, ook gelet op de beperkte tijd, gegeven het grote aantal adviesaanvragen, waarover de Raad van State beschikt voor het onderzoek van dit voorontwerp.

De gemachtigde reageerde daarop als volgt:

“[We] verwijzen (...) in antwoord hierop graag naar de EU Pilot 8785/16/EU. De Europese Commissie liet toen weten gekeken te hebben naar de wijze waarop de Richtlijn in alle lidstaten in nationaal recht werd omgezet. In functie hiervan werd gevraagd bijkomende informatie aan de Europese Commissie te willen bezorgen zodat deze over een volledig beeld van de situatie in België kon beschikken alvorens een beslissing te nemen of de richtlijn volledig werd omgezet. In functie van deze toetsing werden overigens nog aanpassingen aangebracht aan het KB van 29 mei 2013 en wel middels het BVR van 17 februari 2017 ‘tot wijziging van het koninklijk besluit van 29 mei 2013 betreffende de bescherming van proefdieren en het koninklijk besluit van 21 november 1996 tot vaststelling van de vergoeding van de verplaatsings- en verblijfkosten van de personen die niet tot de Administratie behoren en die deel uitmaken van sommige organen samengesteld in het kader van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren’. Door geen ingebrekestellingsprocedure op te starten na ontvangst van de antwoorden, werd impliciet door de Europese Commissie bevestigd dat de Richtlijn volledig werd omgezet.”

Deze uitleg neemt niet weg dat het binnen het bestek van de huidige adviesaanvraag niet mogelijk bleek om na te gaan of de omzetting van de richtlijn door hoofdstuk 9 van het voorontwerp en de vigerende uitvoeringsbesluiten volledig en adequaat is.

57. De vraag rijst of hoofdstuk 9 van het voorontwerp geen bepalingen bevat die strenger zijn dan hetgeen wordt bepaald in richtlijn 2010/63/EU. Bepalingen die strenger zijn dan de richtlijn kunnen maar behouden blijven als ze voldoen aan artikel 2, lid 1, van de richtlijn, dat inhoudt dat de lidstaten, met inachtneming van de algemene verdragsregels, bepalingen konden handhaven die op 9 november 2010 in werking waren getreden en die gericht waren op een uitgebreidere bescherming van onder de richtlijn vallende dieren dan de bepalingen van de richtlijn. De bepalingen moesten bovendien het voorwerp zijn geweest van een kennisgeving aan de Europese Commissie voor 1 januari 2013, waarna ze door de Commissie aan de overige lidstaten

⁵¹ Adv.RvS 51.723/1/V van 11 september 2012 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 27 december 2012 ‘houdende diverse bepalingen inzake dierenwelzijn, CITES, diergezondheid en bescherming van de gezondheid van de gebruikers’, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53-2512/001, 33-36, opmerkingen 2.1 tot 2.2.9. Zie ook adv.RvS 52.543/1 van 31 januari 2013 over een ontwerp dat heeft geleid tot het koninklijk besluit van 29 mei 2013, opmerkingen 4 tot 4.31.

worden meegedeeld.⁵² Strengere bepalingen kunnen eveneens worden behouden als ze de implementatie behelzen van andere Europese verordeningen of richtlijnen die in het kader van andere reglementering het gebruik van dierproeven verbieden of aan strengere voorwaarden onderwerpen.⁵³

Op de vraag voor welke bepalingen van het voorontwerp en van het koninklijk besluit 29 mei 2013 dat het geval is, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“Volgende oplijsting werd aan de Europese Commissie overgemaakt in antwoord op de vraag om voor 1 januari 2013 mee te delen welke nationale bepalingen – in toepassing van artikel 2 van de Europese Richtlijn 2010/63 – die dateren van voor 9 november 2010, verder gaan dan deze in de Europese Richtlijn en die het dierenwelzijn bevorderen:

- Het Koninklijk Besluit van 30 november 2001 (en wijzigingen) dat een verbod inhoudt voor het uitvoeren van sommige dierproeven op proefdieren, namelijk:

- o verbod op het uitvoeren van huidcorrosiviteit- en fototoxiciteitstesten (dat wat huidcorrosiviteit betreft in 2009 werd aangepast aan REACH)

- o verbod op het produceren van monoklonale antilichamen via de ascitesmethode (2004)

- o verbod op het testen van cosmetica (zowel voor wat betreft de eindproducten als voor wat betreft de ingrediënten of de combinaties van ingrediënten van cosmetische producten)(2005)

- o verbod op het testen op mensapen (2009) - Opmerking: de afwijking die voorzien werd in de tweede alinea van artikel 1 *sexies* van het KB van 30/11/2001 is gelinkt aan het KB van 14/11/1993 betreffende de bescherming van proefdieren dat in 2010 opgeheven werd -> waardoor er sedert de inwerkingtreding van het KB van 6/4/2010 (ttz 15/5/2010), een totaal verbod bestaat om proeven uit te voeren op mensapen -> Dit betreft dus ook een bepaling die verder gaat dan de Europese Richtlijn.

- Wet van 14/8/1986:

- o Art 23 § 2 verplicht dat de deskundige dierenwelzijn een dierenarts moet zijn in het geval de proefdieren honden, katten, primaten of landbouwhuisdieren zijn.

- o Art 26 § 1 eist een universitair diploma voor de personen die dierproeven leiden (proefleiders).

- KB van 6/4/2010 betreffende de bescherming van proefdieren:

- o Bijlage 3: het algemene gedeelte van het besluit inzake de huisvesting van de dieren is veeleisender dan de Europese Richtlijn 2010/63.

⁵² Zie het voormelde adv.RvS 52.543/1, opmerkingen 5.1 tot 5.4; adv.RvS 60.802/3 van 6 februari 2017 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Vlaamse Regering van 17 februari 2017 ‘tot wijziging van het koninklijk besluit van 29 mei 2013 betreffende de bescherming van proefdieren en het koninklijk besluit van 21 november 1996 tot vaststelling van de vergoeding van de verplaatsings- en verblijfkosten van de personen die niet tot de Administratie behoren en die deel uitmaken van sommige organen samengesteld in het kader van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren’, opmerking 8; adv.RvS 63.999/3 van 11 oktober 2018 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 4 april 2019 ‘tot wijziging van het koninklijk besluit van 29 mei 2013 betreffende de bescherming van de proefdieren’, opmerkingen 8.1 en 8.2.

⁵³ Zie bijvoorbeeld adv.RvS 45.214/3 van 7 oktober 2008 over een ontwerp dat heeft geleid tot het koninklijk besluit van 6 mei 2009 ‘tot wijziging van het koninklijk besluit van 30 november 2001 houdende verbod op sommige dierproeven voor wat betreft het uitvoeren van proeven op anthropoïde primaten’, opmerking 6.

o Art 35: voorziet in een aanpassingstijd tot het jaar 2015 voor het naleven van de huisvestingsnormen; bij uitzondering kan dit uiterlijk tot 2017, wat de datum is die voorzien werd in de Europese Richtlijn.

Het laatst vermelde KB is niet meer relevant, daar dit opgeheven werd middels het KB van 29 mei 2013 ‘betreffende de bescherming van proefdieren’.”

Uit dat overzicht kan worden begrepen dat de huidige artikelen 23, § 2, en 26, § 1, van de wet van 14 augustus 1986, die overeenstemmen met de artikelen 49 en 54, eerste en tweede lid, 1° en 2°, van het voorontwerp, strenger zijn dan hetgeen wordt bepaald in richtlijn 2010/63/EU, maar dat die bepalingen tijdig werden aangemeld bij de Europese Commissie. Binnen de beschikbare tijd kon de Raad van State niet nagaan of er geen andere bepalingen zijn van het voorontwerp die eveneens strenger zijn dan de voormelde richtlijn of die de implementatie betreffen van andere Europese verordeningen of richtlijnen die betrekking hebben op dierproeven.

58. Overeenkomstig artikel 61, lid 1, derde alinea, van richtlijn 2010/63/EU moet in het aan te nemen decreet zelf of bij de officiële bekendmaking ervan naar deze richtlijn worden verwezen. Het is dan ook raadzaam om in hoofdstuk 1 van het voorontwerp een bepaling in die zin op te nemen, waarin ook het best kan worden verwezen naar andere Europese verordeningen en richtlijnen die door het voorontwerp al dan niet gedeeltelijk worden geïmplementeerd.

Artikel 46

59. In vergelijking met artikel 20, § 1, van de wet van 14 augustus 1986 is het tweede lid van die bepaling niet meer opgenomen in artikel 46, § 1, van het voorontwerp. Die bepaling, die de omzetting vormt van artikel 2, lid 2, van richtlijn 2010/63/EU, luidt als volgt:

“Proefdieren die in een andere lidstaat rechtmatig zijn gefokt of gehouden, kunnen worden aangeleverd of gebruikt en de producten die zijn ontwikkeld voor gebruikmaking van deze dieren kunnen in de handel worden gebracht.”

De gemachtigde reageerde daarop als volgt:

“Er is geen bezwaar om het oude artikel 20, §1, tweede lid van de Dierenwelzijnswet weer toe te voegen. Het werd niet mee overgenomen wegens gebrek aan meerwaarde, gelet immers op het vrij verkeer van goederen en diensten, zoals vervat in de VWEU.”

Het is twijfelachtig of de voormelde richtlijnbeepaling, die een specifieke draagwijdte heeft en die niet voorziet in enige uitzondering, overbodig is in het licht van het vrije verkeer van goederen en diensten. Ze kan dan ook het best alsnog worden opgenomen in het voorontwerp.

Artikel 61

60. In artikel 61, § 2, 6°, van het voorontwerp wordt onder de inkomsten van het Vlaams Dierenwelzijnsfonds gewag gemaakt van “de inning van onkosten die bij verantwoordelijken worden teruggevorderd en die voortvloeien uit het uitvoeren van maatregelen met toepassing van

artikel 62, §2”. De gemachtigde verklaarde dat daarmee wordt bedoeld op de maatregelen bedoeld in artikel 62, § 2, zevende lid. Dit kan beter worden gepreciseerd.

61. In artikel 61, § 3, eerste lid, 7°, 8° en 9°, van het voorontwerp wordt bepaald dat de inkomsten van het Vlaams Dierenwelzijnsfonds kunnen worden aangewend voor het verlenen van bepaalde subsidies. Deze bepalingen kunnen geen rechtsgrond vormen voor het regelen van de betrokken subsidies aangezien ze enkel de uitgaven van het begrotingsfonds bepalen, ter uitvoering van genoemd artikel 15, § 2, van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019.

Er zal dan ook elders in het voorontwerp moeten worden voorzien in een uitdrukkelijke delegatie aan de Vlaamse Regering om voor elk van de betrokken subsidies de subsidievoorwaarden en het bedrag van de subsidies te bepalen, alsook de procedure voor het aanvragen en verlenen van de subsidies, de uitbetaling, de verantwoording en het toezicht.

Artikel 62

62. Artikel 62, § 2, tweede en derde lid, van het voorontwerp heeft tot gevolg dat voor lokalen die geen woning zijn en die niet voor het publiek toegankelijk zijn, geen verlof van de rechter in de politiebanc vereist is indien het bezoek plaatsvindt tussen 5 uur ’s morgens en 9 uur ’s avonds.

Volgens de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens betreft het door artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens gewaarborgde recht op eerbiediging van de woning niet alleen particuliere woningen, maar kan het onder bepaalde omstandigheden ook slaan op voor beroeps- of handelsactiviteiten gebruikte lokalen, zelfs wanneer het gaat om die van rechtspersonen.⁵⁴ De inmenging door de wetgever kan echter verdergaan wanneer het gaat om professionele of commerciële lokalen of activiteiten.⁵⁵

De gemachtigde gaf in dat verband de volgende toelichting:

“Het verlof van de politierechter is enkel niet vereist (tussen 5u en 21u) voor lokalen die niet tot woning dienen, wat de impact in het kader van de bescherming van het privéleven al beperkt. Overeenkomstig art. 52 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie kunnen de in het Handvest vastgestelde rechten en vrijheden ingeperkt worden wanneer ze 1) bij wet worden vastgesteld, 2) proportioneel zijn en 3) beantwoorden aan door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang.

Aan 1) wordt met het voorliggende ontwerp voldaan.

Voor wat 3) betreft, kan erop gewezen worden dat volgens Europese rechtspraak en rechtspraak van het Grondwettelijk Hof dierenwelzijn een legitiem doel van algemeen belang is.

Voor de beoordeling van 2) moet de noodzaak van de voorgestelde bepaling (die inhoudelijk identiek is aan de overeenkomstige bepaling in de huidige Dierenwelzijnswet)

⁵⁴ Zie o.m. EHRM 9 december 2004, *Van Rossem t. België*, § 36; EHRM 28 april 2005, *Buck t. Duitsland*, § 31; EHRM 14 maart 2013, *Bernh Larsen Holding AS e.a. t. Noorwegen*, § 104.

⁵⁵ Zie GwH 1 oktober 2015, nr. 132/2015, B.19.3; GwH 12 oktober 2017, nr. 116/2017, B.5.1.

bekeken worden. *In casu* gaat het om stallen en schuren (al dan niet op het terrein waarop ook de woning staat), maar ook bv. om opslagruimtes in dierenwinkels, de kweekruimtes in hondenkwekerijen, ... Het is niet mogelijk om een, zelfs maar min of meer, efficiënt toezicht op deze installaties en constructies uit te oefenen indien deze enkel betreden zouden mogen worden met goodwill van de eigenaar/houder van de dieren of een verlof van de politierechter. Onaangekondigde controles zijn een essentieel onderdeel van een degelijk toezichtsbeleid, en wanneer dieren in nood zijn, is het uiteraard noodzakelijk om onmiddellijk te kunnen optreden.

Het zou weinig efficiënt zijn indien in een hondenkwekerij enkel de publiek toegankelijke verkoopsruimte gecontroleerd zou kunnen worden, en voor een controle van de kweekruimtes (waar de meeste dieren zitten) eerst geprobeerd zou moeten worden om met goodwill van de kweker te controleren, en als die geen toegang geeft, een verlof van de politierechter te moeten aanvragen, waardoor de kweker gewaarschuwd zou zijn en alle tijd zou krijgen om zaken te verbergen. Een verlof van de politierechter kan immers enkel verkregen worden als er vermoedens van overtredingen zijn, zodat het niet mogelijk is om voor elke controle in een kwekerij vooraf een verlof te verkrijgen.

Veruit de meeste landbouwdieren worden in afgesloten stallen gehouden, waardoor het quasi onmogelijk is om van buitenaf vast te stellen of er mogelijk/vermoedelijk overtreding aanwezig zijn. Ook hier zou steeds eerst geprobeerd moeten worden om met toestemming van de eigenaar/houder een controle uit te voeren vooraleer er (misschien) grond zou zijn om een verlof van de politierechter te verkrijgen, waardoor de eigenaar/houder opnieuw alle kansen zou krijgen om zaken te verbergen.

Verder gaat het in deze gevallen vaak over grote(re) aantallen dieren (honderden honden in een kwekerij, tienduizenden kippen in een pluimveestal), waardoor de dierenwelzijnsimpact bij overtredingen groot is.

Een degelijk controlebeleid is bijgevolg onmogelijk zonder enige impact op de bescherming van het privé-leven. Voor wat betreft het betreden van lokalen die tot woning dienen, is de impact op het privé-leven dermate groot dat werd geoordeeld dat de afweging (privé-leven vs dierenwelzijn) in het voordeel van de bescherming van het privé-leven uitdraait, en dus het verlof van de politierechter steeds vereist is (tenzij de bewoner akkoord gaat met een controle). In het geval van controle van lokalen die niet tot woning dienen is de impact op de bescherming van het privé-leven echter veel kleiner. Hier kantelt de afweging, mede om bovenstaande redenen, dan ook in het voordeel van het dierenwelzijn zodat toegang tot deze lokalen, behalve tussen 21u en 5u, zonder verlof van de politierechter gerechtvaardigd is.

Als parallel kan hier ook verwezen worden naar bv art. 3, §2, van het koninklijk besluit van 22 februari 2001 ‘houdende organisatie van de controles die worden verricht door het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen en tot wijziging van diverse wettelijke bepalingen’, waarbij ook voor controles tussen 5u en 21u van lokalen die niet tot woning dienen geen verlof van de politierechter vereist is. Gelet op het raakvlak tussen de bevoegdheden dierenwelzijn enerzijds en voedselveiligheid en diergezondheid anderzijds, gaat het in deze, voor wat levende dieren betreft, grotendeels over dezelfde locaties als deze die onder onze bevoegdheid vallen.”

Met die verantwoording kan worden ingestemd.

63. Volgens artikel 62, § 2, zevende lid, van het voorontwerp kunnen de leden van de federale en de lokale politie en de toezichthoudende ambtenaren alle nodige maatregelen treffen of

opleggen om de naleving te verzekeren van de bepalingen van het aan te nemen decreet, van de uitvoeringsbesluiten ervan en van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake.

Op de vraag welke soort maatregelen aldus kunnen worden getroffen en opgelegd, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“De bepaling in kwestie is gebaseerd op de huidige bepaling, zoals vermeld in artikel 4, §5, van de Dierenwelzijnswet, hetwelk bepaalt dat ‘§ 5. De in artikel 33 bedoelde overheidspersonen zijn gemachtigd de nodige maatregelen te treffen of op te leggen om de verplichtingen voortvloeiend uit de § § 1, 2, 2/1, 2/2, 3 en 4 onverwijld te doen naleven.’. Hier kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het opleggen van een verplichting om beschutting te voorzien voor weidedieren etc, maar ook om het zelf treffen van maatregelen, bv. het vorderen van een dierenarts of afvoeren van kadavers.”

In zoverre die maatregelen beperkingen inhouden van grondrechten, zoals het eigendomsrecht of het recht op privéleven, of in zoverre het zou gaan om dwingende toezichtrechten, die geen toestemming van de gecontroleerde personen vereisen, moet daarvoor een uitdrukkelijke decretale basis worden gecreëerd.

64. Overeenkomstig artikel 62, § 4, van het voorontwerp hebben de processen-verbaal die de leden van de federale en de lokale politie en de toezichthoudende ambtenaren opstellen, bewijskracht tot het tegenbewijs is geleverd.

In strafzaken heeft het Grondwettelijk Hof erop gewezen dat het verlenen van bewijswaarde tot het tegenbewijs, een uitzondering vormt op de algemene regel dat een proces-verbaal geldt als een loutere inlichting, en derhalve ook op de regel van de vrije bewijslevering in strafzaken, op grond waarvan de rechter naar eigen overtuiging de bewijswaarde beoordeelt van een bepaald element, zodat het verschil in behandeling dat eruit voortvloeit op een redelijke verantwoording dient te berusten en het de rechten van de beklaagde niet op een onevenredige wijze mag beperken.⁵⁶

Al heeft die rechtspraak betrekking op het bewijs in strafzaken, toch kan ze worden doorgetrokken naar andere domeinen nu ook daar op bewijsvlak een verschil in behandeling tussen categorieën van personen ontstaat naargelang aan de betrokken documenten al dan niet een bijzondere bewijswaarde wordt toegekend.

De stellers van het voorontwerp zullen derhalve moeten kunnen aantonen dat aan deze voorwaarden is voldaan.

65. Eveneens in artikel 62, § 4, van het voorontwerp wordt bepaald dat door de leden van de federale en de lokale politie en de toezichthoudende ambtenaren een proces-verbaal kan

⁵⁶ Zie bv.: GwH 6 april 2000, nr. 40/2000, B.14.1; GwH 14 februari 2001, nr. 16/2001, B.12.1. Zie ook GwH 14 oktober 2010, nr. 111/2010, B.12.3; GwH 19 december 2013, nr. 178/2013, B.8; GwH 17 maart 2016, nr. 45/2016, B.4.

worden opgesteld voor overtredingen op verordening (EG) nr. 1/2005⁵⁷ die zijn vastgesteld door officiële controle-instanties in het buitenland, maar die zijn begaan op het grondgebied van het Vlaamse Gewest. De gemachtigde gaf in dat verband de volgende toelichting:

“Deze bepaling is niet gebaseerd op een bestaande bepaling, maar is er gekomen naar aanleiding van de wens om leemten in de wetgeving op te vullen.

Het gaat hierbij in de eerste plaats om controles bij aankomst in het slachthuis, maar ook bv. bij wegcontroles of controles bij aankomst op het bedrijf van bestemming.

Heel wat dieren worden geslacht in een slachthuis buiten het Vlaams Gewest. We krijgen regelmatig meldingen van de bevoegde overheden die toezicht houden in deze slachthuizen van dieren die in toepassing van verordening 1/2005 niet vervoerd hadden mogen worden (bv varkens met een open navelbreuk, erg manke runderen, ...) of van vaststelling die wijzen op tekortkomingen op het bedrijf van oorsprong (voetzoollaesies bij pluimvee, vachtbevuilding bij runderen, ...). Daar de dieren intussen zijn afgevoerd, kan Dierenwelzijn Vlaanderen deze overtredingen niet zelf vaststellen. Zeker in gevallen van ongeschiktheid voor transport is het quasi onmogelijk om hier toezicht op te organiseren buiten het bestaande en voorzien toezicht in de slachthuizen. Houders die hun dieren naar een slachthuis buiten Vlaanderen sturen, ontsnappen hierdoor aan enig Vlaams toezicht, wat zorgt voor straffeloosheid. Om deze reden wordt voorzien dat alsnog geverbaliseerd kan worden op basis van vaststellingen gedaan door officiële controle-instanties buiten het Vlaams Gewest.

Hetzelfde geldt voor dieren die gecontroleerd worden in halteplaatsen tijdens lang transport, of op de plaats van bestemming (andere dan een slachthuis).”

Het lijkt niet mogelijk om officiële controle-instanties in het buitenland bevoegd te maken om overtredingen vast te stellen die vervolgens worden overgenomen in een proces-verbaal van de leden van de federale en lokale politie en de toezichthoudende ambtenaren, dat bewijskracht heeft tot het tegendeel. Het is wel mogelijk dat die officiële controle-instanties in het buitenland meldingen kunnen doen aan de leden van de federale en lokale politie en de toezichthoudende ambtenaren, die vervolgens zelf de nodige vaststellingen doen en die opnemen in een proces-verbaal. De ontworpen bepaling moet in de aangegeven zin worden aangepast.

66. Volgens artikel 62, § 7, van het voorontwerp is strafbaar hij die opzettelijk de in dit artikel bedoelde bevoegdheden van de personen vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, verhindert. Aangezien de gemachtigde verklaard heeft dat de straffen worden beoogd die bij de artikelen 65 tot 67 van het voorontwerp worden opgelegd en die betrekking hebben op het handelen in strijd met bepalingen van het aan te nemen decreet, is het beter om in de ontworpen bepaling te schrijven dat het verboden is om de in artikel 62 bedoelde bevoegdheden van de personen vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, te verhinderen. De strafbaarstelling volgt dan uit de artikelen 65 tot 67 van het voorontwerp.

⁵⁷ Verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 ‘inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van Verordening (EG) nr. 1255/97’.

Artikel 63

67. Bij artikel 63, § 2, tweede lid, van het voorontwerp wordt een retributie ingesteld, die verschuldigd is door de slachthuizen, de bedrijven en de inrichtingen vermeld in paragraaf 1 van dat artikel, “voor de opdrachten die worden uitgevoerd door de dierenartsen die het departement heeft aangesteld, vermeld in paragraaf 1”. Die opdrachten behelzen het vaststellen van overtredingen van het aan te nemen decreet, van de uitvoeringsbesluiten ervan en van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake, alsook het bevelen van de stopzetting van de vastgestelde overtredingen die acuut lijden veroorzaken.

De gemachtigde verklaarde daarover het volgende:

“Het ontwerp voorziet, en dit in navolging van artikel 34ter, §2, Dierenwelzijnswet een wettelijke basis voor het heffen van retributies voor bepaalde controles in bepaalde limitatief vermelde locaties. Het is inderdaad de bedoeling om deze retributies enkel te heffen voor een individuele prestatie t.o.v. de betrokkene. Deze beperking zit immers vervat in het gebruik van de term ‘retributie’. Uiteraard zal hier bij de opstelling van het op te maken uitvoeringsbesluit dan ook rekening mee gehouden worden en zal er ook op toegezien worden dat de vastgestelde bedragen een louter vergoedend karakter hebben. Als voorbeeld kan hierbij verwezen worden naar het KB van 10 november 2015 ‘betreffende retributies bepaald bij artikel 5 van de wet van 9 december 2004 houdende de financiering van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen’. Dit besluit regelt de inning van retributies o.a. voor de controles die reglementair de aanwezigheid van het FAVV vereisen tijdens het verloop van de activiteiten en voor prestaties die gegenereerd worden door de daad of door het verzuim van de operator. Op basis van deze bepaling int het FAVV retributies o.a. voor het verplicht toezicht door het FAVV tijdens slachtactiviteiten en voor hercontroles naar aanleiding van eerder vastgestelde overtredingen.”

De vraag rijst of de beoogde bijdragen wel degelijk beantwoorden aan de kenmerken van een retributie bedoeld in artikel 173 van de Grondwet. Toezicht dat los van een of andere aanvraag van de heffingsplichtige worden verricht, zoals toezicht op de naleving van de voormelde rechtsregels, dat wordt uitgevoerd in het belang van het dierenwelzijn in het algemeen, kan niet worden beschouwd als een dienst die de overheid presteert ten voordele van de heffingsplichtige, individueel beschouwd. Aangezien dergelijke bijdragen veeleer strekken tot de financiering van een overheidsinstantie, moeten ze worden beschouwd als een belasting, waarvan de essentiële elementen, zoals onder meer de heffingsgrondslag, bij wet moeten worden geregeld.⁵⁸ Dat het toezicht en de voormelde stopzettingsmaatregelen uitgaan van dierenartsen die daartoe door de overheid zijn aangesteld, doet daaraan geen afbreuk.

De toelichting van de gemachtigde lijkt wel aannemelijk, maar dat neemt niet weg dat de Raad van State pas naar aanleiding van de uitwerking van de uitvoeringsbesluiten van artikel 63, § 2, tweede lid, van het voorontwerp zal kunnen uitmaken of de beoogde bijdragen daadwerkelijk het karakter vertonen van retributies. Indien dat niet het geval zou blijken te zijn en de betrokken bijdragen als een belasting moeten worden beschouwd, zullen de essentiële kenmerken ervan alsnog bij decreet moeten worden vastgesteld. Indien tussen de bijdragen die de

⁵⁸ GwH 21 november 2013, nr. 158/2013, B.6.3.

stellers voor ogen hebben al dergelijke gevallen voorkomen, is het erg raadzaam om de essentiële elementen ervan nu reeds in de ontworpen regeling op te nemen.

Artikel 64

68. De gemachtigde bevestigde dat artikel 64 van het voorontwerp, dat betrekking heeft op de verwerking van persoonsgegevens in het kader van een onderzoek, beter wordt verplaatst naar hoofdstuk 13 (“Bepalingen over verwerking van persoonsgegevens”).

69. Artikel 64 van het voorontwerp voorziet in de mogelijkheid voor het bevoegde personeelslid van het departement om, met toepassing van artikel 23, lid 1, d), e), h) en i), van verordening (EU) nr. 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 ‘betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)’ (hierna: AVG) de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot 22 AVG, niet toe te passen bij de verwerkingen van persoonsgegevens in het kader van een onderzoek dat betrekking heeft op een welbepaalde natuurlijke persoon, als voldaan is aan de voorwaarden die verder in artikel 64 van het voorontwerp worden bepaald.

Artikel 23, lid 1, AVG laat beperkingen van de reikwijdte van de rechten vermeld in de artikelen 12 tot 22 AVG toe, op voorwaarde dat de beperking de wezenlijke inhoud van de grondrechten en fundamentele vrijheden onverlet laat en in een democratische samenleving een noodzakelijke en evenredige maatregel is ter waarborging van een aantal uitdrukkelijk bepaalde belangen, waaronder (punt d) de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, met inbegrip van de bescherming tegen en de voorkoming van gevaren voor de openbare veiligheid, (punt e) andere belangrijke doelstellingen van algemeen belang van de Unie of van een lidstaat, met name een belangrijk economisch of financieel belang van de Unie of van een lidstaat, met inbegrip van monetaire, budgettaire en fiscale aangelegenheden, volksgezondheid en sociale zekerheid, (punt h) een taak op het gebied van toezicht, inspectie of regelgeving die verband houdt, al is het incidenteel, met de uitoefening van het openbaar gezag in de in de punten a) tot e) en punt g), AVG bedoelde gevallen of (punt i) de bescherming van de betrokkene of van de rechten en vrijheden van anderen.

Uit de ontworpen bepaling blijkt dat de beperkingen kunnen worden doorgevoerd “in het kader van een onderzoek dat betrekking heeft op een welbepaalde natuurlijke persoon”. De gemachtigde benadrukte voorts dat de beperkingen nodig kunnen zijn in het kader van een onderzoek door de inspectiedienst en dat moet worden voorkomen dat een persoon van wie vermoed wordt dat hij zich schuldig maakt aan een overtreding, moet worden geïnformeerd over het feit dat hij het voorwerp uitmaakt van een onderzoek. Deze doelstelling lijkt eerder aan te sluiten bij de voormelde punten d) en h), veeleer dan bij de punten e) en i).

Uit artikel 23, lid 1, AVG vloeit voort dat de beoogde beperkingen een noodzakelijke maatregel moeten zijn. Er moet in de memorie van toelichting worden uiteengezet

waarom de beperkingen noodzakelijk zijn voor de bescherming van de belangen vermeld in de punten d) en h) en, desgevallend, van de belangen vermeld in de punten e) en i).

Uit artikel 23, lid 1, AVG vloeit tevens voort dat de beoogde beperkingen evenredig moeten zijn met het nagestreefde doel. In zoverre die beperkingen tevens een inmenging inhouden in het recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven, vloeit dit vereiste overigens ook voort uit artikel 22 van de Grondwet en artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Er moet bij de toepassing van artikel 64 van het voorontwerp in concrete gevallen telkens worden nagegaan of het nodig is om al de betrokken rechten en beginselen vermeld in de artikelen 12 tot 22 AVG te beperken, dan wel of de beoogde beperkingen kunnen worden toegespitst op specifieke rechten en beginselen en of niet kan worden volstaan met minder verregaande beperkingen.⁵⁹ Daarbij moet worden bepaald welke verwerkingen van welke persoonsgegevens beperkt worden.

De ontworpen bepaling lijkt wel afdoende specifieke bepalingen te bevatten om in overeenstemming te zijn met artikel 23, lid 2, AVG.

70. Het derde lid van artikel 64 van het voorontwerp bepaalt dat de persoonsgegevens (waarvoor bepaalde beperkingen worden toegepast wat betreft de rechten en beginselen vermeld in artikel 12 tot 22 AVG, overeenkomstig het eerste lid van dat artikel), niet langer worden bewaard dan nodig is voor de doeleinden waarvoor ze worden verwerkt. Het is onduidelijk hoe deze bepaling zich verhoudt tot artikel 75, § 2, van het voorontwerp, dat de bewaartermijn regelt van de persoonsgegevens verwerkt in het kader van het aan te nemen decreet (zie daarover opmerking 82).

Artikel 65

71. Overeenkomstig artikel 65 van het voorontwerp wordt iedere persoon die handelt in strijd met de bepalingen van het aan te nemen decreet of de uitvoeringsbesluiten ervan of van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake, gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot vijf jaar en met een geldboete van 52 euro tot 100.000 euro, of met een van die straffen alleen.

71.1. Zowel het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel als het vereiste, opgenomen in de meeste Europese rechtsregels, dat de door de lidstaten uitgevaardigde sancties doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn, impliceren dat op een voldoende precieze wijze moet worden verwezen naar de relevante bepalingen van het aan te nemen decreet en van de relevante Europese rechtsregels, zeker wanneer de strafrechtelijke sanctie aanzienlijk is zoals in de voorgestelde bepaling.⁶⁰

⁵⁹ Zie ook K. HUYSMANS, “De implementatie van artikel 23 AVG. Na de hervorming de contrareformatie?”, *Tijdschrift privacy & persoonsgegevens* 2019, nr. 2, (6) 8-12.

⁶⁰ Vgl. adv.RvS 70.488/3 van 11 januari 2022 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 12 juli 2022 ‘houdende diverse bepalingen inzake landbouw, veiligheid van de voedselketen, volksgezondheid en leefmilieu’, *Parl.St.* Kamer 2021-22, nr. 55-2634/001, 157-159, opmerking 3.

In vergelijking met de artikelen 35 tot 36*bis* van de wet van 14 augustus 1986 worden geen specifieke strafbare gedragingen meer opgelijst. Artikel 41 van dezelfde wet voorziet weliswaar in een residuaire strafbepaling voor “[o]vertredingen op deze wet of op haar uitvoeringsbesluiten of op de Europese verordeningen en beschikkingen/besluiten ter zake die niet in de artikelen 35, 36 en 36*bis* zijn bepaald”, maar daarbij rijzen dezelfde bedenkingen (zie daarover ook opmerking 71.2).

Er moet dan ook op een meer precieze wijze worden verwezen naar de relevante bepalingen van het aan te nemen decreet en van Europese rechtsregels inzake het dierenwelzijn, waarvoor een strafrechtelijke sanctionering daadwerkelijk is aangewezen. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met het reeds aangehaalde vereiste, opgenomen in de meeste Europese rechtsregels, dat de door de lidstaten uitgevaardigde sancties doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn. Dat laatste betekent evenwel niet dat op een ongedifferentieerde wijze voor elke overtreding van die rechtsregels kan worden voorzien in een ruime vork, zoals blijkt uit wat volgt.

71.2. Wat betreft de gehanteerde strafmaat kan worden verwezen naar hetgeen de Raad van State heeft uiteengezet in advies 69.974/1/V, namelijk dat de zeer ruime vork ertoe kan leiden dat de hoogste strafmaat die de rechter kan opleggen, voor minder ernstige inbreuken onevenredig hoog kan zijn, zoals voor tekortkomingen op het vlak van administratieve verplichtingen. De decreetgever kan het waarborgen van de proportionaliteit van de strafmaat niet zonder meer overlaten aan de rechter, aangezien een dergelijke ruime vork leidt tot onzekerheid en mogelijk zelfs tot willekeur bij de beoordeling van de strafmaat. Bovendien kan het aannemen van eenvormige strafbepalingen voor gedragingen die wezenlijk verschillen, de strafrechter verhinderen om de strafmaat voldoende te individualiseren en een straf op te leggen die hij, rekening houdend met de ernst van het strafbare feit en de concrete omstandigheden van de zaak, aangewezen acht.⁶¹ De Raad van State kan dan ook enkel zijn suggestie herhalen om op zijn minst in twee soorten strafmaten te voorzien, naargelang de specifieke kenmerken en de ernst van de inbreuk.⁶²

71.3. In zoverre ook overtredingen strafbaar worden gesteld van (uitvoeringsbesluiten van) artikel 29 van het aan te nemen decreet, dat voorziet in een verbod (en de mogelijkheid van beperkingen) voor het maken van publiciteit voor het verhandelen van bepaalde diersoorten, moet worden verwezen naar wat de Raad van State heeft uiteengezet in advies 69.974/3 over de verenigbaarheid met de vrijheid van meningsuiting en met de vrijheid van ondernemen.⁶³

Artikel 66

72. Overeenkomstig artikel 66 van het voorontwerp kan een persoon die, binnen vijf jaar na een veroordeling voor een overtreding als vermeld in artikel 65, een nieuwe inbreuk begaat

⁶¹ Vgl. adv.RvS 31.441/AV-31.442/AV van 20 juni 2001 over onder meer een voorstel dat heeft geleid tot de wet van 28 mei 2002 ‘betreffende de euthanasie’, Parl.St. Senaat 2000-01, nr. 2-244/21, 15-16, opmerking 19. Zie daarover ook GwH 20 oktober 2022, nr. 134/2022, B.6.1 en B.9 tot B.16.

⁶² Adv.RvS 69.974/1/V, Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 960/1, 17-20, opmerkingen 3.1 en 3.2.

⁶³ *Ibid.*, 20-22, opmerkingen 4.1 en 4.2.

op het aan te nemen decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake, worden gestraft met een gevangenisstraf van tien jaar en een boete van 200.000 euro, of met een van die straffen alleen, zonder dat die straf lager mag zijn dan 200 euro of vijftien dagen gevangenisstraf.

Daarmee wordt gekozen voor een systeem van bijzondere herhaling. Die keuze om af te wijken van het algemene systeem van herhaling vervat in de artikelen 54 tot 57*bis* en 565 van het Strafwetboek moet in de memorie van toelichting worden verantwoord in het licht van het gelijkheidsbeginsel. Aangezien het niet de bedoeling zal zijn om de twee systemen naast elkaar toe te passen, moet de verhouding tot dit algemene systeem van herhaling worden toegelicht.

Artikel 69

73. In artikel 69, § 3, tweede lid, van het voorontwerp schrijve men “voorgesteld” in plaats van “opgelegd”, naar analogie van het eerste lid.

74. Uit de combinatie van de paragrafen 2 en 6 van artikel 69 van het voorontwerp kan worden afgeleid dat de daartoe aangestelde ambtenaren een administratieve geldboete opleggen, onverminderd de mogelijkheid van een alternatieve sanctie, overeenkomstig de paragrafen 3 tot 5. De betaling van de administratieve geldboete of, desgevallend, de uitvoering van de alternatieve sanctie, doet de publieke vordering vervallen. Het dossier wordt pas aan de procureur des Konings toegezonden als geen administratieve geldboete wordt opgelegd en geen alternatieve sanctie wordt voorgesteld, zonder dat is voorzien in enige andere kennisgeving aan het openbaar ministerie van overtredingen.

De gemachtigde verklaarde in dat verband het volgende:

“Om enerzijds Vlaamse accenten te leggen in het vervolgingsbeleid van het OM en anderzijds een uniforme behandeling tussen de verschillende Parketten te garanderen, werden tussen de Vlaamse minister van justitie en het OM duidelijke afspraken gemaakt over in welke gevallen wordt overgegaan tot strafrechtelijke vervolging en in welke niet. Deze afspraken zijn vastgelegd in de omzendbrief COL 04/2019. Zoals voorzien in art. 69 van dit ontwerp heeft deze omzendbrief voorrang, zodat, indien het gaat om een van de strafrechtelijke prioriteiten, het OM aan zet is. Op deze manier wordt een nodeloze omweg via het OM vermeden voor die gevallen waarvan in toepassing van de omzendbrief op voorhand geweten is dat geen vervolging zal ingesteld worden, en kan daar korter op de bal gespeeld worden. Door te verwijzen naar de omzendbrief wordt er ook voor gezorgd dat eventuele wijzigingen aan deze omzendbrief rechtstreeks van toepassing worden.

Deze werkwijze werd afgestemd met het OM, dat vragende partij is om enkel die dossiers te krijgen die onder de strafrechtelijke prioriteiten vallen.”

Met de ontworpen bepaling wordt aan het openbaar ministerie de bevoegdheid ontnomen om te oordelen over het al dan niet instellen van de strafvordering, en dit zonder enige vorm van controle van zijnenwege.

Het optreden van het openbaar ministerie kan als een waarborg worden beschouwd nu het openbaar ministerie volgens artikel 151, § 1, tweede zin, van de Grondwet onafhankelijk is in de individuele opsporing en vervolging. Ambtenaren daarentegen zijn, in tegenstelling tot de magistraten van het openbaar ministerie, onderworpen aan het hiërarchische gezag van de bevoegde minister, en bezitten derhalve niet dezelfde graad van onafhankelijkheid als het openbaar ministerie bij het beslissen over welk gevolg aan een inbreuk dient te worden gegeven.

De voormelde grondwetsbepaling vereist dan ook dat wordt voorzien in een systeem waarbij de bevoegde ambtenaren weliswaar een alternatieve sanctie kunnen voorstellen of een administratieve geldboete kunnen opleggen, maar waarbij het openbaar ministerie de kans krijgt om binnen een korte termijn te beslissen of er, onder meer gelet op de ernst van de inbreuk of de omstandigheden waarin ze is gepleegd, geen aanleiding is om de betrokkene strafrechtelijk te vervolgen.⁶⁴

75. Bij artikel 69, § 3, derde lid, van het voorontwerp wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om de nadere modaliteiten (lees: nadere regels) van de alternatieve sancties te bepalen. Op de vraag of deze delegatie kan worden gepreciseerd, antwoordde de gemachtigde:

“Dat kan. We denken aan het bepalen welke opleidingen in aanmerking komen of hoe de betrokkene ev. zelf een opleiding kan voorstellen en laten goedkeuren, op welke locaties een taakstraf kan uitgevoerd worden, hoe die taakstraf moet uitgevoerd worden (min/max aantal uren per taakstraf-werkdag), hoe het bewijs van uitvoering bezorgd moet worden, ...”

Met die precisering kan worden ingestemd.

76. Onverminderd hetgeen is uiteengezet in opmerking 74, moet in artikel 69, § 6, van het voorontwerp ook worden voorzien in de bezorging van het dossier aan de procureur des Konings wanneer de administratieve geldboete niet wordt betaald (desgevallend na de toepassing van artikel 72 van het voorontwerp), aangezien het de betaling van de administratieve geldboete is die overeenkomstig artikel 69, § 5, tweede lid, van het voorontwerp de publieke vordering doet vervallen en niet het opleggen van de administratieve geldboete op zich beschouwd.

Artikel 71

77. Het is raadzaam om in paragraaf 7 van artikel 71 van het voorontwerp te voorzien in een uitdrukkelijke delegatie aan de Vlaamse Regering voor het bepalen van het bedrag van de verschuldigde kosten en de nadere regels van de procedure voor de betaling ervan, naar analogie van paragraaf 1, vijfde lid, en paragraaf 6, tweede en derde lid.

⁶⁴ Zie adv.RvS 53.500/1-2 van 10 juli 2013 over een voorontwerp dat onder meer heeft geleid tot de wet van 15 december 2013 ‘met betrekking tot medische hulpmiddelen’, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nrs. 53-3057/001 en 53-3058/001, 113-114, opmerking 34. Zie daarover ook J. VELAERS, *De Grondwet. Een artikelsgewijze commentaar*, Brugge, die Keure, 2019, III, 178-181.

Artikel 72

78. Het is raadzaam om in artikel 72, § 2, vierde lid, van het voorontwerp te preciseren welke bepalingen van deel V van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing worden verklaard op het bewarend beslag.

79. Artikel 72, § 2, vijfde lid, van het voorontwerp bepaalt dat de geschillen in verband met de uitvoering van het dwangbevel voor de beslagrechter worden gebracht. Die bevoegdheid van de beslagrechter vloeit evenwel reeds voort uit artikel 1395 van het Gerechtelijk Wetboek, zodat die bepaling beter kan worden weggelaten of worden voorafgegaan door een “overeenkomstig (...)”-vermelding.

Artikel 75

80. Op de vraag op grond van welke onderdelen van artikel 6 AVG de in artikel 75 van het voorontwerp geregelde verwerking van persoonsgegevens rechtmatig kan worden geacht, en of de verwerking van persoonsgegevens bedoeld in de artikelen 9 en 10 AVG wordt beoogd, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“Er is vooreerst sprake van een verwerking noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen, en verder is er sprake van een verwerking noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is, of om op verzoek van de betrokkene vóór de sluiting van een overeenkomst maatregelen te nemen, en tenslotte is er sprake van een verwerking die noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust (cf. artikel 6, lid 1, b), c) en e), AVG-Verordening). Er is eveneens sprake van gegevensverwerking in de zin van artikel 10 AVG. Er worden geen gegevens verwerkt als bedoeld in artikel 9 AVG.”

81. Artikel 75, § 1, tweede en derde lid, van het voorontwerp bevat een afzonderlijke oplijsting van de categorieën van betrokkenen over wie persoonsgegevens mogen worden verwerkt en van de categorieën van persoonsgegevens die mogen worden verwerkt. Daarmee is het evenwel nog niet duidelijk welke persoonsgegevens over welke personen mogen worden verwerkt en kan het zijn dat meer categorieën van persoonsgegevens verwerkt mogen worden dan nodig, hetgeen op gespannen voet staat met het beginsel van de minimale gegevensverwerking vervat in artikel 5, lid 1, c), AVG. Het zou dan ook beter zijn om de relevante onderdelen van beide lijsten te verbinden, zodat duidelijk is welke categorieën van persoonsgegevens over welke categorieën van betrokkenen kunnen worden verwerkt.

82. Luidens artikel 75, § 2, van het voorontwerp worden de maximale bewaringstermijnen voor de persoonsgegevens die op basis van het aan te nemen decreet worden verwerkt vastgelegd in beheersregels conform artikel III.81, § 2, van het Bestuursdecreet van 7 december 2018. Overeenkomstig deze bepaling wordt het beheer en de bewaring van bestuursdocumenten vastgelegd in beheersregels. De overheidsinstanties, vermeld in artikel III.79,

§ 1, van het Bestuursdecreet wijzen een verantwoordelijke aan die de beheersregels vastlegt, opvolgt en uitvoert. In dat artikel is zelf geen bewaartermijn opgenomen.

Vermits de bewaartermijn als een essentieel element van de verwerking van persoonsgegevens moet worden beschouwd,⁶⁵ en bijgevolg op grond van het legaliteitsbeginsel vervat in artikel 22 van de Grondwet bij decreet moet worden bepaald, kan het bepalen van die termijn niet zonder meer worden gedelegeerd, en al helemaal niet worden overgelaten aan een verantwoordelijke die, overeenkomstig artikel III.81, § 2, van het Bestuursdecreet de beheersregels vastlegt. Zelfs al zou de maximale bewaartermijn bepaald zijn door de Vlaamse Regering op grond van artikel III.81, § 3, van het Bestuursdecreet, voldoet dit niet aan het legaliteitsbeginsel.

Veeleer dan te verwijzen naar artikel III.81 van het Bestuursdecreet, zal de maximale bewaartermijn van de te verwerken gegevens dan ook in artikel 75, § 2, van het voorontwerp zelf moeten worden geregeld.

83. In artikel 75, § 3, van het voorontwerp wordt de Vlaamse Regering onder meer gemachtigd om de entiteiten waaraan en de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt, nader te omschrijven.

De categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens behoort tot de essentiële elementen die bij decreet moeten worden bepaald. De entiteiten waaraan en de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt, moeten dus in artikel 75 van het voorontwerp zelf worden bepaald. Vervolgens kan eventueel de Vlaamse Regering worden gemachtigd om nadere regels te bepalen over de elementen die daaromtrent in het decreet worden opgenomen.

Artikel 77

84. De opleidingscentra voor interventiehonden, waarvan gewag wordt gemaakt in het toekomstige⁶⁶ artikel 17, § 1, eerste lid, van het aan te nemen decreet (zoals te wijzigen bij artikel 77, 2°, ervan), vallen onder het toepassingsgebied van de dienstenrichtlijn.⁶⁷ Het erkenningsstelsel waarin voor die opleidingscentra wordt voorzien, moet worden beschouwd als een vergunningstelsel als bedoeld bij artikel 4, 6), van die richtlijn.

⁶⁵ Adv.RvS 68.936/AV van 7 april 2021 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 14 augustus 2021 ‘betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie’, opmerking 101 (*Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1951/001, 119). Zie ook GwH 10 maart 2022, nr. 33/2022, B.13.1; GwH 22 september 2022, nr. 110/2022, B.11.2; GwH 16 februari 2023, nr. 26/2023, B.74.1; GwH 17 mei 2023, nr. 75/2023, B.55.2.1.

⁶⁶ Zie artikel 84, 1°, van het voorontwerp.

⁶⁷ Dat is niet het geval voor de opvangcentra voor uitheemse dieren, vermeld in artikel 77, 1°, van het voorontwerp, die beschouwd kunnen worden als niet-economische diensten van algemeen belang (zie opmerking 7.1).

De gemachtigde gaf de volgende toelichting bij de overeenstemming met de dienstenrichtlijn:

“- Artikel 9 van de Dienstenrichtlijn:

De toegang tot en de uitoefening van de dienstenactiviteit voldoen aan de voorwaarden vermeld in artikel 9, in die zin dat:

a) het erkenningsstelsel, waarvan de nadere regels via uitvoeringsbesluit zullen bepaald worden, heeft geen discriminerende werking jegens de betrokken dienstverrichter. Het probeert integendeel een bestaande discriminatie weg te werken, dit tussen enerzijds de verkopers van interventiehonden en anderzijds de handelaars of kwekers van ‘gewone honden’. Door de nieuwe regelgeving zullen de verkopers van interventiehonden dan ook verschillend behandeld worden van de handelaars of kwekers van ‘gewone’ honden, juist omdat zij zich in een verschillende situatie bevinden. De eerste categorie zorgt immers voor de specifieke opleiding van de honden alvorens over te gaan tot het verhandelen ervan. Er wordt een regelgeving ‘op maat’ uitgewerkt voor de verkopers van interventiehonden. Het beginsel van non-discriminatie vereist niet enkel dat gelijke gevallen gelijk behandeld moeten worden, maar ook dat ongelijke gevallen ongelijk moeten behandeld worden, in de mate van hun ongelijkheid;

b) de behoefte aan een vergunningstelsel is gerechtvaardigd om een dwingende reden van algemeen belang. Zoals aangegeven in overwegingen (40) en (41) van de aanhef van de Dienstenrichtlijn, wordt ‘dierenwelzijn’ volgens vaste rechtspraak van het Europees Hof van Justitie beschouwd als een dwingende reden van algemeen belang en als van openbare orde; en

c) het nagestreefde doel kan niet door een minder beperkende maatregel worden bereikt, met name omdat een controle achteraf te laat zou komen om werkelijk doeltreffend te zijn.

- Artikel 14 van de Dienstenrichtlijn:

Legt op dat de lidstaten de toegang tot of de uitoefening van een dienstenactiviteit op hun grondgebied niet afhankelijk stellen van de in het artikel vermelde eisen.

☐ Het ontwerp is niet afhankelijk van een van de in artikel 14 vermelde 8 verboden eisen.

- Artikel 15 van de Dienstenrichtlijn:

Legt op dat de lidstaten onderzoeken of in hun rechtstelsel de uitoefening van een dienstenactiviteit afhankelijk wordt gesteld van niet-discriminerende eisen.

☐ Het ontwerp werd aan deze eisen vermeld in artikel 15 getoetst en voldoet eraan.

Meer bepaald:

1. Het ontwerp bevat geen kwantitatieve of territoriale beperkingen, met name in de vorm van beperkingen op basis van de bevolkingsomvang of een geografische minimumafstand tussen de dienstverrichters. Hiermee voldoet het ontwerp aan art. 15, 2., a) van de RL.

2. Het ontwerp legt geen eisen op aangaande de rechtsvorm. Hiermee voldoet het ontwerp aan art. 15, 2., b) van de RL.

3. Het ontwerp legt geen eisen op aangaande het aandeelhouderschap. Hiermee voldoet het ontwerp aan art. 15, 2., c) van de RL.

4. Het ontwerp houdt geen activiteiten voor aan bepaalde dienstverrichters. Hiermee voldoet het ontwerp aan art. 15, 2., d) van de RL.

5. Het ontwerp bevat geen verbod om meer dan één vestiging te hebben. Hiermee voldoet het ontwerp aan art. 15, 2., e) van de RL.

6. Het ontwerp stelt geen minimum aantal werknemers vast. Hiermee voldoet het ontwerp aan art. 15, 2., f) van de RL.

7. Het ontwerp legt geen voorwaarden op voor wat betreft de tarieven te hanteren door de dienstverrichter. Hiermee voldoet het ontwerp aan art. 15, 2., g) van de RL.

8. Het ontwerp bevat geen verplichting om in combinatie met de dienst andere specifieke diensten aan te bieden. Hiermee voldoet het ontwerp aan art. 15, 2., h) van de RL.

- Artikel 16 van de Dienstenrichtlijn:

Legt op dat de lidstaten het recht eerbiedigen van dienstverrichters om diensten te verrichten in een andere lidstaat dan die waar zij gevestigd zijn. De lidstaten mogen de toegang en de uitoefening van de dienstenactiviteit op hun grondgebied niet afhankelijk maken van de naleving van eisen die niet aan de volgende eisen voldoen: a) discriminatieverbod (=de eisen maken geen direct of indirect onderscheid naar nationaliteit of, voor rechtspersonen, naar de lidstaat waar zij gevestigd zijn), b) noodzakelijkheid (=de eisen zijn gerechtvaardigd om redenen van openbare orde, openbare veiligheid, de volksgezondheid of de bescherming van het milieu) en c) evenredigheid (= de eisen moeten geschikt zijn om het nagestreefde doel te bereiken en gaan niet verder dan wat nodig is om dat doel te bereiken).

Het ontwerp werd getoetst aan artikel 16 van de Dienstenrichtlijn. Het erkenningsstelsel in kwestie geldt voor alle instellingen die aan de criteria voldoen van een opleidingscentrum voor interventiehonden gevestigd op Vlaams grondgebied, ongeacht of het gaat om een permanente of occasionele of tijdelijke activiteit.

De ontworpen bepaling belet verder niet dat een dienstverrichter gevestigd in het buitenland bv. via internet dieren te koop aanbiedt in Vlaanderen. Hiervoor gelden geen bijzondere eisen. Van zodra de dienstverrichter echter een instelling uitbaat in Vlaanderen waar honden worden opgeleid tot interventiehonden met het doel ze als interventiehond te verhandelen, is er sprake van een vestiging op Vlaams grondgebied en is een erkenning vereist. De erkenning is exact dezelfde voor dienstverrichters die niet afkomstig zijn uit een andere lidstaat of al een vestiging hebben in een andere lidstaat. De maatregel is dan ook niet discriminerend. De maatregel is hoe dan ook noodzakelijk en proportioneel om het dierenwelzijn te garanderen. Het erkenningsstelsel wordt juist zoals gezegd gecreëerd om een bestaande discriminatie weg te werken. Dezelfde garanties voor het dierenwelzijn kunnen dus niet bereikt worden met minder beperkende maatregelen.”

Het instellen van het erkenningsvereiste als dusdanig als voorwaarde voor de uitbating van een opleidingscentrum voor interventiehonden kan worden geacht te voldoen aan de voorwaarden vervat in de artikelen 9 en 16 van de dienstenrichtlijn. Het voorontwerp bevat voorts inderdaad geen verboden of aan evaluatie onderworpen eisen als bedoeld bij de artikelen 14 en 15 van de dienstenrichtlijn.

Dit neemt niet weg dat een toetsing aan de dienstenrichtlijn eveneens vereist zal zijn voor het uitvoeringsbesluit waarin de erkenningsregels zullen worden vastgesteld.

Artikelen 83 en 84

85. De datum van 1 januari 2024, waarop de wet van 14 augustus 1986 wordt opgeheven (bij artikel 83, eerste lid, van het voorontwerp) en waarop het aan te nemen decreet in werking treedt (artikel 84, behoudens de bepalingen opgesomd in de punten 1° tot 6° van dat artikel) zal moeten worden opgeschoven naar een datum die volgt op de bekendmaking van het aan te nemen decreet, dat immers niet met terugwerkende kracht in werking kan treden, aangezien het verscheidene verplichtingen voor particulieren, verbodsbepalingen en procedurele bepalingen bevat, die niet met terugwerkende kracht in werking kunnen treden. Dat is des te meer het geval nu de niet-naleving van die bepalingen strafrechtelijk wordt gesanctioneerd.

86. Artikel 83, tweede lid, van het voorontwerp zou beter worden opgenomen als een nieuw artikel 85.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Annemie GOOSSENS

Jeroen VAN NIEUWENHOVE

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand;

Na beraadslaging,

DE VLAAMSE REGERING BESLUIT:

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. Dit decreet wordt aangehaald als: Vlaamse Codex Dierenwelzijn van [...].

Art. 3. In dit decreet wordt verstaan onder:

- 1° algemene verordening gegevensbescherming: de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG;
- 2° bedwelming: iedere bewust gebruikte methode die een dier pijnloos in een staat van bewusteloosheid en gevoelloosheid brengt, met inbegrip van methodes die onmiddellijk de dood tot gevolg hebben;
- 3° departement: het Departement Omgeving;
- 4° dierenasiel: een inrichting die beschikt over de gepaste uitrusting om onderdak en nodige zorgen te verschaffen aan afgestane, verloren, achtergelaten, verwaarloosde, in beslag genomen of verbeurdverklaarde dieren;
- 5° dierenpension: een inrichting waar gedurende beperkte tijd en tegen vergoeding, onderdak en nodige zorgen worden verleend aan honden en katten die door hun eigenaar zijn toevertrouwd;
- 6° dierentuin: elke inrichting die voor het publiek toegankelijk is waar levende dieren van niet-gedomesticeerde soorten worden gehouden om te worden tentoongesteld, met inbegrip van dierenparken, safariparken, dolfinaria, aquaria en gespecialiseerde verzamelingen, evenwel met uitzondering van circussen, rondreizende tentoonstellingen en handelszaken voor dieren of andere inrichtingen die de Vlaamse Regering aanwijst;
- 7° dierproef: elke al dan niet invasieve handeling ten aanzien van een dier voor experimentele of andere wetenschappelijke doeleinden, waarvan het resultaat bekend of onbekend is, of voor onderwijskundige doeleinden die bij het dier evenveel, of meer, pijn, lijden, angst of blijvende schade kan veroorzaken als het inbrengen van een naald volgens goed diergeneeskundig vakmanschap. Dit omvat iedere handeling waarvan het doel of het mogelijke gevolg de geboorte of het uit het ei breken van een dier is, dan wel het in een dergelijke toestand brengen en houden van een genetisch gemodificeerde dierenvariëteit, maar omvat niet het doden van dieren met als enig doel het gebruik van hun organen of weefsels;
- 8° doden: iedere bewust gebruikte methode die resulteert in de dood van een dier;
- 9° dwangvoeding: het onder dwang toedienen van voeder of drinken;

- 10° fokker: elke natuurlijke persoon of elke rechtspersoon die dieren fokt die de Vlaamse Regering bepaalt om hen te gebruiken in proeven of hun weefsels of organen voor wetenschappelijke doeleinden te gebruiken, of die hoofdzakelijk voor die doeleinden andere dieren fokt, al dan niet met winstoogmerk;
- 11° gebruiker: elke natuurlijke persoon of elke rechtspersoon die, al dan niet met winstoogmerk, dieren in dierproeven gebruikt;
- 12° handelszaak voor dieren: inrichting, met uitzondering van het landbouwbedrijf en al dan niet toegankelijk voor het publiek, waar dieren worden gehouden met het doel om ze te verhandelen;
- 13° hondenkwekerij: een inrichting waarin teven voor de kweek worden gehouden en honden worden verhandeld uit eigen nesten of nesten van andere kwekerijen, die voldoet aan de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan;
- 14° inrichting: elke installatie, elk gebouw, elke groep van gebouwen of elk ander pand, met inbegrip van ruimten die niet volledig zijn afgeperkt of overdekt, en ook verplaatsbare voorzieningen;
- 15° interventiehond: een hond die getraind is of getraind wordt om te worden ingezet door het leger, de politie, de operationele diensten van de civiele veiligheid, of ondernemingen of diensten die vergund zijn met toepassing van de wet van 2 oktober 2017 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid;
- 16° kattenkwekerij: een inrichting waarin kattinnen voor de kweek worden gehouden en katten worden verhandeld uit eigen nesten of nesten van andere kwekerijen, die voldoet aan de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan;
- 17° landcommissie: een landcommissie als vermeld in artikel 2.2.1 van het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting;
- 18° leverancier: elke natuurlijke persoon of elke rechtspersoon die geen fokker is en die dieren levert voor gebruik in proeven of voor het gebruik van hun weefsels of organen voor wetenschappelijke doeleinden, al dan niet met winstoogmerk;
- 19° markt: voor het publiek toegankelijke plaats waar verzamelingen van dieren worden gehouden met het doel ze te verhandelen;
- 20° opleidingscentrum voor interventiehonden: een inrichting waar honden worden opgeleid tot interventiehonden met het doel ze als interventiehond te verhandelen;
- 21° opvangcentrum voor uitheemse wilde dieren in nood: gespecialiseerd opvangcentrum voor verloren, achtergelaten, verwaarloosde of in beslag genomen wilde uitheemse dieren in nood, die er in regel permanent verblijven en permanente verzorging krijgen, en dat ook toegankelijk is voor bezoekers;
- 22° pelsdier: een dier dat is gehouden met als hoofddoel om het te doden om de pels te verkrijgen;
- 23° proefdieren:
 - a) de levende koppotigen die worden gebruikt of bestemd zijn om te worden gebruikt in dierproeven, of die specifiek worden gehouden opdat hun organen of weefsels voor wetenschappelijke doeleinden kunnen worden gebruikt;
 - b) de levende niet-menselijke gewervelden die worden gebruikt of bestemd zijn om te worden gebruikt in dierproeven, of die specifiek worden gehouden opdat hun organen of weefsels voor wetenschappelijke doeleinden kunnen worden gebruikt, met inbegrip van hun zich zelfstandig voedende larvale vormen, en ook foetale vormen van zoogdieren met ingang van het laatste derde deel van hun normale ontwikkeling;
 - c) dieren die in dierproeven gebruikt worden en die zich in een vroeger ontwikkelingsstadium bevinden dan een ontwikkelingsstadium als vermeld in punt b), als die dieren voorbij dat ontwikkelingsstadium in leven moeten blijven en door de uitgevoerde dierproeven gevaar lopen om na het bereiken van dat stadium pijn, lijden, angst of blijvende schade te ondervinden;

- 24° proefleider: elke persoon die de leiding heeft over een dierproef;
- 25° project: elk werkprogramma met een welomschreven wetenschappelijk doel dat een of meer dierproeven omvat;
- 26° slachten: het doden van dieren die bestemd zijn voor menselijke consumptie;
- 27° slachthuis: elke voor het slachten van landdieren gebruikte inrichting die onder verordening (EG) nr. 853/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 houdende vaststelling van specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong valt;
- 28° tentoonstelling: een verzameling van dieren die gehouden wordt met het doel de eigenschappen van de dieren te laten beoordelen en vergelijken of ze voor educatieve doelen voor te stellen en waarvan het hoofddoel niet van handelsaard is;
- 29° verantwoordelijke: de natuurlijke persoon, eigenaar of houder van een dier, die er gewoonlijk een onmiddellijk beheer of toezicht op uitoefent;
- 30° verhandelen:
 - a) in de handel brengen;
 - b) te koop aanbieden;
 - c) ruilen;
 - d) verkopen;
 - e) ten kosteloze of bezwarende titel afstaan;
 - f) houden, verwerven, vervoeren of tentoonstellen met het oog op de verkoop;
- 31° wedstrijd: een evenement waarbij dieren in een competitief verband beoordeeld en gerangschikt worden op basis van uiterlijke kenmerken, gedrag, kracht, snelheid en/of behendigheid.

Art. 4. Een dier is een levend wezen met gevoel en specifieke behoeften dat een bijzondere bescherming geniet en zorg vereist.

Art. 5. Dit decreet beoogt het dierenwelzijn te waarborgen en te versterken, rekening houdend met de fysiologische en ethologische behoeften van het dier. Het voorziet hiertoe ook in een controle- en handhavingsbeleid dat een onlosmakelijk geheel vormt met de beleidsondersteuning en beleidsuitvoering.

Het dierenwelzijnsbeleid streeft een hoog dierenwelzijnsniveau na. Het berust op het standstillbeginsel. Onder het voormelde beginsel wordt verstaan dat het bestaande beschermingsniveau voor dieren niet mag afnemen.

Art. 6. Niemand mag, uitgezonderd bij overmacht, handelingen plegen die niet door dit decreet zijn bepaald of nalaten handelingen te stellen, als dat redelijkerwijze mogelijk is, waardoor een dier zonder noodzaak omkomt of zonder noodzaak het welzijn van het dier op een andere manier op fysiologisch en/of ethologisch vlak wordt geschaad.

Art. 7. Dit decreet is van toepassing op de gewervelde dieren.

In de volgende gevallen is dit decreet van toepassing op ongewervelde dieren:

- 1° als dit decreet het uitdrukkelijk bepaalt;
- 2° als de Vlaamse Regering op basis van een evaluatie bepaalt op welke ongewervelde dieren het van toepassing is en welke maatregelen erop van toepassing zijn.

Hoofdstuk 2. Het houden van dieren

Afdeling 1. Algemene beginselen

Onderafdeling 1. Dieren die gehouden mogen worden

Art. 8. §1. Het is verboden dieren te houden die niet behoren tot de soorten of de categorieën op een lijst die de Vlaamse Regering vaststelt. De voormelde lijst doet geen afbreuk aan de regelgeving over de bescherming van bedreigde diersoorten en de wetgeving over invasieve exoten.

§2. In afwijking van paragraaf 1 kunnen dieren van andere soorten of categorieën dan de dieren op de lijst, vermeld in paragraaf 1, worden gehouden door de volgende actoren:

- 1° in dierentuinen;
- 2° door laboratoria;
- 3° door particulieren die aan een van de volgende voorwaarden voldoen:
 - a) de particulieren kunnen bewijzen dat de dieren zijn gehouden voor de datum van de inwerkingtreding van het besluit waarin de lijst, vermeld in paragraaf 1, wordt vastgesteld. Dat bewijs hoeft niet te worden voorgelegd voor de nakomelingen van de voormelde dieren, op voorwaarde dat ze zich bij de eerste eigenaar bevinden;
 - b) de particulieren zijn erkend door de Vlaamse Regering, op advies van de Vlaamse Dierentuinencommissie, vermeld in artikel 17, §2, derde lid;
- 4° door dierenartsen, als het dieren van derden betreft die tijdelijk gehouden worden voor diergeneeskundige verzorging;
- 5° door dierenasielen, als het een verblijf betreft van dieren die in beslag zijn genomen, waarvan afstand is gedaan of die zijn aangetroffen zonder dat vastgesteld kon worden wie de houder ervan is;
- 6° door opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood;
- 7° door handelszaken voor dieren, als vooraf een schriftelijke overeenkomst met natuurlijke personen of rechtspersonen als vermeld in punt 1°, 2° en 3°, b), of natuurlijke personen of rechtspersonen die zijn gevestigd buiten het grondgebied van het Vlaamse Gewest, is gesloten en als de voormelde handelszaken de dieren alleen houden voor de tijd die nodig is om ze over te dragen aan de voormelde natuurlijke personen of rechtspersonen.

De Vlaamse Regering bepaalt de procedure voor de toepassing van de voorwaarden, vermeld in het eerste lid, 3°, a) en b). De Vlaamse Regering bepaalt ook het tarief en de regels voor de betaling van de retributie voor het aanvragen van de erkenning, vermeld in het eerste lid, 3°, b). De Vlaamse Regering kan ook voorwaarden vaststellen voor de particulieren, vermeld in het eerste lid, 3°, over het houden en het identificeren van de dieren in kwestie en kan ook het aantal dieren beperken dat gehouden mag worden.

§3. Met behoud van de toepassing van de afwijkingen, vermeld in paragraaf 2, kan de Vlaamse Regering het houden van soorten of categorieën die niet voorkomen op de lijst, vermeld in paragraaf 1, in individuele gevallen verbieden aan sommige van de natuurlijke personen of de rechtspersonen, vermeld in paragraaf 2, als wordt vastgesteld dat die natuurlijke personen of de rechtspersonen het welzijn van dieren van de voormelde soorten of categorieën niet kunnen waarborgen.

§4. Het is verboden dieren te houden als er een gerechtelijk verbod of beperking tot het houden van dieren van toepassing is die is opgelegd op grond van artikel 68, 2° en 3°.

Art. 9. §1. Met behoud van de toepassing van de regelgeving over het natuurbehoud en de landbouw, vermeld in artikel 6, §1, III en V, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, is het verboden om dieren te houden die in het wild werden gevangen.

§2. Het verbod, vermeld in paragraaf 1, is niet van toepassing op de volgende handelingen en inrichtingen binnen het bevoegdheidsdomein van het dierenwelzijn:

- 1° dierenasielen;
- 2° dierentuinen;
- 3° laboratoria;
- 4° de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood;
- 5° de opvangcentra, vermeld in artikel 1, 13°, van het Soortenbesluit van 15 mei 2009;
- 6° de handelingen die zijn uitgevoerd met toepassing van artikel 14 en 15 van dit decreet;
- 7° het houden van dieren die in het wild zijn gevangen, waarvoor een dierenarts heeft vastgesteld dat ze om redenen van dierenwelzijn niet meer vrijgelaten kunnen worden in de natuur;
- 8° het houden van dieren die in het wild zijn gevangen, waarvoor de houder kan aantonen dat die die dieren al hield vóór 1 januari 2025. De Vlaamse Regering kan de procedure voor de toepassing ervan bepalen.

De lijst van handelingen en inrichtingen, vermeld in het eerste lid, kan door de Vlaamse Regering uitgebreid worden.

Onderafdeling 2. Voorwaarden voor het houden van dieren

Art. 10. §1. Ieder persoon die een dier houdt, verzorgt of te verzorgen heeft, neemt de nodige maatregelen om het dier te voorzien van aangepaste voeding, verzorging, huisvesting en beschutting die in overeenstemming zijn met zijn aard, zijn fysiologische en ethologische behoeften, zijn gezondheidstoestand en zijn graad van ontwikkeling, aanpassing of domesticatie.

§2. Elk dier beschikt over voldoende ruimte en bewegingsvrijheid, in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften.

Een dier wordt niet gewoonlijk of constant vastgemaakt of opgesloten. Als een dier in afwijking hiervan wel gewoonlijk of constant wordt vastgemaakt of opgesloten, krijgt het voldoende ruimte en bewegingsvrijheid, in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften. In geen geval wordt de bewegingsvrijheid van het dier zodanig beperkt dat het aan vermijdbare pijnen, lijden of letsels wordt blootgesteld.

§3. Ieder persoon die een dier houdt, verzorgt of te verzorgen heeft, zorgt ervoor dat de dieren die buiten gehouden worden over natuurlijke of kunstmatige beschutting beschikken.

De Vlaamse Regering kan de modaliteiten hiervan bepalen en kan in uitzonderingen hierop voorzien.

§4. Paardachtigen die buiten worden gehouden en die niet kunnen worden opgestald, beschikken over een natuurlijke beschutting of een schuilhok.

§5. De verlichting, de temperatuur, de luchtvochtigheidsgraad, de verluchting, de luchtcirculatie en de overige milieuvoorwaarden van het verblijf van het dier stemmen overeen met de fysiologische en ethologische behoeften van het dier.

§6. Onder voorbehoud van de bepalingen van hoofdstuk 9 kan de Vlaamse Regering voor het houden van specifieke soorten en categorieën van dieren bijkomende regels uitvaardigen.

Art. 11. Niemand mag een hond of een kat een halsband die elektrische prikkels toedient laten dragen of dergelijke halsbanden verhandelen.

Elektrische halsbanden die alleen gekoppeld zijn aan een onzichtbare omheining, vormen een uitzondering op het verbod, vermeld in het eerste lid.

Art. 12. Dwangvoeding is verboden, behalve om medische redenen of voor dierproeven die worden uitgevoerd conform hoofdstuk 9.

Dieren houden voor de productie van foie gras door middel van eender welke invasieve methode die ertoe leidt dat hypertrofie van de vetcellen in de lever opzettelijk veroorzaakt wordt, is verboden.

Art. 13. Aan een dier wordt geen stof toegediend die een negatieve invloed heeft op de gezondheid of het welzijn van het dier, tenzij dat gebeurt om medische redenen of voor dierproeven conform hoofdstuk 9.

Onderafdeling 3. Identificatie en registratie van honden en katten

Art. 14. De Vlaamse Regering treft maatregelen om honden en katten te identificeren en te registreren, en om overpopulatie van die diersoorten te vermijden.

De Vlaamse Regering bepaalt het tarief van de retributies voor de identificatie en registratie van honden en katten, vermeld in het eerste lid, die ten laste komen van de verantwoordelijke van het dier. De retributie voor de initiële registratie bij honden wordt verhoogd met een bijdrage van vier euro, die ook ten laste komt van de verantwoordelijke van het dier. De Vlaamse Regering bepaalt de wijze waarop de retributies en de bijdrage geïnd worden.

Onderafdeling 4. Zwerfende, verloren en achtergelaten dieren

Art. 15. §1. Niemand mag een dier achterlaten met de bedoeling zich ervan te ontdoen.

§2. Elke persoon die een zwerfend, verloren of achtergelaten dier opvangt, vertrouwt dat dier binnen de vier dagen toe aan naar gelang het geval:

- 1° het gemeentebestuur van de plaats waar de persoon het dier heeft opgevangen of dat van zijn woonplaats;
- 2° een dierenasiel aangewezen door het gemeentebestuur, vermeld in punt 1°.

In het geval, vermeld in het eerste lid, 1°, vertrouwt het gemeentebestuur het dier onmiddellijk en naargelang van het geval toe aan een dierenasiel, een dierentuin of aan een persoon die het een behoorlijke verzorging en huisvesting verzekert.

§3. Het gemeentebestuur of, in het geval, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, 2°, het dierenasiel, neemt onmiddellijk de nodige stappen om de eigenaar van het dier terug te vinden en om die onmiddellijk te verwittigen.

§4. Het dier dat is toevertrouwd aan een dierenasiel of dierentuin wordt ten minste vijftien dagen na de aankomst van het dier ter beschikking van de eigenaar gehouden.

Als het dier door het gemeentebestuur met toepassing van paragraaf 2, tweede lid, toevertrouwd wordt aan een persoon, verbindt die persoon zich ertoe om het vijfenveertig dagen ter beschikking te houden van zijn eigenaar. De voormelde termijn begint te lopen vanaf het ogenblik dat het dier aan het gemeentebestuur is toevertrouwd.

De termijn, vermeld in het tweede lid, bedraagt vijftien dagen als het gaat om een hond of kat.

Nadat de termijnen, vermeld in deze paragraaf, zijn verstreken, wordt het dierenasiel, de dieren tuin of de persoon waaraan het dier wordt toevertrouwd, er van rechtswege eigenaar van.

§5. De termijnen, vermeld in paragraaf 4, hoeven niet in acht te worden genomen als een dierenarts oordeelt dat het dier moet worden gedood. In het voormelde geval worden de identificatiegegevens van het dier en de reden van euthanasie bijgehouden voor de eigenaar van het dier.

§6. Als het dier niet kan worden toevertrouwd conform paragraaf 2, tweede lid, kan de burgemeester beslissen om het te laten doden.

§7. De eigenaar van een zwervend, verloren of achtergelaten dier heeft geen recht op vergoeding. De voormelde eigenaar is een vergoeding verschuldigd voor de opname, opvang en verzorging, ongeacht of die het dier al of niet terugeist. De kosten worden teruggevorderd door het dierenasiel, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, 2°. Als het dier door de gemeente is geplaatst bij een persoon, in een dieren tuin of een ander dierenasiel dan het dierenasiel, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, 2°, worden de kosten voor hun rekening teruggevorderd door het gemeentebestuur.

Onderafdeling 5. Het kweken van honden en katten

Art. 16. §1. Bij de selectie van kweekdieren bij honden en katten wordt rekening gehouden met hun anatomische, fysiologische en gedragskenmerken, zodat het welzijn van het ouderdier en de nakomelingen niet in het gedrang komen door het kweken.

Het is verboden te kweken met kweekdieren bij honden en katten die een erfelijke aandoening vertonen die niet kan worden verholpen via oordeelkundige paringscombinaties tussen kweekdieren binnen de raspopulatie, en die de Vlaamse Regering bepaalt.

§2. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen over het kweken van honden en katten om erfelijke aandoeningen terug te dringen en de genetische diversiteit te bevorderen.

De Vlaamse Regering kan voorwaarden vaststellen om:

- 1° registers of databanken bij te houden;
- 2° onderzoeken van de genetische aanleg voor een bepaald kenmerk of van erfelijke aandoeningen uit te voeren;
- 3° afstammingscertificaten op te maken en uit te reiken;
- 4° de voorwaarden tot erkenning van de verenigingen die betrokken zijn bij de fokkerij en de procedure voor die erkenning vast te stellen;
- 5° kweekdieren in te schrijven in registers of databanken;
- 6° kweekdieren toe te laten tot de voortplanting.

Afdeling 2. Dieren die worden gehouden door professionelen

Art. 17. §1. De uitbating van hondenkwekerijen, kattenkwekerijen, dierenasielen, dierenpensions, handelszaken voor dieren en dierentuinen is onderworpen aan een voorafgaande erkenning van de Vlaamse Regering.

De naam, de gemeente en het erkenningsnummer van de inrichting die conform het eerste lid wordt erkend, worden openbaar gemaakt.

§2. De Vlaamse Regering stelt, afhankelijk van de aard van de inrichting, van de gehouden diersoorten en van het aantal gehouden dieren, de voorwaarden vast voor de erkenning van de inrichtingen, vermeld in paragraaf 1. De voormelde voorwaarden kunnen betrekking hebben op de volgende elementen:

- 1° de bouw en de uitrusting;
- 2° de hygiëne, de veiligheid en de identificatie van de dieren;
- 3° het kweken van dieren;
- 4° het aantal dieren dat maximaal kan gehouden worden;
- 5° de diergeneeskundige controle en de begeleiding;
- 6° de voorschriften van hoofdstuk 3.

De Vlaamse Regering kan voor de erkenning van dierenasielen ook voorwaarden vaststellen die betrekking hebben op de opvolging van dieren in het asiel en op de adoptie.

De Vlaamse Regering stelt de voorwaarden voor de erkenning van dierentuinen vast op advies van een comité van deskundigen die ze opricht, hierna de Vlaamse Dierentuinencommissie te noemen. De Vlaamse Regering bepaalt de samenstelling en de werking van de Vlaamse Dierentuinencommissie en kan voorzien in een vergoeding van de leden ervan.

De Vlaamse Regering kan bekwaamheidsvoorwaarden opleggen voor personen die dieren houden en verzorgen in de inrichtingen, vermeld in paragraaf 1.

De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen van de procedure voor het aanvragen en verlenen van de erkenning en voor het schorsen en intrekken ervan.

§3. De Vlaamse Regering bepaalt het bedrag van de retributie voor het aanvragen van de erkenning die de kosten van de behandeling van de erkenningsaanvraag dekt, en kan de dierenasielen vrijstellen van de betaling van de voormelde retributie.

§4. De Vlaamse Regering kan de erkenning, vermeld in paragraaf 1, uitbreiden naar andere inrichtingen en ze kan de erkenningsvoorwaarden daarvoor vastleggen.

De Vlaamse Regering kan, voor inrichtingen met een beperkte capaciteit, de voorafgaande erkenning vervangen door een voorafgaande registratie. De bepalingen van dit artikel en de bepalingen die zijn genomen ter uitvoering van paragraaf 2, zijn ook van toepassing op de voormelde inrichtingen, tenzij anders bepaald door de Vlaamse Regering.

§5. De Vlaamse Regering kan de erkenning van een inrichting intrekken. De voormelde intrekking heeft voor de eigenaar of de houder die de betrokken inrichting beheert en er een direct toezicht uitoefent op de dieren de volgende gevolgen:

- 1° gedurende een bepaalde of onbepaalde tijd of definitief kan de voormelde eigenaar of houder geen nieuwe erkenning aanvragen;
- 2° de voormelde eigenaar of houder kan gedurende de periode, vermeld in punt 1°, geen inrichting als vermeld in paragraaf 1 beheren noch er een direct toezicht uitoefenen op de dieren.

§6. Het is verboden een inrichting als vermeld in paragraaf 1 uit te baten als er een gerechtelijke sluiting van toepassing is die is opgelegd op grond van artikel 68, 1°.

Art. 18. In dit artikel wordt verstaan onder gastgezin: een natuurlijke persoon met wie een dierenasiel een overeenkomst heeft gesloten, die onderdeel is van dat dierenasiel en die een beperkt aantal dieren voor een beperkte tijd opvangt op een andere plaats dan in het dierenasiel zelf.

Dierenasielen kunnen een overeenkomst sluiten met gastgezinnen voor de tijdelijke opvang van een beperkt aantal dieren. Om controle van het welzijn van de betrokken dieren mogelijk te maken, registreren dierenasielen de gastgezinnen.

De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden om gastgezinnen door dierenasielen te laten inzetten en om die gastgezinnen te registreren. De Vlaamse Regering bepaalt ook de voorwaarden waaraan gastgezinnen zijn onderworpen.

Art. 19. Binnen de perken van de begrotingskredieten kan de Vlaamse Regering subsidies verlenen aan de dierenasielen die zijn erkend als vermeld in artikel 17, §1.

De Vlaamse Regering bepaalt:

- 1° de wijze van berekening van de subsidies;
- 2° de procedure voor de aanvraag, de beoordeling, de toekenning en de uitbetaling van de subsidies en de voorwaarden om voor de subsidies in aanmerking te komen;
- 3° de procedure voor de terugvordering van de subsidies.

Art. 20. Het opstarten of exploiteren van houderijen waar pelsdieren worden gehouden, is verboden.

Art. 21. Het houden van walvisachtigen in gevangenschap is verboden.

In afwijking van het eerste lid, kunnen walvisachtigen in gevangenschap gehouden worden:

- 1° tijdelijk, door gespecialiseerde opvangcentra voor gekwetste en zieke in het wild levende walvisachtigen met het oog op hun rehabilitatie en vrijlating in de natuur;
- 2° door de huidige exploitant van het enige al bestaande dolfinarium, voor zover de dieren gehouden worden op de locatie waar het dolfinarium is gevestigd op het moment van inwerkingtreding van dit artikel. Deze kan haar activiteiten op de bestaande locatie enkel verderzetten mits naleving van de bijkomende door de Vlaamse Regering tegen uiterlijk 1 juli 2024 vast te stellen voorwaarden. Deze voorwaarden kunnen ook betrekking hebben op punt 1°. De herlocalisatie in Vlaanderen is niet toegelaten. Bovendien geldt er een kweekverbod en een invoerverbod tenzij het aantal individuen is gedaald tot 6.

De afwijking, vermeld in het tweede lid, 2°, geldt tot op het moment dat de Vlaamse Regering op advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn vaststelt dat voor de betrokken dieren een alternatieve huisvesting mogelijk is met garanties op een sterk verbeterd dierenwelzijn. Dat advies volgt op een evaluatie van de afwijking die tienjaarlijks plaatsvindt. De eerste evaluatie vindt plaats na afloop van de termijn van tien jaar te rekenen vanaf 1 januari 2027.

Art. 22. Kippen in legkippenhouderijen of opfokbedrijven worden niet ondergebracht in kooisystemen. De Vlaamse Regering kan de modaliteiten hiervan bepalen en kan in flankerende maatregelen voorzien.

In afwijking van het eerste lid geldt het verbod, vermeld in het eerste lid, niet voor dieren die om medische redenen afgezonderd moeten worden.

Art. 23. Binnen het kader van de steunregelingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en binnen de grenzen van de jaarlijks toegekende begrotingskredieten kan de Vlaamse Regering subsidies toekennen om de toepassing van landbouwactiviteiten en primaire verwerking die een positieve bijdrage leveren aan het dierenwelzijn, te bevorderen.

Voor de subsidies, vermeld in het eerste lid, kan de Vlaamse Regering nadere regels bepalen voor de volgende elementen:

- 1° het bedrag, de aard, de inhoud, de toepassing en de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de subsidies waaronder de deelname door de veehouder aan een door de minister erkende kwaliteitsregeling;
- 2° de aanvraag- en de toekenningsprocedure;
- 3° de uitbetaling en de verantwoording van de subsidies met inbegrip van de controle op de naleving van de voorwaarden voor de subsidies.

Afdeling 3. Het gebruik van dieren

Art. 24. Het is verboden:

- 1° dierengevechten of schietoefeningen op dieren te organiseren, er met de eigen dieren of als toeschouwer aan deel te nemen, er op welke wijze dan ook medewerking aan te verlenen, met inbegrip van de gerichte kweek, of over de uitslag ervan weddenschappen in te richten of aan die weddenschappen deel te nemen;
- 2° een dier te gebruiken voor africhting, enscenering, reclame of vergelijkbare doeleinden als dat gebruik leidt tot vermijdbare pijn, lijden of letsel of het dier op andere wijze op fysiologisch en/of ethologisch vlak schaadt;
- 3° seksuele handelingen te stellen met dieren;
- 4° de aanvalsdrijf van een dier op te drijven, door het op te hitsen tegen een ander dier;
- 5° een dier arbeid te laten verrichten die zijn natuurlijke krachten te boven gaat;
- 6° aan een dier stoffen die de Vlaamse Regering bepaalt, toe te dienen of te doen toedienen met het doel om zijn prestaties te beïnvloeden of het opsporen van dergelijke stoffen te verhinderen;
- 7° dieren te verven of op een andere manier kunstmatig te kleuren of dergelijke dieren te houden of te verhandelen;
- 8° een straatpaardenkoers of een oefenmoment ter voorbereiding van een dergelijke koers te organiseren of eraan deel te nemen. De voormelde koers wordt volledig of gedeeltelijk gelopen op de openbare weg, waarvan de bestrating bestaat uit asfalt, beton, straatkeien of klinkers, of een ander hard materiaal;
- 9° paardachtigen te gebruiken in een paardencarrousel.

In het eerste lid, 9°, wordt verstaan onder paardencarrousel: een installatie die bestemd is voor vermaak of ontspanning, die wordt gebruikt op kermissen en aanverwante evenementen, en die bestaat uit een mobiele piste waar paardachtigen bereden kunnen worden door het publiek en op monotone wijze ronddraaien op een beperkte oppervlakte.

Art. 25. De Vlaamse Regering kan maatregelen voorschrijven om het welzijn te verzekeren van dieren die worden gebruikt voor tentoonstellingen, demonstraties, africhting, enscenering, reclame, wedstrijden en voorafgaande trainingen, kermissen en bij andere gelegenheden tot vermaak van het publiek.

Voor de activiteiten, vermeld in het eerste lid, kan de Vlaamse Regering het volgende bepalen:

- 1° de bekwaamheidsvoorwaarden voor de personen die de dieren houden, verzorgen en gebruiken;
- 2° de voorwaarden voor de organisatie van de activiteit;

- 3° de wijze waarop de organisatoren van wedstrijden en de door hen aangestelden met de personen, vermeld in artikel 64, §1, eerste lid, 1° en 2°, samenwerken om de controle van die wedstrijden te organiseren, in het bijzonder voor de controle van:
- a) de maatregelen, vermeld in het eerste lid;
 - b) het gebruik van de stoffen, vermeld in artikel 24, eerste lid, 6°.

Art. 26. §1. In afwijking van artikel 8 zijn het houden en het gebruik van dieren in circussen en rondreizende tentoonstellingen verboden.

§2. De Vlaamse Regering stelt de lijst vast van gedomesticeerde dieren die, in afwijking van paragraaf 1, gehouden en gebruikt kunnen worden in circussen en rondreizende tentoonstellingen.

De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden die nageleefd moeten worden voor het welzijn van de dieren, vermeld in het eerste lid. De voormelde voorwaarden hebben betrekking op al de volgende elementen:

- 1° de identificatie van de dieren en hun eigenaar;
- 2° de diergeneeskundige begeleiding;
- 3° de verzorging;
- 4° de huisvesting;
- 5° het vervoer;
- 6° de vaccinatiestatus van de dieren;
- 7° de omgang met de dieren;
- 8° het aantal personeelsleden en de bekwaamheid van het personeel;
- 9° de standplaatsen.

Hoofdstuk 3. De handel in dieren

Art. 27. Dieren worden niet verhandeld op de openbare weg of op markten.

In afwijking op het eerste lid, geldt de volgende limitatieve lijst van uitzonderingen:

- 1° jaarmarkten;
- 2° beurzen;
- 3° tentoonstellingen;
- 4° markten die ten hoogste acht keer per jaar worden georganiseerd.

Voor honden en katten geldt de uitzondering, vermeld in het tweede lid, niet.

Art. 28. In de winkelruimte of aanhorigheden van de handelszaken voor dieren worden geen katten of honden gehouden of tentoongesteld met het oog op de verhandeling ervan.

Art. 29. Ongeacht de drager wordt geen publiciteit, met inbegrip van advertenties, gemaakt om diersoorten te verhandelen die niet voorkomen op de lijst die is opgesteld met toepassing van artikel 8, §1.

Het verbod, vermeld in het eerste lid, is ook van toepassing voor honden en katten, tenzij het gaat om advertenties in vaktechnische publicaties of als de publiciteit wordt gemaakt door personen die een erkende inrichting bezitten als vermeld in artikel 17. De Vlaamse Regering kan de voormelde publiciteit aan bijkomende voorwaarden onderwerpen.

De Vlaamse Regering kan de publiciteit met het oog op het verhandelen van andere diersoorten dan de diersoorten, vermeld in het eerste lid, verbieden of aan voorwaarden onderwerpen.

Art. 30. Het is verboden om:

- 1° een korting onder gelijk welke vorm aan te bieden of toe te kennen bij de verhandeling van een dier;
- 2° een dier te koop aan te bieden in de vorm van een gezamenlijk aanbod als vermeld in artikel VI.80 en VI.81 van het Wetboek van economisch recht;
- 3° dieren als prijs, beloning of gift uit te loven of uit te reiken bij aankopen, wedstrijden, verlotingen, weddenschappen of andere vergelijkbare evenementen;
- 4° een kredietovereenkomst te sluiten als vermeld in boek VII, titel 4, van het Wetboek van economisch recht met het oog op de aankoop van een gezelschapsdier;
- 5° dieren ten kosteloze of bezwarende titel af te staan aan personen van minder dan 18 jaar oud of meer dan 18 jaar oud en handelingsonbekwaam zonder de uitdrukkelijke toestemming van de personen die over hen het ouderlijk gezag of de voogdij uitoefenen.

De Vlaamse Regering kan voor feesten, jaarmarkten, wedstrijden en andere manifestaties met een professioneel of geassimileerd karakter in individuele gevallen afwijkingen verlenen op het verbod, vermeld in het eerste lid, 3°, volgens de voorwaarden die ze bepaalt. De Vlaamse Regering kan bovendien de criteria bepalen voor het toestaan van afwijkingen op dit verbod.

Art. 31. De Vlaamse Regering kan voorwaarden opleggen aan de verhandeling van dieren met het doel hen te beschermen en hun welzijn te verzekeren.

De voorwaarden, vermeld in het eerste lid, hebben betrekking op de volgende elementen:

- 1° de leeftijd;
- 2° de identificatie en het land van oorsprong van de te koop aangeboden dieren;
- 3° de informatie aan de koper;
- 4° de waarborgen aan de koper en de getuigschriften in verband daarmee;
- 5° de ziektepreventie;
- 6° de verpakking;
- 7° de aanbidding;
- 8° de tentoonstelling voor de verhandeling.

Art. 32. De Vlaamse Regering legt een registratieplicht en voorwaarden op aan personen en verenigingen die dieren die voor adoptie zijn bestemd aanvoeren vanuit het buitenland.

De voorwaarden, vermeld in het eerste lid, hebben tot doel het welzijn van de dieren te garanderen en hebben betrekking op de volgende elementen:

- 1° de registratieprocedure van de personen en verenigingen, vermeld in het eerste lid;
- 2° het land van oorsprong, de leeftijd, de sterilisatie, de ziektepreventie, het gedrag en de identificatie van de dieren;
- 3° de informatie aan de adoptanten;
- 4° het vervoer;
- 5° de adoptieprocedure.

Hoofdstuk 4. Vervoer van dieren

Art. 33. §1. De Vlaamse Regering kan, al naargelang van de soorten of groepen van dieren, hun fysieke toestand, de aard van de vervoermiddelen en de containers, de aard, de duur en de omstandigheden van het vervoer, voorwaarden vaststellen over de volgende elementen:

- 1° de vervoermiddelen of delen ervan en de containers;
- 2° het laden en de onderbrenging van dieren in vervoermiddelen en containers, en het lossen van dieren;

- 3° de begeleiding en de verzorging van de dieren tijdens het vervoer;
- 4° het vervoer, daarin begrepen de duur, de afstand, de temperatuur en de omstandigheden;
- 5° de documenten die moeten worden bijgehouden;
- 6° de bekwaamheid van bestuurders en verzorgers en van het personeel dat in verzamelcentra, controleposten of bij vervoerders omgaat met dieren, het organiseren van een opleiding voor die personen en de lesgevers die die opleiding mogen verstrekken;
- 7° het organiseren van examens over de vereiste vakbekwaamheid van bestuurders en verzorgers;
- 8° het uitreiken, schorsen en intrekken van het getuigschrift van vakbekwaamheid voor bestuurders en verzorgers.

De Vlaamse Regering bepaalt het tarief van de retributie voor deelname aan de examens, vermeld in het eerste lid, 7°. De voormelde retributie wordt geïnd door en is bestemd voor de onafhankelijke erkende instellingen die de voormelde examens organiseren.

§2. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels voor het certificaat van goedkeuring van het wegvervoermiddel, vermeld in artikel 18 van de verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van Verordening (EG) nr. 1255/97. De Vlaamse Regering bepaalt het tarief en de regels om een retributie te betalen om een certificaat van goedkeuring te verkrijgen.

§3. De Vlaamse Regering bepaalt de procedure om de vergunning voor vervoerders, vermeld in artikel 10 en 11 van de verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van Verordening (EG) nr. 1255/97, aan te vragen, uit te reiken, te schorsen of in te trekken. De Vlaamse Regering bepaalt het tarief en de regels om een retributie te betalen om de voormelde vergunning te verkrijgen.

§4. De Vlaamse Regering kan de nadere regels bepalen voor de erkenning van de controleposten, vermeld in artikel 3 van de verordening (EG) nr. 1255/97 van de Raad van 25 juni 1997 betreffende de communautaire criteria voor controlepost(en) en tot aanpassing van het in Richtlijn 91/628/EEG bedoelde reisschema. De Vlaamse Regering kan het tarief en de regels om een retributie te betalen bepalen om de voormelde erkenning te verkrijgen.

§5. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen om in bijzondere gevallen ontheffingen of vrijstellingen te verlenen van de voorwaarden, vermeld in paragraaf 1, en aan die ontheffingen of vrijstellingen verplichtingen of beperkingen te verbinden, als die ontheffingen of vrijstellingen niet ingaan tegen de bepalingen van verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van Verordening (EG) nr. 1255/97.

Art. 34. Een dier wordt niet per post of pakketdienst verzonden of wordt niet besteld voor verzending per post of pakketdienst, behoudens de uitzonderingen, vermeld in de Wereldpostconventie, gedaan te Doha op 11 oktober 2012.

Hoofdstuk 5. Invoer en doorvoer van dieren

Art. 35. §1. De Vlaamse Regering kan voorwaarden voor de in- en doorvoer van dieren bepalen.

De voorwaarden, vermeld in het eerste lid, kunnen betrekking hebben op de volgende elementen:

- 1° de diersoorten;
- 2° het aantal dieren;
- 3° de uitreikingsvoorwaarden voor de vergunningen;
- 4° de controle aan de grenzen;
- 5° de maatregelen die op het ogenblik van de aankomst worden genomen met het oog op de afhaling;
- 6° de verzorging en tijdelijke onderbrenging gelet op de fysieke toestand van de dieren;
- 7° de vergoedingen hiervoor verschuldigd door de door de Vlaamse Regering aangewezen personen.

§2. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen om in bijzondere gevallen afwijkingen of ontheffingen van de voorwaarden, vermeld in paragraaf 1, te verlenen en aan die afwijkingen of ontheffingen verplichtingen of beperkingen te verbinden, als die afwijkingen of ontheffingen niet ingaan tegen de bepalingen van verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van Verordening (EG) nr. 1255/97.

Hoofdstuk 6. Doden van dieren

Art. 36. §1. Een gewerveld dier wordt alleen gedood na voorafgaande bedwelming.

Alleen een persoon die daarvoor de nodige kennis en bekwaamheid heeft, kan een gewerveld dier doden. Dat gebeurt volgens de voor het dier minst pijnlijke, snelste en meest selectieve methode.

In afwijking van het eerste lid kan een gewerveld dier in de volgende gevallen zonder voorafgaande bedwelming worden gedood:

- 1° in geval van overmacht;
- 2° bij jacht of visvangst;
- 3° in het kader van de bestrijding van schadelijke organismen.

§2. Als dieren worden geslacht volgens speciale methoden die vereist zijn voor religieuze riten, kan de bedwelming omkeerbaar zijn en is de dood van het dier dan niet het gevolg van de bedwelming.

Art. 37. Het doden van eendagskuikens is verboden.

Het eerste lid treedt in werking op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum. Die datum wordt bepaald van zodra de geslachtsbepaling van kuikens in het ei haalbaar is voor dag 12 na incubatie.

De Vlaamse Regering kan uitzonderingen op het verbod, vermeld in het eerste lid, voorzien.

Art. 38. Ratten en muizen worden niet verdelgd met de volgende technieken:

- 1° producten waarvan het actieve bestanddeel lijm is die bestemd is om de dieren te immobiliseren;
- 2° verdrinking zonder dat het dier bedwelmd is.

De Vlaamse Regering kan in uitzonderlijke situaties voorzien in uitzonderingen op het verbod, vermeld in het eerste lid, 2°.

De Vlaamse Regering kan de verbodsbepalingen, vermeld in het eerste lid, uitbreiden naar andere diersoorten.

Art. 39. §1. De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden voor:

- 1° de methoden voor de bedwelming en het doden van dieren volgens de omstandigheden en de diersoort;
- 2° de bouw, de inrichting en de uitrusting van slachthuizen;
- 3° de garantie voor een onafhankelijk optreden van de functionaris voor het dierenwelzijn;
- 4° de bekwaamheid van de functionaris voor het dierenwelzijn en het personeel in de slachthuizen die in contact komen met levende dieren, met inbegrip van de inhoud en organisatie van de opleidingen en examens, en de uitreiking, intrekking en schorsing van de getuigschriften die in dat kader zijn uitgereikt.

§2. De Vlaamse Regering erkent inrichtingen voor het gegroepeerd slachten van dieren voor particulier huishoudelijk verbruik en kan de voorwaarden ervan bepalen.

§3. Het doden en slachten van schapen, geiten en varkens voor particulier huishoudelijk verbruik buiten een erkend slachthuis of een op grond van paragraaf 2 erkende inrichting is verboden.

Het eerste lid is niet van toepassing op:

- 1° landbouwers als vermeld in artikel 2, 7°, van het decreet van 22 december 2006 tot inrichting van een gemeenschappelijke identificatie van landbouwers, exploitaties en landbouwgrond in het kader van het meststoffenbeleid en van het landbouwbeleid;
- 2° personen die in het bezit zijn van een getuigschrift van vakbekwaamheid afgeleverd door het departement én over een verdovingsinstrument beschikken. Het getuigschrift van vakbekwaamheid wordt verkregen door een opleiding over het slachten of doden van dieren te volgen en door te slagen voor een onafhankelijk examen. De opleiding wordt verzorgd door een opleidingsinstituut of een andere persoon die aantoonbare expertise heeft in het domein van dierenwelzijn bij het slachten en doden, op basis van een cursus die het departement heeft goedgekeurd. De Vlaamse Regering kan de nadere regels bepalen van het getuigschrift van vakbekwaamheid, de te volgen opleiding over het slachten of doden van dieren, het examen en van het verdovingsinstrument.

Art. 40. §1. Elk slachthuis beschikt over cameratoezicht dat toelaat om na te gaan of de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan en van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake worden nageleefd waarbij de camerabeelden mogen worden gebruikt voor het opsporen van overtredingen van de personen werkzaam in het slachthuis en de vervoerders en verzorgers van de dieren.

De Vlaamse Regering kan nadere voorwaarden bepalen over:

- 1° de modaliteiten van het cameratoezicht;
- 2° de plaatsen waar de camera's minimaal geplaatst moeten worden;
- 3° de slachthuizen die vrijgesteld worden van de verplichting, vermeld in het eerste lid, als het dierenwelzijn er via andere middelen kan worden verzekerd.

§2. Binnen elk slachthuis hebben de volgende personen toegang tot de beelden:

- 1° de bedrijfsexploitant;
- 2° de functionaris voor het dierenwelzijn binnen het slachthuis, vermeld in artikel 17 van verordening (EG) nr. 1099/2009 van de Raad van 24 september 2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden;
- 3° de personen, vermeld in artikel 64, §1, eerste lid, 1° en 2°, van dit decreet, en de dierenartsen, vermeld in artikel 65, §1, van dit decreet.

De camerabeelden worden gedurende veertig dagen bewaard. Tijdens de voormelde termijn liggen de camerabeelden ter inzage van de personen, vermeld in artikel 64, §1, eerste lid, 1° en 2°, en de dierenartsen, vermeld in artikel 65, §1.

§3. De slachthuizen zijn verwerkingsverantwoordelijke in de zin van artikel 4, 7), van de algemene verordening gegevensbescherming, voor de gegevensverwerking als vermeld in dit artikel.

Hoofdstuk 7. Ingrepen op dieren

Art. 41. De bepalingen van dit hoofdstuk zijn niet van toepassing op de dierproeven die worden uitgevoerd conform hoofdstuk 9.

Art. 42. Het is verboden één of meer ingrepen bij een gewerveld dier te verrichten, waarbij één of meerdere gevoelige delen van het lichaam worden verwijderd of beschadigd.

Het eerste lid is niet van toepassing op:

- 1° ingrepen waarvoor een diergeneeskundige noodzaak bestaat;
- 2° ingrepen die op grond van de wetgeving over dierziektenbestrijding verplicht zijn;
- 3° ingrepen voor het nutsgebruik van het dier of de beperking van de voortplanting van de diersoort.

De Vlaamse Regering stelt de lijst van de ingrepen, vermeld in het tweede lid, 3°, vast en bepaalt de gevallen waarin en de wijze waarop die ingrepen mogen worden uitgevoerd.

Art. 43. §1. Een pijnlijke ingreep bij een gewerveld dier wordt verricht met verdoving.

De verdoving, vermeld in het eerste lid, wordt uitgevoerd door een dierenarts, behalve in de gevallen waarin de verantwoordelijke of de diergeneeskundige helper daarvoor gemachtigd is conform de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde.

§2. In de volgende gevallen is een verdoving niet noodzakelijk voor een pijnlijke ingreep bij een gewerveld dier:

- 1° bij vergelijkbare ingrepen bij mensen wordt geen verdoving toegepast;
- 2° de verdoving is niet uitvoerbaar volgens het oordeel van de dierenarts.

§3. In afwijking van paragraaf 1 kan de Vlaamse Regering de ingrepen waarvoor verdoving onder bepaalde voorwaarden niet noodzakelijk is, en de daarbij te gebruiken methoden, vaststellen.

Art. 44. In dit artikel wordt verstaan onder keuring: een evenement waarbij dieren worden beoordeeld op basis van uiterlijke kenmerken, gedragskenmerken of prestatiekenmerken, al dan niet aan de hand van standaardkenmerken die opgenomen zijn in een rasstandaard.

Niemand kan deelnemen aan tentoonstellingen, keuringen of wedstrijden met dieren waarbij een ingreep is verricht die met toepassing van artikel 42 is verboden.

Een dier dat een ingreep heeft ondergaan die met toepassing artikel 42 is verboden, wordt niet toegelaten tot een tentoonstelling, keuring of wedstrijd.

Het tweede en derde lid zijn ook van toepassing op dieren die na 15 april 2018 een ingreep ondergaan hebben als vermeld in artikel 42, tweede lid, 1°.

Dieren waarbij een ingreep is verricht die met toepassing van artikel 42 is verboden, worden niet verhandeld.

Hoofdstuk 8. Dieronvriendelijke producten

Art. 45. De Vlaamse Regering kan het gebruik of de verhandeling van producten die bestemd zijn voor dieren en die schadelijk zijn voor hun welzijn, beperken of verbieden.

Als de Vlaamse Regering het gebruik of de verhandeling van een product beperkt of verbiedt, kan ze ook de publiciteit voor het gebruik of de verhandeling ervan beperken of verbieden.

Hoofdstuk 9. Dierproeven

Art. 46. Dit hoofdstuk voorziet in de gedeeltelijke omzetting van richtlijn 2010/63/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2010 betreffende de bescherming van dieren die voor wetenschappelijke doeleinden worden gebruikt.

Art. 47. §1. Elke dierproef beantwoordt aan de voorwaarden, vermeld in dit hoofdstuk.

§2. De Vlaamse Regering kan de dierproeven die ze bepaalt, toelaten of verbieden.

De Vlaamse Regering kan de doeleinden waarvoor dierproeven uitsluitend mogen worden gebruikt en de methoden voor het doden van de dieren bepalen.

§3. De Vlaamse Regering kan bepaalde dierproeven verbieden om dubbel gebruik te vermijden.

Art. 48. Proefdieren die in een andere lidstaat rechtmatig zijn gefokt of gehouden, kunnen worden aangeleverd of gebruikt en de producten die zijn ontwikkeld door gebruikmaking van deze dieren kunnen in de handel worden gebracht.

Art. 49. §1. Gebruikers, fokkers en leveranciers worden voorafgaandelijk erkend door de Vlaamse Regering. De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden voor de voormelde erkenningen, en ook de procedure om de voormelde erkenningen te verlenen, te schorsen of in te trekken.

De Vlaamse Regering bepaalt het bedrag van de retributie voor het aanvragen van de erkenning, vermeld in het eerste lid, die de kosten van de behandeling van de erkenningsaanvraag dekt.

§2. De Vlaamse Regering kan de regels voor de herkomst van de proefdieren en de voorwaarden voor het houden van proefdieren van verschillende categorieën bepalen.

De Vlaamse Regering kan regels voorschrijven om de herkomst van de dieren vast te stellen en te controleren.

§3. De Vlaamse Regering kan voorwaarden opleggen over de bestemming van de dieren na afloop van de dierproeven waarin die dieren zijn gebruikt.

Art. 50. §1. Er worden ethische commissies opgericht waar de gebruikers zich bij aansluiten. De Vlaamse Regering bepaalt de samenstelling, de werking en de opdrachten van de voormelde ethische commissies.

Het departement beslist over de goedkeuring van de ethische commissies en controleert hen. De Vlaamse Regering bepaalt de regels voor de voormelde goedkeuring en controle.

§2. Elke gebruiker, fokker en leverancier richt een dierenwelzijnsceel op.

In afwijking van het eerste lid kunnen kleine gebruikers, fokkers en leveranciers zich aansluiten bij een overkoepelende dierenwelzijnsceel.

De Vlaamse Regering bepaalt de samenstelling, de werking en de opdrachten van de voormelde dierenwelzijnsceel.

Art. 51. De gebruikers die bij dierproeven paardachtigen, honden, katten, varkens, herkauwers of niet-menselijke primaten gebruiken, wijzen een dierenarts aan, deskundig op het domein van de proefdiergeneeskunde, die belast wordt met de bescherming van de gezondheid en het welzijn van die dieren.

Art. 52. De Vlaamse Regering wijst een bevoegde instantie aan die belast wordt met het vergunnen van projecten.

Alleen een project met een voorafgaande vergunning wordt uitgevoerd.

Een vergunning kan alleen verleend worden als de projectevaluatie gunstig is.

De Vlaamse Regering bepaalt:

- 1° de voorwaarden en evaluatiecriteria waaraan een project moet voldoen;
- 2° de verplichtingen waaraan de verantwoordelijke voor een project moet voldoen;
- 3° de procedures om de vergunning voor een project te verlenen, te wijzigen, te vernieuwen, te schorsen of in te trekken.

De Vlaamse Regering legt de voorwaarden vast voor de niet-technische samenvatting van een project en voor de beoordeling na afloop van een project.

Art. 53. Dierproeven worden beperkt tot het strikt noodzakelijke.

Er wordt geen dierproef uitgevoerd als het nagestreefde resultaat kan worden verkregen met behulp van een andere methode of beproevingsstrategie waarbij geen levende dieren worden gebruikt en die in de regelgeving van de Europese Unie is erkend.

In geval van verschillende mogelijkheden worden de proeven geselecteerd die aan het grootste aantal van de volgende eisen voldoen:

- 1° de betrokken dieren zijn dieren die het minst gevoelig zijn voor pijn, lijden, angst of blijvende schade;
- 2° er wordt een zo klein mogelijk aantal dieren gebruikt;
- 3° de betrokken proeven berokkenen het minste pijn, lijden, angst of blijvende schade;
- 4° de betrokken proeven leveren naar verwachting de meest bevredigende resultaten op.

Dierproeven van didactische aard zijn alleen toegestaan in het hoger onderwijs of binnen een opleiding om beroepsvaardigheden te verwerven, op peil te houden of te verbeteren, en op voorwaarde dat ze onmisbaar zijn voor de vorming van de studenten en niet door andere evenwaardige didactische methoden kunnen worden vervangen.

De Vlaamse Regering kan de voorwaarden bepalen om dierproeven uit te voeren met het oog op de opleiding van het personeel in de laboratoria.

Art. 54. §1. Dierproeven worden, tenzij dat niet mogelijk is, onder algemene of plaatselijke verdoving uitgevoerd en er worden pijnstillers of andere gepaste methoden gebruikt om de pijn, het lijden en de angst tot een minimum te beperken.

Dierproeven die zware letsels toebrengen die hevige pijn kunnen veroorzaken, worden niet zonder verdoving uitgevoerd.

Verdoving hoeft in de volgende gevallen niet toegepast te worden:

- 1° er wordt geoordeeld dat dit voor het dier meer traumatiserend is dan de dierproef zelf;
- 2° de verdoving is onverenigbaar met het doel van de dierproef.

§2. Er worden aan dieren geen stoffen toegediend waardoor ze niet meer, of maar in verminderde mate, in staat zijn pijn te tonen bij te lichte verdoving of te geringe pijnstilling.

In de gevallen waar de toediening van een stof als vermeld in het eerste lid wel noodzakelijk is, wordt voorzien in een wetenschappelijke motivering met nadere gegevens over het verdovings- of pijnstillingsprotocol.

§3. De dieren die pijn kunnen lijden als de verdoving is uitgewerkt, worden preventief en postoperatief behandeld met pijnstillers of andere geschikte pijnbestrijdingsmethoden als dat verenigbaar is met het doel van de dierproef.

Zodra het doel van de dierproef is bereikt, worden gepaste maatregelen genomen om het lijden van het dier tot een minimum te beperken.

§4. De dood als eindpunt van een dierproef wordt zoveel mogelijk vermeden en vervangen door humane eindpunten die in een vroege fase vaststelbaar zijn.

Als de dood als eindpunt onvermijdelijk is, wordt de dierproef zo opgezet dat zo weinig mogelijk dieren sterven en de duur en intensiteit van het lijden voor het dier zo gering mogelijk worden gehouden, en de dood pijnloos is als dat mogelijk is.

Art. 55. De gebruiker, de fokker of de leverancier wijst een persoon aan die verantwoordelijk is:

- 1° voor de naleving van de voorwaarden van de erkenning;
- 2° om administratieve of statistische inlichtingen te verstrekken die de Vlaamse Regering vaststelt.

Art. 56. §1. Proefleiders zijn verantwoordelijk voor de dierproeven die ze uitvoeren of laten uitvoeren.

Proefleiders voldoen aan de volgende voorwaarden:

- 1° een universitair diploma in een passende wetenschappelijke discipline bezitten;
- 2° de kennis bezitten die nodig is om dierproeven uit te voeren of te laten uitvoeren;

- 3° als ze zelf actief bijdragen aan de uitvoering van de dierproef, daarvoor de nodige bekwaamheid bezitten.

De Vlaamse Regering kan bijkomende regels vaststellen voor de vorming en de opleiding van de proefleider.

§2. Proefleiders zijn verantwoordelijk om de maatregelen te nemen in verband met de nazorg van de dieren.

Proefleiders doen hiervoor een beroep op een dierenarts als ze paardachtigen, honden, katten, varkens, herkauwers of niet-menselijke primaten gebruiken.

Art. 57. De Vlaamse Regering bepaalt de aard en de vorm van de documenten die de gebruiker, de fokker, de leverancier of de proefleider bijhoudt, en de wijze waarop ze opgemaakt worden.

Art. 58. De Vlaamse Regering kan regels vaststellen voor de opleiding en bekwaamheid van het personeel van gebruikers, fokkers en leveranciers.

Art. 59. De Vlaamse Regering richt een Vlaamse Proefdierencommissie op die tot taak heeft advies te verlenen over de aanschaf, de fok, de huisvesting, de verzorging en het gebruik van proefdieren en te zorgen voor de verspreiding van de beste praktijken.

De Vlaamse Regering bepaalt de samenstelling en de werking van de Vlaamse Proefdierencommissie. De Vlaamse Proefdierencommissie bevat minstens vertegenwoordigers van de wetenschappelijke en medische wereld.

Art. 60. Om te waken over de naleving van de bepalingen van dit decreet, bepaalt de Vlaamse Regering de regels voor de regelmatige inspecties bij alle fokkers, leveranciers en gebruikers, inclusief in hun inrichtingen.

Hoofdstuk 10. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn

Art. 61. Er wordt een Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn opgericht.

De Vlaamse Regering regelt de samenstelling en de werking van de Raad voor Dierenwelzijn. De Raad voor Dierenwelzijn bevat minstens de vertegenwoordigers van:

- 1° de verenigingen voor dierenbescherming;
- 2° het wetenschappelijk onderzoek;
- 3° de dierenartsen;
- 4° de kwekers.

Art. 62. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn heeft de volgende taken:

- 1° aangelegenheden bestuderen in verband met de bescherming en het welzijn van dieren;
- 2° advies geven over de onderwerpen waarvan het onderzoek aan de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn wordt opgedragen door de Vlaamse Regering;
- 3° voorstellen doen aan de Vlaamse Regering in verband met de bescherming en het welzijn van dieren.

Hoofdstuk 11. Vlaams Dierenwelzijnsfonds

Art. 63. §1. Het Vlaams Dierenwelzijnsfonds is een begrotingsfonds als vermeld in artikel 15, §2, van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019.

§2. Het Vlaams Dierenwelzijnsfonds wordt gespijsd met:

- 1° de volgende opbrengsten:
 - a) de retributie voor de aanvragen tot erkenning, vermeld in artikel 8, §2, tweede lid;
 - b) de bijdrage voor de identificatie en registratie van honden en katten, vermeld in artikel 14;
 - c) de retributie voor de aanvragen tot erkenning, vermeld in artikel 17, §3;
 - d) de retributie voor het toekennen van het certificaat van goedkeuring van het wegvervoermiddel, vermeld in artikel 33, §2;
 - e) de retributie voor het toekennen van de vergunning, vermeld in artikel 33, §3;
 - f) de retributie voor de aanvragen tot erkenning, vermeld in artikel 33, §4;
 - g) de retributie voor de aanvragen tot erkenning, vermeld in artikel 49, §1, tweede lid;
 - h) de retributie voor de opdrachten die zijn uitgevoerd door de dierenartsen die door het departement zijn aangesteld, vermeld in artikel 65, §2, tweede lid;
 - i) de administratieve geldboetes, vermeld in artikel 70, §1;
- 2° schenkingen, legaten en sponsoring;
- 3° vrijwillige bijdragen van de proefdiergebruikers voor onderzoek naar en promotie van alternatieven voor dierproeven;
- 4° rechtsplegingsvergoedingen die in het kader van rechtszaken opgelegd kunnen worden;
- 5° de inning van onkosten die bij verantwoordelijken worden teruggevorderd en die voortvloeien uit de inbeslagname van hun verwaarloosde dieren;
- 6° de inning van onkosten die bij verantwoordelijken worden teruggevorderd en die voortvloeien uit het uitvoeren van maatregelen met toepassing van artikel 64, §2, zevende lid.

§3. De inkomsten van het Vlaams Dierenwelzijnsfonds kunnen aangewend worden voor de financiering van:

- 1° administratie- en werkingskosten met inbegrip van de personeelskosten van de entiteit die bevoegd is voor dierenwelzijn en van de kosten voor juridische bijstand;
- 2° kosten voor sensibilisering;
- 3° kosten voor studies en wetenschappelijk onderzoek;
- 4° de Vlaamse dierenwelzijnsprizen;
- 5° investeringen;
- 6° het toezicht op en de toepassing en controle van de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan en de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake, waaronder ook de kosten die gepaard gaan met de inbeslagname van verwaarloosde dieren;
- 7° het verlenen van subsidies voor het dekken van de kosten die voortvloeien uit het gesubsidieerd wetenschappelijk onderzoek in het kader van dierenwelzijn;
- 8° het verlenen van subsidies die bestemd zijn voor de uitvoering van maatregelen met een gunstig effect op het dierenwelzijn;
- 9° het verlenen van subsidies die bestemd zijn om projecten in het kader van het klimaatbeleid uit te voeren.

De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor de toekenning van de dierenwelzijnsprizen, vermeld in het eerste lid, 4°, met inbegrip van het bepalen van de voorwaarden en het bedrag ervan, alsook de procedure voor het verlenen van de dierenwelzijnsprizen.

De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor het verlenen van de subsidies, vermeld in het eerste lid, 7° tot en met 9°, met inbegrip van het bepalen van de subsidievoorwaarden, het bedrag van de subsidies, alsook de procedure voor het aanvragen en verlenen van de subsidies, de uitbetaling, de verantwoording en het toezicht.

Hoofdstuk 12. Controle, handhaving en bestraffing

Art. 64. §1. Met behoud van de toepassing van de ambtsbevoegdheid van de officieren van gerechtelijke politie worden overtredingen op dit decreet, op de uitvoeringsbesluiten ervan en op de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake opgespoord en vastgesteld door:

- 1° de leden van de federale en lokale politie. Per zone van de lokale politie wordt een verantwoordelijke dierenwelzijn aangeduid;
- 2° de statutaire en contractuele personeelsleden van het departement die de Vlaamse Regering aanwijst.

De contractuele personeelsleden van het departement, vermeld in het eerste lid, 2°, leggen voorafgaand aan de uitoefening van hun functie de eed af in handen van de Vlaamse Regering.

De personeelsleden, vermeld in het eerste lid, 2°, hebben een legitimatiebewijs bij zich en tonen dat onmiddellijk als dat wordt gevraagd. De Vlaamse Regering kan bepalen wie het legitimatiebewijs verleent, en wat het model en de inhoud van het legitimatiebewijs zijn.

§2. De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen zich alle inlichtingen en documenten doen bezorgen die ze nodig achten om hun taak uit te voeren en ze kunnen overgaan tot alle nuttige vaststellingen.

Om hun opdracht uit te voeren, kunnen de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, alle vervoermiddelen, gronden, bedrijven of lokalen betreden waar levende dieren gehouden of gebruikt worden. Het bezoek van lokalen die tot woning dienen, is alleen toegestaan in een van de volgende gevallen:

- 1° van 5 uur 's morgens tot 9 uur 's avonds met verlof van de rechter in de politierechtbank;
- 2° na toestemming of op verzoek van de persoon die het werkelijke genot heeft van die lokalen.

Naast het geval, vermeld in het tweede lid, 1°, is het verlof van de rechter in de politierechtbank ook vereist voor het bezoek, buiten de uren, vermeld in het tweede lid, 1°, van lokalen die niet voor het publiek toegankelijk zijn.

De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 2°, kunnen assistentie vorderen van de politie voor de opdrachten waarbij er een risico kan worden geïdentificeerd voor de veiligheid van die personen.

De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen zich bij de uitoefening van hun bevoegdheden laten bijstaan door personen die ze daarvoor hebben aangewezen op grond van hun deskundigheid.

De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen overgaan tot het verhoor van de overtreder en tot elk ander nuttig verhoor.

De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen alle nodige maatregelen treffen of opleggen om de naleving te verzekeren van de bepalingen van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan en de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake. De eventuele kosten voor het departement

door de voormelde maatregelen worden verhaald op de verantwoordelijke van het dier.

§3. Zonder afbreuk te doen aan de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens, kunnen de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, vaststellingen doen met audiovisuele middelen. Ze kunnen ook audiovisueel materiaal van derden gebruiken, als die derden dat materiaal rechtmatig hebben gemaakt of verkregen.

§4. Het proces-verbaal dat wordt opgemaakt door de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, heeft bewijskracht tot het tegenbewijs is geleverd. De personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen ook een proces-verbaal opstellen voor overtredingen op de verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van Verordening (EG) nr. 1255/97 die zijn vastgesteld door officiële controle-instanties in het buitenland, maar die begaan zijn op het grondgebied van het Vlaamse Gewest. Een afschrift van het proces-verbaal wordt, op straffe van verval van de bewijswaarde tot het tegendeel, binnen vijftien dagen nadat het proces-verbaal is afgesloten, aan de overtreders toegezonden.

§5. Een proces-verbaal dat is opgesteld door de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt bezorgd aan de ambtenaar die is aangesteld met toepassing van artikel 70, §1, die ze bezorgt aan het Openbaar Ministerie.

§6. Als een overtreding van dit decreet of van een uitvoeringsbesluit ervan of van de Europese verordeningen en beschikkingen en besluiten ter zake is vastgesteld, kunnen de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 2°, een proces-verbaal van waarschuwing opstellen waarin de overtreder tot stopzetting van de overtreding wordt aangemaand.

Het proces-verbaal van waarschuwing, vermeld in het eerste lid, wordt binnen vijftien dagen nadat het proces-verbaal van waarschuwing is afgesloten, aan de overtreder toegezonden.

Het proces-verbaal van waarschuwing, vermeld in het eerste lid, bevat de volgende elementen:

- 1° de ten laste gelegde feiten en de overtreden bepaling of bepalingen van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake;
- 2° de termijn waarin de feiten, vermeld in punt 1°, moeten worden stopgezet;
- 3° de volgende vermeldingen:
 - a) de vermelding dat als geen gevolg wordt gegeven aan de waarschuwing, een proces-verbaal van overtreding wordt opgesteld dat wordt bezorgd aan de ambtenaar, vermeld in artikel 70, §1;
 - b) de vermelding dat het Openbaar Ministerie zal kunnen worden ingelicht.

§7. Het is verboden de in dit artikel bedoelde bevoegdheden van de personen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° en 2°, te verhinderen.

Art. 65. §1. Met behoud van de toepassing van artikel 64 kunnen overtredingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan en van de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake in slachthuizen, grensinspectieposten, plaatsen van uitgang, landbouwbedrijven, verzamelcentra voor landbouwhuisdieren, handelaarsstallen en erkenningsplichtige inrichtingen vastgesteld worden door dierenartsen die het departement daarvoor aanstelt en die geen deel uitmaken van het departement. De Vlaamse Regering bepaalt de opdrachten die de voormelde dierenartsen uitvoeren. Bij het uitvoeren van de voormelde opdrachten kunnen de

dierenartsen de stopzetting van de vastgestelde overtredingen die acuut lijden veroorzaken, bevelen. Zonder afbreuk te doen aan de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens, kunnen de voormelde dierenartsen ook vaststellingen doen met audiovisuele middelen.

In het eerste lid wordt verstaan onder grensinspectieposten en plaatsen van uitgang: de grensinspectieposten en de plaatsen van uitgang, vermeld in artikel 2, d) en i), van verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de Richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van Verordening (EG) nr. 1255/97.

§2. De Vlaamse Regering bepaalt de wijze van aanstelling en vergoeding van de dierenartsen, vermeld in paragraaf 1.

De Vlaamse Regering kan het tarief en de regels bepalen voor de betaling van retributies door de slachthuizen, de bedrijven en de inrichtingen, vermeld in paragraaf 1, voor de opdrachten die worden uitgevoerd door de dierenartsen die het departement heeft aangesteld, vermeld in paragraaf 1.

§3. De vaststellingen van de dierenartsen, vermeld in paragraaf 1, kunnen als basis worden gebruikt bij de opmaak van de processen-verbaal door de personen, vermeld in artikel 64, §1, eerste lid, 1° en 2°.

Art. 66. De persoon die handelt in strijd met de bepalingen van dit decreet of de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake wordt gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot vijf jaar en met een geldboete van 52 euro tot 100.000 euro, of met een van die straffen alleen.

Art. 67. Een persoon die, binnen vijf jaar na een veroordeling voor een overtreding als vermeld in artikel 66 een nieuwe inbreuk begaat op dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake, kan gestraft worden met een gevangenisstraf van tien jaar en een boete van 200.000 euro, of met een van die straffen alleen, zonder dat die straf lager mag zijn dan 200 euro of vijftien dagen gevangenisstraf.

Art. 68. Naast de straffen, vermeld in artikel 66 en 67, kan de rechtbank de volgende veiligheidsmaatregelen nemen:

- 1° de inrichting waarin de overtredingen zijn gepleegd, definitief of voor één maand tot vijf jaar sluiten;
- 2° verbieden om dieren van een of meer soorten te houden, definitief of voor één maand tot vijf jaar, ook indien de dieren niet op naam van de overtreder zijn geregistreerd of naderhand geregistreerd zouden worden;
- 3° het aantal dieren van een of meer soorten dat men mag houden beperken, definitief of voor één maand tot vijf jaar.

Art. 69. De rechtbank beveelt bij dierengevechten of -schietoefeningen de verbeurdverklaring van de inzetten, het entreegeld en de voorwerpen of installaties die voor die gevechten of die schietoefeningen zijn gebruikt.

Art. 70. §1. De ambtenaar of ambtenaren binnen het departement die daarvoor zijn aangesteld door de Vlaamse Regering kan bij overtreding van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake, een administratieve geldboete opleggen.

Het bedrag van de administratieve geldboete, vermeld in het eerste lid, mag niet lager zijn dan de helft van het minimum noch hoger zijn dan het maximum van

de geldboete die voor de overtreding is bepaald, vermeld in artikel 66. Bij samenloop van verschillende overtredingen, kunnen de bedragen van de geldsommen samengevoegd worden.

§2. De ambtenaren, vermeld in paragraaf 1, kunnen een alternatieve sanctie aan de overtreder voorstellen voor ze een administratieve geldboete opleggen.

De volgende alternatieve sancties kunnen conform het eerste lid worden voorgesteld:

- 1° een vorming die het departement heeft georganiseerd of goedgekeurd;
- 2° een taakstraf uitvoeren die minstens 20 uren en maximaal 45 uren bedraagt;
- 3° verplichte professionele begeleiding door een instantie of persoon die het departement aanwijst om het dierenwelzijnsprobleem dat voorwerp is van de overtreding te verhelpen.

De Vlaamse Regering kan de nadere modaliteiten hiervan bepalen.

Als de overtreder de alternatieve sanctie, vermeld in het eerste lid, uitvoert en hiervoor een getuigschrift of attest voorlegt, kan er, voor de overtreding waarvoor ze is opgelegd, geen administratieve geldboete meer opgelegd worden door de ambtenaren, vermeld in paragraaf 1.

§3. Binnen de termijn van drie maanden na de verzending van het proces-verbaal aan het Openbaar-Ministerie kan er door deze beslist worden om hetzij tot strafrechtelijke vervolging of tot seponering over te gaan hetzij dat door de ambtenaren, vermeld in paragraaf 1, tot de bestuurlijke afhandeling kan worden overgegaan. De ambtenaren, vermeld in paragraaf 1, worden door het Openbaar Ministerie op de hoogte gebracht van deze beslissing. Bij gebreke aan beslissing binnen deze termijn van drie maanden vervalt de strafvordering en kan tot bestuurlijke afhandeling overgegaan worden.

§4. De ambtenaren, vermeld in paragraaf 1, kunnen met het Openbaar Ministerie een protocol afsluiten waarin wordt overeengekomen om bepaalde misdrijven in beginsel altijd bestuurlijk te vervolgen. In die gevallen worden in afwijking van artikel 64, §5, de betrokken processen-verbaal niet overgemaakt aan het Openbaar-Ministerie.

De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen met betrekking tot de goedkeuring, inhoud en geldigheidsduur van het protocol, vermeld in het eerste lid.

§5. Er kan geen administratieve geldboete worden opgelegd of een alternatieve sanctie als vermeld in paragraaf 1 of 2 worden voorgesteld meer dan drie jaar na de feitelijke overtreding van de bepalingen van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake.

De daden van onderzoek of van vervolging die zijn verricht binnen de termijn, vermeld in het eerste lid, stuiten de loop ervan. Met de voormelde daden begint een nieuwe termijn te lopen, zelfs ten aanzien van personen die daarbij niet betrokken waren.

Art. 71. Het bedrag van de administratieve geldboete, vermeld in artikel 70, §1, wordt verhoogd met de opdecimen die van toepassing zijn op de strafrechtelijke geldboeten.

De wijze waarop de voormelde administratieve geldboete wordt betaald, wordt vastgesteld door de Vlaamse Regering.

Art. 72. §1. Als de personen, vermeld in artikel 64, §1, eerste lid, 1° en 2°, een overtreding van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten ter zake vaststellen en die overtreding over levende dieren gaat, kunnen ze die dieren administratief in beslag nemen en als dat nodig is onderbrengen in een geschikte opvangplaats.

De personen, vermeld in artikel 64, §1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen ook dieren in beslag nemen als die gehouden worden terwijl er een verbod of een beperking van toepassing is die is opgelegd met toepassing van artikel 68, 2° en 3°.

Als de dieren die in beslag worden genomen met toepassing van deze paragraaf, worden opgevangen in een erkend dierenasiel, bezorgt het erkende dierenasiel aan het departement een overzicht van de dieren die zijn opgevangen en de tijdsduur waarin ze zijn opgevangen.

Er wordt een vergoeding betaald aan het erkende dierenasiel voor de opvang en voor de kosten die verbonden zijn aan de opvang. Als de dieren niet worden opgevangen in een erkend dierenasiel, wordt die vergoeding betaald aan de natuurlijke persoon of rechtspersoon in kwestie die instond voor de opvang.

De Vlaamse Regering bepaalt het bedrag van de vergoeding, vermeld in het vierde lid, en de nadere regels van de procedure, vermeld in het derde en vierde lid.

§2. In de gevallen, vermeld in paragraaf 1, wordt een kopie van het proces-verbaal bezorgd aan het departement.

§3. Het departement bepaalt de bestemming van het levende dier dat conform paragraaf 1 in beslag is genomen.

De volgende bestemmingen kunnen conform het eerste lid worden bepaald:

- 1° het dier al dan niet onder voorwaarden teruggeven aan de verantwoordelijke van het in beslag genomen dier;
- 2° het dier verkopen;
- 3° het dier in volle eigendom geven aan een natuurlijke persoon of rechtspersoon;
- 4° het dier slachten of het doden.

§4. Het beslag, vermeld in paragraaf 1, wordt van rechtswege opgeheven door de beslissing, vermeld in paragraaf 3, of, bij het uitblijven van de voormelde beslissing, na zestig dagen vanaf de datum van de inbeslagname.

§5. De personen, vermeld in artikel 64, §1, eerste lid, 1° en 2°, kunnen de kadavers, het vlees of de voorwerpen die het voorwerp vormen van de overtreding of die gediend hebben om een overtreding te plegen of die bestemd waren om een overtreding te begaan, administratief in beslag nemen en eventueel vernietigen of laten vernietigen.

§6. De verantwoordelijke van het dier is een vergoeding verschuldigd voor de kosten die verbonden zijn aan de maatregelen die worden genomen met toepassing van paragraaf 1, 3 en 5.

De Vlaamse Regering stelt de tarieven van de vergoedingen, vermeld in het eerste lid, vast.

De Vlaamse Regering stelt de nadere regels van de procedure, vermeld in het eerste en tweede lid, vast.

§7. Dode dieren of dieren die op bevel van het departement zijn gedood, worden verwijderd conform de voorschriften van de bevoegde overheid. De eventuele kosten ten laste van het departement voor de voormelde doding worden verhaald op de verantwoordelijke van het dier.

De Vlaamse Regering kan het bedrag van de verschuldigde kosten, vermeld in het eerste lid, bepalen en de nadere regels van de procedure voor de betaling ervan.

Art. 73. §1. Als de betrokkene in gebreke blijft bij het betalen van de administratieve geldboete, vermeld in artikel 70, §1, of van de verschuldigde kosten, vermeld in artikel 64, §2, zevende lid, en 72, §6 en §7, worden die bedragen, verhoogd met de invorderingskosten, bij dwangbevel ingevorderd. Het dwangbevel wordt gevisieerd en uitvoerbaar verklaard door een ambtenaar of ambtenaren die de Vlaamse Regering daarvoor aanwijst.

§2. Het dwangbevel, vermeld in paragraaf 1, wordt aan de schuldenaar bij deurwaardersexploot betekend.

Binnen dertig dagen na de dag waarop de schuldenaar het voormelde dwangbevel heeft ontvangen, kan de schuldenaar verzet aantekenen door het Vlaamse Gewest te laten dagvaarden.

Het verzet, vermeld in het tweede lid, schorst de uitvoering van het voormelde dwangbevel. Het Vlaamse Gewest kan de rechter verzoeken om de schorsing van de uitvoering van het voormelde dwangbevel op te heffen.

In het kader van het voormelde dwangbevel kan bewarend beslag gelegd worden. Op het voormelde bewarend beslag zijn de bepalingen van titel II van deel V van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing.

Een beroep tegen een dwangbevel als vermeld in paragraaf 1 kan alleen worden ingesteld voor geschillen die in verband met de uitvoering van dat dwangbevel rijzen. De voormelde geschillen worden overeenkomstig artikel 1395 van het Gerechtelijk Wetboek voor de beslagrechter gebracht.

§3. Op grond van het uitvoerbaar verklaarde dwangbevel en tot zekerheid van voldoening van de administratieve geldboete, vermeld in artikel 70, §1, of de kosten, vermeld in artikel 64, §2, zevende lid, en 72, §6 en §7, heeft het Vlaamse Gewest een algemeen voorrecht op alle roerende goederen van de schuldenaar en kan ze een wettelijke hypotheek nemen op al de goederen van de schuldenaar die daarvoor vatbaar zijn en die in het Vlaamse Gewest liggen of geregistreerd zijn in het Vlaamse Gewest.

Het voorrecht, vermeld in het eerste lid, neemt de rang in onmiddellijk na de voorrechten, vermeld in artikel 19 en 20 van de Hypotheekwet van 16 december 1851, en artikel 23 van boek II van het Wetboek van Koophandel.

De rang van de wettelijke hypotheek wordt bepaald door de dagtekening van de inschrijving die genomen wordt krachtens het uitvoerbaar verklaarde en betekende dwangbevel.

De hypotheek wordt ingeschreven op verzoek van de ambtenaar, vermeld in paragraaf 1. De inschrijving heeft plaats, niettegenstaande verzet, betwisting of beroep, op voorlegging van een afschrift van het dwangbevel dat eensluidend wordt verklaard door de voormelde ambtenaar en dat de betekening ervan vermeldt.

Art. 74. In afwijking van artikel 73 kan de ambtenaar, vermeld in artikel 73, §1, beslissen af te zien van de invordering van de administratieve geldboete, vermeld in artikel 70, §1, of de kosten, vermeld in artikel 64, §2, zevende lid, en 72, §6 en §7, als de invorderingskosten groter zijn dan het terug te vorderen bedrag of als niet kan worden vastgesteld wie de overtreder is.

Art. 75. De ambtenaar die belast is met de inning en de invordering, beslist ook over de gemotiveerde verzoeken tot uitstel of spreading van betaling die de overtreder tot die ambtenaar richt.

Hoofdstuk 13. Bepalingen over verwerking van persoonsgegevens

Art. 76. §1. Behoudens in dit decreet anders bepaald, treedt het departement op als de verwerkingsverantwoordelijke, vermeld in artikel 4, 7), van de algemene verordening gegevensbescherming, voor de verwerking van persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van dit decreet.

De verwerking van persoonsgegevens in het kader van dit decreet heeft betrekking op de volgende categorieën van betrokkenen:

- 1° statutaire en contractuele personeelsleden van het departement die de Vlaamse Regering aanwijst;
- 2° verantwoordelijken van dieren;
- 3° gastgezinnen;
- 4° personen en verenigingen die dieren die voor adoptie zijn bestemd, aanvoeren vanuit het buitenland en adoptanten;
- 5° functionaris voor het dierenwelzijn;
- 6° personeel van slachthuizen;
- 7° vervoerders, bestuurders en verzorgers als vermeld in artikel 33;
- 8° proefleiders, gebruikers, fokkers en leveranciers en hun personeel in het kader van dierproeven;
- 9° leden van de Vlaamse Dierentuinencommissie;
- 10° leden van de Vlaamse Proefdierencommissie;
- 11° leden van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn;
- 12° dierenartsen;
- 13° kwekers;
- 14° de persoon die handelt in strijd met de bepalingen van dit decreet of de uitvoeringsbesluiten ervan of de Europese verordeningen, beschikkingen en besluiten.

De verwerking van persoonsgegevens in het kader van dit decreet heeft betrekking op de volgende categorieën van persoonsgegevens:

- 1° naam, adres, rijksregisternummer, of andere identificatiegegevens;
- 2° gegevens over het beroep in het kader van een erkennings- of registratieaanvraag;
- 3° bekwaamheid van personen aan wie daartoe een getuigschrift verleend wordt;
- 4° camerabeelden in slachthuizen;
- 5° bekwaamheid, vorming en de opleiding van de proefleider;
- 6° opleiding en bekwaamheid van het personeel van gebruikers, fokkers en leveranciers;
- 7° strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten.

§2. De maximale bewaringstermijnen voor persoonsgegevens die op basis van dit decreet worden verwerkt, conform artikel 5, eerste lid, e), van de algemene verordening gegevensbescherming, worden vastgelegd in beheersregels, conform artikel III.81, §2, van het Bestuursdecreet van 7 december 2018.

Bij het bepalen van de bewaartermijnen, vermeld in het eerste lid, wordt rekening gehouden met:

- 1° het gegeven dat er voor de feiten naar aanleiding waarvan de persoonsgegevens zijn verwerkt, de mogelijkheid bestaat om een strafsanctie, een administratieve sanctie of maatregelen op te leggen;
- 2° het gegeven dat beslissingen, gegrond op de feiten naar aanleiding waarvan de persoonsgegevens zijn verwerkt, nog het voorwerp uitmaken of kunnen uitmaken van een administratief of jurisdictioneel beroep;
- 3° de relevantie van de persoonsgegevens voor toekomstige handelingen in het kader van toezicht, opsporing, vervolging of, sanctionering.

In afwijking van het eerste lid geldt voor persoonsgegevens, opgenomen in artikel 40, een bewaartermijn van veertig dagen.

§3. De Vlaamse Regering kan de nadere regels bepalen voor de verwerking van de persoonsgegevens, de beveiliging van die gegevens en de passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen. De Vlaamse Regering kan ook de entiteiten waaraan en doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt, nader omschrijven.

Art. 77. Met toepassing van artikel 23, eerste lid, d), e), h) en i), van de algemene verordening gegevensbescherming kan het bevoegde personeelslid van het departement beslissen om de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, niet toe te passen bij de verwerkingen van persoonsgegevens in het kader van een onderzoek dat betrekking heeft op een welbepaalde natuurlijke persoon, als voldaan is aan de voorwaarden, vermeld in het tweede tot en met het tiende lid.

De afwijkingsmogelijkheid, vermeld in het eerste lid, geldt alleen gedurende de periode waarin de betrokkene het voorwerp uitmaakt van een controle, een onderzoek of de voorbereidende werkzaamheden die daarmee verband houden, in het kader van de decretale en reglementaire opdrachten van het bevoegde personeelslid van het departement, op voorwaarde dat het voor het goede verloop van het onderzoek noodzakelijk is of kan zijn dat de verplichtingen en de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, niet worden toegepast. De duur van de voorbereidende werkzaamheden mag in voorkomend geval niet meer bedragen dan een jaar vanaf de ontvangst van een verzoek tot uitoefening van een van de rechten, vermeld in artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening. De Vlaamse Regering kan hiervoor nadere regels bepalen.

De persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, worden niet langer bewaard dan nodig is voor de doeleinden waarvoor ze worden verwerkt.

De afwijkingsmogelijkheid, vermeld in het eerste lid, heeft geen betrekking op de gegevens die losstaan van het voorwerp van het onderzoek dat of van de controle die de weigering of de beperking van de rechten, vermeld in het eerste lid, rechtvaardigt.

Als de betrokkene in het geval, vermeld in het eerste lid, tijdens de periode, vermeld in het tweede lid, een verzoek indient op basis van artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening, bevestigt de bevoegde functionaris voor gegevensbescherming de ontvangst daarvan.

De bevoegde functionaris voor gegevensbescherming brengt de betrokkene schriftelijk, zo snel mogelijk en in elk geval binnen dertig dagen vanaf de dag die volgt op de dag waarop de bevoegde functionaris het verzoek heeft ontvangen, op de hoogte van elke weigering of beperking van de rechten, vermeld in het eerste lid. De verdere informatie over de nadere redenen voor die weigering of die

bepierking hoeft niet te worden verstrekt als dat de decretale en reglementaire opdrachten van het bevoegde personeelslid van het departement zou ondermijnen, met behoud van de toepassing van het achtste lid. Als het nodig is, kan de voormelde termijn met twee maanden worden verlengd, rekening houdend met het aantal aanvragen en de complexiteit ervan. De verwerkingsverantwoordelijke, vermeld in artikel 4, 7), van de voormelde verordening, brengt de betrokkene binnen dertig dagen vanaf de dag die volgt op de dag waarop de verwerkingsverantwoordelijke het verzoek heeft ontvangen, op de hoogte van die verlenging en van de redenen voor het uitstel.

De bevoegde functionaris voor gegevensbescherming informeert de betrokkene ook over de mogelijkheid om een verzoek in te dienen bij de Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens conform artikel 10/5 van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer en om een beroep in rechte in te stellen.

De bevoegde functionaris voor gegevensbescherming noteert de feitelijke of juridische gronden waarop de beslissing is gebaseerd. Die informatie houdt de bevoegde functionaris ter beschikking van de voormelde Vlaamse toezichtcommissie.

Nadat het onderzoek afgesloten is, worden de rechten, vermeld in artikel 13 tot en met 22 van de voormelde verordening, in voorkomend geval, conform artikel 12 van de voormelde verordening opnieuw toegepast.

Als een dossier dat persoonsgegevens als vermeld in het eerste lid bevat naar het Openbaar Ministerie is gestuurd en kan leiden tot activiteiten onder leiding van het Openbaar Ministerie of een onderzoeksrechter en als er onduidelijkheid is over het geheim van het onderzoek onder leiding van het Openbaar Ministerie of een onderzoeksrechter, mag de bevoegde functionaris voor gegevensbescherming op verzoek van de betrokkene overeenkomstig artikel 12 tot en met 22 van de voormelde verordening pas antwoorden nadat het Openbaar Ministerie of, in voorkomend geval, de onderzoeksrechter heeft bevestigd dat een antwoord het onderzoek niet in het gedrang brengt of kan brengen.

Hoofdstuk 14. Wijzigingsbepalingen

Art. 78. In artikel 3, 12°, van dit decreet worden tussen het woord "landbouwbedrijf" en de zinsnede ", al dan niet" de woorden "en van het opleidingscentrum voor interventiehonden" ingevoegd.

Art. 79. In artikel 17, §1, eerste lid, van dit decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

- 1° tussen de zinsnede "dierenasielen," en het woord "dierenpensions" wordt de zinsnede "opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood," ingevoegd;
- 2° de woorden "en dierentuinen" worden vervangen door de zinsnede ", dieren-
tuinen en opleidingscentra voor interventiehonden".

Art. 80. In artikel 19, eerste lid, van dit decreet worden tussen het woord "dierenasielen" en het woord "die" de woorden "en de opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood" ingevoegd.

Art. 81. Artikel 107 van het decreet van 19 december 2014 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2015, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 december 2021, wordt opgeheven.

Hoofdstuk 15. Slotbepalingen

Art. 82. §1. In dit artikel wordt verstaan onder:

- 1° bedrijfsstopzetting: de vervroegde volledige stopzetting van het houden van pelsdieren;
- 2° bedrijfsreconversie: de omschakeling van een commerciële pelsdierhouderij naar een andere commerciële landbouwactiviteit.

§2. De Vlaamse Regering kan ter uitvoering van dit decreet vergoedingen toekennen voor een bedrijfsstopzetting of een bedrijfsreconversie aan pelsdierhouderijen die op 5 mei 2019 pelsdieren hielden en voor 1 december 2023 alle activiteiten als pelsdierhouderij stopzetten en dat voor de delen van de voormelde pelshouderijen die gevestigd zijn op het grondgebied van het Vlaamse Gewest.

§3. In geval van bedrijfsstopzetting bestaat de vergoeding, vermeld in paragraaf 2, uit:

- 1° een vergoeding voor het verlies van het gebruik van onroerende goederen dat gepaard gaat met de bedrijfsstopzetting;
- 2° een vergoeding voor de directe en indirecte kosten en het inkomensverlies die gepaard gaan met de bedrijfsstopzetting.

In geval van bedrijfsreconversie bestaat de vergoeding, vermeld in paragraaf 2, uit:

- 1° een vergoeding voor het verlies van het gebruik van onroerende goederen dat gepaard gaat met de bedrijfsreconversie;
- 2° een vergoeding voor de directe en indirecte kosten en de investeringen die gepaard gaan met de bedrijfsreconversie.

De gronden en gebouwen die betrokken zijn bij de bedrijfsstopzetting of de bedrijfsreconversie komen maar één keer in aanmerking voor een vergoeding als vermeld in paragraaf 2.

De vergoeding, vermeld in paragraaf 2, neemt degressief af volgens een formule die de Vlaamse Regering bepaalt.

§4. De landcommissie bepaalt het bedrag van de vergoedingen, vermeld in paragraaf 2. De Vlaamse Regering stelt de nadere regels vast voor de voorwaarden, de aanvraagprocedure, de wijze van berekening en de toekenning van de vergoeding, vermeld in paragraaf 2, en ook voor de taak van de landcommissies daarbij.

Art. 83. §1. In dit artikel wordt verstaan onder:

- 1° bedrijfsstopzetting: de vervroegde volledige stopzetting van het houden van dieren voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding;
- 2° bedrijfsreconversie: de omschakeling van een commerciële houderij die dieren houdt voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding naar een commerciële houderij die dieren houdt voor de productie van foie gras zonder gebruik te maken van dwangvoeding of naar een andere commerciële landbouwactiviteit.

§2. De Vlaamse Regering kan ter uitvoering van dit decreet vergoedingen toekennen voor een bedrijfsstopzetting of een bedrijfsreconversie aan houderijen die op 5 mei 2019 dieren hielden voor de productie van foie gras door middel van dwangvoeding en die voor 1 december 2023 de voormelde activiteiten stopzetten en dat voor de delen van de voormelde houderijen die gevestigd zijn op het grondgebied van het Vlaamse Gewest.

§3. In geval van bedrijfsstopzetting bestaat de vergoeding, vermeld in paragraaf 2, uit:

- 1° een vergoeding voor het verlies van het gebruik van onroerende goederen dat gepaard gaat met de bedrijfsstopzetting;
- 2° een vergoeding voor de directe en indirecte kosten en het inkomensverlies die gepaard gaan met de bedrijfsstopzetting.

In geval van bedrijfsreconversie bestaat de vergoeding, vermeld in paragraaf 2, uit:

- 1° een vergoeding voor het verlies van het gebruik van onroerende goederen dat gepaard gaat met de bedrijfsreconversie;
- 2° vergoeding voor de directe en indirecte kosten en de investeringen die gepaard gaan met de bedrijfsreconversie.

De gronden en gebouwen die betrokken zijn bij de bedrijfsstopzetting of de bedrijfsreconversie komen maar één keer in aanmerking voor een vergoeding als vermeld in paragraaf 2.

De vergoeding, vermeld in paragraaf 2, neemt degressief af volgens een formule die de Vlaamse Regering bepaalt.

§4. De landcommissie bepaalt het bedrag van de vergoedingen, vermeld in paragraaf 2. De Vlaamse Regering stelt de nadere regels vast voor de voorwaarden, de aanvraagprocedure, de wijze van berekening en de toekenning van de vergoedingen, vermeld in paragraaf 2, en ook voor de taak van de landcommissies daarbij.

Art. 84. In afwijking van artikel 36 kan de bedwelming bij runderen, andere dan kalveren die geslacht worden volgens speciale methoden die vereist zijn voor religieuze riten, tijdelijk onmiddellijk na het kelen plaatsvinden, en dat tot op de datum waarop de Vlaamse Regering bepaalt dat omkeerbare bedwelming voor de voormelde diersoort praktisch toepasbaar is.

Art. 85. De wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, het laatst gewijzigd bij het decreet van 22 april 2022, wordt opgeheven op datum van 1 januari 2025.

Art. 86. Dit decreet treedt in werking op 1 januari 2025, met uitzondering van:

- 1° artikel 3, 15°, 20° en 21°, artikel 8, §1, artikel 9, §2, eerste lid, 4°, artikel 38, eerste lid, 2°, en artikel 40, 78, 79 en 80, die in werking treden op een datum die de Vlaamse Regering bepaalt;
- 2° artikel 10, §3, dat in werking treedt op 1 januari 2029;
- 3° artikel 11, dat in werking treedt op 1 januari 2027;
- 4° artikel 22, dat in werking treedt op 1 januari 2036. In afwijking hierop, treedt het artikel in werking op 1 januari 2025 voor die houderijen die voor 1 januari 2036 hun bestaande kooisystemen willen vervangen dan wel voor de eerste maal kooisystemen in gebruik willen nemen en waarvan tegelijkertijd de omgevingsvergunningaanvraag hiervoor niet ingediend werd voor 14 juli 2023, behoudens voor aanpassingen die het dierenwelzijn ten goede komen;
- 5° artikel 27, dat in werking treedt op 1 januari 2026. Tot aan die datum blijft het verbod, vermeld in artikel 12, eerste lid, van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, van toepassing;
- 6° artikel 39, §3, dat in werking treedt op 1 januari 2025, met uitzondering van diegenen die zich beroepen op de uitzondering, vermeld in artikel 39, §3, tweede lid, 2°, die de tijd krijgen tot 1 januari 2026 om het getuigschrift van vakbekwaamheid te behalen.

Art. 87. Artikel 10, §4, wordt op datum van 1 januari 2029 opgeheven.

Brussel, 16 februari 2024.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand,

Ben WEYTS